Moraitides, Alexandros D
Me tou Vorea ta kymata

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΩΡΑΙΤΙΔΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ 1914

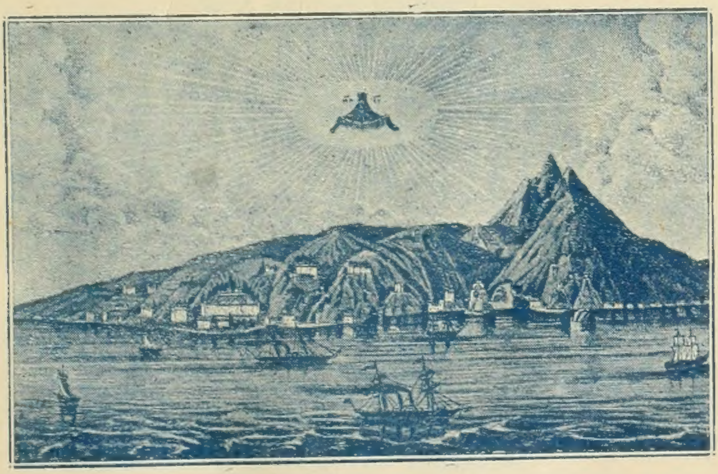
ΜΕ ΤΟΥ ΒΟΡΗΑ ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ

ΤΑΞΕΙΔΙΑ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ, ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙ ΤΗ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΑΘΗΝΑΙ—ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
Σειρὰ Γ'

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ 1914

ΜΕ ΤΟΥ ΒΟΡΗΑ ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ

ΤΑΞΕΙΔΙΑ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ, ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

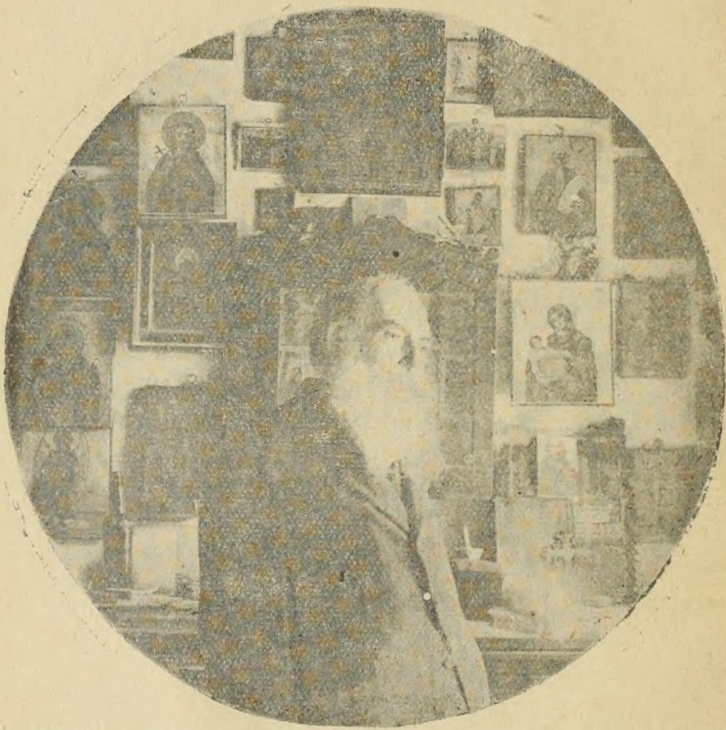
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙ ΤΗ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ
ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΣΕΙΡΑ Γ΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
1924

ΕΙΣ ΤΟ ΕΝ ΣΚΙΑΘΩ ΙΕΡΟΝ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ
ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Νοσσιαὶ σοφίας αἱρετώτεραι
χρυσίου· νοσσιαὶ δὲ φρονήσεως
αἱρετώτεραι ὑπὲρ ἀργύριον.
(Παροιμ. Σολ. 16, 16).

Ὁ Συγγραφεὺς πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου.

1874 - 1924

Τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἀκριβῶς, ὁποῦ ἐκτυποῦται τὸ παρὸν τομίδιον, ἔνατον ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ἀρξαμένης ἐκδόσεως τῶν λογοτεχνικῶν μου ἔργων, συμπληροῦται πεντηκονταετία ὅλη, ἀφ᾽ ὅτου τὸ πρῶτον ὡς δημοσιογράφος, νεώτατος τὴν ἡλικίαν, ἐνεφανίσθην ἐνώπιον τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

Ἰδοὺ τί ἔγραφεν ἡ *Ἐφημερὶς* τοῦ Κορομηλᾶ ἐν τῷ φύλλῳ αὐτῆς τῆς 24 Ἰανουαρίου 1874, ἐν τῇ ά. σελίδι:

«Χθὲς ἐκηρύχθη ἡ ἔναρξις τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς. Κατωτέρω παραθέτομεν ἀκριβῆ τῆς τελετῆς ἀφήγησιν. Ἐν τῷ μέλλοντι δ᾽ ἡ «Ἐφημερὶς» πᾶσαν πρωΐαν θὰ δημοσιεύῃ περίληψιν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεων καὶ γινομένων, ἐκπληροῦσα οὕτω σπουδαιότατον τοῦ προγράμματος αὐτῆς ὅρον. Πρὸς ἀκριβεστέραν τοῦ ποθουμένου τέλεσιν ἡ διεύθυνσις ὥρισεν ἰδιαίτερον συντάκτην τῶν τῆς Βουλῆς, ὅστις ἔμπειρος ὢν καὶ δεδοκιμασμένης ἱκανότητος, ἐλπίζομεν, θέλει ἱκανοποιήσει τὰς ἀπαιτήσεις τῶν πολυαρίθμων ἡμῶν ἀναγνωστῶν, ἀμερολήπτως καθ᾽ ἑκάστην ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ ἐκθέτων περίληψιν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους».

Ἰδοὺ καὶ ἡ περιγραφὴ τῆς πρώτης Συνεδριάσεως, κατὰ τὸν συνήθη τύπον τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, δι᾽ ἧς ἐνεφανίσθην τὸ πρῶτον ἐν τῇ Νεοελληνικῇ λογογραφίᾳ:

Βουλή. Ε΄. Περίοδος. Β΄. Σύνοδος. Ἔναρξις τῶν Συνεδριάσεων.

Περὶ τὴν 10 $^1/_2$ ὥραν ὁ ἀρχαιότερος τῶν βουλευτῶν κ. Γεωργαντᾶς ἀναλαμβάνει προσωρινῶς καθήκοντα Προέδρου. Ἐκφωνουμένου τοῦ καταλόγου φέρονται παρόντες 59 βουλευταί.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος ψάλλει τὸν ἁγιασμόν· καὶ εἶτα προσφωνεῖ τοὺς βουλευτὰς οὕτω: «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος, εὔχεται ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν καὶ σύμπνοιαν μετὰ πατρικῆς συνέσεως καὶ ζήλου εἰς τὰς ἐργασίας σας, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Θρόνου καὶ τῆς Πατρίδος εἰς τὰς παρούσας δεινὰς περιστάσεις (ψιθυρισμοὶ ἀριστερόθεν). Σὺ δέ, οὐράνιε Βασιλεῦ, ποδηγέτησον αὐτούς.»

Περὶ τὴν 11 ὥραν προσῆλθεν ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Δεληγεώργης. Ἕνεκα τῆς καταπεσούσης χιόνος βεβαίως κυρίαι δὲν παρῆσαν, ὡς καὶ ἄλλοτε, πλὴν δύο. Ἡ συνεδρίασις ἐλύθη περὶ ὥραν 11 ½.

Ἔκτοτε λαβὼν πλέον τὸ χρῖσμα τοῦ δημοσιογράφου, εἰργάσθην ἐναλλὰξ εἰς πολλὰς ἐφημερίδας, καὶ περιοδικά,[1] ἐνῷ συγχρόνως ἀσχολούμενος καὶ μὲ τὴν Νεοελληνικὴν Λογοτεχνίαν, ἐλάμβανον μέρος εἰς τοὺς ποιητικοὺς διαγωνισμούς,[2] ἔγραφον τὰ *Διηγήματά μου*, ἐβραβευόμην, ἐπῃνούμην. Ἤμουν καὶ καθηγητὴς εἰς τὸ Β' Γυμνάσιον Ἀθηνῶν.

Ταῦτα μέχρι τοῦ 1907. Ἀλλὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἀναχωρήσας μὲ εἰδικὴν ἀποστολὴν τῆς ἐφημερίδος *Ἀθηνῶν*, ἵνα περιέλθω τινὰς τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων, τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰς Μέγα Σπήλαιον, νύκτα φοβερᾶς καταιγίδος, παραπατήσας, κατέπεσον ἔξω εἰς τὸ προαύλιον μὲ τὸ σημειωματάριόν μου εἰς χεῖρας, μαζὶ μὲ μίαν γηραιὰν λεύκαν, καὶ συνέτριψα τὸν δεξιὸν πόδα μου καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα, ὁπόθεν τὴν ἐπομένην ἐκομίσθην εἰς τὸν «Εὐαγγελισμὸν» ἐν κινδύνῳ διατελῶν. Ἀλλὰ μετὰ

---

1. Αἱ ἐφημερίδες εἰς ἃς τακτικώτερον εἰργάσθην εἶνε αἱ ἑξῆς: *Ἐφημερὶς τοῦ Κορομηλᾶ*, *Νέα Ἐφημερίς*, *Ἀσμοδαῖος*, *Ῥαμπαγᾶς*, *Μὴ Χάνεσαι*, *Ἀκρόπολις*, *Ἀθῆναι*, καὶ *Θόρυβος*. Ἔγραφον εἰς ἕνα διάστημα καὶ ἰδίαν σατυρικὴν ἐφημερίδα τὴν *Ἀγοράν*. Ἐκ δὲ τῶν Περιοδικῶν εἰργάσθην εἰς τὸν *Παρνασσόν*, καὶ ἐπιμονώτερον εἰς τὰ *Παναθήναια*. Ὀλίγον τι καὶ εἰς τὸν *Παρθενῶνα*, ὃν διηύθυνεν, ἀπουσιάζοντος ἕνα καιρὸν τοῦ ἰδιοκτήτου Μανιτάκη, ὁ ἀχώριστος φίλος μου Ι. Παπαδιαμαντόπουλος, ὁ μετέπειτα μέγας ποιητὴς *Μορεάς*.

2. Τὸ πρῶτον κατῆλθον εἰς τὸν Βουτσιναῖον ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1872 διὰ τοῦ δράματος *Μιχαὴλ Κομνηνός, Δεσπότης τῆς Ἠπείρου*.

πολυώδυνον καὶ πικρὰν νοσηλείαν τριῶν μηνῶν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πεπειραμένην δεξιότητα τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος Γερουλάνου, τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ δοκίμου χειρούργου κ. Κωτσονοπούλου καὶ τοῦ ἐπιμελητοῦ κ. Κουντουριώτου, ἐξῆλθον μὲ θεραπευμένον τὸν πόδα μου, καὶ ἀποκατασταθεῖσαν τὴν δεξιάν μου.

Καὶ ἐξηκολούθησα πάλιν τὴν προσφιλῆ μου λογοτεχνικὴν ἐργασίαν, ἀλλ' εἰς κύκλον ἄλλον πλέον, κύκλον ἱερόν, ὅστις ἀπὸ μικρὸν μὲ κατέθελγεν. Ἤρχισα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1911 μακρὰν μεταφραστικὴν ἐργασίαν ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ ἰδίως τῶν τριῶν Μεγάλων Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας, απομακρυνθεὶς τελείως ἀπὸ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ ἀπὸ πάσης δημοσιογραφικῆς ἐργασίας, καὶ ἐν γένει λογοτεχνικῆς ἄλλης, καὶ περιορισθεὶς εἰς τὸ νὰ δημοσιεύω ἐν βιβλίοις τὴν νέαν ἐργασίαν μου αὐτήν, ἂν ἠδυνάμην. Οὕτω ἐδημοσίευσα τὸ ἔτος 1914 τὸ πρῶτον βιβλίον μου, τὰς *εἰς τοὺς Ψαλμοὺς Ὁμιλίας* τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μετὰ μακρῶν προλεγομένων καὶ πλείστων σημειώσεων κριτικῶν καὶ ἑρμηνευτικῶν.[1] Πέρυσι δὲ τομίδιον «*Παρθενίας Ἐγκώμιον*», περιέχον δύο μακρὰ ποιήματα ἐκ τῶν ἐπῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐν ἐμμέτρῳ μεταφράσει, ἐκ 3500 στίχων, μετὰ προλόγου καὶ σημειώσεων[2]. Ἔχω δὲ ἑτοίμην πρὸς ἔκδοσιν καὶ ἄλλην ὁμοίαν ἐργασίαν μου ἄφθονον, ἂν εὑρεθῇ ὁ Μαικήνας[3].

Πλὴν τούτου ὅμως θέλων νὰ ἐπαναπαύσω καὶ τὸν διάπυρον πόθον μου πρὸς τὴν πρωτότυπον ἐργασίαν, ἀφοῦ ἔπαυσα ὁριστι-

---

1. «Τοῦ ἐν Ἁγ. Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου Ὁμιλίαι εἰς τοὺς Ψαλμοὺς 8ον σελ. 400 τύποις Παρ. Λεώνη 1914». Ἡ ἔκδοσις αὕτη ἐξαντληθεῖσα δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα.

2. Ἐκ τοῦ Ἐκδοτικοῦ οἴκου Ι. Σιδέρη, τομ. σχ. 8ον σελ. 132.

3. Ἡ ἐργασία μου αὕτη ἀποτελεῖται 1) ἀπὸ 376 ἐπιστολὰς τοῦ Μ. Βασιλείου, ἕνα θησαυρὸν πολύτιμον δι' ὅλους τοὺς χριστιανούς. 2) Ἀπὸ τὸν περίφημον Ἐπιτάφιον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ῥητορείας τοῦ *ἐπιδεικτικοῦ γένους*.

κῶς πλέον νὰ ἐνασχολοῦμαι μὲ τὴν ἐξωτερικὴν λογοτεχνίαν[1] ἐπεδόθην εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνογραφίαν ἀνενδότως. Καὶ συνέθεσα λοιπόν, τῇ παρακλήσει πάντοτε φίλων μου, ὁποῦ ἤθελον νὰ ἑορτάζουν μερικοὺς ἁγίους, διὰ τοὺς ὁποίους τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Μηναῖα δὲν ἔχουν πανηγυρικὰς Ἀκολουθίας, συνέθεσα λέγω, πολλὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῶν πανηγυριζομένων Ἁγίων κατὰ τὰ ὡραῖα πρότυπα τῶν ἀρχαίων ὑμνογράφων[2].

Ἐκ τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν, τὸ περασμένον θέρος, τὴν εἰς τὸν ἔνδοξον Προφήτην Ἐλισσαῖον μετὰ τοῦ Παρακλητικοῦ πρὸς αὐτὸν Κανόνος ἀπέστειλα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον πρὸς ἔγκρισιν, ἵνα ἐκτυπωθῇ καὶ ψάλλεται ἀκωλύτως ἐν τῷ ἐνταῦθα ναΐσκῳ τοῦ ἐνδόξου Προφήτου, καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνελθοῦσα ἐνέκρινε αὐτὴν ὁμοφώνως δι' ἑνὸς λίαν τιμητικοῦ δι' ἐμὲ ἐγγράφου, τοῦ ἑξῆς:

---

3) Ἀπὸ τὸν περὶ *Φιλοπτωχείας* λόγον τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς καὶ ἀπὸ ἕνα μακρὸν ποίημα περὶ μοναχικῆς ζωῆς «πρὸς Ἑλλήνιον» ἐπιγραφόμενον, καὶ ἀπὸ πολλὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἐπῶν του *δίστιχα καὶ τετράστιχα καὶ ἐπιγράμματα.*
4) Ἀπὸ τὰ ὑπομνήματα τοῦ ἱεροῦ Θεοφυλάκτου εἰς τὰς δύο πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

1. Τὰ τελευταῖα μου διηγήματα εἶνε ἡ *Κουκκίτσα* καὶ τὸ *Ψυχοσάββατον*, γραφέντα τὸ ἔτος 1907 ὀλίγον πρὸ τοῦ παθήματός μου.

2. Αἱ ἀκολουθίαι αὗται εἶνε αἱ ἑξῆς: Εἰς τοὺς Ὁσίους Ἀνδρόνικον καὶ Ἀθανασίαν, τὸν Ὅσιον Ξενοφῶντα καὶ συνοδίαν του, τὸν Ἅγιον Εὐστάθιον, τὸν Ἅγιον Σώζοντα, τὴν Ὁσίαν Μακρίναν, ἀδελφὴν τοῦ Μ. Βασιλείου, τὸν Ὅσιον Θεοδόσιον τον νέον τὸν ἐν Ἄργει, τὸν Ὅσιον Ἰωάννην τὸν θαυματουργὸν τὸν τῆς Βουλγαρικῆς Ρίλας, ἀρχαῖον Ὅσιον ἐπὶ Βυζαντινῶν, οὗ ἡ δεξιὰ χεὶρ εὑρίσκεται ἐν τῇ Ἱερᾷ Γυναικείᾳ Μονῇ τῆς Τήνου, τὸν Ὅσιον Μιχαὴλ τὸν Μαλεῖνον, τὸν γέροντα Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ, τὴν Ὁσίαν Εἰρήνην τοῦ Χρυσοβαλάντου, τὴν Παναγίαν Γοργοϋπήκοον τὴν ἐν ἁγίῳ Ὄρει, προσέτι εἰς τὴν εὕρεσιν τῆς ἁγίας Εἰκόνος Παναγίας Κουνιστρίας τῆς θαυματουργοῦ τῆς ἐν Σκιάθῳ μετὰ *Παρακλητικοῦ Κανόνος*, εἰς τὸν Προφήτην Ἐλισσαῖον μετὰ *Παρακλητικου* ὡσαύτως πρὸς αὐτὸν *Κανόνος*· καὶ τέλος συμπλήρωσιν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀριθ. Πρωτ. 2113 / Διεκ. 2082 — Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Μαΐου 1923.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

———

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς

τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Μωραϊτίδην

«Ἐπιστρέφουσα Ὑμῖν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ᾧ δε συνημμένως τὴν ἀφ' ὑμῶν συμπληρωθεῖσαν Ἱερὰν ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Προφήτου Ἐλισσαίου μετὰ τοῦ ἀφ' ὑμῶν φιλοπονηθέντος παρακλητικοῦ Κανόνος πρὸς τὸν αὐτὸν Προφήτην, γνωρίζει ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνει τὴν τύποις ἔκδοσιν τούτων ἀπαραλλάκτως, ὡς ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐπιδοῦσα δὲ εἰς τὸν Ἱερὸν Ὑμῶν ζῆλον, οὗ τρανὸν δεῖγμα πρόκεινται μάλιστα αἱ Ἱεραὶ αὗται ἀκολουθίαι, ἐκφράζει Ὑμῖν τὸν δίκαιον ἔπαινον, ἐπευχομένη Ὑμῖν μακρότητα ἡμερῶν, ἔργων θεοφιλῶν πεπληρωμένων εἰς δόξαν Θεοῦ, Ἐκκλησίας δὲ καύχημα».

† Ὁ Ἀθηνῶν ***Χρυσόστομος*** Πρόεδρος
† Ὁ Θεσσαλιώτιδος ***Εὐθύμιος***
† Ὁ Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου ***Ἀθανάσιος***
† Ὁ Ναυπακτίας ***Ἀμβρόσιος***
† Ὁ Τρίκκης-Σταγῶν ***Πολύκαρπος***

Ὁ Α. Γραμματεὺς
Τ. Σ. ***Ἀρχιμανδ. Γερμανὸς***
Ρουμπάνης

Οἱ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐπισήμου Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔπαινοι μὲ συνεκίνησαν εἰς ἄκρον, μέχρι δακρύων· εἶμαι δὲ εὐτυχὴς ἀναφέρων ἐνταῦθα περὶ τούτου, ὅπερ ἀποτελεῖ μίαν ἐπιβράβευσιν τοῦ ὅλου ἔργου μου ἐκ τῶν σπανιωτάτων, πολὺ

ἐκλαμπροτέραν τῶν ἄλλων βραβείων μου, καὶ ἕνα πολύτιμον ἐπισφράγισμα τῆς μακρᾶς Λογοτεχνικῆς ἐργασίας μου, ἧς τὴν εὐδοκίμησιν, ἂν ὑπάρχῃ τοιαύτη, ἀποδίδω εἰς τὸν Θεόν, τὸν τοὺς ἀσόφους σοφίζοντα, ἀναφωνῶν μετὰ τοῦ Προφητάνακτος: «Ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου» [1].

Ἔγραφον ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Ἰανουαρίου 1924

---

1 Μετὰ ἰδιαιτέρας ὅλως χαρᾶς ἀναφέρω ὅτι κατὰ τὴν ἱερὰν ἀγρυπνίαν πέρυσιν, εἰς μνήμην τοῦ ἐνδόξου Προφήτου, τελεσθεῖσαν, ὡς συνήθως, ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἀρχαίαν Ἀγορὰν ναΐσκῳ, ἐψάλη ἥτε Ἀκολουθία καὶ ὁ Παρακλητικὸς Κανών, χοροστατοῦντος τοῦ ἐκ τῶν Συνοδικῶν ἁγίου Τρίκκης σεβασμιωτάτου Πολυκάρπου, παρισταμένου πλήθους εὐλαβῶν ἑορταστῶν, οἵτινες ἐν κατανύξει πολλῇ παρηκολούθησαν τὴν πανηγυρικὴν ὑμνῳδίαν, τὴν ὁποίαν ἐξετέλεσεν ὁ ἐκ Σμύρνης καλλικέλαδος Πρωτοψάλτης, κ. Πέτρος Μανέας μετὰ πολλῆς χάριτος, εἰς γνήσιον βυζαντινὸν ῥυθμόν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Φύσα, Βοριᾶ μου, φύσησε. Δὲν σᾶς εἶπα, ὅτι, ἂν μὲ ἀκολουθήσητε *μὲ τοῦ Βοριᾶ τὰ Κύματα*, θὰ σᾶς ὁδηγήσω εἰς τὰς πλέον ὡραιοτέρας Χώρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Ἰδοὺ τώρα ὁποῦ φθάνομεν εἰς μίαν Χώραν ὅλως διόλου διαφορετικὴν ἀπὸ τὰς ἄλλας, καὶ ὑπὸ ἔποψιν φυσικῆς καλλονῆς, καὶ ὑπὸ ἔποψιν κοινωνικῆς συγκροτήσεως ἀφθάστου εὐδαιμονίας. Ἡ ὁποία καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ χαρίσματά της κινεῖ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν τοῦ ταξειδιώτου.

Μία πυραμὶς θεουργική, εἰς τὸ ἄκρον τῆς Χαλκιδικῆς, ἀναδυομένη ἀπὸ τὸ πέλαγος, μὲ τὴν κορυφήν της οὐρανομήκη, ἀνυψουμένην ὑπεράνω τῶν νεφελῶν καὶ *ἕνα γινομένην* μὲ τὸ Στερέωμα. Ἐνῷ ἀπὸ αὐτὴν κατέρχονται, ὄρη καὶ βουνὰ καὶ φάραγγες καὶ κοιλάδες, ὅλα εὐμορφοστόλιστα μὲ ἄγρια βαθύσκια δάση καὶ μὲ τοὺς πλέον εὐώδεις θάμνους τῆς Ἑλληνικῆς χλωρίδος, ὁποῦ μὲ ὀργασμὸν ἀφάνταστον δοκιμάζουν, ἐν ἁμίλλῃ σφοδρᾷ, ν' ἀνυψωθῶσιν εἰς δένδρα. Ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνακύπτουσι θόλοι καὶ σταυροί, μοναστήρια καὶ σκῆται, κελλία καὶ ἡσυχαστήρια, ἐγκατεσπαρμένα μὲ ἀπερίγρατον χάριν εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς δρυμῶνας, τόσον ὥστε νὰ ἀγάλλεται ἡ ψυχὴ τοῦ ταξειδιώτου, ὅστις ἀνάμεσα εἰς τῶν ἀπειραρίθμων ᾠδικῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα, ἐνωτιζόμενος τώρα καὶ μελῳδίας ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, ἀκούων ἤχους σημάντρων ὁποῦ γλυκὰ-γλυκὰ καλοῦσι τὸν ἄνθρωπον εἰς προσευχήν, εἰς δόξαν Θεοῦ τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ ὀσφραινόμενος τῶν καιομένων θυμιαμάτων μὲ ἡδυπάθειαν εἰρηνικὴν καὶ γαληνιῶσαν, αἰσθάνεται μὲ μίαν βαθυτάτην εὐφροσύνην ὅτι

τὰ εὔμορφα αὐτὰ δάση, τὰ ἄλση τὰ μαγευτικά, τὸ βουνὸν ὅλον, δὲν εἶνε ἔρημα, ἀλλὰ κατοικοῦνται. Ὅσοι ἁγνοί, ὅσοι εὐαγεῖς, ἀποκαλυφθῆτε. Εὑρίσκεσθε εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Εἰς τὸ *Περιβόλι* τῆς Παναγίας...

Τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Τρεῖς παραδόσεις κυρίως ὑπάρχουσι περὶ τοῦ πρώτου συνοικισμοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἡ πρώτη, ἱερωτάτη ὄντως, τὴν ὁποίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται οἱ Ἁγιορεῖται, καὶ δικαίως, καυχώμενοι μὲ πολλὴν ὑπερηφάνειαν δι᾽ αὐτήν, καὶ πολὺ σωστά, εἶνε ἡ ἑξῆς, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς ὅλα τὰ παλαιὰ Συναξάρια μὲ πολλὴν χάριν. Ταύτην, μοὶ ἀφηγήθη ἕνας πολὺ σεβάσμιος Προηγούμενος τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ὃν εἶχον ἐπισκεφθῆ, ὁ γέρων Κύριλλος:

Μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄρχισεν ὁ ἅγιος Προηγούμενος, καὶ τὴν κάθοδον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς γνωστόν, οἱ Ἀπό-

στολοι διὰ κλήρων ἐμοιράσθησαν τὰς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἔμελλον νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον. Εἰς τοὺς κλήρους τούτους μετέσχε καὶ ἡ Παναχραντος Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαχεν ὁ κλῆρος, νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸ ὄρος του Ἄθωνος ὅπου ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων· ἢ κατ'ἄλλους μεταβαίνουσα εἰς Κύπρον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Λαζάρου ἕνεκα τρικυμίας κατήντησεν εἰς τὸν Ἄθωνα ἔχουσα ἐν τῇ συνοδίᾳ της καὶ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην. Μόλις δὲ ἀπεβιβάσθη ἡ Παναγία εἰς τοὺς βράχους τῆς ἀκτῆς, καὶ πάραυτα οἱ εἰδωλικοὶ βωμοί, ὅπου ἦσαν εἰς διάφορα ἐξέχοντα μέρη τοῦ βουνοῦ κατέπεσαν· τὰ εἴδωλα συνετρίβησαν, καὶ οἱ δαίμονες ἔφευγον ὀλολύζοντες, μακράν, ὡς ἀπὸ πυρος διωκόμενοι.

Μοὶ τὰ διηγήθη δὲ αὐτὰ μὲ βαθυτάτην πίστιν, ὁ ὁσιώτατος γέρων Κύριλλος· διότι χαρὰ προφανὴς ἐζωγραφίζετο εἰς τὸ γαλήνιον πρόσωπόν του τὰς στιγμὰς ἐκείνας.

Αὐτὰ ὅλα τὰ παριστάνει μία ὡραιοτάτη Εἰκὼν παναρχαία, τὴν ὁποίαν οἱ Ρῶσοι ἐκτυπώσαντες πολὺ εὔμορφα διαμοιράζουσιν εἰς τὰς χώρας τῆς ὀρθοδοξίας.

Δευτέρα παράδοσις περὶ τῆς πρώτης οἰκήσεως τοῦ Ἄθωνος, πολὺ ὡραιοτάτη ὡσαύτως, εὑρίσκεται ὁμοίως εἰς Συναξάρια, συνδεομένη στενῶς μὲ τὴν κτίσιν τῆς Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, σχετιζομένη δὲ πολὺ μὲ τὴν ἀνωτέρω. Αὕτη ὁρίζει τὴν οἴκησιν τῆς χερσονήσου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

«Ὅταν ἐβασίλευεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, λέγει τὸ Συναξάριον, ἔκτιζε πανταχοῦ Ναούς, ἀφανίζων τὴν εἰδωλολατρίαν. Τότε μεταξὺ ἄλλων ἔκτισε καὶ πάγκαλον ναὸν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸν τοῦ Βατοπαιδίου, περιλάλητον καὶ περιβόητον, εἰς τοὺς χρόνους 5828 ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Τοῦτον μετὰ 25 ἔτη ὁ Ἰουλιανὸς κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων, ἀνέκτισε δὲ μετέπειτα ὁ Θεοδόσιος μὲ τὸν ἑξῆς τρόπον:

Οὗτος ἔστειλέ ποτε τὸν υἱόν του Ἀρκάδιον, ἀντιβασιλέα χειροτονηθέντα τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἀντιβασιλεὺς ἦτο ὁ ἀδελφός του Ὀνώριος, διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου. Ὅταν δὲ ἐπανήρχετο μὲ πλοῖα βασιλικὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν, τρικυμία μεγάλη ἠγέρθη παρὰ τὴν Λῆμνον, ὅπου ἐσκοτίνιασεν ὁ ἀέρας ἀπὸ τὰ πυκνὰ σύννεφα, καὶ δὲν ἔβλεπαν ἕνα τὸ ἄλλο κάτεργον. Καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην σύγχυσιν τῶν ναυτῶν,

ἐσυμποδίσθη μέσα εἰς τὰ σχοινιὰ τῶν ἀρμένων ὁ Ἀρκάδιος, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ: *Παναγία Θεοτόκε, βοήθει μοι!..* Καὶ μὲ τὴν φωνὴν εὑρέθη πάραυτα ἀπέξω τοῦ Βατοπαιδίου τὸ παιδίον, πλησίον τοῦ πηγαδίου τῆς Παναγίας, ὑποκάτω εἰς ἕνα μεγάλον βάτον. Καὶ ἀπεκοιμήθη καὶ ἐκοίτετο ὡς ἀποθαμένον. Ἐκεῖ εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του μίαν γυναῖκα περιφανῆ καὶ ὡραιοτάτην ὥσπερ βασίλισσαν, ἡ ὁποία τὸν ἐθάρρυνε καὶ ἐπαρηγόρησε λέγουσα. «Ἐπειδὴ διὰ τὴν πίστιν ὅπου εἶχες εἰς ἐμένα μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ υἱοῦ μου ἐγλύτωσες ἀπὸ τὸν μέγαν καὶ πικρὸν κίνδυνον, μὴ φοβῆσαι, μόνον διὰ τὴν ἀγάπην μου ἀνακαίνισε τὸν ναὸν τοῦτον, αὐτῆς τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἔλαβα εἰς κλῆρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ ψυχή μου εἰς αὐτὴν εὐφραίνεται, καὶ θέλω εἶμαι πάντοτε βοηθὸς ἐκείνων ὁποῦ μὲ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν εἰς αὐτὴν οἰκήσωσι». Τότε ἐξύπνησεν ὁ Ἀρκάδιος. . Ἰδὼν δὲ κατόπιν τινὰς ἐκ τῶν ἐκεῖ οἰκούντων, τοὺς ἠρώτησε διὰ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ λαβὼν αὐτοὺς εἰς συνοδείαν του ἔφθασε διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀνήγγειλε τὰ συμβάντα εἰς τὸν πατέρα του, τὸν Θεοδόσιον, ὅστις πολὺ εὐχαριστηθεὶς ἔστειλε κτίστας καὶ τέκτονας, καὶ ἔκτισε τὸν πάγκαλον ναὸν τοῦ Βατοπαιδίου ὅπως τὴν σήμερον σώζεται· ἔγραψε δὲ καὶ εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἔστειλεν ὁ Ὁνώριος τέσσαρας ὡραιοτάτους πρασίνους κίονας, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὸν χορὸν τοῦ ναοῦ. Ἐλθὼν δὲ κατόπιν ὁ Ἀρκάδιος μετὰ τοῦ πατριάρχου Νεκταρίου ἐγκαινίασεν αὐτόν.

Τρίτη παράδοσις, ζωηροτάτη ἐπίσης, ἡ ὁποία μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν καθ' αὐτὸ ἱστορίαν πλέον, εἶνε ἡ ἑξῆς:

Πέτρος ὁ Ἀθωνίτης ὁ πρῶτος ἀσκητὴς τοῦ Ἄθωνος, οὗ σώζεται ἕως σήμερον τὸ ἱερὸν σπήλαιον εἰς τὰς μεσημβρινὰς τοῦ Ἄθωνος κλιτύας, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταγόμενος, ἦτο ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως. Πολεμῶν δέ ποτε κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἐρρίφθη εἰς σκοτεινὴν καὶ βρωμερὰν φυλακήν. Ἐκεῖ μὴ ἔχων ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας παρεκάλει τὸν μέγαν Νικόλαον νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, τάξας νὰ ἀφήσῃ πλέον τὸν κόσμον καὶ νὰ γίνῃ μοναχός· ὅστις τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι αὐτὸ ὁποῦ ζητεῖ μόνον Συμεὼν ὁ Θεοδόχος δύναται νὰ κατορθώσῃ.Τότε λοιπὸν ὁ αἰχμάλωτος στρατηγὸς ἤρχισε νὰ παρακαλῇ τὸν ἅγιον Συμεών,ὅστις μίαν νύκτα ἀνεφανίσθη εἰς τὸ ὄνειρόν του μαζὶ μὲ τὸν ἅγιον Νικόλαον. Ἔλυσαν αὐτὸν ἀπὸ τὰ δεσμά, καὶ τὸν παρώτρυναν νὰ ὑπάγῃ εἰς Ρώμην καὶ νὰ περιβληθῇ τὸ Ἅγιον Σχῆμα· ὅπερ καὶ ἔπραξεν Ἔπειτα ἐπιβιβασθεὶς εἰς πλοῖον ἀνεχώρησε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὸν πλοῦν ὅμως ἐμφανισθεῖσα καθ' ὕπνον ἡ Κυρία Θεοτόκος παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Ἄθωνα καὶ ἐκεῖ νὰ ἐγκαταβιώσῃ.

Ἰδοὺ πῶς ἀφηγεῖται ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τὸ τερπνότατον ἐπεισόδιον τοῦτο.

«Ὑπάρχει ἕνα βουνὸν ἐπάνω εἰς τὴν Ρούμελην,τοῦ εἶπεν ἡ Παναγία, ὡραιότατον συνάμα καὶ μεγαλώτατον, κλῖνον πρὸς τὸ νότιον μέρος,τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πολὺ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν.Τοῦτο τὸ ὄρος τὸ ἐδιάλεξα ἐγὼ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὸ ἀφιερώσω, εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἁρμόδιον κατοικητήριον τῶν καλογήρων· καὶ ἀπὸ τώρα καὶ ἀργότερον ἔχει νὰ ὀνομασθῇ *ἅγιον*. Καὶ ὅσοι κατοικήσουν εἰς αὐτὸ καὶ θελήσουν νὰ πολεμήσουν τὸν κοινὸν ἐχθρὸν τῶν ἀνθρώπων, τὸν Διάβολον,θέλω συμπολεμήσει πρώτη τοῦτον καὶ ἐγὼ εἰς ὅλην αὐτῶν τὴν ζωήν· καὶ θέλω γίνει εἰς αὐτοὺς ἀκαταμάχητος βοηθός. Θέλω τοὺς διδάσκει ἐκεῖνα ὁποῦ πρέπει νὰ κάμνουν·καὶ θέλω τοὺς ἑρμηνεύει πάλιν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ κάμνουν· θέλω εἶσθαι εἰς αὐτοὺς προνοητής, ἰατρὸς καὶ τροφεύς· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν θέλω συστήσει εἰς τὸν Υἱόν μου καὶ Θεὸν ἐκείνους ὁποῦ θεοφιλῶς θέλουν τελειώσει ἐδῶ τὴν ζωήν των. Καὶ θέλω ζητήσει ἀπὸ τὸν Υἱόν μου τελείαν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των.

Κατὰ τὸ Συναξάριον τοῦτο φαίνεται ὅτι Πέτρος ὁ Ἀθωνίτης ἔζησεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἔν τινι Σπηλαίῳ, τρεφόμενος μὲ ἄγρια χόρτα καὶ καρποὺς ἐπὶ 50 ἔτη, χωρὶς νὰ ἴδῃ κανένα. Ἀνεκαλύφθη δὲ περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του ὑπό τινος κυνηγοῦ· ἐφονεύθη μάλιστα ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἐκλαβόντος αὐτὸν ὡς θήραμα.

Οὕτω φθάνομεν εἰς τὴν ἱστορίαν πλέον. Κατὰ τὴν ὁποίαν πρῶτος οἰκιστὴς τοῦ Ἄθωνος ἐγένετο ὁ μέγας ἐν ὁσίοις Ἀθανάσιος ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ, ὁποῦ ἔκτισε τὴν Παμμεγίστην Λαύραν, τὸν Ι΄. αἰῶνα, ἥτις εἶνε ἡ πρώτη, κατὰ τὴν ἱστορίαν, κτισθεῖσα Μονή, δι᾽ ἐξόδων τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ, ὅστις πρὶν βασιλεύσῃ εἶχε πνευματικὸν τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, ὑποτακτικὸν τότε ὄντα τοῦ θείου τοῦ Φωκᾶ, Μιχαὴλ τοῦ Μαλεΐνου, ἐνασκουμένου ἐν τῷ ὄρει Ὀλύμπῳ τῆς Ἀνατολῆς, κατέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ γέροντος αὐτοῦ, ὁ Ἀθανάσιος μεταβὰς εἰς Ἄθωνα, ἡσύχαζεν ἐν αὐτῷ. Ἀφοῦ δὲ ἔκτισε τὴν Λαύραν, τότε εἰσήγαγεν ἐν αὐτῇ τὰς ἀσκητικὰς διατάξεις τοῦ Ὀλύμπου, κανονίσας τὸν βίον τῶν Ἁγιορειτῶν, μία τῶν ὁποίων διορίζει νὰ μὴ εἰσέρ-

χωνται γυναῖκες, οὐδὲ θῆλυ ζῶον ἐν γένει εἰς ὅλην τὴν Χερσόνησον, ἀφιερωθεῖσαν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου. Αἱ διατάξεις αὗται ὑπάρχουσι χειρόγραφοι εἰς μεμβράναν ὀνομαζομένην *Τράγον* ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ ζώου, ἐξ οὗ ἡ μεμβράνα εἶνε κατειργασμένη.

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ ἐν τῷ Ἄθῳ.

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Η ΔΑΦΝΗ

Τὸ ἐπίνειον τῆς ἱερᾶς Χερσονήσου. — Ἡ θέα τοῦ βουνοῦ.—Μικρὰ ζωηροτάτη κωμόπολις — Τὰ Γραφεῖα τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν.—Ἡ ἀποβάθρα. — Τὸ βάθος τοῦ πυθμένος. — Ἀφάνταστον μεγαλεῖον. — Ἡ ἐμπορικὴ κίνησις.— Οἱ ταξειδιῶται. — Οἱ κυρατζῆδες. — Οἱ ἐμπορομοναχοί.—Τὰ ξενοδοχεῖα.

Ἡ Δάφνη εἶνε τὸ κοινὸν καὶ μόνον ἐπίσημον ἐπίνειον τῆς Ἱερᾶς Χερσονήσου,[1] ὀνομασθεῖσα οὕτω ἀπὸ τῆς ἀφθόνως φυομένης ἐνταῦθα δάφνης, τοῦ ὡραίου τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν φυτοῦ, τοῦ ἱεροῦ δένδρου, τοῦ ὁποίου οἱ ἀνθισμένοι κλάδοι μὲ τὸ σιτόχρουν εὔμορφον ἄνθος των, ὅπερ *ψωμὶ* ἀποκαλεῖ ὁ λαός, εὐλογημένον διανέμεται εἰς τοὺς πιστοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων κατὰ τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τῶν Βαΐων. Φύεται δὲ τοῦτο ἐνταῦθα, μὲ ἰδιαίτερον ὀργασμόν, ὑψούμενον εἰς δένδρον μὲ βλαστάρια εὔμορφα, μὲ φύλλα βαθυτάτου πρασίνου χρώματος ὡσὰν τῆς λεμονέας, τὸ ὁποῖον ἠρέμα ἀποκλίνει πρὸς τὸ μέλαν, τὸ ἱερὸν τῶν ἐνοίκων χρῶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εὐωδιάζει ὅλον τὸ βουνόν, πανύψηλον καὶ κατά-

---

1. Ὅρμοι πολλοὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὴν ἁγιώνυμον αὐτὴν Χερσόνησον, δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν αἱ διάφοροι Μοναί. Αἱ παραλιακαὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ὅλαι ἰδίους ὅρμους, τοὺς *ἀρσανάδες* των, ἔνθα καταπλέοντα κατὰ καιροὺς τὰ ἱστιοφόρα ἀποβιβάζουσι τὴν *σοδιὰ* αὐτῶν, ἤτοι τὴν ἐσοδείαν τοῦ ἔτους, ἀπὸ τὰ πλούσια αὐτῶν Μετόχια τῆς Χαλκιδικῆς, ἐν οἷς ἐξέχει ἰδίως ὁ ὅρμος τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου μὲ ἀποβάθραν μαρμαρίνην, ἔνθα προσεγγίζον τὸ ἰδιαίτερον τῆς παμμεγίστης αὐτῆς Μονῆς ἀτμόπλοιον ἀποβιβάζει τὰ πλούσια ἀπὸ Ρωσίας πεμπόμενα ποικίλα καὶ ἐκλεκτὰ ἐδώδιμα καὶ λοιπὰ χρειώδη.

μαυρον ἀναβαῖνον ἀμέσως μετὰ τὴν παραλίαν, προκαλοῦν οὕτω βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν ταξειδιώτην, ὅστις ἐκεῖ ἐπάνω στρέφει πάραυτα τὰ βλέμματά του, ὡσὰν μαγνητισμένος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἀπὸ μίαν ἱερὰν συγκίνησιν, μίαν κατάνυξιν γλυκερὰν τέκνου τῆς ὀρθοδοξίας, ἐρχομένου νὰ ἁγιασθῇ εἰς τὴν ἁγιασμένην αὐτὴν τῆς ἀκραιφνοῦς ὀρθοδοξίας Χώραν.

Ὅλα τὰ ἀτμόπλοια, ὅλα τὰ ἱστιοφόρα ἐδῶ προσεγγίζουν. Ἐδῶ εἶνε ὅλα τὰ πρακτορεῖα τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν· τὸ ρωσικὸν ταχυδρομεῖον καὶ πρακτορεῖον· ἐδῶ ὑπάρχει ἡ προφυλακὴ τῆς ἀστυνομίας, κι᾽ ἐδῶ κατὰ τὰς τακτὰς ἡμέρας τοῦ κατάπλου τῶν διαφόρων ἀτμοπλοίων κατέρχεται ἀπὸ τὰς Καρυὰς —τὴν πρωτεύουσαν, νὰ εἴπωμεν, τοῦ Ἁγίου Ὄρους, —ὁ τελώνης καὶ ὑγειονόμος, καὶ οἱ ἀστυνομικοὶ βαθμοῦχοι.

Τὸ μέρος εἶνε ὅλως ἀλίμενον, προσβαλλόμενον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ βορρᾶ καὶ ἀπηλιώτου. Ὑπάρχουν ὅμως *σημαδοῦραι*, τὰ συνήθη προφυλάγματα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀγκυροβολημένα καλῶς εἰς τὰ τοιαῦτα μέρη εὐκολύνουσι τὰ πλοῖα, ὥστε προσδενόμενα ἐπ᾽ αὐτῶν, νὰ παρέχωσι καιρὸν ἐν τῷ σάλῳ εἰς τὴν ἀποβίβασιν τῶν ἐπιβατῶν καὶ εἰς τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν ἐμπορευμάτων.

Μία πετρίνη ἐξ ἁπλῶν λίθων κακῶς ἐκτισμένη καὶ κακῶς διατηρουμένη ἀποβάθρα, χρησιμεύει διὰ τὴν ἀποβίβασιν ταξειδιωτῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Ἀλλ᾽ ὁσάκις εἶνε νηνεμία, εἶνε δὲ νηνεμία, ὅταν ἐπικρατοῦσιν οἱ βόρειοι καὶ ἀνατολικοὶ ἄνεμοι, τὰ ἀτμόπλοια προσεγγίζουσιν ἕως ἔξω ἔξω εἰς τὴν ἀκτήν, διότι τὸ βάθος τοῦ ἁγιορειτικοῦ πυθμένος εἶνε μέγιστον —λέγουν ὅτι τόσον τὸ βάθος εἶνε, ὅσον εἶνε καὶ τὸ ὕψος τοῦ Ἄθωνος, —τότε δὲ ἐξαπλοῦται πρόχειρος ξυλίνη ἀποβάθρα ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου μέχρι τῆς σκάλας· καὶ οὕτω οἱ ἐπιβάται εὐκολώτατα, βαδίζοντες ἐξέρχονται. Καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ἐμπορεύματα, ὅλα ἐν εὐκολίᾳ μεγάλῃ ἀποβιβάζονται τότε.

Ἀλλ᾽ ὅταν πνέῃ νότος, ἢ συρρόκος, ἢ πονέντες, τότε οἱ ἐπι-

δάται ρίπτονται εἰς τὰς λέμβους, παμμεγίστους ὡσὰν καΐκια, μὲ τοὺ γάντζους ὡσὰν δέματα, ἐν ᾧ τὰ κύματα τοῦ Σιθωνίου κόλπου ἄγρια, ἐπαπειλοῦν νὰ καταπίωσι καὶ καΐκια καὶ ἀνθρώπους, ἀνυψούμενα φοβερῶς. Καὶ ἂν τύχῃ νὰ εἶνε νύκτα; Τότε προφανῶς, ἂν καὶ δὲν συνέβη ποτὲ δυστύχημα, ἢ τὸ ἀτμόπλοιον θὰ καθυστερήσῃ τότε[1], ἢ ἂν προσεγγίσῃ, ὁ ταξειδιώτης δὲν θὰ ἐξέλθῃ, ἀλλὰ θὰ ταξειδεύσῃ ἄναυλα μέχρι Κωνσταντινουπόλεως. Ὅστις δὲ βιάζεται ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐξέλθῃ, τότε αὐτὸς θὰ ταχθῇ. νὰ περάσῃ τὴν ζωήν του εἰς τὴν καλογηρικὴν αὐτὴν Χερσόνησον τῆς Χαλκιδικῆς.

Ὁ Λιμὴν τῆς Δάφνης

1. Τὸν χειμῶνα ὄντως ἡ Δάφνη εἶνε ἀπροσπέλαστος. Τὰ κύματα τοῦ μαΐστρου καὶ τοῦ νότου ἀποκλείουσιν ὁλοτελῶς τὸν ὅρμον αὐτῆς, καὶ τὰ ἀτμόπλοια χωρὶς διόλου νὰ προσεγγίσουν, ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην κατευθύνονται εἰς Δαρδανέλλια, ὅπου ἀποβιβάζουσι τούς δι' Ἅγιον Ὅρος ἐπιβάτας, ἵνα κατὰ τὴν ἐπιστροφήν των τοὺς παραλάβουν.

Ἐφθάσαμεν μὲ ὡραῖον καιρόν, μὲ ἐλαφρὰ—ἐλαφρὰ τοῦ *Βοριᾶ τὰ κύματα*, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐδρόσιζαν καθ' ὅλον τὸν πλοῦν ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης ἕως τῆς Δάφνης. Γιαλὸ—γιαλὸ ἡ *Πάνορμος* τοῦ Γκουρτζῆ μᾶς διεσκέδασε τὴν αὐγὴν μὲ τὴν ὡραίαν σκηνογραφίαν τῆς ἱστορικῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἕως οὗ μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου προσηγγίσαμεν εἰς τὴν Δάφνην. Ἡ θέα τοῦ Ἄθωνος, ὁποῦ ὡσὰν μιὰ πυραμὶς οὐρανοχάλκευτος ὑψοῦται ἐκεῖ ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους, παρέχει βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ταξειδιώτου, ἐὰν μάλιστα αὐτὸς τύχῃ νὰ ἔχει ἀναγνώσει βίους ὁσίων ἀπὸ τῆς μικρᾶς του ἡλικίας, ἢ νὰ ἔχει ἴδῃ εἰκόνας ρωσικὰς ὁποῦ πολὺ θελκτικῶς ἀπεικονίζουσι τὸν Ἄθωνα καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ. Ἢ ἂν ἔτυχεν αὐτὸς νὰ ἐγεννήθη εἰς κανένα νησάκι ἀπὸ ἕνα τῶν κατέναντι τῆς ἱερᾶς αὐτῆς Χώρας, ὑπὸ τὴν *σκιὰν τοῦ Ἄθωνος*, καὶ ἀπὸ μικρὸς ἀναβαίνων εἰς τὸ βουνὸν τῆς πατρίδος του, ἐν εὐδίαις ἡμέραις ἤθελε νὰ φέρῃ πλησίον του ὅσα ἐδιάβαζε τὰς νύκτας, καὶ ἵστατο θαυμάζων τὴν τριγωνικὴν αὐτὴν Πυραμίδα, ἡ ὁποία καταγάλανος ἀνυψοῦται ἕνα μὲ τὸν οὐρανόν, προσπαθῶν νὰ ξεχωρίσῃ μὲ τὸ ἀσθενὲς βλέμμα του δάση καὶ μονὰς καὶ σκήτας καὶ κελλία, ὤ! τότε αὐτὸς ἀπὸ τὴν Σιθωνίαν ἀκόμη, μόλις ἀρχίσουν νὰ διακρίνωνται καθαρὰ πλέον αἱ ἀκταί, καὶ αἱ μοναὶ αἱ ἐγγὺς τῶν ἀκτῶν, αἱ ράχεις καὶ τὰ δάση καὶ τὰ εἰς τὰ βάθη αὐτῶν ἀσκητήρια ὡσὰν φωλεαὶ ἀετῶν κατὰ πρῶτον, αὐτὸς δὲν δύναται πλέον νὰ ἡσυχάσῃ, ἔκθαμβος ὅλος ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ μεγαλείου τοῦ ὄρους, βλέπων αἰσθητῶς καὶ χαρωπῶς πλέον ὅσα ὡραῖα κεφάλαια εἶχεν ἀναγνώσει εἰς Ἱερὰ βιβλία περὶ τοῦ Ἄθωνος, καὶ στρέφει τὸ βλέμμα του ἀεικίνητον ἐκστατικῶς πότε πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἄνναν, εἰς τὴν πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ μὲ τὰς οὐρανομήκεις δρῦς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὰς ἐγκατεσπαρμένους οἴκους τῶν ἀσκητῶν, πότε πρὸς τὸ βουνὸν ἐπάνω, δοκιμάζων νὰ ξαγναντίσῃ τὴν ὑμνουμένην χιονοσκέπαστον κορυφήν του, καὶ πότε πρὸς τὸν αἰθέριον ἐκεῖνον πολυώροφον πύργον, τὴν Σιμωνόπετραν, καταπλήττουσαν τὴν αἴσθησιν τοῦ ἀνθρώπου, κτισμένην ἐπάνω ἐκεῖ εἰς μίαν ἀετόπετραν,

ἐπικαθημένην ἀσφαλῶς εἰς ἕνα μονῆρες βουνὸν βαϊοφύτευτον, τὸ ὁποῖον δροσερῶς περιλούουσι τὰ κύματα τοῦ πελάγους. Μεγαλεῖον ἀφάνταστον.

Κίνησις καὶ συγκίνησις ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Αἱ παμμέγισται ὡς μαοῦναι λέμβοι προσεγγίζουσιν εἰς τὴν πετρίνην ἀποβάθραν, ὅπου οἱ ἐπιβάται ἐξελθόντες ἀναζητοῦσιν ἀμέσως ὑποζύγια διὰ τὰς Καρυάς, συνεννοούμενοι μὲ τοὺς ἐγχωρίους ἀγωγιάτας *κυρατζῆδες* καλουμένους, ἐν ᾧ οἱ ἔμποροι μοναχοὶ μὲ τὰς τελωνειακὰς διασαφήσεις καὶ τὰς φορτωτικὰς παραλαμβάνουσι τὰ ἐμπορεύματα αὐτῶν, βοηθούμενοι ἀπὸ νεαροὺς ῥασσοφόρους, τοὺς ὑποτακτικούς των. Μία κίνησις καὶ συγκίνησις ἀπερίγραπτος, ἀνθρώπων καὶ ἡμιόνων ἀναμὶξ συμφυρομένων ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ, ὅπου ἐξ ἄλλου, ταὐτοχρόνως οἱ ἀπερχόμενοι σπεύδουν μὲ τὰς ἀποσκευάς των νὰ ἐπιβιβασθοῦν, ἀναχωροῦντος ἀμέσως τοῦ ἀτμοπλοίου. Καὶ βλέπετε ζῶα φορτωμένα νὰ ἀναβαίνουν ἐπάνω προς τὴν πολίχνην, καὶ ζῶα φορτωμένα νὰ καταβαίνουν μὲ τὰς ἀποσκευὰς τῶν ἀναχωρούντων.

Ἵνα λάβητε μίαν ἰδέαν τῆς γινομένης κινήσεως ἐν τῷ μοναχικῷ αὐτῷ ἐπινείῳ, θὰ φαντασθῆτε μίαν πόλιν ὡς εἴπομεν 20 χιλιάδας κατοίκων, διότι τόσοι ἐπάνω κάτω εἶνε οἱ ἐν τῇ χερσονήσῳ μοναχοὶ καὶ ξένοι, οἱ ὁποῖοι περιμένουσιν ἔξωθεν νὰ ἔλθουν ὅλα τὰ ἐφόδια τοῦ βίου των, τροφαὶ καὶ ἐνδύματα· διότι ἡ ἱερὰ Χερσόννησος δὲν παράγει παρὰ μόνον προσευχὰς καὶ ψαλμῳδίας. Καὶ τὰ ὡραῖα ὄντως καλογηρικὰ καλλιτεχνήματα ζωγραφικῆς καὶ ξυλογλυπτικῆς, καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα κομβοσχοίνια καὶ κομβολόγια. Εἰς τὸν ξένον ἐντύπωσιν προξενεῖ τὸ ῥάσσον, ἀνεμιζόμενον ζωηρότατα μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν· ἀλλ' ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος δὲν εἶνε σήμερον ὡς διετυπώθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, οὔτε ὡς καθιερώθη ὑπὸ τοῦ πρώτου οἰκιστοῦ τοῦ Ἄθωνος, τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου,

ἰδίως ἀπὸ τῆς εἰσχωρήσεως τῶν ῥώσων ἐν τῇ Χερσονήσῳ, οἱ ὁποῖοι ξεφορτώνουν μὲ ἰδιαίτερα ἀτμόπλοια ὅλην τὴν εὐμάρειαν μιᾶς μεγάλης αὐτοκρατορίας, θρησκολήπτου δέ, θὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς μοναχοὺς ἐμπόρους, ὁποῦ μὲ τόσην ζωηρότητα φροντίζουν διὰ τὴν ζωὴν μονῶν καὶ σκήτεων καὶ κελλίων.

Ἐπὶ τῆς παραλίας πρῶτον—πρῶτον ὑπάρχει, ἀπὸ χρόνια κτισμένον, ἕνα μέγα οἴκημα ἀνῆκον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου, ἐγγύς, πρὸς τ' ἀριστερὰ κειμένην ἐπὶ ἑνὸς ὡραιοτάτου ὀροπεδίου, εἰς ἣν ἀνήκει ὡς ἰδιοκτησία τὸ ἥμισυ τῆς Δάφνης. Ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ὑπάρχει τὸ μόνον ξενοδοχεῖον καὶ καφενεῖον, μετά τινων καθαρῶν τοῦ ὕπνου δωματίων, ὅπου δειπνοῦν καὶ διανυκτερεύουν οἱ ταξειδιῶται, καὶ οἱ τοῦρκοι φύλακες. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ μία ἀποθήκη διὰ τὴν ἀπόθεσιν τῶν ἐμπορευμάτων μέχρι τῆς παραλαβῆς των. Πρὸ διετίας ἐκτίσθη καὶ ἄλλο οἰκοδόμημα καλὸν παρὰ τῆς ἰδίας μονῆς, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ξενοδοχεῖον, πολυτελέστερον κάπως· διότι τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλως ἀναπτυχθείσης ἐν τῇ Δύσει τῆς βυζαντινολογίας, ἤρχισαν συχνότερον νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ Ἅγιον Ὄρος οἱ ξένοι, το ὁποῖον θεωρεῖται καὶ εἶνε ἕνα ζωντανὸν μουσεῖον τῆς βυζαντινῆς ζωῆς, ἀρχαιολόγοι καὶ ζωγράφοι· ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες λόγιοι καὶ Ρῶσοι, δὲν ἀπολείπουν ἀπὸ τὴν ἄνοιξιν. Ἦτο δὲ ἀπαραίτητον ἕνα καλὸν ξενοδοχεῖον εἰς τὸ πολυσύχναστον αὐτὸ ἐπίνειον· διότι, τὸν χειμῶνα μάλιστα, τὰ ἀτμόπλοια νύκτα καταπλέουν καὶ νύκτα ἀποπλέουν. Ἀλλὰ τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ μέρος τῆς Δάφνης εἶνε ἰδιοκτησία τῆς Μονῆς τῆς Σιμωνόπετρας· ρεῦμα δὲ διαχωρίζει τὰ ὅρια τῶν δύο Μονῶν. Ὑπάρχει λοιπὸν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἄλλο οἰκοδόμημα μέγα, διώροφον, καὶ μὲ ἀποθήκας καλάς, τῆς Σιμωνόπετρας, ἔνθα ὑψοῦται καὶ ἡ σημαία τοῦ ρωσικοῦ Πρακτορείου καὶ ταχυδρομείου. Τὸ κτίριον τοῦτο τὸ καλὸν εἰς τὸ ἄνω πάτωμα ἔχει καὶ Ναΐσκον. Τὸ ἔχει δὲ ἐνοικιάσει ὁλόκληρον ἡ παμμεγίστη ρωσικὴ

σκήτη τοῦ Σεραγίου, ἵνα τῆς χρησιμεύῃ ὡς σκάλα καὶ ἀποθήκη.

Περὶ αὐτὰ δὲ τὰ οἰκήματα εἶνε ἐκτισμένα καὶ μερικὰ ἄλλα λαϊκά, νὰ εἴπωμεν, καφενεδάκια καὶ μαγειρεῖα, ὅπου συχνάζουν οἱ ἁπλοϊκώτεροι τῶν ταξειδιωτῶν καὶ οἱ ναῦται τῶν μικροϊστιοφόρων, ὁποῦ κομίζουν ἐφόδια τοῦ βίου ἐξ Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς, συνήθως ἀποικιακά. Ἔχουν δὲ ὅλα αὐτὰ κήπους χλοερωτάτους μὲ ὅλα τὰ εἴδη τῆς κηπουρικῆς, καὶ εἶνε πάρα πολὺ εὐχάριστον νὰ ἀναπαύεται κανεὶς εἰς τὴν ἀχόρταστον ἐκείνην δροσιάν, ὁποῦ καταιβαίνει ἀπὸ τὸ βουνόν, μυρωμένη μὲ δαφνοευωδίας καὶ μοσχοθυμιάματα, ὕστερον ἀπὸ ἕνα ἐπίπονον πολλάκις ταξείδιον, ἰδίως κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ καύσωνος.

Ἡ Δάφνη καθ' ὅλας τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος εἶνε ἥσυχος καὶ ἐρημική. Ἀλλὰ τὰς ἡμέρας τοῦ κατάπλου καὶ ἀπόπλου τῶν ἀτμοπλοίων λαμβάνει αἴφνης μίαν ζωὴν ἀπροσδόκητον. Αἱ μαοῦναι πλήρεις ἐμπορευμάτων προσεγγίζουν εἰς τὴν πετρίνην σκάλαν. Οἱ ἐμπορομοναχοὶ μὲ τὰ σημειωματάρια εἰς χεῖρας καὶ ἕτοιμοι ἐκεῖ μὲ τοὺς ὑποτακτικοὺς καὶ ὑπαλλήλους των πρὸς παραλαβήν των. Οἱ προσκυνηταὶ ἀπὸ διάφορα μέρη, ἰδίως τῆς Πελοπονήσου καὶ Ἀνατολῆς, μισθώσαντες τοὺς ἡμιόνους των, εἶνε ἕτοιμοι νὰ ἀναβῶσι ζητοῦντες διαφόρους πληροφορίας ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν ὑποζυγίων, τοὺς *κυρατζῆδες*, ἤτοι τοὺς ἀγωγιάτας, οἱ ὁποῖοι ὅλοι Μακεδόνες, εἶνε παρατεταγμένοι ἐκεῖ εἰς μακρὰν γραμμὴν εἰς τὴν λιθόστρωτον ὁδόν, ὑπὸ βαθύσκιον κληματαριάν.

Αἱ συζητήσεις ἔληξαν. Τὰ πράγματά μας ἐφορτώθησαν ἀσφαλῶς, διότι τὸ μέρος εἶνε πολὺ δύσβατον. Ἐκαβαλλικεύσαμεν· καὶ μὲ χαρὰν ζωγραφισμένην λαμπρῶς εἰς τὸ πρόσωπόν μας ἀναβαίνομεν τὴν σκιερὰν ἀνωφέρειαν, κατευθυνόμενοι εἰς Καρυάς, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ὄρους, ἵνα ἐπιδείξαντες εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τὰ διαβατήριά μας λάβωμεν τὰ καλούμενα *Διαμονητήρια*, ὅπως δι' αὐτῶν, ἀνενόχλητοι, ἀρχίσωμεν τὴν περιή-

γησίν μας. Καθ' ὁδόν, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐβλέπαμεν σταυροὺς καὶ δροσερὰς κρῆνας, ἐνῶ οἱ *σεϊμένηδες*, οἱ φύλακες τῶν Μονῶν, μὲ τὴν ἁρματωλικὴν ὡραίαν ἐνδυμασίαν των καὶ τὸ τσακισμένον εὔμορφα Βυζαντινοελληνικὸν φέσι, στηριζόμενον μὲ ἕνα κατάμαυρον μεταξωτὸν κεφαλόδεσμον, καὶ μὲ τὸ ὁλόχρυσον σελάχιον, συνώδευον, ἀναχωροῦντας εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Σμύρνην προεστῶτας τῶν Μονῶν, πρὸς τὴν Δάφνην, δορυφόροι καὶ φύλακες. Ἀλλὰ διὰ τοὺς Ρώσους προσκυνητὰς οἵτινες εἶνε πάντοτε πολλοὶ καὶ συνήθως πτωχοί, τὸ Ρωσικὸν Κοινόβιον οὗ οἱ πρασινοβαφεῖς θόλοι καὶ τὰ πυργοειδῆ ἐπὶ τῆς παραλίας φρουριακὰ τείχη φαίνονται ἀπὸ τὴν Δάφνην, ἀποστέλλει ἰδιαιτέραν μαούναν, ἥτις πληρωθεῖσα κατευθύνεται ἐκεῖ εἰς τὸν ἰδιαίτερον ὅρμον του, ἓν τέταρτον ἀπέχοντα ἀπὸ τῆς Δάφνης, ὅπου ὑπάρχουν ὡραῖαι μαρμάρινοι προκυμαῖαι καὶ προβλῆτες πέτρινοι, εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν κυμάτων, καὶ ἀποβάθρα καλὴ καὶ *σημαδοῦραι* ἰδιαίτεραι διὰ τὰ καταπλέοντα ρωσικὰ ἀτμόπλοια, τὰ ὁποῖα, τὸ θέρος μάλιστα, ἀφοῦ ἀποβιβάσωσι τοὺς ἐπιβάτας των εἰς τὴν Δάφνην κατὰ τοὺς ὑγειονομικοὺς κανόνας, προχωροῦσιν ἔπειτα πρὸς τὸ Ρωσικὸν Μοναστήριον, καὶ δένουν εἰς τὰς σημαδούρας, διαμένοντα μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου σημαιοστόλιστα, ὅτε πλῆθος Ρώσων μοναχῶν ἀνέρχονται εἰς ἐπίσκεψίν των, χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι μὲ μίαν χαρὰν ἀνέκφραστον.

ΑΙ ΚΑΡΥΑΙ

Αἱ δύο ἄδειαι. Πάντερπνον τὸ θέαμα. — Κωμόπολις ἐπαύλεων. — Εἴσοδος εἰς τὴν ἀγοράν. — Τὰ μαγαζεῖα συμμαζευμένα πυκνὰ-πυκνά. — Μια περίεργος καλογηρικὴ διάταξις. — Ἱστορία τῆς κωμοπόλεως. — Ἐπίδρασις των Ρώσων. — Ζωηραὶ ἐπιτιμήσεις τοῦ Ἰωακείμ. — Ὁ περιβόητος Τράγος. — Ἡ οὐρὰ τοῦ Διαβόλου. — Τὸ τσαρσίον τοῦ Ἄθωνος. — Μία σαλάτα. — Πόσον ὀγλήγωρα νυκτώνει ἐδω. — Ὅπου ἐμφανίζεται πάλιν ἡ σκιὰ τοῦ πατρὸς Διονυσίου. — Τα σάββατα τῶν Καρυῶν. —

Ὁ περιηγούμενος τὴν σεμνὴν τοῦ Ἄθωνος χερσόνησον εἶνε ἠναγκασμένος πρὸς ἐπιτέλεσιν διατυπώσεών τινων νὰ ἐπισκεφθῇ ἀμέσως κατὰ πρῶτον τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ, τὰς δροσερὰς καὶ παραδόξους Καρυάς.

Κ' ἐγὼ ἅμα ἀποβὰς εἰς τὸν κεντρικὸν λιμένα τῆς Χερσονήσου, τὴν δασώδη Δάφνην, ἔμαθον ὅτι, ἵνα περιηγηθῶ τὰς διαφόρους τοῦ Ὄρους Μονάς, δὲν ἤρκει ὅτι ἐπέδειξα τὸ διαβατήριόν μου εἰς τὸν Τοῦρκον ὑγειονομοσταθμάρχην, καλόγνωμον Ἀλβανόν, λαλοῦντα ἄριστα τὴν Ἑλληνικήν, ἔπρεπε νὰ πορευθῶ πρῶτον εἰς τὴν Μεγάλην Μέσην, τὴν Ἱερὰν Διοικοῦσαν τοῦ Ἄθωνος Κοινότητα, ὑποβάλω τὰ σεβάσματά μου πρὸς τοὺς ἁγίους Πατέρας, τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν εἴκοσι Μονῶν, οἵτινες ἑδρεύουσιν ἐν Καρυαῖς, καὶ δηλώσας τὴν ταὐτότητά μου ἐφοδιασθῶ δι' ἐσφραγισμένης συστατικῆς, ἥτις χρησιμεύει ὡς εἰσιτήριον εἰς τὰς διαφόρους Μονάς.

Ὥστε, ὡς βλέπετε, ταξειδεύοντες εἰς Ἅγιον Ὄρος εἶσθε ὑποχρεωμένος νὰ ἐμφανισθῆτε εἰς δύο ἀρχάς. Ἡ μὲν σᾶς δίδει τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθητε, ἡ δὲ νὰ εἰσέλθητε.

Ἐμεσουράνει σχεδὸν ὁ ἥλιος, ὅτε ἡμέραν τινὰ τοῦ Ἰουλίου κατερχόμενος τὴν ἀνατολικὴν κλιτὺν τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἄθωνος, πρὸς τὸ κέντρον, εὑρέθην αἴφνης, χωρὶς κἂν νὰ τὸ φαντάζωμαι, ἐν μέσῳ δροσερᾶς πολίχνης, ἧς αἱ οἰκίαι παραδόξως μεγάλαι, ὡς οἰκίαι πόλεως ἐν εὐμαρείᾳ ζώσης, προέκυπτον ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἀπὸ τοῦ μέσου πυκνῆς φυτείας λεπτοκαρυῶν, ἢ ἀπὸ δασείας συστάδος σεμνῶν κυπαρίσσων κι' ἐνίοτε πορτοκαλεῶν, ὡς ἐπαύλεις πλουσίων δεσποτῶν μὲ τοὺς πύργους των, καὶ μὲ τὴν στακτερὰν ἐπιστέγασίν των ἐκ φαιῶν πλακῶν τοῦ βουνοῦ.

Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι μία μόνη τις ἦν ἡ προκύψασα αἴφνης ἀσκητικὴ ἔπαυλις· πλὴν διὰ τῆς ἑλικοειδοῦς ἀτραποῦ χωρῶν πρὸς τὰ κάτω ὄπισθεν πυκνοῦ φράκτου κυπαρίσσων ἐμέτρησα δευτέραν καὶ ἀκολούθως τρίτην καὶ πάλιν ἄλλην· καὶ μόλις τότε ἐννόησα ὅτι εἶχον ἐνώπιόν μου παράδοξον ἐν μέσῳ δάσους πόλιν.

Ἐσταματήσαμεν χωρὶς νά θέλωμεν ἅμα φθάσαντες εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς, ὡσὰν νὰ μᾶς ἐπέβαλε τοῦτο ἄγνωστος δύναμις, τὸ θαυμάσιον, τὸ εὔμορφον ἐνώπιόν μας σκηνογράφημα. Φαντασθῆτε μίαν κοιλάδα ὀρεινὴν δενδροφυτευμένην, εἰς τοὺς κατασπαρμένους λόγγους τῆς ὁποίας ὑπάρχουν τὰ εὐρύχωρα Κονάκια, καὶ γύρω βουνὰ καστανοφύτευτα. Κατὰ πρῶτον ἐπέσυρε τὴν προσοχήν μας τὸ μέγα ρωσικὸν Σεράγιον, ἡ ρωσικὴ Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κωμοπόλεως μετὰ τοὺς βαθυπρασίνους θόλους τοῦ ἀπαραμίλλου ναοῦ της, τοὺς χρυσοῦς ἀπαστράπτοντας σταυρούς των καὶ τὰς μακρὰς πτέρυγας τῶν κελλίων, ὁποῦ καινουργεῖς καὶ μαρμαρόκτιστοι ἔστιλβον εἰς τὸν λαμπερὸν τοῦ ἡλίου ἀκτινοβολισμὸν ὡσὰν παλάτια ἀρχόντων καὶ δουκῶν. Κατόπιν ἐθεωρούσαμεν τὰ διάφορα τῶν Μονῶν Κονάκια, τὸ ἓν πλησίον τοῦ ἄλλου, ὅλα μὲ τοὺς κήπους των καὶ τὰς ἀναδενδράδας, μὲ τοὺς θολίσκους ὅλα τῶν ναΐσκων των, ὁποῦ μᾶς ἐνθύμιζον ἀρχαῖα τῆς Λιβύης καὶ Παλαιστίνης ἀσκητήρια, ὅπου ὅμως ἀντὶ φοινίκων χλοάζουσι τὰ λαμπαδένια βλαστάρια τῶν καστανεῶν.

Ἂν καὶ τὸ θέρος ἦν ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ, ὅμως αἱ ἀκτῖνες τοῦ φλογεροῦ ἡλίου διὰ μέσου τῶν πυκνῶν κλάδων τῶν δένδρων, ἐφ' ὧν ἀκόμη ἐπεκάθητο ἡ πρωινὴ δρόσος, ἀπέβαλον τὴν δύναμίν των τὴν καυστηρὰν, κ' ᾐσθανόμην εὐάρεστον περὶ ἐμὲ αὔραν, εὐωδιάζουσαν ἀπὸ τῶν μεθυστικῶν ἀρωμάτων τοῦ δάσους, καὶ ποικιλλομένην διὰ τῶν γοργῶν τῶν θερινῶν πτηνῶν ᾀσμάτων, ἅτινα πηδῶντα μέχρι τῶν ἡδέως κελαρυζόντων ρυάκων, ἔβρεχον τὰ πτερά των παίζοντα, καὶ ἐχάνοντο εἰς τὰ σκοτεινὰ τῶν καστανεῶν φύλλα.

—Εἶνε ἡ Καρυαίς, μοὶ εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης.

Μετ' ὀλίγον, ἀκόμη αἱ ἐπαύλεις ἐκεῖναι συνεπυκνώθησαν, τὰ δάση τῶν κυπαρίσσων καὶ τῶν λεπτοκαρυῶν τότε μετεβλήθησαν εἰς μικροὺς κήπους λαχανικῶν, καὶ ἀνυπόπτως εὑρέθην ἐν μέσῳ λιθοστρώτων ὁδῶν σωστῆς ὀρεινῆς πολίχνης.

Αἱ Καρυαὶ

Ἀφήσας τὸν ἡμίονον καὶ τὸν ἀγωγιάτην, μετ' εὐφροσύνης

ἤρχισα πάραυτα τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς κωμοπόλεως διὰ τῶν λιθοστρώτων ὁδῶν, ἐξετάζων ἓν πρὸς ἓν τὰ διάφορα μαγαζεῖα καὶ μαγειρεῖα καὶ ἐργαστήρια, κινῶν τὴν περιέργειαν τῶν μοναχῶν καὶ τῶν κοσμικῶν, οἵτινες ἐνταῦθα μετέρχονται τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα παντοπωλῶν καὶ τεχνιτῶν, λίαν προσοδοφόρα, ἐπειδὴ ἀντιπροσωπεύουσιν οὗτοι τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν μιᾶς πόλεως ἐξ εἴκοσι χιλιάδων κατοίκων, ὡς εἴπωμεν, διότι τόσοι εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν διαφόρων μονῶν καὶ σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οἵτινες πάντες ἐκ τῆς μικρᾶς κωμοπόλεως τῶν Καρυῶν θὰ προμηθευθῶσι τὰ πρὸ τὸ ζῆν ποικίλα καὶ πολυώνυμα ἐπιτήδεια.

Μετὰ ἕνα σύντομον γῦρον διέκρινα ταπεινόν τι μαγειρεῖον, εἶδος καπηλείου, μᾶλλον ἢ καφενείου, καὶ κουρασμένος ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκτύπησα τὴν θύραν, διατάξας νὰ μοὶ φέρωσι κάθισμα καὶ καφέν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν πόλεων.

Δύο τρεῖς μοναχοὶ καθήμενοι ἐντὸς μὲ περιειργάζοντο λεπτομερῶς· ὁ δὲ διευθύνων τὸ ἀνάμικτον ἐκεῖνο μαγαζεῖον κοσμικὸς ἐκ Μακεδονίας, προβὰς εἰς τὴν θύραν, μὲ προσκαλεῖ νὰ εἰσέλθω.

Ἡ ἀτμόσφαιρα μέσα ἦτο πνιγηρά. Ἡ ἐσωτερικὴ σανιδένιος ἐπίπλωσις μοὶ ἐφαίνετο καὶ μακρόθεν θερμὴ καὶ φλέγουσα.

Ἔξω τοὐναντίον ὁ ἥλιος καλυπτόμενος ὑπὸ θαλερῶν δένδρων ἐπέτρεπε νὰ σχηματίζηται δροσερὰ σκιά, τὰ μάλα εὐφρόσυνος ἐν ἡμέραις θέρους.

Ὁ κάπηλος ἰδών με διστάζοντα:

—Δὲν ἐπιτρέπεται ἔξω, μοὶ λέγει, νὰ πίνουν πιοτὰ καὶ καφέ.

Τῳόντι ἐκεῖ πλησίον, ἐπειδὴ εἶνε τὸ κεντρικώτερον μέρος, ἐκρέματο ἐπὶ πίνακος τοιχοκολλημένη ἀστυνομικὴ διάταξις τῆς Ι. Κοινότητος εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν καὶ ρωσικήν, κανονίζουσα τὸν ἐν τῇ κωμοπόλει βίον κατὰ τὰ τυπικὰ τῶν Μονῶν μετ' αὐστηρότητος.

Διὰ τοῦτο ὅσας ἡμέρας ἔμεινα οὔτε συναθροίσεις εἶδον ἔξω τῶν καπηλείων καθημένων, οὔτε ᾄσματα ἤκουσα—ἔ δά, αὐτὸ μᾶς ἔλειπεν,—ἀλλ' οὔτε καπνίζοντά τινα εἰς τὰς ὁδοὺς εἶδον.

—Μέσα εἰς τὰ μαγαζειὰ ἐπιτρέπεται; ἠρώτησα.
Ὁ κάπηλος ἐγέλασε μετὰ κρυφῆς πονηρίας.

Ἡ σύστασις τῆς κωμοπόλεως ἔχει τὴν ἀρχήν της εἰς πολὺ ἀρχαίους χρόνους φθάνοντας, μέχρι σχεδὸν τῆς πρώτης ἐνοικίσεως τῆς Χερσονήσου. Ἀφοῦ δηλαδὴ διενεμήθη ἡ Χώρα εἰς τὰ εἴκοσι μεγάλα Μοναστήρια, ὧν ἕκαστον ἐπροικίσθη διὰ χρυσοβούλλων τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, οἵτινες παρεχώρησαν καὶ γενικώτερα ἄλλα προνόμια διοικήσεως, ὅπως εὐκολώτερον διεξάγωνται αἱ ὑποθέσεις τῆς Χερσονήσου, ἀπεφασίσθη νὰ σχηματισθῇ σκήτη τις περὶ τὸ Πρωτᾶτον[1] ἐν ᾗ νὰ παραμένωσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ συνεδριάζοντες τακτικῶς καθ' ἑκάστην νὰ λύωσι τὰς ἀναφυομένας διαφορὰς καὶ φροντίζωσι περὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ τόπου μὲ ἰδικούς των νόμους ἀπὸ Βυζαντινῶν χρόνων ἰσχύοντας, διὰ τοῦτο καὶ τὴν σήμερον δὲν δίδουν καμμίαν σημασίαν εἰς τὴν Τουρκικὴν σημαίαν, ἥτις ἡμέραν καὶ νύκτα πλαδαρῶς ἀερίζεται ἐπί τινος οἰκίας, ἔνθα διαμένει ὁ Καϊμακάμης. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ χρόνου αἱ ὑποθέσεις ἐπληθύνοντο, καὶ πολλάκις ὁ εἷς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς συνέβαινε νὰ παρακολουθῆται καὶ παρ' ἄλλων μοναχῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἠναγκάσθη ἑκάστη Μονὴ νὰ κτίσῃ παρὰ τὸ Πρωτᾶτον ἴδιον οἶκον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐρύχωρον, καὶ μὲ περιοχὴν ἀρκετήν, ἀναλόγως τῶν περισσευμάτων καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἑκάστης.

Καὶ οὕτω λοιπὸν περὶ το Πρωτᾶτον ἐκτίσθησαν αἱ εἴκοσι ἀσκητικαὶ ἐπαύλεις μὲ δάση καὶ νερὰ καὶ ναΐσκους, αἵτινες Κονάκια ἐκλήθησαν, ὧν αἱ ἐποπτεῖαι καὶ περιποιήσεις ἀνετέθησαν εἰς τοὺς Κονακτσῆδες, φιλοπόνους καὶ ρωμαλέους μοναχούς, προωρισμένους νὰ ὑπηρετῶσι τὸν κατὰ καιρὸν ἀντιπρόσωπον καὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν ξένους.

Ἀλλὰ ἡ κατάστασις δὲν ἔμεινεν ἕως ἐδῶ. Βλέπετε εἰς τὰ πράγματα τῶν μοναχῶν ἐπέρχονται μεταβολαί, ὡς εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, καὶ μεταβολαὶ ριζικαί.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἀνεφύοντο πολύπλοκοι ὑποθέσεις, καὶ ἦτο ἀνάγκη ἐπὶ ἡμέρας νὰ παραμένωσιν ἐν τῷ Πρωτάτῳ πολλοὶ μοναχοὶ καὶ κοσμικοί—διότι μὲ τὸν καιρὸν ἤρχισαν οἱ μοναχοὶ νὰ ἔχουν ὑποθέσεις καὶ μὲ κοσμικοὺς—ἐχρειάσθησαν δωμάτια πρὸς ὕπνον καὶ φαγητὰ πρὸς τροφήν. Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν ἐκεῖ πλησίον πρὸ ἑκάστου Κονακίου ἀνηγέρθησαν κελλία ἐμπόρων καὶ ἐργαστήρια,

---

1. Περὶ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς θὰ γράψωμεν κατωτέρω ἐν τῷ ἑπομένῳ ἄρθρῳ περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου.

ἅτινα ἐνοικιάζοντες ἢ μοναχοὶ ἢ κοσμικοὶ διαμένουσιν ἐν αὐτοῖς, μετερχόμενοι τὸν ἔμπορον, τὸν παντοπώλην, τὸν ξενοδόχον τὸν ἐπαγγελματίαν.

Καὶ οὕτω περὶ τὴν ἀρχαίαν ἐρημικὴν καὶ σιωπηλὴν σκήτην τοῦ Πρωτάτου τοῦ περικαλλοῦς βυζαντινοῦ Καθολικοῦ, μὲ τοὺς κιτρίνους τοίχους του καὶ τοὺς φαιούς του θόλους, ἀνέκυψεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δροσεροῦ ἐκείνου δάσους τῶν κυπαρίσσων καὶ τῶν καστανεῶν ἡ δροσερὰ κωμόπολις τῶν Καρυῶν, μὲ τὰ ὡραῖα καὶ ὑψηλὰ Κονάκιά της, μὲ τὰ κρύα νερά της, καὶ τὴν δροσιὰν ἐν θέρει τὴν ἀμύθητον, μὲ τὰ νόστιμα ἐκεῖνα λεπτοκάρυα καὶ τοὺς εὐώδεις μαύρους οἴνους της, πλὴν μὲ μίαν μόνην κατήφειαν, ὅτι εἰς τὰς ὑψηλὰς ὀροφὰς αὐτῆς καὶ τὰ ἔρημα παράθυρα, οὐδέποτε θὰ συναντήσῃς γυναικείαν μορφήν, τὴν καλλονὴν τοῦ οἴκου καὶ το στόλισμα. Διότι αἱ Καρυαὶ μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς φθονητὰς καλλονάς της εἶνε καλογηρικὴ κώμη. Ὡραία κόρη, πλὴν μὲ μαῦρον κουκούλιον καλύπτουσα τὴν μαγευτικὴν καλλονήν της. Καὶ εἰς τὸν ξένον τὸν συνηθισμένον ἐν τῷ γυναικείῳ τῶν πόλεων κοσμοαλαλαγμῷ, παρέχουσι πένθιμον ἐντύπωσιν κατ' ἀρχὰς οἱ γελαστοὶ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐμπόρων μοναχῶν καὶ αἱ κατηφεῖς μορφαὶ τῶν ἐπαγγελματιῶν ραπτῶν καὶ ὑποδηματοποιῶν, καὶ τὰ χλωμὰ πρόσωπα τῶν ἐφήβων ὑπηρετῶν, οἵτινες ὑπὸ τὰ τραχέα μακεδονικὰ σακάκια πιέζουσιν ἀληθῶς τὰς σάρκας των, σκληραγωγούμενοι πρὸς τὴν μέλλουσαν μοναχικὴν ζωήν των.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη ἤρχισε ν' ἀποβάλῃ ὀλίγον τοῦ πένθους της ἡ χλωμὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀποκτῶσα μικρὸν κατὰ μικρὸν κοσμικωτέραν ὄψιν, ἰδίως ἀφ' ὅτου οἱ Ρῶσοι, κατακτήσαντες τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, μετέβαλον ταύτην εἰς πρακτορεῖον συγκοινωνίας τοῦ Ἄθωνος πρὸς τὴν ἀχανῆ ρωσικὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἡ ἀρχαία διάταξις ἡ παρέχουσα τὴν ἄδειαν ἱδρύσεως εἰς τὰς Καρυὰς ταπεινῶν μαγαζείων καὶ ξενώνων πρὸς παρηγορίαν τῶν διαμενόντων διὰ τὰς ὑποθέσεις των μοναχῶν, ἀναγραφεῖσα μεταξὺ ἄλλων διατάξεων εἰς τὴν ἱστορικὴν τοῦ Ἄθωνος μεμβράναν, τὸν ***Τράγον***, ὡς ἐκ δέρματος τράγου κατεσκευασμένην,(1) περιέστη εἰς ἀχρηστίαν, κατατεθεῖσα τίς οἶδεν εἰς ποίας βιβλιοθήκης τὰ

1. Περὶ τοῦ Τράγου ὡμιλήσαμεν καὶ εἰς τὰ Προλεγόμενα.

νοτισμένα σκότη, κ' αἴφνης ἰδοὺ ἱδρύθησαν μικρὰ μὲν ἀλλὰ πλούσια ἐδωδιμοπωλεῖα, πωλοῦντα συνήθως γλυκύσματα, καραμέλλαις, παξιμαδάκια, καὶ τὰ ὀρεκτικώτερα ρωσικὰ παστά, τὰ πλέον σπυρωτὰ χαβάρια, τὰ ὁποῖα ἀμφιβάλλω ἂν ἐγεύθησαν ποτὲ αἱ τρυφηλαὶ Ἀθῆναι, καὶ τὰ μεθυστικώτερα εὐρωπαϊκὰ ποτά· ἐμπορικὰ πολυτελῆ μεταξωτῶν ὑφασμάτων διαφόρων χρωμάτων διὰ τοὺς Προηγουμένους καὶ τὰ Ἱερὰ Ἄμφια, καὶ πρὸς τούτοις καπηλεῖα σκοτεινά, ἐν οἷς καθήμενοι πολλάκις, οἱ Ρῶσοι μάλιστα μοναχοί, πίνουσι κατὰ μόνας τὴν μεθυστικὴν μαστίχην, καὶ δοκιμάζουσι τὴν σατανικὴν βότκαν, καὶ καπνίζουσιν ἐγγὺς τῆς τοιχοκολλημένης ἀπαγορευτικῆς διατάξεως τῆς Ι. Κοινότητος.

Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται παράδοξον, ἂν ἐσχάτως ὁ αὐτόθι ἐφησυχάζων Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄ ζωηρῶς παρέστησε πρὸς τοὺς σεβασμίους ἀντιπροσώπους τὸ ἄτοπον καὶ ἀκατανόητον τῆς ὑπάρξεως μαγαζείων τόσων ἐν τῇ παναρχαίᾳ ταύτῃ Σκήτῃ, εἰς μεγάλην προσβολὴν τοῦ σεμνοῦ τ ρ ά γ ο υ, ὅστις εἶνε πλήρης, ὡς εἴπομεν, αὐστηρῶν διατάξεων καὶ πυρίνων ἀφορισμῶν. Οἱ λαίμαργοι κοσμικοί, παρεισαχθέντες ἐν τῇ ἐρημικῇ σκήτῃ, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσιν ἄλλως ἢ ὡς οὐρὰ τοῦ διαβόλου. Εἶνε τὸ μόνον τρωτὸν σημεῖον τῆς σεμνῆς κωμοπόλεως, ἥτις πλὴν τούτου ἀφίνει ἀρίστας ἐντυπώσεις μονήρους εὐδαίμονος βίου εἰς τὸν ξένον, ὅστις φεύγων ἐκ τῆς τύρβης τοῦ κόσμου φαιδρῶς προσατενίζει τὰς γαληνίους μορφὰς τῶν ἐργαζομένων μοναχῶν εἰς ἐκπλήρωσιν παντοίων ἀναγκῶν τοῦ βίου, ἀφοῦ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἦτο πεπρωμένον καὶ τῆς Μοναδικῆς πολιτείας νὰ αὐξήσωσιν αἱ καθημεριναὶ ἀνάγκαι.

Τὸ παμποίκιλον τσαρσί, τὸ σύνηθες εἰς τὰς τουρκικάς πόλεις, ἁπλοῦται κ' ἐδῶ λιθόστρωτον καὶ καμπύλον ἀλλ' ἄστεγον, μικρὸν μὲν καὶ εὐκολογύριστον, πλὴν μὲ τὴν δέουσαν καλαισθησίαν του καὶ τὴν καθαρῶς ἐμπορικὴν κερδοσκοπίαν του.

Αἱ προθῆκαι τῶν μαγαζείων γέμουσι ποικίλων εἰδῶν, ἀπὸ τῶν

συνήθων τῆς χρήσεως ἀντικειμένων μέχρι τῶν μικρῶν ἐκείνων καὶ ἀορίστων κομψοτεχνημάτων καὶ ἀθυρμάτων, ὧν πάλιν τὰ μᾶλλον ὡρισμένου σκοποῦ εἶνε τὰ κομβολόγια.

Καὶ τί κομβολόγια!

Ἀληθῶς οἱ εὐλογημένοι μοναχοί, τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἑλληνικωτάτου ἀθύρματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ κομβοσχοινίου ἤρχισεν, ἀνέπτυξαν τελειότατα, καὶ ἤγαγον εἰς λεπτοτάτην καὶ δαιδαλώδη βιομηχανίαν. Εἶνε ἀναρίθμητα καὶ περιεργότατα τὰ διάφορα αὐτοῦ εἴδη, ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου διὰ θαλασσίων ὀστράκων καὶ ἄλλων ὀστρακοειδῶν σπόρων γηίνου φυτοῦ, αὐξάνοντος ὡς ὁ ἀραβόσιτος, μέχρι τοῦ πολυτίμου κεχριμπαρένιου, τοῦ ὁποίου τοὺς κιτρίνους ὡς κρόκους αὐγοῦ κόκκους μετὰ χάριτος παίζουσιν αἱ μαλακαὶ τῶν μεταξωφόρων προηγουμένων χεῖρες, δειλῶς ἐξερχόμεναι ἐκ τῶν μακρῶν χειρίδων αὐτῶν. Καὶ τί ποικιλία εἰς τὰς χάνδρας καὶ τὸν σχηματισμὸν καὶ τὰ χρώματα, καὶ τί παχουλαὶ φούνταις πολύχρωμοι.

Πλὴν κ' ἐδῶ ἐλυπήθημεν κατά τι. Ἀφοῦ εἴδομεν τοὺς χαλκοτύπους τοὺς κατασκευάζοντας τὰς ὡραίας ἐκείνας χύτρας καὶ τὰς κομψὰς λεκάνας καὶ ὑδροχόας· ἀφοῦ ἐπεσκέφθημεν τοὺς ἄλλους τοῦ ὀρειχάλκου ἐργάτας, τοὺς πωλοῦντας τὰ ὡραῖα θυμιατήρια καὶ κηροπήγια καὶ μανουάλια, καὶ τοὺς ἀρχαιοπρεπεῖς βυζαντινοὺς πολυελαίους, καὶ ἀφοῦ εἴδομεν τοὺς φιλοπόνους ὑποδηματοποιοὺς καὶ ράπτας καὶ τοὺς τοιούτους, εἰς μάτην ἀνεζητήσαμεν τὰ ἀφελῆ πλὴν εὔμορφα ἐκεῖνα ἐρχόχειρα τῶν πάλαι ἀσκητῶν τῆς Ἁγίας Ἄννης καὶ τῶν Καυσοκαλυβίων.

Τὰ μαγαζεῖα τοῦ εἴδους τούτου ἐνόθευσαν τὸ ἁγνὸν ἐμπόρευμά των. Καὶ πολὺ ἀραιά, καὶ πολὺ σπάνια βλέπεις πλέον τὰ γλυπτικὰ ὡραῖα ἐκεῖνα τῶν ἀσκητῶν ἔργα, τὰς σφραγῖδας, κ' ἐκείνους τοὺς μαύρους ἢ ὠχρολεύκους ἀπὸ εὔμορφον λιόκερο σταυρούς, οἵτινες μετὰ τόσου μόχθου ἐσκαλίζοντο ἐν νηστείᾳ καὶ ἀγρυπνίᾳ ὑπὸ εὐλαβῶν ἀσκητῶν, φυλακτὰ τῶν χριστιανοπαίδων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἐκείνους τοὺς ξυλίνους πάλιν σταυ-

ρούς, τοὺς φέροντας εἰς τὰς μικροκαμωμένας ἐκείνας γλυφάς των τὰς πολυπλοκωτέρας παραστάσεις τῆς ἁγιογραφίας μας, ἐν ὑπομονῇ ὄντως ἀσκητικῇ, καὶ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα κοχλιάρια, ὧν ἡ λαβὴ παρίστανεν εὐλογοῦσαν ἱερέως χεῖρα, καὶ τέλος τὰς χαρτίνους χαλκογραφικὰς εἰκόνας τῶν Μονῶν καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν παραστάσεων, αἵτινες τόσον σεμναί, τόσον τέλεια παρίστανται εἰς τὴν φαντασίαν μου, ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἀκόμη χρόνων, ὅτε τόσον ηὐφραινόμην νὰ βλέπω τὴν Λαύραν, παραδείγματος χάριν, μὲ τοὺς φρουριακοὺς πύργους της καὶ τοὺς ὑψηλοὺς θόλους, καὶ τοὺς μοναχούς της ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ Καθολικοῦ λιτανεύοντας μετὰ τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος. Αὐτὰ ὅλα εἶνε σπάνια πλέον. Καὶ ἔλειψαν σχεδὸν σήμερον τὰ εὐωδιάζοντα ἁπλότητα ἐκεῖνα ἁγιορειτικὰ ἐργόχειρα, ἢ εἶνε δυσεύρετα. Τὰ δὲ σύγχρονα κομψοπωλεῖα τῶν Καρυῶν βρίθουσι ρωσικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐργοχείρων, ἅτινα σωροὺς ἀποστέλλει μία ὁλόκληρος αὐτοκρατορία, κατακλύσασα τὴν Ἀνατολήν, πρὸ τῆς εὐθηνίας τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ συναγωνισθῇ ἡ πολύπονος χειροτεχνία τῶν Ἑλλήνων ἀσκητῶν τοῦ Ἄθωνος, οἵτινες σήμερον τῳόντι πένονται. Τὰ ἐλαφρὰ ὡς χάρτινα κοχλιάρια τῆς Μόσχας, μὲ τὰ κόκκινα καὶ κίτρινα χρώματά των, καὶ αἱ χρυσαῖ καὶ ζωηροῦ χρωματισμοῦ ρωσικαὶ εἰκόνες, καὶ αἱ ἄλλαι ἐκ σμάλτου πολυποίκιλοι, πληροῦσιν ὅλας τὰς θήκας τῶν ἐμπορικῶν, καὶ μόνον ὁ Παπα-Ἰωάσαφ, ὁ Χουτόπουλος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, δὶς τὸ ἔτος ταξειδεύων εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ Κωνσταντινούπολιν, ἠξεύρει νὰ πολεμῇ δεξιῶς τὸ ρωσικὸν ἐργόχειρον, κομίζων ἐκλεκτὰ κομψοτεχνήματα ἐξ ὀστρέων καὶ λίθων τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὁποῦ κατασκευάζονται εἰς τοὺς Ἁγίους τόπους, καὶ ἀκόμη ἀπὸ τῶν Τζαμίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως Χοντζάδικα κομβολόγια. Τὸ κατάστημά του ἐν τῷ κέντρῳ τῶν Καρυῶν, τριώροφον καινουργὲς οἰκοδόμημα, περιέχον εἰς τὸ ἄνω πάτωμα καὶ χρυσολαμπὲς παρεκκλήσιον, προβάλλει κάτω τὰς προθήκας του πλουσιωτάτας εἰς εὔμορφα ἁγιογραφικὰ ποικίλματα τορνευτικῆς καὶ γλυπτικῆς καὶ

χαρακτικῆς, σταυροὺς ἐξ ὀστρέων, σταυροὺς ἄλλους μὲ μαύρους ἐκ γιούσουρι κόκκους, σκαλιστοὺς ἐπὶ σεντεφίων, καὶ κομβολόγια πολυθαύμαστα. Καὶ τὸ περίεργον, ὁ Παπα-Ἰωάσαφ ἔχει πλουσίαν ἔκθεσιν ἐκεῖ καὶ γυναικείων πρὸς τούτοις κοσμημάτων, πάντων λεπτότατα ἐξειργασμένων ἐκ σεντεφίου, ἐνωτίων εἰς σχῆμα ἀετῶν καὶ ἀετιδέων, περιδεραίων ἐξ ἁλύσεως σταυρῶν, καὶ βραχιολίων παλλεύκων ἐξ ὄστρακος, φερόντων γλυφὰς ρόδων καὶ κλώνων καὶ πτηνῶν.

Ὁ Παπα-Σάββας πάλιν ὁ ἀεικίνητος κοντούτσικος κληρικός, ὁποῦ τὸν βλέπεις πότε εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ πότε εἰς Τῆνον, ἔχει τὸ πλουσιώτερον βιβλιοπωλεῖον,ὅπου εὑρίσκει κανεὶς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία καὶ ἄλλα ἱστορικὰ παντὸς εἴδους, χρονογράφους βυζαντινοὺς καὶ χρησμογράφους,ἐπιστημονικὰ ἰατρικῆς καὶ φιλολογίας ἰδίως. Ἐκδόσεις τῆς Βενετίας, καὶ ἐκδόσεις ἄλλας παναρχαίας βιβλίων ἐκλιπόντων ἤδη. Ὀνειροκρίτας, γαστρονομικοὺς ὁδηγοὺς καὶ λοιπὰ καὶ λοιπά. (1)

Εἴπομεν. Ὁ μοναχικὸς βίος παρήλλαξε καὶ αὐτός, μαζί μὲ τόσα, ἅτινα θὰ ἦσαν βεβαίως ἀγνώριστα νῦν εἰς τοὺς ζήσαντας πρὸ αἰώνων. Ὁ ἀναγνοὺς ἐν τοῖς συναξαρίοις τῶν ὁσίων περὶ ἁπλῶν πλὴν ὡραίων ἐργοχείρων καὶ περὶ πωλήσεως αὐτῶν χριστιανικῶς, ὅπως-ὅπως, ἀντὶ ἄρτου,θὰ παραξενευθῇ σήμερον, ὅταν εὑρεθῇ ἐνώπιον τῆς ἀήθους αὐτῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀηθεστέρων παζαρίων.

Καὶ τῳόντι παρετήρησα κάποιαν ἀκρίβειαν ἐν τῇ ἐμπορικῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Ἰδίως ὅμως εἰς τοὺς κοσμικοὺς ἐμπόρους,

1. Τὸ περασμένον ἔτος μετὰ νόσον παραλυτικὴν ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ εὐλαβέστατος Καρπάθιος Λευΐτης, ὁ τόσον ἀναπτύξας τὴν βιβλιοφιλίαν ἐν τῇ μοναστικῇ ταύτῃ Χερσονήσῳ τῆς μελέτης· κατέλειπε δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου βιβλιοπωλείου του εἰς τὸν φιλόπονον καὶ φιλόκαλον ὑποτακτικόν του, τὸν πατέρα Κοσμᾶν, γοργῶς βαίνοντα ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἀλησμονήτου γέροντός του.

τοὺς μεταπράτας καὶ καπήλους, τοὺς δύο τῳόντι *ἀδελφοὺς ἀκριβούς*.

—Διὰ τοῦτο στερούμεθα τὸν κόσμον, μοὶ ἀπήντησεν ἕνας κοσμικὸς πωλητής.

—Ἄμ καὶ ἡ σαλάτα μὲ τῆς τομάταις; Τί λέγεις, λαμπρὲ σύντροφέ μου, εἰς τὴν διὰ τῶν μαύρων ἐκείνων δασῶν περιήγησιν, πάτερ—Διονύσιε; Ἡ ἀνάμνησίς μου σ' ἐρωτᾷ: Πῶς σοῦ ἐφάνη ἡ σαλάτα μὲ τῆς τομάταις, Διονύσιε;

—Ναί, ἦταν κομμάτι ξυνή! Ἀπαντᾷ γλυκὰ μειδιῶν ὁ Πάτερ Διονύσιος, δεικνύων ἐπιχαρίτως τὰ κατάλευκα δόντια του.

—Ἀλήθεια! Ἦταν κομμάτι ξυνή...

Ἐὰν δὲν ἔχῃς γνωρίμους, θὰ κακοπεράσῃς ὀλίγον εἰς τὰς Καρυὰς ἀπὸ ὕπνον καὶ ἀπὸ τροφήν. Καὶ ὅμως καὶ τὰ δύο χρειάζονται καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὴν μονήρη πρωτεύουσαν τοῦ Ἄθωνος. Ἡ δροσερὰ ἀτμοσφαῖρα, ἡ θέα τῶν πέριξ δασῶν, καὶ τῶν δειλῶς προκυπτουσῶν διὰ τῶν σκιερῶν δένδρων ἐπαύλεων, καὶ μάλιστα τὸ διαυγὲς καὶ ψυχρὸν ὕδωρ, ἂν πρὸ πάντων ἀντληθῇ ἐκ τῆς περιζητήτου πηγῆς τοῦ Δοχειαρίτικου, Κοναχίου, ὅπερ λέγεις, ἔχει ἐντὸς πάγον, προκαλεῖ τὴν ὄρεξιν εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν. Καὶ δὲν εὑρίσκεις νὰ φάγῃς ἢ μόνον τράγον, νόστιμον μέν, πλὴν δυσκολοεύρετον. Τὴν νύκτα πάλιν. Ὤ, πόσον γρήγορα νυκτόνει εἰς τὸν Ἄθωνα! Μόλις ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἡ κωμόπολις ἐρημοῦται, τὰ ἐργαστήρια κλείουν, οἱ μοναχοὶ κλείονται πάραυτα. Καὶ ἔρημος ἡ σελήνη φωτίζει τοὺς σκιεροὺς τῶν Κοναχίων τοίχους καὶ τὰ κεκλεισμένα παράθυρα αὐτῶν. Εἶνε ἡ μόνη διάταξις τοῦ *Τράγου*, ἥτις ἐφαρμόζεται αὐστηρῶς. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ περιφέρηται εἰς τοὺς δρόμους, οὐδὲ μαγαζεῖον ἐπιτρέπεται νὰ μένῃ ἀνοικτόν. Νυστάζεις, δὲν νυστάζεις λοιπόν, εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ κοιμηθῇς. Πλήν, ὡς εἴπομεν, κακῶς θὰ κοιμηθῇς, ἐὰν δὲν ἔχῃς φίλον καὶ γνώριμον, διότι ἓν μόνον ξενοδοχεῖον ὑπάρχει, τὸ δὲ θέρος συγκεντροῦνται πολλοὶ προσκυνη-

ται[1]. Θὰ σοὶ παραχωρήσουν φιλοξενώτατα εἰς κανὲν Κονάκιον κλίνην, ἂν ἔχῃς κανένα γνώριμον. Καὶ ἂν λησμονήσουν νὰ σοὶ εἴπουν περὶ τοῦ παραθύρου ὅτι πρέπει νὰ τὸ κλείσῃς, ἔστω καὶ ἐν καυστικῷ Ἰουλίῳ, διότι τὸ νυκτερινὸν ἀγιάζι τῶν καστανεῶν εἶνε βλαβερώτατον καὶ δηλητηριωδέστατον, κινδυνεύεις νὰ ἐγερθῇς μὲ ἡμίσειαν πλάτην, ἂν σοῦ ἀρέσῃ ὁπωσδήποτε ἐν νυκτὶ ἡ θέα τῶν ἐρήμων δασῶν, ἢ ὁ θρηνώδης κρωγμὸς τῶν νυκτερινῶν ὀρνέων. Ἡ ἀβρααμιαία φιλοξενία τῶν Ἁγιορειτῶν πατέρων, ἡ περίπυστος καὶ φημιζομένη εἰς πλοῦτον τραπέζης καὶ κλίνης, ἄρχεται ἀπὸ τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκήτεων. Ἡ πρωτεύουσά των ἡ δροσερὰ δὲν ἀπέκτησε φαίνεται τὸ ἅγιον τοῦτο δῶρον, ὅπερ εἴδομεν πλουσιοπάροχον ἐν ταῖς Μοναῖς.

Ὦ καλέ μου Πάτερ-Διονύσιε ! Πῶς πάλιν σὲ ἐνθυμοῦμαι. Καὶ πόσον μετανοῶ, διότι ἐκείνην τὴν πρωίαν ἐξ αἰτίας μου ἠγέρθης μὲ ἡμίσειαν πλάτην, ἂν καὶ ἐγνώριζες τὴν δολοφόνον τῶν καστανεῶν δρόσον, ἥτις νομίζεις πῶς σὲ δροσίζει· καὶ ὅμως ἡ δολερὰ σὲ φονεύει.

Ὁ θέλων νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς ποικίλων μορφῶν συναντήσεις, καλὰ θὰ κάμῃ νὰ παραμείνῃ εἰς τὰς Καρυὰς ἓν Σάββατον. Γίνεται τακτικῶς παζάρι, καὶ πληροῦται θορύβου τότε ἡ ἥσυχος κωμόπολις. Αἱ ὁδοί της, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε διασχίζονται μόνον ὑπὸ τῶν σοβαρῶν ἀντιπροσώπων, οἵτινες μὲ τόσον ὄγκον ἀπὸ τῶν Κονακίων μεταβαίνουσι καθ' ἑκάστην εἰς τὸ Πρωτάτον διὰ τὴν συνεδρίασιν, τότε, τὸ Σάββατον, πληροῦνται αὐτόχρημα τοῦ διφυοῦς κόσμου τοῦ Ἄθωνος. Μοναχῶν, ἀφ' ὅλων τῶν μονῶν καὶ σκήτεων καὶ κελλίων κατερχομένων, καὶ κοσμικῶν, χωρικῶν τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν χωρίων ἰδίως, οἵτινες φέρουσιν

1. Σήμερον ὅμως ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ξενοδοχεῖα· οἱ δὲ ξένοι εὐαρέστως διέρχονται ἐν αὐτοῖς, μὲ ὅλας τὰς ἀναπαύσεις των.

εἰς πώλησιν ποικίλα πράγματα, τροφὰς καὶ ἐργόχειρα. Οἱ μὲν ἀσκηταὶ μοναχοὶ σκούφους λευκοὺς καὶ μαύρους καὶ κοινὰ κοχλιάρια, οἱ δὲ χωρικοὶ τυροὺς καὶ ὠὰ κατὰ κόφας. Διότι τὸ αὐγόν, τὸ τόσον κοινὸν εἰς τὰ ἑλληνικὰ μοναστήρια ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι ἐλλείπει αὐτόθι πᾶσα κόττα καὶ πᾶν θῆλυ. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὁ μὴ κρεοφαγῶν ἀσκητὴς θὰ διασχίσῃ λόφους καὶ βουνὰ καὶ δάση, ἵνα ἐλθὼν εἰς Καρυὰς πωλήσῃ τοὺς σκούφους του, ἵνα ἀρτύσῃ τὸ λιτὸν γεῦμά του τὴν ἑορτάσιμον τῆς Κυριακῆς ἡμέραν.

—Εὐλόγησον...

—Ὁ Κύριος...

Ἀκούεις ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Καὶ βλέπεις νὰ περιφέρωνται εἰς τὸ ζωηρὸν τότε τσαρσίον χλωμαὶ μορφαὶ καὶ ἀκτένισται γενειάδες ἀσκητῶν, συναντώμεναι πρὸς τὰς πονηρὰς τῶν κελλιωτῶν ὄψεις καὶ τὰ ἡλιοκαμένα πρόσωπα τῶν Μαδεμοχωριτῶν, ἕως οὗ κτυπήσωσι τὰ σήμαντρα τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Πρωτάτου, ὅτε κλίναντος ὄπισθεν τοῦ ἡλίου, ἡ ἐξαπλουμένη σκιὰ διαλύει τὸ πολυάσχολον παζάρι, ἀποστέλλουσα τοὺς ξένους μοναχοὺς μὲ τὰ δισάκκια εἰς τὰς καλύβας των, καὶ τὰ ὀρεσίβια πτηνὰ εἰς τὰς φωλεάς των. Ἐπέρχεται ἡ νύξ. Ἡ κωμόπολις κοιμᾶται. Καὶ μόνον ἡ τριγωνικὴ τοῦ Ἄθωνος κορυφὴ ὡς φαλακρὰ προβάλλει κεφαλὴ ὄπισθεν τῶν γειτονικῶν λόφων, ὑψηλοτέρα τῶν ἄλλων βουνῶν τῆς Χερσονήσου καὶ φέρουσα τὴν νεφελώδη κουκούλαν της ὡς ἐρημίτης φρουρός, ἀγρυπνῶν ἄνωθεν τόσων Μονῶν καὶ τόσων κελλίων.

Η ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ

Η Αἴθουσα τῶν Συνεδριάσεων.— Τὰ Γραφεῖα.— Ὁ α'. Γραμματεύς.— Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Χιλανδαρίου.— Ἡ χαρὰ τῶν μοναχῶν διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐξ Ἑλλάδος προσκυνητάς.— Τὸ Διαμονητήριον.— Αἱ θερμαὶ συστάσεις τοῦ Βατοπεδινοῦ.—

Ἀνακουφισθεὶς ἤδη ἱκανῶς ἀπὸ τῶν κόπων τοῦ ταξειδίου ἔσπευδον νὰ ἐφοδιασθῶ μὲ τὸ σύνηθες *Διαμονητήριον*, καὶ ἀρχίσω τὴν περιήγησίν μου καὶ τὸ ἱερὸν προσκύνημά μου. Ἀνῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ ξύλινον μέγα Οἰκοδόμημα, τὸ συνεχόμενον μετὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Συνοδικοῦ, ἢ τοῦ Πρωτάτου, καὶ εὑρέθην πάραυτα εἰς τὴν εἴσοδον μιᾶς ἀρκετὰ μεγάλης αἰθούσης, τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἢ τῆς *Μεγάλης Μέσης*, ὡς ἀποκαλεῖται κοινῶς. Κανονισθείσης πλέον τῆς διαιρέσεως τοῦ ἁγίου Ὄρους εἰς εἴκοσι Μονάς, εἰς αὐτὰς ἀνετέθη ἡ διοίκησις τοῦ Ἄθωνος, ἡ ἐκδίκασις τῶν ἀναφυομένων διαφορῶν καὶ ἡ λύσις παντοίων ἄλλων ζητημάτων, δι' ἰδιαιτέρων αὐτοδιοικητικῶν διατάξεων, κεκυρωμένων ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν Σουλτάνων [1]. Ἑκάστη Μονὴ ἀποστέλλει κατ' ἔτος ἀντιπρόσωπον. Οὗτοι δὲ, εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, κατοικοῦσιν εἰς τὰ Κονάκια τῶν Καρυῶν συνέρχονται δὲ τακτικῶς εἰς κοινὴν Σύναξιν, καὶ συσκέπτονται περὶ τῶν ἀναφυομένων ἑκάστοτε ζητημάτων.

Ἡ Αἴθουσα αὕτη ὀρθογωνιακὴ τὸ σχῆμα, λίαν εὐρύχωρος, εἶνε σεμνότατα διακοσμημένη. Τράπεζα ἐν μέσῳ μακρά, καθέδραι

1. Κατὰ τὸν ἡμέτερον βυζαντινολόγον κ. Σωτηρίου, κατ' ἀρχάς, πρὸ τῆς κτίσεως τῆς Λαύρας, ἡ ἐν ἁγίῳ Ὄρει διεσπαρμένοι ἡσυχασταὶ εἶχον κέντρον τι εἰς Καρυάς, ***Μέσην*** καλουμένας, ὅπου συνήρχοντο οἱ ***Γέροντες*** καὶ ἐξέλεγον τὸν ***Πρῶτον*** (ἐξ οὗ κα τὸ Πρωτᾶτον).

εἴκοσι περὶ αὐτήν, καὶ βιβλιοθήκη πλουσία. Ὑψηλὰ ἡ Εἰκὼν τῆς Πολιούχου τοῦ Ἄθωνος, τῆς Παναγίας τὸ Ἄξιόν ἐστι, καὶ ἄλλη εἰκὼν τῶν ἐν Ἄθῳ ἁγίων Πατέρων, ἐμπρὸς τῶν ὁποίων καίει ἀκοίμητος κανδήλα, ὅπου οἱ ἀντιπρόσωποι, ἅμα εἰσερχόμενοι, προσκυνοῦσι μετ' εὐλαβείας καὶ καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις των.

Κατέναντι τῆς εἰσόδου, πρὸς τὸ παράθυρον τὸ Γραφεῖον τοῦ α'. Γραμματέως, καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ ἡ ἕδρα τοῦ Πρωτεπιστάτου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης τὸ Γραφεῖον τοῦ β' γραμματέως. Ἔξω δὲ εἰς τὸν διάδρομον περιφέρονται οἱ Σεϊμένιδες.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως καλούμενος Ἐπιστάτης, ἐκλέγεται κατ' ἔτος ἐκ τῶν τεσσάρων τὰ πρῶτα φερουσῶν Μονῶν ἀμοιβαδόν, Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων, καὶ Διονυσίου. Οὗτος φέρει τὴν ἐπίσημον ῥάβδον, τὸ σύμβολον τῆς *Ἐπιστασίας*, καὶ παρακολουθεῖται παντοῦ ὑπὸ τῶν Σερδάριδων ἢ Σεϊμένιδων, τῶν χρυσοστολίστων φουστανελλοφόρων μὲ τὸ ἑλληνοβυζαντινὸν φέσι, καὶ τὸ καρυοφύλι δορυφόρων του.

Ὅταν εἰσῆλθον, εἶχε λήξει πλέον ἡ Συνεδρίασις, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι κατήρχοντο ἕνας ἕνας, καὶ μόλις ἐπρόλαβον νὰ χαιρετίσω τὸν Πρωτεπιστάτην κατερχόμενον μετὰ τῶν δορυφόρων του. Ὁ Α' Γραμματεὺς ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ αἰθούσῃ, συνάζων τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰ διάφορα ἔγγραφα, καὶ κλείων τὰ ἀνοικτὰ βιβλία, ὁ ἱεροδιάκονος Ἰάκωβος ὁ Βατοπεδινός, μὲ τὸν ἀραιὸν αὐτοῦ πώγωνα, τὴν μαυριδερὰν ὄψιν του, τοὺς λάμποντας ὀφθαλμούς του ὀξύτατα, εὐφυέστατος Λοκρὸς ἐκ Δαδίου. Μόλις μὲ εἶδεν, ἐννόησε τὴν ἐξ Ἑλλάδος προέλευσίν μου, καὶ μὲ ἐδέχθη μὲ πολλὴν εὐμένειαν. Ὅταν δὲ τῷ εἶπον ὅτι ἔρχομαι ἀπεσταλμένος τῆς *Ἀκροπόλεως* νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν Ἄθωνα, τότε ἡ εὐμένεια του ἐξέσπασεν εἰς χαράν, καὶ γελῶν ὅλος ἀπὸ τὴν ἀγαλλίασιν:

—Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν λοιπὸν ἔρχεσθε. Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν! ἐπανελάμβανε. Πάραυτα μὲ ὡδήγησεν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Διοικήσεως, ὅπου γραφεὺς Μοναχὸς καὶ τοῦρκος χωροφύλαξ ἐτακτο-

ποιοῦσαν τὰ Διαβατήρια ἄλλων μετ' ἐμοῦ ἐλθόντων ἐξ Ἑλλάδος προσκυνητῶν.

Ἐπέδωσα λοιπὸν τὸ Διαβατήριόν μου, τὸ ὁποῖον ἐκρατήθη ἐκεῖ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου, καὶ μοὶ ἔδωκαν τὸ κανονισμένον *Διαμονητήριον*, συστατικὸν γράμμα πρὸς τὰς Μονάς, φέρον τὴν ὑπογραφὴν τῆς *Ἐπιστασίας* καὶ τὴν σφραγῖδα τὴν ἐπισημον μοιρασμένην εἰς 4 τεμάχια, ἕκαστον τῶν ὁποίων φυλάττουσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πρώτων τῇ τάξει τεσσάρων Μονῶν.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ ἀρχιγραμματέως, ὅστις ἀναχωροῦντα μὲ συνώδευσε προπέμπων με πρὸς τὴν κλίμακα, ἀφοῦ προηγουμένως μοῦ ἔδωσε πολλὰς χρησίμους πληροφορίας περὶ τῶν ὁδοιποριῶν μου, καὶ ἰδιαίτερα συστατικὰ πρὸς διαφόρους Μονάς, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἰδικήν του Μονήν, τοῦ Βατοπεδίου, νὰ μοῦ παράσχουν πᾶσαν εὐκολίαν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν, τῶν βιβλιοθηκῶν, καὶ ἄλλων βυζαντινῶν κειμηλίων καὶ εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων Λειψάνων, νὰ μοῦ παρέχουσι δὲ τὰ μέσα κατὰ τὴν μετάβασίν μου εἰς ἄλλην Μονὴν ἀνεμποδίστως.

Πλὴν ἄλλων, μὲ συνέστησε θερμότατα πρὸς τὸν παραμείναντα ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀντιπρόσωπον τῆς λίαν φιλοξένου Σερβικῆς Μονῆς τοῦ Χιλανδαρίου, τὸν πανοσιώτατον Εὐστάθιον, ὅστις μετὰ πολλῆς εὐμενείας μὲ ὑπεδέχθη, μὲ ἠρώτησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μὲ ἐκάλεσε νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ὡραίαν Μονήν του.

Ἡ ὀλιγόστιγμος αὕτη εὐαγγελικωτάτη δεξίωσις τοῦ τε ἀρχιγραμματέως καὶ τοῦ Χιλανδαρινοῦ ἀντιπροσώπου, καὶ ἡ χαρὰ ἥν ἔβλεπον ζωγραφισμένην προδηλότατα εἰς τὰ πρόσωπα τῶν νεαρῶν τοῦ γραφείου ἐκείνου Μοναχῶν, ἐνεστάλλαξαν εἰς τὴν ψυχήν μου μίαν γλυκυτάτην ἀνακούφισιν καὶ μοῦ ἔδωκαν θάρρος εἰς τὸ νὰ ἀρχίσω ἀμέσως τὸ προσκύνημά μου, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ εὕρισκον πλέον πᾶσαν ἀνθρωπίνως δυνατὴν εὐκολίαν. Καὶ δὲν ἐψεύσθην, ὡς θὰ ἴδητε.

Ηὐχαρίστησα θερμότατα τὸν νεαρὸν Ἀρχιγραμματέα δι' ὅσα καλὰ αἰσθήματα ἐφανέρωσε πρὸς ἐμέ, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισα συγκεκινημένος εἰς ἄκρον.

—Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν λοιπόν, ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ! ἐπανελάμβανεν ὁ λογιώτατος Ἀρχιγραμματεύς, ὅταν κατηρχόμην ἀπὸ τὰ Γραφεῖά του. Καὶ μοὶ προσέθηκεν:

—Ἂν τυχὸν παραμείνητε ἀπόψε εἰς Καρυάς, σᾶς περιμένω εἰς τὸ Βατοπεδινὸν Κονάκι. Μὲ πολλὴν χαρὰν θὰ σᾶς ἐπανίδω [1].

---

1. Ἰάκωβος ὁ Βατοπεδινός, εἷς ἐκ τῶν λογιωτέρων συγχρόνων ἁγιορειτῶν σπουδάσας ἐν Ἑλλάδι, διέπρεψεν ἐν τῇ καλογηρικῇ σταδιοδρομίᾳ ὅσον ὀλίγοι. Ἐπροτάθη ποτὲ παρὰ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου καὶ ὡς ὑποψήφιος Ἀρχιεπίσκοπος εἴς τινα ἐπαρχίαν. Ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν Πετρουπόλει, ὅπου ἀνέπτυξε παρὰ πολὺ τὸ Μετόχιον τοῦ Πατριαρχείου. Ἀπέθανε δὲ πρὸ τινων μηνῶν ἐν Πετρουπόλει.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΤΟΥ

Ὁλόκληρον Μουσεῖον ἁγιογραφικῆς.—Ὁ Πανσέληνος.—Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς Λέων.—Ἡ ἀθάνατος βυζαντινὴ ἁγιογραφία.—Οἱ εἴκοσι ἀντιπρόσωποι.—Νικόδημος ὁ ἁγιορείτης.—Ἡ Παναγία τὸ Ἄξιον ἐστι.—Ἕνα πολὺ ὡραῖον Συναξάριον.—Ἱστορία τοῦ Ναοῦ.

Ἂς ἀρχίσωμεν λοιπὸν τὴν ἱερὰν περιήγησιν μας ἀπὸ ἐδῶ, καὶ ἂς ἔμβωμεν εἰς τὸν ἱστορικώτατον Ναὸν τοῦ Πρωτάτου. Ἐκτὸς τῆς ἱερότητος αὐτοῦ καὶ ἀρχαιότητος, ὁποῦ εὐωδιάζει ἀπὸ τὴν πλέον μεθυστικὴν τῆς ὡραίας θρησκείας μας εὐωδίαν, εἶνε οὕτως εἰπεῖν καὶ ἕνα πλουσιώτατον μουσεῖον τῆς γνησιωτέρας Βυζαντινῆς ἁγιογραφίας. Ἐξωτερικῶς, καθὼς εἶνε στηριγμένος μέσα εἰς τὴν φωλεὰν τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῆς ἀγορᾶς ἐν γένει τῶν Καρυῶν μὲ τοὺς ἀρχαϊκοὺς τοίχους του καὶ πύργους, δὲν κάμνει καμμίαν ἐντύπωσιν, κρυμμένος μέσα εἰς τὰ πυκνὰ μαγαζεῖα τῆς ἀγορᾶς. Ἀλλὰ μόλις διέλθωμεν τὸν Νάρθηκα, καὶ ἰδοὺ πάραυτα ὡς ἐν μεγαλοπρεπεῖ πανοράματι εὑρισκόμεθα εἰς τὸ κέντρον ἑνὸς εὐρυχωροτάτου βυζαντινοῦ Καθολικοῦ, ἐξιστάμενοι ἀπὸ ἕνα θάμβος πολὺ ἐπιβλητικόν, τὸ ὁποῖον γεννᾷ εἰς τὴν ψυχήν μας ἡ πανέκλαμπρος εὐπρέπειά του, ὁ πλοῦτος τῆς διακοσμήσεώς του, καθαρᾶς βυζαντινῆς διακοσμήσεως, τῆς ἀμέμπτως βυζαντινῆς τοιχογραφίας του, ἥτις ἀποδίδεται ἀναμφιλέκτως εἰς τὴν ἔξοχον τεχνοτροπίαν τοῦ περιφήμου ζωγράφου Πανσελήνου. Εἶνε ὁ μόνος ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ναὸς ὅπου περιεσώθησαν ἔργα τοῦ διασήμου αὐτοῦ μεσαιωνικοῦ ζωγράφου[1].

---

1. Ὁ Μανουὴλ Πανσέληνος, ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόμενος, κατὰ τοὺς ἡμετέρους σοφοὺς βυζαντιολόγους, ἤκμασε κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΕ΄. αἰῶνος. Ἔργα αὐτοῦ κάλλιστα ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰς τῶν Μονῶν τοῦ ἁγίου Ὄρους

Ἰδοὺ ἐν τοῖς πρώτοις ἄνωθεν τῆς Πύλης τοῦ Ναοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τοῦ Πανσελήνου, μία πολὺ ζωντανὴ ἔκφρασις τοῦ Γραφικοῦ ῥητοῦ «Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡσεὶ λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος.

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Πανσελήνου (Ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων).

Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸν Ναὸν θαυμάζομεν κατὰ πρῶτον δύο ἄλλα εὔμορφα ἔργα του. Ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ναοῦ ὁ ἅγιος Γεώρ-

---

μετὰ ἰδιαιτέρας ὑπερηφανείας ἐπιδεικνύμενα εἰς τοὺς προσκυνητάς, ἀναμφιλέκτως δὲ ὅλαι αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Πρωτάτου ἀνήκουσιν εἰς τὸν χρωστῆρα τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ ζωγράφου, τοῦ ὁποίου καὶ αἱ προσωπογραφίαι καὶ αἱ ἐν συμπλέγμασι μεγάλοις καὶ ποικίλαις ἄλλαι παραστάσεις ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ χρησιμεύουσιν ὡς πρότυπα εἰς ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους καλοὺς ζωγράφους. Ἡ γλυκυτάτη μορφὴ τοῦ Κυρίου πλήρης ἀγαθότητος καὶ ἐλέους, μὲ μίαν ἐλαφρὰν ὡραίαν κλίσιν τῆς ὡραίας κεφαλῆς του πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον, ἡ κόμωσίς του ἡ μεγαλοπρεπὴς μὲ ἕνα ὅλως ἰδιάζοντα τύπον τοῦ νὰ φέρεται ἡ κόμη ἅπασα εἰς μίαν μόνον παχυτάτην πλεξίδα ἡρμοσμένην πρὸς τὰ δεξιά, ὅπερ σύνηθες μάλιστα εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Παντοκράτορος, μὲ τὰ μάτια του τὰ μεγάλα καὶ ἱλαρά, εἶνε τύπος κάλλιστος προελθὼν ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ Ἀπελλοῦ αὐτοῦ τῆς βυζαντινῆς ἁγιογραφίας, ὅστις κατώρθωσεν ἀναμφιβόλως νὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἁδρὰν εἰκόνα ***τοῦ ὡραίου κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.***

γιος, καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὁ ἅγιος, Δημήτριος, οἱ δύο μεγαλομάρτυρες τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἄνιπποι. Δύο ἀρρενωπώτατοι καὶ ἐξόχως ἀνδροπρεπεῖς ὁπλῖται, μὲ τὰ ἀγγελόμορφα πρόσωπά των, τὰς πολυτελὴς πανοπλίας των, καὶ τὰ μακρὰ δόρατά των. Μᾶς ὑποδέχονται καὶ οἱ δύο μὲ ἀπαστράπτουσαν χαρμονήν.

Ἀλλ' ἐντεῦθεν τὸ προξενούμενον θάμβος εἶνε τόσον βαθύ, ὥστε θαρροῦμεν πῶς εὑρισκόμεθα ἐν τῷ Παραδείσῳ, ὅπου τὰ Τάγματα τῶν ἁγίων ὅλων ἐν παρατάξει φαιδρᾷ. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἰδοὺ αἱ μορφαὶ αἱ κατηγλαϊσμέναι τῶν Μαρτύρων. Ὁ ἅγιος Μερκούριος, ἀρίστη προσωπογραφία· ἰδοὺ τὰ ἀσκητικὰ σώματα τῶν ὁσίων, ζωντατὰ ἅγια Λείψανα, εὐωδιάζοντα ἔρημον καὶ βουνόν[1]. Ἰδοὺ τῶν ἁγίων Γυναικῶν ἡ πανεκλαμπρος ἄθροισις. Ὑψηλότερα αἱ πολυσχιδεῖς καὶ πολύτροποι Εὐαγγελικαὶ καὶ Γραφικαὶ παραστάσεις, ὧν τὸ μυστήριον τῆς ἐξεικονίσεως ἐγνώρισε τόσον βαθειὰ ὁ ἀγεννεολόγητος οὗτος μύστης τῆς ἱερᾶς τέχνης.

Ἄλλη ἔκπληξις τώρα ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Χοροῦ. Δεξιὰ τὰ στασίδια τῶν δέκα, ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, καὶ ἀριστερὰ τῶν ἄλλων δέκα, κατὰ τὴν ἱεραρχικήν των τάξιν. Ἐπὶ τοῦ τοίχου ἄνωθεν ἑκάστου στασιδίου ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς, ἣν ἀντιπροσωπεύει ἕκαστος καὶ μὲ τὸ κηροπήγιον της. Φαντάσου, ὅταν εὑρίσκεσαι εἰς μίαν πανήγυριν, θὰ ἴδῃς κατὰ σειρὰν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κατέχοντας τὰ στασίδια τοὺς σεβασμίους ἀντιπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, οἵτινες ἐν αὐτῷ ἐκκλησιάζονται τακτικῶς, τοῦ Ναοῦ ἀνήκοντος εἰς ὅλον τὸ ἅγιον Ὄρος.

Νικόδημος ὁ ἁγιορείτης ἐν Κυρυαῖς κατοικῶν, ἐν τῷ κελλίῳ τῶν Σκουρταίων, ἐν αὐτῷ τῷ Ναῷ ἐκκλησιάζετο κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς. Καὶ μιὰ χρονιά, τὸ μέγα Σάββατον, σταθεὶς ὑπὸ τὸν Πολυέλαιον ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Χοροῦ, ἀπήγγειλε καὶ τὰς 15 προ-

1. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ, ἣν ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῇ 16 σελίδι, εἶνε ἔργον τοῦ Πανσελήνου, ἐκ τοῦ χοροῦ τοῦ Πρωτάτου.

φητείας τοῦ Ἑσπερινοῦ ἀπέξω, χωρὶς βιβλίον, κινήσας τὸν θαυμασμὸν πάντων.

Ὁ Ναὸς τοῦ Πρωτάτου τιμώμενος εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὸν Δεκαπενταύγουστον ἰδίως πληροῦται καθ' ἑκάστην μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦσιν ἐν αὐτῷ τὰς ὡραίας *Παρακλήσεις*, ἀνελλιπῶς ψαλλομένας μὲ πολλὴν σεμνό-

Ἡ Παναγία τὸ «Ἄξιόν ἐστιν

τητα ἀπὸ τοὺς πλέον καλλιφώνους ἱεροψάλτας. Τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐξάγεται ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Συνθρόνου τῆς ἁγίας Τραπέζης, ὅπου εἶνε ἐνθρονισμένη τὸν ἄλλον χρόνον, ἡ περιβόητος Παναγία, τὸ

Ἄξιόν ἐστιν ἐπικαλουμένη, καὶ τίθεται ἐπὶ τετραποδίου ἐν τῷ ἀριστερῷ χορῷ εἰς προσκήνησιν τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν συνάζονται ἀπὸ ὅλας τὰς Καρυάς καὶ τὰ ἐγγύτερον Κελλία, νὰ γονατίσουν ἐνώπιον τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνος τῆς Παναχράντου καὶ δεηθῶσι καὶ εὐχηθῶσιν. Εἶνε τὸ σεπτότερον κειμήλιον τοῦ Ὄρους ἡ Εἰκὼν αὕτη, ἡ Πολιοῦχος τοῦ Ἄθωνος, ἧς τὸ ἀπεικόνισμα ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπίσημον σφραγῖδα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος [1].

Ἀναγνώσατε τὸ ὡραῖον Συναξάριόν της:

Κατὰ τὴν Σκήτην τοῦ Πρωτάτου, τὴν εὑρισκομένην εἰς τὰς Καρυάς, ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχει ἕνας λάκκος μεγάλος, ὅστις ἔχει διάφορα Κελλία. Εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐκατοικοῦσεν ἕνας Ἱερομόναχος ἐνάρετος μετὰ ἑνὸς Ὑποτακτικοῦ του. Ἕνα Σαββατόβραδον ὁ γέρων μετέβη εἰς τὸ Πρωτᾶτον ἵνα παραστῇ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν, ἄφησε δὲ τὸν ὑποτακτικόν του εἰς φύλαξιν τοῦ Κελλίου. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐβράδυασεν ἔρχεται ξένος μοναχός, ἐπισκέπτης, ἄγνωστος εἰς τὸν ὑποτακτικόν, ὅστις μὲ χαρὰν τὸν ἐφιλοξένησε. Τὴν νύκτα ἐγερθέντες ἐδιάβαζον τὴν Ἀκολουθίαν των. Ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν *Τιμιωτέραν*, ἤρχισεν ὁ ὑποτακτικὸς νὰ ψάλλῃ κατὰ τὸ σύνηθες τὸ ὡραῖον τῆς Παναγίας τροπάριον. Ἀλλ' ἀμέσως ὁ ξένος μοναχὸς τὸν διακόπτει, καὶ ἀρχίζει ἀλλέως τὸν Ὕμνον, προσθέσας ἐν ἀρχ τοὺς στίχους:

«Ἄξιον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ Παναμώμητον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν».

Καὶ εἶτα συνήνωσε καὶ τὸν ἀρχαῖον συνήθη ὕμνον. Ὁ ὑποτακτικὸς πλήρης ἐκπλήξεως παρετήρησε τότε λέγων ὅτι ἡμεῖς μόνον ἀπὸ τὸ τὴν *Τιμιωτέ-*

---

1. Ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ δημοσιευμένου τῆς Ἁγίας αὐτῆς Εἰκόνος ἀντιγράφου, ἡ ἐν τῷ κελλίῳ Εἰκὼν παρίστα τὴν Παναγίαν Ἐλεοῦσαν, μίαν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ γραφεισῶν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται σήμερον ἐν Κύπρῳ, ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Κύκου. Ἀλλὰ ἀφοῦ πλέον, μετὰ τὸ γενόμενον θαῦμα μετεφέρθη εἰς Καρυάς ὡς ἡ Πολιοῦχος τοῦ Ἄθωνος, προσετέθησαν ἐν τῷ πλαισίῳ αἱ σφραγῖδες τῶν 20 Μονῶν, αἱ παριστῶσαι τοὺς ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν τιμωμένους ἁγίους, ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τῆς ἱερᾶς εἰκόνος.

ραν ἀρχίζομεν τὸν Ὕμνον, τὸ δὲ *Ἄξιόν ἐστιν* οὐδὲ ἠκούσαμέν ποτε· ἀλλὰ παρακαλῶ σε, ποίησον ἀγάπην, καὶ γράψε μου τὴν προσθήκην αὐτήν, διὰ νὰ τὴν ψάλλωμεν καὶ ἡμεῖς.

— Φέρε μου μελάνι καὶ χαρτί, λέγει ὁ ξένος μοναχός.

— Δὲν ἔχω δυστυχῶς, ἀποκρίνεται ὁ ὑποτακτικός.

— Τότε φέρε μου μίαν πλάκα

Λαβὼν δὲ ὁ ξένο μοναχὸς τὴν κομισθεῖσαν πλάκα ἔγραψε μὲ τὸν δάκτυλόν του τον ρηθέντα ὕμνον τὸ *Ἄξιόν ἐστι*· τόσον δὲ βαθέως ἐχαράχθησαν τὰ γράμματα ἐπάνω εἰς τὴν πλάκα, ὡς νὰ ἐγράφησαν εἰς ἁπαλώτατον κηρίον.

Ἔπειτα λέγει πρὸς τὸν ὑποτακτικὸν ὁ ξένος μοναχός.

— Εἰς τὸ ἑξῆς ἔτσι νὰ ψάλλετε ὅλοι τὸν ὕμνον τοῦτον τῆς Θεοτόκου.

Καὶ ἔγεινεν ἄφαντος. «Ἦτο γὰρ ἅγιος Ἄγγελος».

Τὴν πρωΐαν ἐπανελθὼν ὁ γέρων εἰς τὸ κελλίον του εὗρε τὸν ὑποτακτικόν του ὅλον περιχαρῆ νὰ ψάλλῃ τὸ *Ἄξιόν ἐστιν*, ὅστις ἀκολούθως κομίζει πρὸς τον γέροντά του καὶ τὴν ἀγγελοχάρακτον πλάκα· καὶ διηγεῖται τὰ συμβάντα.

Μετὰ ταῦτα ἐκοινολόγησαν ταῦτα καὶ πρὸς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα ἐπιδείξαντες καὶ τὴν πλάκα. Ἡ δὲ Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἡ εὑρισκομένη εἰς τὸ προρρηθὲν κελλίον ἐκομίσθη εἰς τὸ Πρωτᾶτον, ἔνθα εὑρίσκεται ἕως σήμερον ἐνθρονισμένη ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Συνθρόνου, ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος, «ἐπειδὴ καὶ ἔμπροσθεν τῆς Εἰκόνος ταύτης ἐψάλθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ὁ Ὕμνος οὗτος».

Ἐν τῷ Συναξαρίῳ ἐπιπροστίθεται ὅτι τὸ θαῦμα τοῦτο ἔγεινε κατὰ τὸ ἔτος 980 μ. Χ. Ἔκτοτε δὲ χρονολογεῖται καὶ ἡ προσθήκη, τὸ *Ἄξιόν ἐστιν*, ὡς προοίμιον εἰς τὸν ἀρχαῖον τοῦ Κοσμᾶ Ὕμνον, τὴν *Τιμιωτέραν*.

Ὁ Ναὸς τοῦ Πρωτάτου εἶνε ὁ ἀρχαιότερος Ναὸς τοῦ ἁγίου Ὄρους. Εἶνε τὸ Κυριακόν, ὡς προείπομεν, τῆς πρώτης ἐν ἁγίῳ Ὄρει Σκήτης τῶν Καρυῶν, ἐν ᾗ συνεκεντρώθη ἡ Διοίκησις τῶν ἐν τῇ Χερσονήσῳ ταύτῃ συνοικισθέντων μοναχῶν, ἀπὸ τοῦ η΄. αἰῶνος, ἀπὸ τὸν καιρὸν Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου. Ἐν τῇ παναοχαίᾳ ταύτῃ Σκήτῃ διέμενεν ὁ *Πρῶτος* ἢ ἡγούμενος, νὰ εἴπωμεν, ων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διεσπαρμένων ἐρημιτῶν. Ὁ Ναὸς οὗτος ἦτο μικρὸς κατ' ἀρχάς, ὕστερον, δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ ἔγεινεν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου πάντοτε σχεδίου, μέγας

καὶ θαυμαστός, δαπάναις τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ὅστις ἐδαπάνησε βασιλικὰ χρήματα τῇ αἰτήσει τοῦ Πνευματικοῦ αὐτοῦ Πατρός, τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν ΙΓ'. αἰῶνα ἐκάη ὑπὸ των Ἑνωτικῶν, ὅτε ἦλθεν εἰς Ἄθωνα ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ μετὰ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῷ Πατριάρχου Βέκκου, οἵτινες καὶ ἐβασάνισαν τοὺς ἀντιθέτους μοναχούς, πολλοὺς αὐτῶν καύσαντες ζῶντας ἐν Καρυαῖς, ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων καὶ ἀλλαχοῦ, οἵτινες ὡς μάρτυρες ὑπὸ τῆς ὀρθοδοξίας δοξάζονται. Ὕστερον δὲ ἀνεκαινίσθη ὁ Ναὸς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β'. τοῦ Παλαιολόγου (1328)[1].

---

1. Ὁ Ναὸς οὗτος εἶνε τετράγωνον οἰκοδόμημα μὲ ξύλινην στέγην, μὲ τρεῖς ἀψῖδας, ἕνα εἶδος ἀρχαίας Βασιλικῆς· ἀλλ' ἄνευ κιόνων, ὅπερ ὁ ἡμέτερος Βυζαντινολόγος κ. Σωτηρίου ἐν τῷ ὡραίῳ αὐτοῦ βιβλίῳ περὶ ἁγίου Ὄρους χαρακτηρίζει ὡς Βασιλικὴν τῶν Βυζαντινῶν χρόνων.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

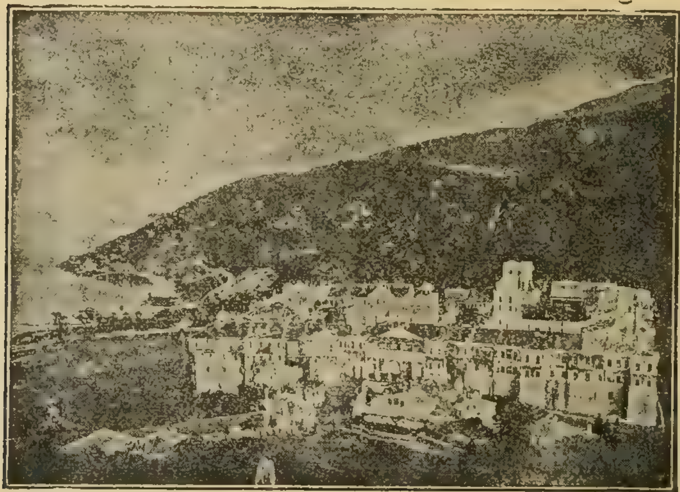
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις.—Ἡ πανήγυρις.—Ἕνα ἐπίσημον ταξείδιον.—Ὁπαπα Δαλμάτιος -Μία ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις.—Αἱ προετοιμασίαι τῆς ἑορτῆς —Δεξαμενὴ παστῶν ἰχθύων.—Ἡ συρροὴ τῶν ἑορταστῶν.—

Ἡ Βασιλικὴ Μονὴ τῶν Ἰβήρων, μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ πλουσιωτέρων ἑλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, κεῖται παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὀλίγα βήματα ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς παραλίας πρὸς τὰς βορειοανατολικὰς ἀκτὰς τῆς Χερσονήσου, ὅπου τὸ πορφυροῦν κῦμα ἀδιακόπως ῥοΐζει, ἡμέραν καὶ νύκτα, μυκώμενον μὲ μυκηθμοὺς ζωντανῆς ὑπάρξεως, καὶ ἐξαπλούμενον εὐρύτατα ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἀλιμένου παραλίας. Ὁ ἀρσανᾶς της ὁ ἀπέραντος μὲ τὸν πανύψηλον πύργον του, τοὺς νεωσοίκους, καὶ τὰς διαφόρους ξυλίνας ἀποβάθρας τῶν Προηγουμένων, τὰ φρουριακὰ τείχη τῆς Μονῆς, ἀνακύπτοντα ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ἀγλαόκαρπα περιβόλια καὶ τοὺς εὐόσμους νεραντζῶνας καὶ τὰς πολυφόρους ἀμπέλους» ὅπως γραφικώτατα γράφει ἀρχαῖον προσκυνητάριον, παρέχουσι πολὺ εὐάρεστον τὴν πρώτην ἐντύπωσιν.

Ἐδῶ ἀπεδιβάσθην τὴν προπαραμονὴν τῆς Κοιμήσεωςτῆς Θεοτόκου, ὅτε τὴν λαμπρὰν πανήγυρίν της ἄγει ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη Μονή, ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω ἱερουργοῦντα τὸν πρῴην Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τον Γ', ὅστις κληθείς, εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὸν Μυλοπόταμον, ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχοντα, ἔνθα ἡσυχάζει ἀπὸ ὑπερδεκαετίας, ἀφ' ὅτου παρῃτήθη ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἵνα πρωτοστατήσῃ εἰς τὴν λαμπρὰν πανήγυριν.

Κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν, δύο Μοναί, ἡ Λαύρα καὶ ἡ τῶν Ἰβήρων, τοὺς συγγενικοὺς δεσμοὺς τῶν κτητόρων αὐτῶν ἐπιβεβαιοῦσαι, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀντιπροσωπεύονται ἐπισήμως, ἑκατέρα ἐν τῇ πανηγύρει ἑκατέρας, διὰ θεωρίας, ἤτοι ἀντιπροσωπείας, ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς προεστῶτος, ὅστις ἡγούμενος καλούμενος, καταλαμβάνει τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου τῆς ἑορταζούσης μονῆς, ἐξ ἑνὸς ἱερομονάχου, ἀρχιεφημερεύοντος ἐν τῇ πανηγύρει, καὶ ἐξ ἑνὸς ἱεροδιακόνου ἀρχιδιακονεύ-

Ἡ Μονὴ Ἰβήρων.

οντος. Μετὰ τούτων, οὓς ἡ συγγενικὴ Λαύρα ἀπέστελλεν εἰς τὴν πανήγυριν τῶν Ἰβήρων, συναπῆλθον κ' ἐγώ, παρατυχὼν ἐκεῖ τότε.

Καθ' ὅλον τὸν πλοῦν, διότι ἀπήλθομεν διὰ θαλάσσης διὰ τὸ συντομώτερον—διὰ ξηρᾶς ἡ Λαύρα ἀπέχει ἀπὸ τῶν Ἰβήρων ἑπτὰ ὥρας—ὁ παπᾶ—Δαλμάτιος, ὅστις ἐστέλλετο ὡς ἡγούμενος, κατηφὴς καὶ μελαγχολικός, οὔτε πρὸς τὸν γαλήνιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-

ραν πόντον προσεῖχεν, οὔτε αἱ δροσεραὶ καὶ κατάφυτοι τὸν ἔθελγον ἀκταί, ἀλλ' οὔτε καὶ τὰ προγυμνάσματα τοῦ πρωτοψάλτου τῆς Λαύρας, γερω-Δαμιανοῦ, τὸν ἔτερπον, ὅστις ἐτρόχιζε τὴν γλῶσσάν του διὰ τὰ *μαθήματα*, τὰ ὁποῖα θὰ ἔψαλλε κατὰ τὴν ἀγρυπνίαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ παρατεινομένη μελαγχολία, ὁσάκις προέρχεται ἐξ αἰτίων ἐξωτερικῶν, ἀγαπᾷ ν' ἀπολήγῃ εἰς παράπονον, εἶπε τέλος ὁ παπα-Δαλμάτιος, νομίζων ὅτι ἀνακουφίζει καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς συμπλωτῆράς του :

— Τί νὰ σᾶς πῶ, γεροντάδες μου, οὔτε τὴν ἡγουμενικὴν ράβδον τῶν Ἰβήρων ἐζήλευσα, οὔτε τὸν χρυσοΰφαντον, μανδύαν ποῦ θὰ φορέσω, προκαθήμενος ἐν τῇ Τραπέζῃ μετὰ πομπῆς, ὅσον συλλογίζομαι πῶς δὲν θὰ μπορέσω νὰ τὸ κουνήσω ἀπὸ τὸ στασίδι μου 15 ὥρας, δίπλα στὸν Πατριάρχη.

Καὶ μετὰ μικρὰν ἀνακουφίσεως σιγὴν ἐπανέλαβε μετά τινος ὀργῆς :

— Μὰ δὲν κάνει νισάφι ὁ εὐλογημένος! Σὰν ἀνεβῇ 'ς τὸν θρόνον ἐπάνω, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγρυπνίας, δὲν ἐννοεῖ νὰ τὸ κουνήσῃ, ὡς νἄλθῃ ἡ ὥρα τῆς λειτουργίας, νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Μὰ νὰ μὴν ἔχῃ καὶ αὐτὸς ἀνθρώπινη ἀδυναμία !

— Σιδερένιος, γεροντά μου ! τσελίκι μονάχο !

Ὑπέλαβεν ὁ γέρω-Δαμιανὸς ὁ πρωτοψάλτης, διακόψας ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ «δοξαστικόν» του, ὁποῦ γλυκὰ-γλυκὰ τὸ ἐσιγοκελαδοῦσε, συντροφιὰ μὲ τὸ σιγαλὸν θαλασσάκι τῆς προβαινούσης λέμβου.

Ὁ καιρὸς ἦτο γαλήνιος, ὅπερ ἐκ τῶν σπανίων εἰς τὰς βορειοανατολικὰς αὐτὰς ἀκτάς, ὅπου τὰ κύματα ἀφρίζουν συνήθως, καὶ μία βοὴ ἐκνευριστικὴ ἀδιακόπως ἠχεῖ, ἕνας μυκηθμὸς μυστηριώδης, προβαίνων ἀπειλητικὸς ἀπὸ τῆς Θάσου καὶ τῶν ἄλλων θρακικῶν νήσων. Ἐπηγαίναμεν γιαλὸ-γιαλὸ ἐν κωπηλασίᾳ, καὶ εἴχαμεν καιρὸν νὰ θαυμάζωμεν τὰς ἡλιοφωτίστους ἀκτάς, βραχώδεις ἐδῶ, ἀμμώδεις παρακάτω. Ἐπάνω τὸ βουνὸν ἀνέβαινε κατάμαυρον ἀπὸ τὰς καστανέας, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀνέθρωσκον Μοναὶ

καὶ Κελλία. Ὁ περιβόητος Καρακαλλιανὸς πύργος μὲ τοὺς θόλους τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Καρακάλλου, τοῦ Φιλοθέου παρέχει αἱ κατακοκκινοβαμμέναι πτέρυγες, καὶ ἐπάνω εἰς τὰ ὕψη πρὸς τὰς νεφέλας ὁ Ἄθωνας, ὡσὰν ἕνας Παντοκράτωρ εἰς τὸν οὐράνιον θόλον του.

Περνῶντες ἀπὸ τὸν Μυλοπόταμον, ἔνθα Ἰωακεὶμ ὁ Γ'. ἔπηξε τὴν ἐρημικὴν καλιάν του, προσεγγίσαμεν εἰς τὴν μαρμαρίνην σκάλαν του. Ὀλίγα βήματα ἀπέχει ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἡ εἴσοδος τοῦ Πύργου. Ἡ ἀντιπροσωπεία ἐθεώρησεν εὐπρεπὲς νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν πύργον καὶ χαιρετίσῃ τὸν Πατριάρχην, ὅστις μᾶς ὑπεδέχθη μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ μὲ τὴν ἰδιαιτέραν χαρακτηριστικήν του γλυκύτητα. Εἰς ἐμὲ δὲ —εἶχον ἤδη συστηθῆ εἰς τὴν Α. Παναγιότητα ἐν ἄλλῃ περιστάσει ὡς ἀνταποκριτὴς τῆς «*Ἀκροπόλεως*» —ἐπεδαψίλευσεν ἰδιαιτέρας ὅλως περιποιήσεις, ἀποδίδων δικαίαν τιμὴν πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην αὐτῆς, ὃν ἐτίμα ἐκ τῆς Βιέννης καὶ τῆς Λειψίας ἀκόμη δι' ἰδίας ὅλως φιλίας. Εἰς τὴν ἁπλῆν, ἀλλὰ πολὺ γοητευτικὴν αἰθουσίτσαν ὅπου ἐκαθίσαμεν, ἔχοντες ἔναντι τὸ μαγευτικὸν πανόραμα τοῦ θρακικοῦ πελάγους, μᾶς προσέφερεν ὡραιότατον γλυκὸ βύσσινο καὶ καφέ, ἠρώτησε περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, προσώπων τε καὶ πραγμάτων, καὶ ἐφάνη κατευχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν μας....

Ἐφθάσαμεν ἐγκαίρως μετὰ βραδὺν καὶ ἥσυχον πλοῦν. Ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων, μὲ τὰς ὑψηλὰς καὶ πυργοειδεῖς πτέρυγάς της, ἀνακτισθεῖσα μετὰ τὴν πρὸ τριακονταετίας πυρπόλησίν της, παλάτιον πολυμερές, παμμέγιστον, ὑπὸ σουλτανικοῦ πρωτομαΐστορος, τοῦ ἕλληνος Κωστῆ Κάλφα, μὲ τὰ μεγάλα νεωτεριστικὰ παράθυρα, τοὺς ἐξώστας της καὶ τὸν ὡραῖον πυλῶνα, ἀπήστραπτεν ὅλη ἀπὸ τὰς ἐξωραϊστικὰς ἑτοιμασίας τῆς πανηγύρεως.

Τὸ περίπτερον ἔξω, ὅπου συνήθως ψυχαγωγοῦνται οἱ προεστῶτες κατὰ τὰ δειλινά, νεωστὶ χρωματισμένον, ἔλαμπεν ἀπὸ τὴν

καθαριότητα. Ἡ δ' εὐρύχωρος καὶ πλακόστρωτος αὐτῆς αὐλή, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας κεῖται τὸ κομψότερον τοῦ Ἁγίου Ὄρους Καθολικόν, ὁ ναὸς τῆς Μονῆς, τοῦ στρατηγοῦ Τορνικίου τὸ ἐγκαλλώπισμα, τοῦ φυγόντος τὸν κόσμον καὶ ἐνταῦθα μονάσαντος, ἔλαμπε καὶ αὐτή. Τὰ ἀρχονταρίκια ὅλα εὐτρεπισμένα, καὶ τὰ κοινά, τὰ κάτω, μὲ τὰς παλουκλίνους αἰθούσας των ὡς στρατῶνες, καὶ τὰ ἐπισημότερα, τὰ ἐπάνω, μὲ τοὺς χωριστοὺς κοιτῶνας, τὰ δροσερὰ καὶ ἀναπαυτικά, ἦσαν ἕτοιμα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, οὓς ὡδήγει ὁ ἀρχοντάρης, ἕνας ἀσπρογένειος καὶ πρᾶος μοναχός, μὲ τὸ ζωστικον μόνον περιφερόμενος καὶ μ' ἕναν σκοῦφον καστανόχρουν, σὰν Καυσοκαλυβίτης ἀσκητής. Ὁ πυλὼν τῆς μονῆς, ὁ μέγας, μὲ τὴν πύλην ὀρθάνοικτον, εὔμορφα συγυρισμένος, ἐπληροῦτο προσκυνητῶν., οἵτινες εἰσερχόμενοι μετ' εὐλαβείας, προσεκύνουν τὴν Πορταΐτισσαν ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου ἐζωγραφημένην. Ὁ δὲ πορτάρης, ἕνας παχὺς καὶ τραχὺς μοναχὸς μακεδών, μὲ ὄμματα κερβέρου, ἐπεθεώρει τοὺς εἰσερχομένους, καθήμενος εἰς τὸν ξύλινον πάγκον του, ἐν μέσῳ σωροῦ χαρτίνων εἰκόνων καὶ κομβολογίων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐκτεθειμένα πρὸς πώλησιν. Γέροντες μοναχοὶ μὲ τὰ περίεργα καὶ ἐταστικὰ βλέμματά των, περιφερόμενοι εἰς τὸ προαύλιον, διεσκέδαζον τοὺς λογισμούς των, ἐν ᾧ νεαροὶ ὑποτακτικοί, μὲ τὰ σκουφάκια τὰ μαῦρα, εὐμορφοσυγυρισμένοι, εἰσήρχοντο καὶ ἐξήρχοντο, μέ τὰ καλαθάκια των, γεμᾶτα ἀπὸ τοὺς κήπους· ἐνίοτε δὲ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ παράθυρα ἠκούετο ψαλμῳδία προγυμναζομένου τινὸς διὰ τὴν ἀγρυπνίαν.

Οἱ κώδωνες οἱ τριπλοῖ τῶν ἡμιόνων διαρκῶς ἀντήχουν ἔξω εἰς τὸν δρόμον, συνεχῶς προσερχομένων προσκυνητῶν ἀπὸ τὰς Καρυάς. Ἐνῷ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τοὺς σκιεροὺς λόφους καὶ τὰ λογγωμένα μονοπάτια, ἀπὸ τὸ ρεῦμα πέραν τὸ πλατανοφύτευτον, ἀπὸ τὸν εὐώδη ἔξω τῆς Μονῆς πυκνότατον καὶ εὐρύτατον λεμονεῶνα, ἀπὸ τὸν αἰγιαλόν, κρυφά-κρυφά, θαρρεῖς, ἐξετρύπονον, ὡς ἀμνάδες, καὶ ἤρχοντο, κατάκοποι μοναχοί, ἀσκηταὶ καὶ ἐρημῖται μὲ τὰ ραβδάκια εἰς χεῖρας καὶ τὰ κομβοσχοίνια, μὲ τὰ

τρουβαδάκια εἰς τοὺς ὤμους τὰ κενά, τὰ ὁποῖα τῇ ἐπαύριον θὰ ἐγέμιζον ἀπὸ τὰς δωρεὰς τοῦ πορτάρη, ἄρτον καὶ τυρὸν καὶ παστὰ ὀψάρια, λείψανα τῆς πανηγυρικῆς τραπέζης, νὰ πορέψουν ὅλην τὴν ἑβδομάδα οἱ πτωχοί... Ἔκαμνον τὸν σταυρόν των πρὸς τὴν Παναγίαν τὴν Πορταΐτισσαν ἐνατενίζοντες, καὶ ἔμβαινον ἐλευθέρως εἰς τὰ ἀρχονταρίκια, ἄλλοι δὲ ἀκκουμβῶντες τὰ τρουβαδάκια των εἰς τὰ πεζούλια τοῦ πυλῶνος ἐξεκουράζοντο ἐκεῖ ἀπὸ τὴν μακρυνὴν πεντάωρον καὶ δεκάωρον ὁδοιπορίαν. Ἤρχοντο ἀκόμη καὶ παράδοξοι ἄλλοι προσκυνηταί, ὁδοιπόροι ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Μακεδονίας, τρεῖς καὶ πέντε ἡμέρας πεζοπορήσαντες, καὶ τώρα τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐξηπλωμένοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ἐγγὺς δάσους καὶ ἀναμένοντες τὴν ὥραν τῆς ἀγρυπνίας νὰ εἰσέλθωσι.

—Γιατὶ δὲν πᾷς μέσα, παιδί μου, ἠρώτησα νεαρὸν μαδεμοχωρίτην, ἐκ τῆς Χαλκιδικῆς, τρώγοντα ξηρὸν ἄρτον ὑπὸ τὰ δένδρα.

—Ὅσοι δὲν ἔχουν κανένα γνώριμον ἐδῶ, δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ ἔμβουν πρὶν ἀρχινίσῃ ἡ Ἀκολουθία...

Παρῆλθεν ἡ μεσημβρία.

Ἔξω τῆς Τραπέζης, οἱ μάγειροι κατακόκκινοι ἐμαγείρευον ἐπὶ εὐρυκύκλων πυρῶν, ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ τὴν ἁγιορείτικην μουρούναν, τὰ παστὰ ρωσικὰ ὀψάρια, τὰ ὁποῖα ἕως πεντακόσιαι ὀκάδες, ἐξαλμυρίζοντο ἐντὸς μαρμαρίνης δεξαμενῆς, ἐπὶ τούτῳ κτιστῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας γεωργιανὸς μοναχὸς μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας μέχρι γονάτων, ἐμβεβαπτισμένος ἐν τῇ ἅλμῃ, ἀναμοχλεύων τὰ ὀγκώδη τοῦ κήτους τεμάχια, ἐπλήρου κάλαθον ἐξ αὐτῶν, ὃν παρελάμβανον οἱ μάγειροι, ἔχοντες ἕτοιμα τὰ εὐώδη κηπουρικά, ἐπιτήδειοι ὀψοποιοί.

Η κωδωνοκρουσία.—Ἔναρξις τῆς πανηγύρεως.—Ἰωακεὶμ ὁ Γ'.—Παναγία ἡ Πορταΐτισσα.—Εἰς τὸ πατριαρχικὸν γεῦμα.—Ἡ ἀγρυπνία.—Ὁλόχρυσος παράταξις κληρικῶν.—

Ἠχοῦσιν ἤδη ἐναρμονίως οἱ κώδωνες, δέκα ἐν συνόλῳ κρουόμενοι συγχρόνως ὑπὸ ἑνὸς καμπανάρη, τέσσαρες διὰ τῶν χειρῶν, δύο διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τέσσαρες διὰ τῶν ποδῶν, μουσικὴ γλυκύφθογγος, ὡς νὰ ἔψαλλον ἐπάνω εἰς τοὺς θόλους καὶ τοὺς πύργους τῶν

Ὁ Ἰωακεὶμ Γ'.

Ἰβήρων, ἄγνωστα μουσικὰ πτηνά, διὰ τὴν πανήγυριν καταπτάντα αἴφνης ἐκεῖ, νὰ χαιρετίσουν καὶ αὐτὰ τὴν Πορταΐτισσαν.

Οἱ ξένοι κατάπληκτοι ἔβλεπον κάτωθεν, κάποια μαῦρα ἱμάτια ἀνεμιζόμενα, ὡς ράσσα, ὡν νεφέλας, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ ὀδόντες τοῦ καμπανάρη ἐναγωνίως ἐπάλλοντο, ἐναέριον κλειδοκύμβαλον κινοῦντες εἰς ἁρμονίαν ἡδύλαλον.

— Εὐκολώτερον νὰ γείνῃς, πατέρα μου, προηγούμενος εἰς τὸ Νιβῆρο, παρὰ καμπανάρης ! . . .

Ἡ πανήγυρις τῶν Ἰβήρων ἀρχίζει διὰ τοῦ «Μικροῦ Ἑσπερινοῦ» περὶ τὴν τρίτην ὥραν μ. μ. τῆς παραμονῆς. Ψαλλομένων δὲ τῶν «Ἑσπερίων» εἰσκομίζεται ἀπὸ τὸν ἰδιαίτερον ναόν της εἰς τὸ Καθολικὸν ἡ Παναγία ἡ Πορταΐτισσα διὰ λιτανείας, τῆς ὁποίας προεξάρχει, ἰδού, ὑψηλὸς κληρικός, σεμνὸς ἀπὸ τοῦ σχήματος καὶ ἀπὸ τῶν τρόπων, σεμνὸς ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς πολιᾶς του, μὲ μίαν ὡραίαν κ' εὐγενῆ κεφαλὴν ἱεράρχου, κύπτων μικρὸν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ πολυτίμου ῥυσσινοχρόνου μανδύου καὶ ἀπὸ τὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα τόσον ἐλεύκαναν τὴν πολιάν του ὡς τὴν χιόνα τοῦ Ἄθωνος. Βαστάζων τὴν ἀργυρόγλυφον πατερίτσαν του καὶ ἐπιστηριζόμενος δι' αὐτῆς ἐλαφρά, προβαίνει ἱλαρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐν ἑαυτῷ βλέπων, καὶ ὡς μετὰ κόπου προσπαθῶν νὰ καλύψῃ ὑπὸ ι τὴν ὑπερήφανον φυσικὴν χάριν τοῦ ὅλου ἐν γένει ἀξι· ·ρεποῦς παραστήματός του

Εἶνε ὁ ἡσυχαστὴς τ·· Μ·λοποτάμου Ἰωακεὶμ ὁ Γ'. ὅστις περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν Ἰβηριτῶν κληρικῶν καὶ ἀκολουθοῦντος πλήθους μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, προάγει πρὸς τὸ Καθολικόν, ὀπίσω τῆς Παναγίας, ἣν βαστάζουν λαμπροφορεμένοι τέσσαρες ἱερομόναχοι. Ὁ ἥλιος ἀκόμη εἶναι ὑψηλὰ καὶ φλογοβολοῦσιν αἱ πλάκες καὶ οἱ τοῖχοι τῆς αὐλῆς. Πλὴν ἡ ἀπόστασις τῶν δύο ναῶν εἶνε μικρὰ καὶ ἡ λιτανεία εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὸ Καθολικόν:

— «Τίνα τὰ φοβερὰ ᾄσματα, ἃ προσῆξάν σοι τότε, Παρθένε, κύκλῳ τῆς σῆς κλίνης ἱστάμενοι πάντες οἱ τοῦ Λόγου Ἀπόστολοι, καὶ θαμβητικῶς ἀναβοῶντες. Ἀπαίρει τοῦ Βασιλέως τὸ Παλάτιον. . . Πύλαι ἐπάρθητε ὅπως, τοῦ Θεοῦ ἡ Πύλη εἰσελεύσεται ἐν χαρᾷ. . .»

Μὲ τὴν γλυκυτάτην αὐτὴν μελῳδίαν, αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου προεξάρχοντος, εἰσήγαγον τὴν Πορταΐτισσαν εἰς τὸ Καθολικόν, τὸ κατακόσμητον καὶ ὑπέρλαμπρον, καὶ ἔθηκαν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ Θρόνου της, ὑπὸ χρυσοΰφαντον βασιλικὴν σκιάδα πρὸς τἀριστερά, παρὰ τὸ τέμπλεον, ἐγγὺς τοῦ *ἀναλογίου* τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, ἐν ᾧ ἔμπρός της ἥναψαν λαμπάδας ἐπὶ πολυτίμου μανουαλίου, ἐν σχήματι λεμονέας, μὲ κλῶνας καὶ φύλλα ἀργυρᾶ καὶ μὲ καρποὺς χρυσοῦς, βασιλικὸν ἀνάθημα πολυδόξαστον.

Ψαλλομένων τῶν *Ἀποστιχων*, προσῆλθεν ὁ Πατριάρχης καὶ ἠσπάσθη τὴν Πορταΐτισσαν, ὅλην χρυσάργυρον, λαμποκοποῦσαν ἀπὸ τὰ πολύτιμα ἀναθήματα, ἅτινα ἀναρτῶνται ἀναρίθμητα ἐπ' αὐτῆς, ἀδάμαντες καὶ λίθοι καὶ ἐνώτια καὶ βραχιόνια καὶ δακτύλιοι καὶ ἀλύσεις.

Ὁ μικρὸς ἑσπερινὸς ἔληξε καὶ πάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν Τράπεζαν, διότι μετ' ὀλίγον θ' ἀρχίσῃ ἡ ἀγρυπνία.

Ἀλλὰ τὸ Καθολικὸν μένει ἀνοικτὸν πλέον. Προσκυνηταὶ διαρκῶς προσέρχονται, κατ' εὐθεῖαν προβαίνοντες εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀνάπτουν κηρία καὶ γονυπετοῦν ἔμπροσθεν τῆς Παναγίας, ἧς ἡ θαυματουργὸς δύναμις περιηχεῖ τὴν Μακεδονίαν καὶ ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Προσμονάριος, γέρων ἱερεύς, παραμένων παρὰ τὴν Εἰκόνα διαρκῶς, διανέμει τὰ κηρία εἰς τοὺς προσκυνητάς, ρίπτοντας ἐπὶ δίσκου τουρκικὰ γροσάκια.

Εἶνε παναρχαία ἡ Παναγία ἡ Πορταΐτισσα, ὕψους πλέον τοῦ μέτρου, ἀργυροσκέπαστος καὶ μαλαμμοκαπνισμένη. Μόνον τὸ πρόσωπόν της φαίνεται, προκύπτον θαμβὸν μέσα ἀπὸ τοὺς λιθοκολλήτους κόσμους τῶν ἀνθέων, μὲ τὸ μεγαλόφθαλμον βλέμμα της, τὸ πλῆρες ἐλέους καὶ ἱλαρότητος, τὸ συμπονοῦν τοὺς πάσχοντας, τὸ χαρίζον ἐλπίδα εἰς τοὺς ἀπηλπισμένους.

Ὁμοίως μαυρειδερὸν φαίνεται καὶ τὸ μικρὸν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου, πλῆρες καὶ αὐτὸ ἀγάπης καὶ στοργῆς πρὸς τὸν παραπεσόντα ἄνθρω-

πον. Διασώζεται δὲ εἰς τὸν λαιμὸν τῆς Παρθένου τὸ σημεῖον τῆς πληγῆς, ὁποῦ μίαν φορὰν ἔλαβεν ἀπὸ κάποιον βάρβαρον, ὅστις ἰδὼν νὰ τρέξῃ αἴφνης ἄφθονον αἷμα, μετενόησε, καὶ ἐσώθη. Καὶ φαίνεται τώρα ζωγραφισμένος ἄνωθεν τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Ναοῦ. Ἡ Εἰκὼν αὐτὴ ἔχει ὡραίαν καὶ τερπνοτάτην ἱστορίαν. Προέρχεται ἐκ τῆς Νικαίας, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Εἰκονομαχίας καὶ ἰδίως, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τῆς τελευταίας Εἰκονομαχίας τοῦ Θεοφίλου· ἦλθεν ἐδῶ ἐπιπλέουσα τὴν θάλασσαν ὀρθία ὡς ἔμψυχος.

Πόσον ὡραῖον καὶ πόσον γλυκὺ τὸ Συναξάριον τοῦ κατάπλου τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος ! . . .

—Ἡ χάρις σου νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους καὶ τὴν Εἰκόνα σου ἀπὸ τὰ ὕδατα. . . Εἶπεν ἡ πλουσία χήρα δέσποινα τῆς Νικαίας, κατελθοῦσα εἰς τὸ παράλιον, καὶ ἔβαλε τὴν ἁγίαν Εἰκόνα εἰς τὰ ὕδατα, νὰ μὴ τὴν θραύσωσιν οἱ Εἰκονοκλάσται, εἰς οὓς εἶχε προδοθῇ.

Ἡ δὲ Εἰκὼν χωρὶς νὰ βυθισθῇ, ὀρθία ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅτε μετὰ καιρὸν γέροντες ἁγιορεῖται καθεζόμενοι παράωρα ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων καὶ περὶ ψυχωφελῶν διαλεγόμενοι, θεωροῦσιν αἴφνης εἰς τὴν θάλασσαν, στῦλον πυρός· μετ' εὐλαβείας δὲ σπεύσαντες, εἶδον τὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν κατ' ἀποκάλυψιν, ὁ γέρων Γαβριήλ, ὁ ὁσιώτατος, καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ καὶ ἐμβὰς εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς ὁ Κύριος, λιτανευόντων ὅλων τῶν μοναχῶν καὶ δεομένων, ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του κ' ἐκόμισεν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς μετ' ᾀσμάτων καὶ λιτανείας. Ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον παραδόξως εὑρέθη ἡ ἁγία Εἰκὼν οὐχὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι, ἀλλ' ἔξω, ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς Μονῆς, ὁπόθεν λαβόντες αὐτὴν ἐπανήγαγον εἰς τὸν Ναόν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν συνέβη τὸ αὐτὸ παράδοξον, ἐπαναληφθὲν τρὶς καὶ πολλάκις, ἕως οὗ δι' ἀποκαλύψεως ὁδηγηθέντες οἱ μοναχοὶ ἔκτισαν ἴδιον ναόν, παρὰ τὴν πύλην τῆς Μονῆς σωζόμενον μέχρι σήμερον, μικρὸν μὲν πάγκαλον δέ, ἐν ᾧ ἔθηκεν τὴν ἁγίαν Εἰκόνα, τὴν Πορταΐτισαν, φύλακα καὶ πορτάρην τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, καὶ ὅλου τοῦ Ἄθωνος σκέπην.

—«Ἀπὸ τότε γοῦν, λέγει τὸ Συναξάριον, εἰς τὴν Μονὴν ταύτην γίνονται ἄπειρα θαύματα. Δαιμονιζόμενοι θεραπεύονται, χωλοὶ περιπατοῦσι, τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ πᾶσα νόσος δραπετεύει ἀπὸ τὸν πάσχοντα. . .»

Οἱ προσκυνηταὶ ἀσπασθέντες καὶ ἐπανειλημμένως γονατίσαντες, μετὰ θάμβους βλέπουσι τὴν αἱματωμένην δεξιὰν παρειὰν τῆς Ἀειπαρθένου, μὲ τοὺς μαύρους, ἀπὸ τῶν αἰώνων, θρόμβους τοῦ

αἵματος, ὑπὸ χειρὸς ἀσεβοῦς πληγείσης ποτὲ τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνος. . .

Ὁ Πατριάρχης ἐγευμάτισε τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸ Συνοδικὸν μετὰ τῶν Προεστώτων τῆς μονῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἐλθόντων ἀντιπροσώπων, καὶ ἄλλων τινῶν προσκυνητῶν, περὶ τοὺς τριάκοντα, ἐν μακρᾷ στενῇ τραπέζῃ, καταλαβὼν θέσιν ἐπάνω εἰς τὴν κορυφήν, ὅπου ἔβλεπον αὐτὸν πάντοτε σύννουν καὶ σιωπηλόν, πλὴν ἱλαρὸν καὶ πρᾶον, μὲ τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην φυσιογνωμίαν του. Τὸ γεῦμα ἦτο νηστήσιμον, ἀλλὰ δι' ἐλαίου ἠρτυμένον, ἦν γὰρ σάββατον, πλούσιον εἰς θαλασσινά, ὀστρακόδερμα καὶ μαλάκια καὶ ἄλλα ὀρεκτικώτατα ἐδέσματα, Πατριαρχικὸν ἐν τῷ συνόλῳ. Τὴν δὲ ἑσπέραν, ἕνεκα τῆς ἀγρυπνίας δὲν ἐδείπνησε παντάπασιν, ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτῆς κατελθὼν εἰς τὸν Ναὸν καὶ λαβὼν τὴν ἐν τῷ Δεσποτικῷ θέσιν του. Πλησίον του εἰς τὸ παρακείμενον ατασίδιον, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Λαύρας, ὁ παπᾶ-Δαλμάτιος ὁ προϊστάμενος κατὰ τὸ ἔθος, ὡς εἴπομεν, τῆς πανηγύρεως, χωμένος εἰς τὸ ἐπανωκαλύμμαυχόν του, μετὰ θλίψεως ὑπελόγιζεν ἀφ' ἑσπέρας τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ὁλονυκτίου ὀρθοστασίας του, μετὰ δέους ἐνατενίζων πρὸς τὴν ἀνθηρὰν στάσιν τοῦ Πατριάρχου καὶ ψιθυρίζων κατὰ διαστήματα.

— Καλλίτερα νἄλειπε τέτοια ἡγουμενεία. . .

Ἡ ἀγρυπνία ἤρχισε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου διὰ τῶν «Μεγάλων Ἀνοιξανταρίων», ἅτινα κατὰ παράδοσιν ἀναφέρονται εἰς τὸν μελῳδὸν Δαμασκηνὸν καὶ ψαλμῳδοῦνται ἀργῶς ἐπὶ δίωρον· προχωρούσης δ' αὐτῆς ὁ Ναὸς πληροῦται μοναχῶν καὶ κοσμικῶν, ὧν τὰ βλέμματα συγκεντροῖ φυσικὰ Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ὑψηλὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου, μὲ τὸ ἐπανωκαλύμμαυχον καὶ τὸν βαρύτιμον μανδύαν, κρατῶν τὴν πατερίτσαν καὶ παρακολουθῶν τοὺς ψάλτας δι' ἐλαφροῦ ὑπηχήματος. Ὅτε δὲ πρῶτος ἤρχισεν εἰς τὰ «*Εσπέρια*» τὰ περίφημα τροπάρια τῆς Παναγίας : « Ὢ τοῦ παααδόξου θαύμα-

τος,» μὲ τὴν σοβαρὰν ἐκείνην φωνήν του καὶ μὲ τὸ ὕφος τὸ βυζαντινὸν τῆς ἁγνοτέρας μορφῆς, ἐφάνη ὅτι αὐτὸς θὰ ἐκυριάρχει τῆς ὅλης ἱερᾶς ἀγρυπνίας, δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδίως.

Κατὰ τὴν «Εἴσοδον» τοῦ Ἑσπερινοῦ, ὁ Ναὸς ὁλοςέλαμπεν ἀπὸ τὴν πανηγυρικὴν λυχνοκαΐαν. Λάμπουν κατὰ σειρὰν τὰ μαλαμμοκαπνισμένα ὑποκάμισα τῶν Εἰκόνων τοῦ τεμπλέου. Λάμπει ἡ Παναγία ἡ Πορταΐτισσα μὲ τὰ πολύτιμα ἀφιερώματά της, λάμπει ὁλόφωτος ἡ ἀργυρᾶ λεμονέα μὲ τὰ χρυσᾶ της λεμόνια, λάμπουν καὶ τὰ πρόσωπα τῶν Προεστώτων, τῶν κατεχόντων γύρω τὰ στασίδια τοῦ χοροῦ, λάμπει γαλήνιος καὶ πραΰς, ὡς ζωγραφία ἁγίου Ἰωακεὶμ ὁ Γ', ἐν μέσῳ τοῦ πολυαρίθμου χοροῦ τῶν λαμπροφορεμένων ἱερέων, δώδεκα διακόνων ἐν ὅλῳ καὶ διπλασίων ἱερέων, ὅλων μὲ ὁμοιομόρφους βυζαντινὰς στολὰς ἀπαγγέλλων τὴν εὐχὴν τῆς «*Εἰσόδου*», ἐν ᾧ οἱ ψάλται ᾄδουσι τὸ περίφημον ὀκτάηχον δοξαστικὸν τῆς Παναγίας, *Θεαρχίῳ νεύματι*. Καὶ μόνον ὁ παπᾶ Δαλμάτιος δὲν λάμπει. Κοντός, κατάμαυρος, χωμένος μέσα εἰς τὸ στασίδι του, βλέπει περιέργως τὸν Πατριάρχην εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς προσπαθῶν νὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἀντοχήν του.

Ἱστάμενος ὄπισθεν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἐθαύμαζα τὸν Πατριάρχην καθ' ὅλην τὴν ἀγρυπνίαν, ἀκούραστον, γεμᾶτον ζωὴν καὶ ἀγαλλίασιν, παρέχοντα εἰς ὅλον τὸ πανηγυρικὸν ἐκεῖνο ἄθροισμα ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην τόσον, ὁποῦ κανένα ἀπὸ τοὺς ξένους δὲν τὸ *κούνησεν* ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὸ ὡραῖον τοῦ θεάματος. Εἰς τὰ *Καθισματα* εἰς τοὺς *Πολυελέους*, εἰς τοὺς *Κανόνας* μετεῖχε τῆς ψαλμῳδίας ὁ ἴδιος. Ὅταν δὲ νεαροὶ τῶν προηγουμένων ὑποτακτικοὶ προγυμνασμένοι ἔψαλλον τὸν πολυέλεον, τῆς Παναγίας λεγόμενον, τὸ *Λόγον Ἀγαθόν*, μὲ τὴν καρδίαν των μᾶλλον ἢ μὲ τὸ στόμα ψάλλοντες, ἡ ἀγρυπνία προσέλαβεν ἕνα ἀπερίγραπτον μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον ἔτι πλέον ἐλαμπρύνθη ὅταν ὁ Πατριάρχης ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὰ *Εὐλογητάρια*, Κυριακῇ γάρ συνέπεσε τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ Κοίμησις.

Εἰς τὴν «Λιτὴν» ἕνας-ἕνας ἐξῆλθον οἱ προηγούμενοι νὰ πίωσι

κανένα καφέν, επάνω εἰς τὸ Συνοδικόν, ἀνοικτὸν ὅλην τὴν νύκτα, καὶ οἱ ψάλται νὰ βρέξουν τὸν βραχνιασμένον λαιμόν των πρὸς μεγάλην στενοχωρίαν τοῦ παπᾶ Δαλματίου, ὅστις ἐξακολουθεῖ πάντοτε μένων πλησίον τοῦ Πατριάρχου, ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τῆς Λαύρας, ψιθυρίζων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν :

— Καλλίτερα νἄλειπε, τέτοια ἡγουμενεία ! . . .

Βλέπων δὲ τὸ πάντοτε ἀνθηρὸν τοῦ Πατριάρχου πρόσωπον, ὅπερ ὅσον προέβαινεν ἡ νὺξ τόσον ἐλαμπρύνετο, βλέπων καὶ τοὺς ἄλλους ἕναν ἕναν νὰ μπαινοβγαίνουν, κατελαμβάνετο ὑπὸ λιποθύμου ἀπελπισίας.

Ὅταν ὅμως ὁ Πατριάρχης, τὴν αὐγήν, εἰσελθὼν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ μετὰ τῶν συλλειτουργούντων ἱερέων τὴν «Μετάληψιν».

—Δόξα σοι ὁ Θεός !

Ἠκούσθη φωνὴ ἀνακουφίσεως ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ παπᾶ Δαλματίου, ὅστις τυχὼν οὕτως εὐκαιρίας ἐξῆλθε ν' ἀναπνεύσῃ ὀλίγον, κινδυνεύων νὰ λιποθυμήσῃ. . .

Οἱ πλεῖστοι τῶν προσκυνητῶν, μετὰ τὰ μεσάνυκτα, εἶχον διασπαρῆ ἔξω εἰς τὸ προαύλιον ἀποδιώκοντες τὸν ὕπνον, ἄλλοι ὅμως, ὑπνηλότεροι, ἀνέβησαν εἰς τὰ ἀρχονταρίκια καὶ ἐβυθίσθησαν εἰς ὕπνον.

Ἡ θεία Λειτουργία. — Μεγαλοπρεπὴς ἀμφίεσις τοῦ Πατριάρχου. — Ἡ Τράπεζα. — Ὁ Ἀγγελῆς. — Ἀναχώρησις τῶν ἑορταστῶν.

Ἀλλ' ὅτε — εἶχεν ἀνατείλει πλέον ὁ ἥλιος — ἀντήχησαν τῆς λειτουργίας τὰ σήμαντρα, καὶ ψαλλομένων τῶν «*Αἴνων*» ἤρχισε νὰ ἐνδύηται ὁ Πατριάρχης τὴν ἀρχιερατικήν του στολήν, ἔξω τοῦ Ἁγίου Βήματος, ὑπὸ τὸν μέγαν πολυέλεον, ἐν μέσῳ πολυαρίθμου χοροῦ ἱερομονάχων καὶ ἱεροδιακόνων, ὁ ναὸς εὑρέθη καὶ πάλιν πεπληρωμένος μέχρι τῶν χορῶν, συνωστιζομένων ἐν ἀσφυξίᾳ μοναχῶν καὶ λαϊκῶν. Ὅλοι τρίβοντες τοὺς ἀπὸ τοῦ ὕπνου

βεβαρημένους ὀφθαλμούς, ἐχώρουν πρὸς τὰ ἔνδον. Γεροντάκια ἀποκοιμηθέντα ἐν τοῖς στασιδίοις, ἐξηγείροντο, νεαροὶ δὲ ἄλλοι μοναχοὶ προσεπάθουν νὰ εὕρουν θέσιν, νὰ ἴδωσι καλλίτερον τὴν ἐξελισσομένην ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ Καθολικοῦ ὀπτασίαν, ἐν ᾧ οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν ἑνωθέντες, ἔψαλλον τὴν ὡραίαν μελῳδίαν, «Ἄνωθεν οἱ προφῆται σὲ προκατήγγειλαν. . .» καθ' ὅλον τὸ διάστημα, καθ' ὃ διήρκεσεν ἡ μεγαλοπρεπὴς τάξις, μεθ' ἧς ὁ Πατριάρχης περιβάλλεται τὰ ἱερὰ Ἄμφια. Ὅτε δὲ ἔληξεν ἡ ὡραία τελετὴ τῆς ἀμφιέσεως καὶ Ἰωακεὶμ ὁ Γ' ἐνδεδυμένος τὴν χρυσοΰφαντον στολὴν καὶ φορῶν τὴν ἀργυρόηλον μίτραν ηὐλόγει τὸν λαόν, σταυροειδῶς μὲ τὰ τρικέρια ἐν ᾧ οἱ ψάλται ἔψαλλον τὸν εὐφημισμὸν αὐτοῦ, ἐθάρρει κανεὶς ὅτι εὑρίσκεται εἰς τοὺς ὡραίους Βυζαντινοὺς χρόνους, εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν.

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκτελεσθεῖσαν μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης πανηγυρικῆς λαμπρότητος, πάντες οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως προσκυνηταὶ καὶ οἱ ξένοι μοναχοί, κελλιῶται καὶ ἀσκηταί—οἱ κοινοβιάται σπανίως ἐξέρχονται τῆς μονῆς των—εἰσῆλθον εἰς τὴν Τράπεζαν, προπορευομένου τοῦ παπᾶ—Δαλματίου, τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Λαύρας, καὶ ἡγουμενεύοντος, ὡς εἴπομεν, μετὰ πάσης πομπῆς καὶ δόξης. Προηγοῦντο αὐτοῦ οἱ κανδηλανάπται μὲ τοὺς μαύρους μανδύας των, βαστάζοντες τὰ μανουάλια μὲ τὰς λαμπάδας, καὶ οἱ ψάλται ψάλλοντες ὕμνους πανηγυρικούς. Ὁ δὲ παπᾶ—Δαλμάτιος, κοντός, γεγηρακώς, χωμένος μέσα εἰς τὸν χρυσοΰφαντον ἡγουμενικόν μανδύαν, κ' ἐπιστηριζόμενος μὲ τὴν ἀργυρᾶν πατερίτσαν, μόλις κατώρθονε νὰ βαδίζῃ ἀφανισμένος ἀπὸ τὴν μακροτάτην αὐτὴν πανηγυρικὴν τελετήν, μὲ τὰ ματάκια του μικρὰ-μικρά, βασιλευμένα σχεδόν, ἀπὸ τὴν δεκαπεντάωρον ἀγρυπνίαν. Οὕτω μετὰ τόσης χαρμοσύνου μελῳδίας οἱ προσκυνηταὶ εἰσήρχοντο εἰς τὴν Τράπεζαν νὰ φάγωσιν ἀπὸ τὰ πλουσιώτατα ὄψα τῶν Ἰβήρων, καὶ νὰ πίωσιν οἶνον ἀπὸ

τὸν *Ἀγγελῆν* τὸ παμμέγιστον βαρέλιον, τὸ περιλαμβάνον ἄνω τῶν χιλίων πεντακοσίων ὀκάδων, ὅπερ κατὰ τὴν πανήγυριν ἀνοίγεται καὶ ἐξοδεύεται ὅλον εἰς δόξαν τῆς ἑορτῆς.

Κ' ἐκεῖ ὁποῦ ἐξήρχετο κατόπιν ὁ παπᾶ-Δαμάλτιος ἀπὸ τὴν Τράπεζαν, μετὰ τὸ γεῦμα, κοντός, γεγηρακώς, χωμένος μέσα εἰς τὸν πολύτιμον ἡγουμενικὸν μανδύαν, μὲ τὴν ἀργυρᾶν πατερίτσαν καὶ τὸ μαῦρον ἐπανωκαλύμμαυχον, μόλις ἀντέχων εἰς τοὺς κόπους, παραπατῶν νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν πολλὴν κόπωσιν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Δικαῖος τῆς Μονῆς, ἐπευχόμενος.

—Καὶ τοῦ χρόνου, ἅγιε Ἡγούμενε!....

—Νὰ παρακαλῇς νὰ ξαναγείνῃ γλίγωρα Πατριάρχης ὁ Ἰωακείμ, ἂν θέλῃς νὰ ξανάλθω τοῦ χρόνου πάλιν ὡς ἡγούμενος, ἀπήντησεν ὠργισμένως ὁ παπᾶ-Δαλμάτιος.

Μετὰ μεσημβρίαν οἱ πολυάριθμοι προσκυνηταί, οἱ ἐλθόντες ἀπὸ τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἀπὸ τῶν νήσων τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, ἤρχισαν ν' ἀπέρχωνται, διὰ τελευταίαν φορὰν ἀσπαζόμενοι τὴν Πορταΐτισσαν, οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐπὶ ἡμιόνων, ἄλλοι δὲ διὰ λέμβων καὶ καϊκίων, τὰ ὁποῖα ὅλην τὴν νύκτα, διὰ τὸ ἀσφαλές, εἶχον ἀνασύρει ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς ἄμμου. Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ περίφρακτος λειμών, ὁ φυλασσόμενος ἐπίτηδες μὲ τὴν βοσκήν του ἀνέπαφον, διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, ἐκενώθη ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους, μὲ τοὺς ὁποίους φιλήσυχοι καὶ πρόθυμοι κυρατζῆδες (ἀγωγιάται) εἶχον φέρει πολλοὺς ἀπὸ τῶν Καρυῶν προσκυνητάς, μισθωθέντες.

Τὸ δειλινόν, ὅτε πάλιν ἐσήμανεν ὁ ἑσπερινὸς τῶν μεθεόρτων ὀλίγοι μόνον προσκυνηταὶ ἀπέμειναν μετ' εὐλαβείας ἀπείρου περιέποντες τὴν Παναγίαν τὴν Πορταΐτισσαν, κύκλῳ ἱστάμενοι καὶ ψιθυρίζοντες εὐχὰς μυστικὰς πρὸς τὴν Πανάχραντον, ἥτις ἔλαμπε πανάσπιλος, μὲ τὸν Κύριον ἐν ἀγκάλαις, κατάφορτος ἀπὸ νέα ἀναθήματα, ἐνῷ ἔμπροσθέν της ἡ ἀργυρόχρυσος λεμονέα ἐφεγγοβόλει ἀπὸ τὰ ἀκοίμητα φῶτα παρ' ὧν ἐκπάγλως κατηγλαΐζετο

τοῦ Τορνικίου ὁ πάνσεπτος Ναός, εὐωδιάζων χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Βραδύτερον καὶ ἡ πρόχειρος ἀγορά, ἡ κατέμπροσθεν τοῦ πυλῶνος ἀνοίξασα, εἶχε λήξει, οἱ δὲ μοναχοὶ πωληταὶ περιμαζεύσαντες τὰ ποικίλα ἐργόχειρά των ἐφόρτοναν αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων, ἐνῷ οἱ ἀσκηταὶ μὲ γεμᾶτα τὰ τρουβαδάκια ἀπὸ τὰ πλούσια τῶν Ἰβήρων ἐλέη ὡς αἴγαγροι πηδῶντες ἀπὸ τὴν χαράν των ἐτρύπονον εἰς τὸν δρυμόν, πέραν ἀπὸ τοὺς *Πέντε Μάρτυρας*, τὸ θελκτικώτατον *Κάθισμα* τῆς Μονῆς, ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐξαφανιζόμενοι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς Καλύβας των.

Τὴν ἑσπέραν πλέον, πολὺ ἀργά, ὅτε ὁ παπᾶ-Δαλμάτιος εἶχεν ἐξυπνήσει κουρασμένος ὅμως ἀκόμη ἀπὸ τὴν νυκτερινὴν ὀρθοστασίαν, καὶ θαρρῶν ὅτι εἶνε νύκτα ἀκόμη, ἐρωτοῦσε τὸν ὑποτακτικόν του ἂν ἤρχισεν ἡ ἀγρυπνία, καὶ ἂν κατέβη ὁ Πατριάρχης.

— Τώρα ὁ Πατριάρχης! Νἆταν κι' ἄλλος!

— Τί, ἀνεχώρησεν; ὑπέλαβεν ὁ παπᾶ Δαλμάτιος συνερχόμενος εἰς ἑαυτὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

— Τώρα θ' εἶνε εἰς τὸν Μυλοπόταμον.

— Δόξα σοι ὁ Θεός!

Εἶπε μὲ ἕνα βαθύτατον ἀναστεναγμὸν ἀνακουφίσεως ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Λαύρας νιπτόμενος καὶ συνάμα λέγων πρὸς τὸν ὑποτακτικόν του:

— Νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου. Πατριάρχας ποῦ νὰ κοιμῶνται εἶδα πολλούς. Ἀλλὰ Πατριάρχην ποῦ νὰ ἀγρυπνῇ σὰν ἀσκητής, δὲν εἶδα ἄλλον ἀκόμη.

Ἱστορία τῆς Μονῆς.—Ὁ στρατηγὸς Τορνίκιος.—Τὸ πανέκλαμπρον Καθολικόν.—Ἡ ζωγραφία του.—Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς.— Τὰ ἅγια Λείψανα.—Εὐαγγέλιον 30 ὀκάδων βάρους.— Τὰ πλούσια τῆς Μονῆς Μετόχια.—Ἡ μεγάλη καταστροφή.—Ἡ ἀνοικοδόμησις.—

Ἰωάννης ὁ Ἴβηρ, ἐκ βασιλικοῦ γένους τῆς Ἰβηρίας καταγόμενος, πανίσχυρος ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Δαβίδ, ἀσπασθεὶς τὸν μοναχικὸν βίον ἠκολούθησεν εἰς Ἄθωνα τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον. Ἦλθε κατόπιν ἐκεῖ καὶ ὁ περιβόητος στρατηγὸς Τορνίκιος, καὶ κατόπιν ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Εὐθύμιος. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἐμόναζον ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, ἀλλ' εἶτα ἀποσχισθέντες ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον ἔκτισαν αὐτὴν τὴν Μονήν, δαπάναις τῆς βασιλίσσης Ἄννης, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου. Ἰδιαιτέρως δὲ ὁ Τορνίκιος ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὡραίου Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, ἣν ἀφιέρωσαν εἰς τὴν προστασίαν Παναγίας τῆς Πορταϊτίσσης. Εἶνε δὲ τὸ Καθολικὸν τῶν Ἰβήρων ἀριστούργημα τέχνης ὡς πρὸς τὴν θέσιν του, τὸ μέγεθος, τὸ εὐάρμοστον καὶ τὴν συμμετρίαν, ἓν ἀπὸ τὰ πλέον εὔμορφα τοῦ ἁγίου Ὄρους· θαρρεῖς πῶς δὲν εἶνε θεμελιωμένον εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰς τὸ κενὸν ἐπικάθηται, ἕνα κομψότατον καλλιτέχνημα τῆς πλέον γνησίας βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Οἱ θόλοι του, ὁ φωτισμός του ὁ μυστικοπαθής, ἡ ζωγραφία του, ἡ πλακόστρωσίς του, εὐφραίνουν τὴν ὅρασιν. Ἀπαράλλακτα ὡς τὰ περιγράφει τὸ ἀρχαῖον Προσκυνητάριον:

Ἡ στέγη του, λέγει, εἶνε ὅλη μολυβδίνη μὲ κουμπέδες τέσσαρες. Ἔξωθεν τῆς μεγάλης αὐτοῦ πόρτας εἶνε ἕνας Νάρθηκας, ἀκκουμπισμένην ἔχων τὴν σκέπην του ἐπάνω εἰς κολώνας δώδεκα μαρμαρένιαις. Ἔσωθεν αὐτῆς τῆς πόρτας εἶνε ἕτερος Νάρθηκας, καὶ ἐνδότερον ἄλλος τρίτος, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ δεξιὰ ἄκρα εἶνε παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἰς δὲ τὰ ἀριστερὰ ἕτερον τῶν Ταξιαρχῶν. Μετὰ τοὺς Νάρθηκας εἶνε ὁ Καθολικὸς Ναὸς ἐπάνω εἰς 4 κολώνας ἐπερειδόμενος. Μετὰ τοὺς χορούς, πλησίον εἰς τὸ τμέπλεον εἶνε

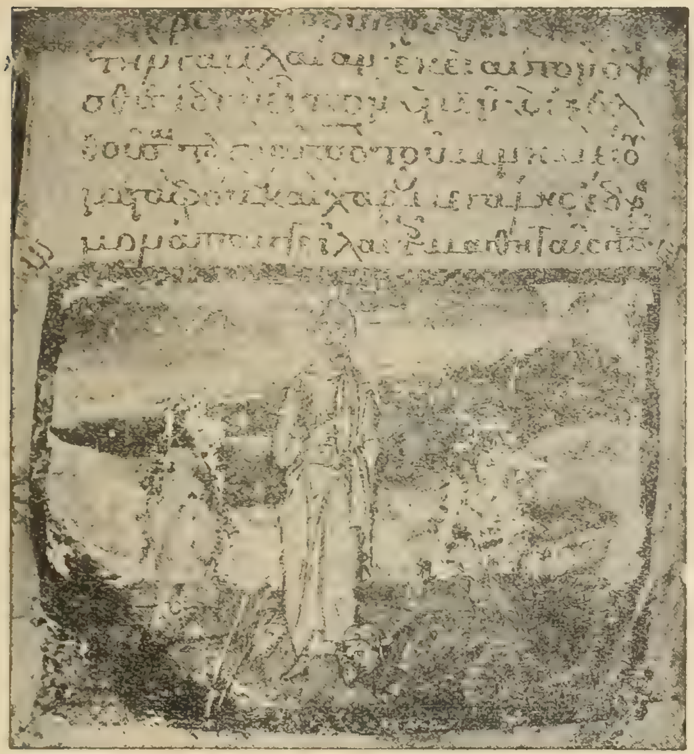
ἄλλαις 4 κολώναις πορφυρόχροαις. Τὸ τέμπλεον εἶνε λεπτοτεχνικώτατον καὶ θαυμάσιον. Τὸ ἅγιον Βῆμα καὶ αὐτὸ θαυμάσιον· ἐπάνω δὲ τῆς ἁγίας Τραπέζης εἶνε ἕνα γλυπτὸν καὶ περιχρυσωμένον κουβούκλιον. Τὸ ἔδαφος τοῦ Ναοῦ εἶνε κατεστρωμένον μὲ διάφορα καὶ λαμπρότατα μάρμαρα. Τὸ δὲ Ἡγουμενικὸν στασίδιον εἶνε ὅλον μὲ κόκκαλα καὶ σεντέφια στολισμένον. Τὰ ἀναλόγια, τὸ Προσκυνητάριον μὲ τὸ εὔμορφον κουβούκλιόν του, ὅλα σεντεφένια. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος οἱ χοροὶ ἕως ἐπάνω ἀπὸ τὰ στασίδια ἔχουν ὀρθομαρμάρωσιν».

Εἰς τὸν ἔξω Νάρθακα εἶνε ζωγραφισμέναι πρὸς τὰ κάτω μὲν καὶ δεξιὰ σκηναὶ ἐκ τῆς *Ἀποκαλύψεως*· πρὸς τὰ ἄνω δὲ οἱ *Χαιρετισμοί*. Ἀριστερὰ πάλιν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, πολὺ εὔμορφοι παραστάσεις· μὲ πολλὴν δὲ πρωτοτυπίαν, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ τόσην τέχνην οἱ στίχοι τῶν *Αἴνων*, ὅπου παρίσταται ἐξεικονισμένη τοῦ Προφητάνακτος ἡ μυστικὴ ποίησις, καθ' ἣν ἅπασα ἡ κτίσις λογικὴ καὶ ἄλογος, ὁρατὴ καὶ ἀόρατος, ἔμψυχος καὶ ἄψυχος ὑμνολογεῖ τὸν Θεὸν καὶ Δημιουργόν τῶν ὅλων[1].

Ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων ἔχει καὶ βιβλιοθήκην, μίαν ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας τοῦ Ὄρους, ἰδίως εἰς χειρόγραφα. Ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ Εὐαγγέλια τοῦ Ι'. αἰῶνος μὲ εἰκόνας. Ἰδίως ἓν Εὐαγγέλιον τοῦ 1389 περιέχει ἐξόχους εἰκόνας τῶν Εὐαγγελιστῶν χρωματισμένας καὶ τῶν θαυμάτων. Οἱ ἄρτοι ὁποῦ ἐπερίσσευσαν ἀπὸ τοὺς εὐλογηθέντας, οἱ 12 κόφινοι, ὁ παραλυτικός, οἱ δαιμονιζόμενοι, ὁ Εὐαγγελισμός. Τὰ πρόσωπα τοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς διαφόροις συμπλέγμασιν, εἶνε ὅλα ἀριστουργήματα τέχνης, τόσον δὲ ζωηρὰ ὡς νὰ ἐζωγραφήθησαν σήμερον. Πρὸς τούτοις ἔχει ἐν τῇ Ἰβηρικῇ γλώσσῃ μεταφρασμένα εἰς χειρόγραφα ὅλην τὴν Γραφὴν καὶ τὰ βιβλία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Περιέχει δὲ ἡ Μονὴ καὶ πλουσιωτάτην συλλογὴν ἁγίων Λειψάνων, ἐν οἷς Τίμιον ξύλον εἰς Σταυρόν, μέρος τοῦ καλάμου, τοῦ σπόγγου καὶ ὄξους τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ, τρεῖς ἁγίας κάρας, τὸν πόδα τῆς Σαμαρείτιδος, τὴν

1. Τὴν αὐτὴν μεγαλοπρεπῆ εἰκονογράφησιν τῶν ***Αἴνων*** εἴδομεν καὶ εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον, εἰς τὸν ἔξω Νάρθηκα.

δεξιὰν τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου, καὶ ἓν Εὐαγγέλιον παμμέγιστον, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Πέτρου τοῦ μεγάλου δῶρον, ζυγίζον 30 ὀκάδας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν *εἴσοδον* τῶν μεγάλων ἑορτῶν βαστάζουσι 2 διάκονοι.

Ἡ προσκύνησις ὑπὸ τῶν Μυροφόρων τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ (μικρογραφία τετραυαγγέλου τῆς Μονῆς Ἰβήρων).

Ἡ Μονὴ ἔχει καὶ πλουσιώτατα Μετόχια ἐν Βεσσαραβίᾳ, Ἰβηρίᾳ ἤτοι Γεωργίᾳ, καὶ τὸ περιβόητον Μετόχιον ἐν Μόσχᾳ, ὅπου

υπάρχει αρχαίον αντίγραφον Παναγίας της Πορταϊτίσσης, όπερ μεγάλως ευλαβούνται οί ρώσοι, και όπου κατά την στέψιν οί Αυτοκράτορες προσερχόμενοι προσκυνούσι την άγίαν Εικόνα[1].

Τό έτος 1865 ολόκληρος ή Μονή κατεστράφη υπό πυρκαϊάς, πλην ελαχίστου μέρους όπου τό Συνοδικόν της Μονής, ήτοι ή αίθουσα των υποδοχών. Άλλά ταχέως άνεκτίσθη λαμπρά και μεγαλοπρεπής οία σώζεται σήμερον, μετακληθέντος έκ Κωνσταντινουπόλεως Σουλτανικού έλληνος αρχιτέκτονος.

1. Τά έτη αυτά μετά την διάλυσιν της ρωσικής αυτοκρατορίας, κατεσχέθησαν τά Μετόχια της Μονής υπό των Μπολσεβίκων, ήτις σήμερον πένεται σχεδόν.

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Λευβοδρομία ὑπὸ ἀφόρητον καύσωνα. —Μὲ τὰ κωπιά.—Ἡ θάλασσα πηγμένη ὡς ἀπὸ μετάλλου καίοντος.—Ἡ Σιμόπετρα μὲ τὰς φωλεάς της ἐπὶ ἀποτόμου πέτρας.—Πῶς ἐκτίσθη.— Γιαλὸ-Γιαλό. —Ἡ Μονὴ τοῦ Γρηγορίου κυματόπληκτος σχεδόν.—Αἱ ἀλιάδες τῶν μοναχῶν.—Ὁ Ἀποστόλης καὶ τὰ Γκαβοντόλια.—Ἡ βάρκα τῆς Ἁγίας Ἄννας φορτωμένη μοναχούς.

Ἡμέραν τινά, ἀρχὰς Αὐγούστου, ἀπεφάσισα νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ τὰς Σκήτας, καὶ ἰδίως τὴν περίφημον Ἁγίαν Ἄνναν, εἰς τοὺς βράχους ἐκεῖ τοὺς ἀποτόμους, πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν κατωφερῆ κλιτὺν τοῦ Ἄθωνος.

Ἦτο παραμονὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Λειτουργηθεὶς ἐν τῷ κομψῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Σταυροῦ, τῆς φιλοξενωτάτης Μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου, πρωῒ-πρωΐ, κατῆλθον εἰς τὸν Ἀρσανᾶν τῆς Μονῆς, κ' ἐπιβὰς κομψοτάτης λέμβου, μὲ τένταν λευκήν, διέπλεον τὸν Σιγγιτικόν, ἀκίνητον ὡς ἐξ ἐλαίου, κατευθυνόμενος πρὸς νότον, ὅπου ἡ Ἁγία Ἄννα.

Ὁ καύσων ἦτο ἀφόρητος, ἀρξάμενος ἀπὸ πρωΐας κ' ἐντεινόμενος σὺν τῇ ἀνυψώσει τοῦ ἡλίου.

—*Ἄλλα*,'Ἀποστόλη !

Παρεθάρρυνον τὸν ἀσθμαίνοντα κωπηλάτην μου, μεσόκοπον ἄνδρα, κοσμικόν.

—Μὰ τί ; Πχπόρι εἶνε ;

Ἀνταπήντα κάθιδρος ὁ κωπηλάτης, ἐντείνων ὅμως τὰς δυνάμεις του, ἢ τουλάχιστον προσποιούμενος.

—Τὸ ξεύρω, δὲν εἶνε παπόρι ! διέκοπτον ἐνίοτε τὴν φλέγουσαν

σιωπήν, ἐξηπλωμένος ἐν τῇ πρύμνῃ τῆς ὡραίας λέμβου, ὑπὸ τὴν σκιάζουσαν, ἀλλ' οὐδόλως δροσίζουσαν τένταν.

Ἤδη ἐπεθαύμαζον τὴν Σιμόπετραν, Κοινόβιον αἰωρούμενον ὡς ἀπὸ τῶν οὐρανίων, καὶ μόλις ἐπακκουμβῶν ἐπὶ τῆς φαλακρᾶς κορυφῆς ἀποτόμου κώνου, εἶδος φραγκικοῦ πύργου, μὲ τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῶν παραθύρων του, ὡς φωλεὰς χελιδόνων. Κατόπιν ὀπτασίας, ἐκεῖ ὁ ἅγιος Σίμων ἀπεφάσισε νὰ πήξῃ τὴν ἀσκητικὴν καλιάν

Μονὴ Σίμωνος Πέτρα.

του. Οἱ κτίσται, πρὸς οὓς ἀπετάθη κατὰ πρῶτον, ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς παράφρονα. Τόσον ἡ κορυφὴ ἦν στενή, δύσβατος καὶ ἀκατάλληλος κ' ἐπικίνδυνος πρὸς οἰκοδομίαν. Ὅμως ὁ ἅγιος ἐπέμεινε, πεποιθὼς εἰς τὴν θείαν δύναμιν, διότι προσευχόμενος ἐν τῷ ἐγγὺς σπηλαίῳ του, νύκτα τινά, τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, εἶδεν ἕνα ἀστέρα λάμποντα παμφαῶς ἐπάνω τῆς ἀποτόμου ἐκείνης κορυφῆς· τοῦτο ἐπανελήφθη τρίς· διὸ καὶ ἔκρινεν ἐν τῇ διαυ-

γείᾳ τῶν λογισμῶν του ὅτι ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ κτίσῃ τὴν Μονήν του. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ διάκος, ἐκεῖ ὁποῦ ἐκερνοῦσε τοὺς κτίστας, παραπατήσας, εὑρέθη αἴφνης κάτω εἰς τὴν ἄβυσσον, ὁπόθεν ὅμως μετ' ὀλίγον ἀνῆλθε πάλιν, βαστάζων τὴν βαύκαλιν σώαν καὶ τὸ ποτήριον πλῆρες ἀκόμη ρακῆς. Οἱ κτίσται πρὸς τὸ θέαμα τοῦτο καταπλαγέντες, ἐθάρρησαν, κ' ἐξηκολούθησαν ἀγογγύστως τὴν οἰκοδομήν. Ἐκτίσθη δὲ ὡραιότατος ὁ ναὸς εἰς τιμὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐνταῦθα κατόπιν, ἀπρόσιτος, ἐπὶ ἀπροσίτου χώρου, ἔζησε μεταξὺ κολοκυνθίων καὶ σικυῶν ὁ σέρβος βασιλόπαις Ἰωάννης, καὶ μόνον τὴν ὥραν τοῦ θανάτου ἐδήλωσε τὸ ὄνομά του καὶ τὸ γένος του[1]....

. Παρέχει θαλασσόβρεκτος ἡ Μονὴ τοῦ Γρηγορίου, θαρρεῖς καὶ λούεται εἰς τὰ προσμειδιῶντα κύματα τοῦ Σιγγιτικοῦ, καμαρόνουσα τὴν κατέναντι λοφώδη Σιθωνίαν, εἰς τὴν κωνικὴν ἄκραν τῆς ὁποίας περιπετῶσιν οἱ ἀετοί, ὡς ἐναέριοι ἐρημῖται.

Τὴν ὡραίαν αὐτὴν Μονὴν ἀνεκαίνισε σχεδὸν ὁ ἐνθουσιώδης αὐτῆς ἡγούμενος Συμεὼν ὁ ἐκ Τριπόλεως, ἀνὴρ θερμουργός, διαπρέπων ἐν τῇ παρατάξει τῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων, ἐν ᾗ συνήθως κοινοβιάζουν οἱ Πελοποννήσιοι.

Ἁλιάδες καλογηρικαί, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, *ἐχάνευον* διὰ τὴν αὔριον

---

1. Ἡ θαυμαστόκτιστος αὕτη Μονὴ ἡ Σίμωνος Πέτρα, ***Σιμόπετρα*** κοινῶς καλουμένη καὶ ἔτι λαϊκώτερον ***Ἀσμόπετρα***, κτισθεῖσα τὸν ΙΔ'. αἰῶνα ἔπαθε δὶς ὑπὸ πυρκαϊᾶς· τὴν δευτέραν δὲ φοράν, τὸ 1891 κατεστράφη σχεδὸν ὁλοτελῶς, διασωθέντος μόνον τοῦ Ναοῦ. Ἀνεκτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς Νεοφύτου, ἀσκητικωτάτου ἀνδρός, ἀπελθόντος εἰς Ρωσίαν, μετὰ τῆς ἱερᾶς ἀριστερᾶς χειρὸς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς, σωζομένης ἀκεραίας, καὶ συλλέξαντες ἐράνους. Ἀναβαίνει τις εἰς αὐτὴν δι' ἀνωφεροῦς ἑλικοειδοῦς ὁδοῦ σκιαζομένης ὑπὸ καστανοδένδρων, καὶ διὰ γεφύρας εἶτα περᾷ εἰς τὴν Μονήν. Ἐν αὐτῇ κοινοβιάζουσι συνήθως οἱ Τσεσμελῆδες, ἐκ τοῦ Τσεσμὲ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡγούμενος δὲ σήμερον εἶνε ὁ πανοσιώτατος Ἱερομόναχος Ἱερώνυμος, πολὺ γνωστὸς ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Μετοχίου τῆς Ἀναλήψεως, ὅπερ συχνὰ ἐπισκέπτεται· ἀρκετὰ λόγιος καὶ ἐνάρετος ἁγιορείτης ἐκ τῶν ὀλίγων, πολὺ γνωστὸς εἰς τὰς εὐλαβεῖς τῶν Ἀθηνῶν οἰκογενείας.

ἰχθυοφάγον τῆς Μεταμορφώσεως ἡμέραν. Οἱ ἁλιεῖς μοναχοί, ἱλαροί, κύπτοντες ὑπὸ τὸ καῦμα, ἀνέσυρον τὴν *καθετήν*, φέρουσαν ὁρμαθὸν περκῶν καὶ χάνων, σιωπῶντες, πλὴν νοερῶς βεβαίως ἐπιλέγοντες τὴν εὐχήν τό: *Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ....*

—*Ἄλλα*, Ἀποστόλη!

—Μὰ τί; Παπόρι εἶνε;

Ἄνω αἱ ἄγριαι καὶ ἀπότομοι καὶ γυμναὶ κορυφαὶ τοῦ Ἄθωνος, πλήρεις μεγαλείου. Κατωτέρω τ' ἀμύθητα δάση τῶν καστανεῶν, λοφωτά, κατάμαυρα, ἀκίνητα, φλογιζόμενα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ καίοντος ἡλίου, καὶ ὁλονὲν πυκνούμενα πυκνούμενα.

Κάτω ἡ θάλασσα λεία, ἀκύμαντος, λιμνοειδής, ζεστή, νερόβραστος. Καὶ ὁ πυθμὴν ζοφερός, ἀθέατος, ἀπέραντος.

—Νά, ὅσο ψηλὸ εἶνε τὸ βουνό, ἄλλο τόσο εἶνε βαθειὰ τὰ νερά!

Εἶπεν ὁ κωπηλάτης· καὶ ἔστη ὡς διὰ ν' ἀνασάνῃ.

—Βεβαίως ἄγρια ψάρια, σκυλόψαρα...

Διέκοψα.

—*Γκαβοντόλια* τὰ λένε. Χίλιαις ὀκάδες τὸ ἕνα. Ὀχτακόσιαις ὀκάδες. Ταῖς προάλλαις ἔπεσεν ὄξω ἕνα...

—Καράβι;

—Ἕνα Γκαβοντόλι! Κάθητε σὲ μιὰν ἀμμούδα καὶ ἐμιαούριζε σὰν γατί.

—Ὥστε δὲν ἦτο ἄφωνον ὡς ἰχθύς!....

—Μωρὲ ἔκανε σὰν νἄκλαιγε παιδί!

Εἶνε οἱ λεγόμενοι φυσητῆρες, τὰ δυσκίνητα ἐκεῖνα κήτη, ἅτινα συνεχῶς ἐπιφοιτῶσιν ἐν τῇ *θαλάσσῃ του* Ἁγίου Ὄρους.

Ἤδη ἀπό τινος ἄκρας, παρακάμψασα, ἐπεφάνη μεγάλη λέμβος, πλήρης μοναχῶν. Ἔφηβοι, πρεσβύτεροι, γηραλέοι, πολιοί, μιξοπόλιοι. Πώγωνες καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὠχραὶ ὄψεις ἐπὶ μέλανος βάθους, ἄλλοι φαιδρῶς προσβλέποντες τὸ κῦμα, ἄλλοι σκυθρωποὶ καὶ κατηφεῖς, ἄλλοι ρεμβώδεις καί τινες μετὰ περιεργείας θεωροῦντές με ὥς τινα κάτοικον ἄλλου ἀγνώστου ἡμισφαιρίου,

κάτοικον τῆς γῆς, ἐὰν ἐκεῖνοι ἦσαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ πάντες ἀψηφοῦντες τὰς καυστικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Κωπηλάται τέσσαρες ἐκωπηλάτουν, καὶ μόλις ἐκινεῖτο ἡ βαρεῖα καὶ ὑψηλὴ λέμβος μαύρη μὲ τὸ μαῦρον φορτίον, διελθοῦσα ἐγγὺς τῆς λευκῆς βαρκούλας μου ὥς τι πενθηφοροῦν θαλάσσιον κῆτος, ἁγιορειτικὸν *Γκαβοντόλι*, ἀνελθὸν ἐκ τοῦ ἀγνώστου πυθμένος,

—Τί εἶνε; ἠρώτησα.

—Εἶνε ἡ βάρκα τῆς Ἁγίας Ἄννας. Τὸ Ρούσικο μοναστῆρι κάθε παρασκευὴ μοιράζει ἐλεημοσύνη Καὶ οἱ ἀσκηταὶ ἀπὸ τὰ Καψοκαλύβια καὶ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἄνναν καὶ τὴν Νέαν Σκήτην πηγαίνουν νὰ πάρουν τῆς ἑβδόμαδος τὴν ἐλεημοσύνη.

—Καὶ πῶς δὲν βάζουν πανὶ σὲ τόσον μεγάλη βάρκα;

—Ταὶς προάλλαις, ἐκεῖ ποῦ πήγαιναν μὲ τὸ πανί, πάφ! ἕνα ἄγριο σαγανάκι ἀπὸ τὸν γέρω-Παπποῦ, τὸν Ἄθωνα. Ἡ βάρκα ἀναποδογύρισε κ' ἐπνίγηκαν κάμμιὰ εἰκοσαριά! Ἀπὸ τότες ἡ Μεγάλη Μέση ἐδιάταξε νὰ μὴ βάζῃ πλειὰ πανὶ ἡ ἁγιορείτικη βάρκα.

Ἤδη ἐβλέπομεν τὸ ἱερὸν Κοινόβιον τοῦ Διονυσίου ἐπὶ ὑψηλοῦ σταχτεροῦ, γυμνοῦ βράχου, ἀπολήγοντος εἰς τὴν θάλασσαν ἀποτόμως. Τόσον, ὥστε τὴν νύκτα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ἐὰν ἀνατείνῃς τὰ ὄμματα πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀντὶ ἄστρων, θὰ ἴδῃς τὰ φῶτα τῶν κελλίων τοῦ Κοινοβίου, ὅπερ ὡς λαξευτὸν φαίνεται ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ βράχου,

—Ἡ Ἁγία Ἄννα;

—Ποῦ ἀκόμα; Ἀπήντησεν ἀναστενάζων ὁ κωπηλάτης μου. Θὰ φᾶμε πολὺ ψωμὶ ἀκόμα!

—Ἥλιο, θέλεις νὰ πῇς!

Εἴτε διότι ἐκουράσθη τῳόντι ὁ κωπηλάτης μου, εἴτε διότι δὲν ἦτο θέλημα Θεοῦ νὰ ἴδω τὴν Ἁγίαν Ἄνναν, θεωρήσας πρὸς τὰ κάτω, ὅπου μοῦ ἔδειξεν ὁ Ἀποστόλης, θολὸν τὸν ὁρίζοντα ὡς φλόγα ἀπὸ καμίνου θολὴν καὶ καπνισμένην, κ' αἰσθανόμενος ἤδη

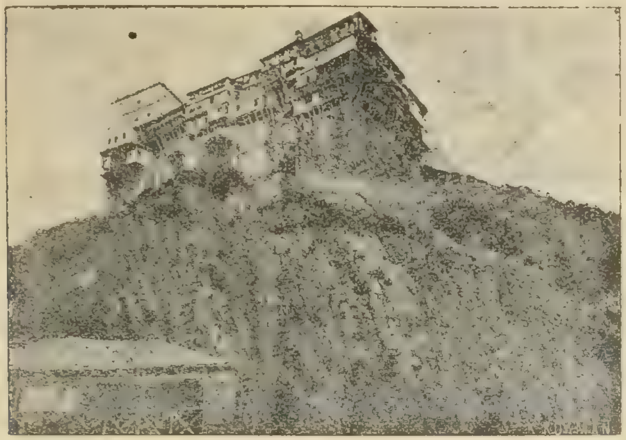
φλέγουσαν τὴν λευκὴν τένταν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου, ἀπεφάσισα νὰ ἑορτάσω τὴν ἁγίαν Μεταμόρφωσιν εἰς τὸ σεμνότατον τοῦ Διονυσίου Κοινόβιον, ὁποῦ μὲ κατέθελξε μόλις τὸ ἀντίκρυσα ἀπὸ κοντά. Διότι, καθὰ παρατηρεῖ καὶ ὁ συντάξας τὸ ἀρχαῖον Προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου Ὄρους, «τὸ Μοναστήριον τοῦτο εὑρίσκεται εἰς εὔμορφον τοποθεσίαν, ἐπάνω εἰς τὸ κατάγιαλον, εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ μετέωρον».

Καμμιὰ φορὰ ποδίζει καὶ ὁ καύσων.—Εἰς τοῦ Διονυσίου.—Ὁ ὁσιώτατος Χαραλάμπης.—Ἡ ἀγάπη τῶν ἁγιορειτῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα—Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀκολουθίαι ὡρολόγιον χορδισμένον.—Ἕνα νηστήσιμον γεῦμα.—Ὁ ἀρχιληστὴς Σαλονίκας.—Ρεμβασμοί.

Ἠγκυροβολήσαμεν εἰς ἀπόκρυφον ὁρμίσκον, ὅπου ὁ Ἀρσανᾶς τῆς Μονῆς, μὲ τὰς ἐσχάρας τὰς ξυλίνους διὰ τὰς λέμβους τοῦ Κοινοβίου, αἵτινες ἀνασύρονται ὑψηλὰ ὑπὸ στέγας, προφυλασσόμεναι ἀπὸ τῶν ἀγρίων τρικυμιῶν τοῦ νότου, ὅστις εἰσβάλλει μανιώδης, ἀναταράσσων τὸν Σιγγιτικὸν ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἀοράτου πυθμένος του. Διελθόντες εἶτα δροσεροὺς πλατάνους καὶ καρυάς, σκιαζούσας τὴν δελτοειδῆ ἄμμον ξηροῦ χειμάρρου, κατερχομένου ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος, δι᾽ ἑλικοειδοῦς δρόμου καλδεριμωμένου, μετὰ ἐπίπονον καὶ ἀνωφερῆ πορείαν ἡμισείας ὥρας, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ Μοναστηρίου, ὡς φρουρίου πυλῶνα, ἄνω τοῦ ὁποίου ὑψοῦται πύργος *πολεμικός*, τοῦ Κοινοβίου ὁ πέτρινος ὁπλίτης.

Ἐξηπλωμένος ἐπὶ μαλακοῦ ἀνακλίντρου, σοφᾶ προγονικοῦ, ἔκπληκτος, ἀντὶ τῆς λευκῆς τέντας ἐθεώρουν πλέον τὴν καθαρὰν ὀροφὴν τοῦ σεμνοῦ ἀρχονταρικίου. Πολιὸς ἀρχοντάρης, σεβάσμιος μεγαλόσχημος, μᾶς προσέφερε κατὰ τὸ ἁγιορειτικὸν ἔθος τὸ γλυκὸ μετὰ ψυχροῦ ὕδατος καὶ ρακῆς, ὁ γραμματεὺς δὲ τῆς Μονῆς, ὁ ἐξ Ἑλλάδος Χαραλάμπης, πλήρης ἀγαλλιάσεως μὲ προσηγόρευε καὶ μ᾽ ἐπεριποιεῖτο, ἀντιπρόσωπος γλυκὺς τῆς

ἁγιορειτικῆς φιλοξενίας, ἀπονεμομένης κοινῶς πρὸς πάντα, ἀλλ' ἰδίως πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Τότε ἡ χαρὰ τῆς καρδίας τῶν μοναχῶν ἀναβλύζει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἡδὺ δάκρυ. Μᾶς ἀγαπῶσιν ὑπερβαλλόντως ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, μᾶς μακαρίζουν καὶ μᾶς ζηλεύουν. Μᾶς θεωροῦσιν ὡς φύλακας τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, ὡς αὐτοὶ πάλιν, νεκροὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἀλλὰ ζῶντες ἐν τῷ παρελθόντι, κ' ἐλπίζοντες νὰ ζήσουν ἐν τῷ μέλλοντι, θεωροῦνται φύλακες τῆς πίστεως τοῦ Γένους, ἐλευθέρου καὶ δούλου, τῆς ἁγίας πίστεως, ὡς

Μονὴ Διονυσίου

ἐμορφώθη αὕτη καὶ διεπλάσθη ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ τῶν Συνόδων, ὑπερτελής, σεπτὴ καὶ ἄμωμος.

Τῳόντι, ἐὰν ἐν Ἑλλάδι διακρίνῃς πολλὰς διατυπώσεις τῆς ἀρχαίας τῶν Ἀθηναίων πολιτείας, μεταμορφωμένας ὅμως, ὥς τινα Πλάτωνα παραδείγματος χάριν φραγκοφοροῦντα, ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐκκλησιαζόμενος, θὰ φαντασθῇς ὅτι παρίστασαι ἐν μέσῳ Χριστιανῶν τῆς βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὅτε μάλιστα μνημο-

νεύονται τὰ μεγάλα ὀνόματα τῶν βασιλέων καὶ βασιλισσῶν, κτιτόρων καὶ ἀφιερωτῶν τῶν Ἱερῶν μοναστηρίων ἐν μακρᾷ σειρᾷ συγγενῶν καὶ τέκνων, τόσον ἡ ἀπάτη προβαίνει, ὥστε στρέφεις γύρω σου ἐν φόβῳ προσαναμένων νὰ συναντήσῃς στέμματα βυζαντινὰ καὶ σκῆπτρα καὶ σκαραμάγγια, ὅλα κύπτοντα καὶ σιωπηλὰ πρὸ τῶν Ἁγίων ἐν τῇ Μεγάλῃ Εἰσόδῳ. Φωκάδες καὶ Τσιμισκῆδες, Κομνηνοὺς καὶ Παλαιολόγους, Πουλχερίας καὶ Θεοδώρας...

Δὲν παρήλλαξεν ἡ θεία Ἀκολουθία ἐν τῷ Ἄθωνι κατὰ τὴν μακρὰν τῶν αἰώνων περιφορὰν οὔτε κατὰ ἕνα βηματισμόν, οὔτε κατὰ ἓν ἰῶτα. Τὰ πάντα θαρρεῖς νὰ ἐχορδίσθησαν ὑπὸ τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος καὶ Πατριάρχου, κ' ἔκτοτε κανονικῶς καὶ δι' ἐπηκριβωμένων κινήσεων ἡ θρησκευτικὴ τοῦ τυπικοῦ μηχανὴ ἐνεργεῖ στερεὰ καὶ ἀσφαλής. Οἱ κατὰ καιροὺς μοναχοί, ὄργανα τῆς θαυμασίας ταύτης μηχανῆς, ἐκτελοῦσι τὰς ὡρισμένας αὐτοῖς ἱερὰς ὑπηρεσίας ἐν ἀπταίστῳ τάξει. Οἱ πρῶτοι παρέρχονται, κ' ἔρχονται κατόπιν ἄλλοι, ἵνα διαδεχθῶσιν αὐτοὺς ἕτεροι, καὶ ἡ μηχανὴ τῆς Ἐκκλησίας: τὶκ-τάκ, τὶκ τάκ, τὶκ-τάκ! θέλγουσα, κατανύγουσα, γοητεύουσα, πρὸ τοῦ ἀκατανοήτου μυστηρίου τῆς ὁποίας νόθοι μόνον ἠμπορεῖ νὰ μείνωσιν ἀπαθεῖς καὶ ἀναίσθητοι, νόθου γενεᾶς νόθα τέκνα, ὧν τὸ στόμα οὐδέποτε ἐψέλλισεν ἱερὸν ὕμνον, καὶ ὧν ἡ ρὶς οὐδέποτε ὠσφράνθη τοῦ θυμιάματος, ἀλιβάνιστοι ἄνθρωποι, μὲ τὰς σάρκας τὰς παχείας, προβάλλοντες κριταὶ τῶν ἀΰλων τῆς Ἐκκλησίας μας παρατάξεων.

Ἰδὼν εἰς τὰς Βασιλικὰς Μονὰς τοὺς φρουρούς, τοὺς χρυσοστολίστους Μακεδόνας, μὲ τὰ χρυσᾶ τσαπράζια καὶ τ' ἀργυρᾶ χαϊμαλιά, τοὺς πανόπλους Σεϊμένιδες, οὕτω Σεϊμένην τῆς πίστεως ἐστρατοπεδευμένον ἐκάλεσα καὶ τὸν πολιὸν Ἄθωνα....

Ἦτο μεσημέρι πλέον. Καὶ μετ' ὀλίγον παρακάθισα εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ξένων μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν ὁδοιπόρων, τράπεζαν λιτὴν καὶ νηστήσιμον. Δεκαπενταύγουστος, βλέπετε, καὶ πρὸς τούτοις παραμονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὴν πρωτο-

καθεδρίαν κατέλαβε δικαιωματικῶς πολιὸς κελλιώτης ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Λαύρας, ἐλθὼν διὰ τὴν πανήγυριν. Παρεκάθισεν ὡσαύτως καί τις ἐξ Ἀταλάντης ἱερεύς, ἔχων τὴν ὑπομονὴν πεζῇ νὰ διέρχηται τὰς Μονάς.

Ἐν ᾧ δ' ἠρχίσαμεν νὰ τρώγωμεν, ἐσήμανεν ὁ μικρὸς κώδων τοῦ ναοῦ καὶ μετ' ὀλίγον ἠκούομεν ἐγγὺς ἡμῶν ψαλλόμενον τὸν παρακλητικὸν τῆς Θεοτόκου κανόνα, ὃν ἀπαραβάτως κάθε μεσημέρι ψάλλουσιν εἰς Ἅγιον Ὄρος, εἰς τὸ περιβόλι τῆς Παναγίας.

Ἐτρώγομεν σιωπηλοί. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ πρωτοκάθεδρος κελλιώτης λαβὼν τὸν λόγον λέγει :

—Οἱ πατερες, ξεύρετε, τρώγουν ἀκούοντες τὴν ἀνάγνωσιν.

Καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς διηγῆται περὶ τοῦ φοβεροῦ λῃστοῦ Σαλονίκα, ὅστις ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἶχε διαπράξει πρωτάκουστον λῃστείαν, συλήσας τοὺς Γιασαφαίους, τοὺς περιφήμους ἁγιογράφους τῶν Καψοκαλυβίων.

—Μὰ τὸ παράκαμαν οἱ εὐλογημένοι! Μέσα 'ς τὸ δάσος πηγαν νὰ χτίσουν παλάτια!

—Καὶ σφάξανε καὶ ζωντανά, πρώτη φορὰ μέσ' 'ς τὰ Καψοκαλύβια !

Προσέθηκεν ὁ γηραιὸς ἀρχοντάρης, ἐπισείων τὴν πολιὰν κεφαλὴν ταλανιστικῶς

—Εἶχε κιάλι, μωρὲ-γυιέ μου, ὁ Σαλονίκας καὶ τήραζε. Φαντασθῆτε, ἐγνώρισε τὸν προηγούμενο τὸν Ναθαναήλ, τὸν Ξηροποταμινό ποῦ εἶχε πάει 'ς τή Λαύρα 'ς τὴν πανήγυρι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Αὐτὸν εἶχαν σκοπὸ νὰ πιάσουν. Ὁ προηγούμενος τῆς Λαύρας ὁ λόγιος Ἀλέξανδρος, τοὺς ἐπῆρε γιὰ τοὺς νέους σερδαρέους τῆς Κοινότητος, κ' ἔστειλε τὸν ὑπηρέτην του νὰ βάλῃ 'ς τὰ παιδιὰ νὰ φάγουν..,

---

Μετ' ὀλίγον ἀπομονωθεὶς ἐρρέμβαζεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου

τοῦ δροσεροῦ ἀρχονταρικίου, θεωρῶν τὴν περὶ ἐμὲ ἀγρίαν καὶ πετρώδη φύσιν, ἥτις ἐδῶ ἀντικαθιστᾷ στακτερῶς τὴν θαυμασίαν τῆς Χερσονήσου Χλωρίδα. Ἔβλεπον κάτω τὰς ὀροφὰς τῶν νεωσοίκων, ὡς σπιτάκια παιδιῶν ποῦ παίζουν, καὶ τοὺς λεβδούχους ἐν τῇ παραλίᾳ ὡς καρκίνους βόσκοντας, ἐν ᾧ ἄνωθέν μου ὑψοῦντο αἱ καίουσαι γυμναὶ ράχεις τῶν πετρωδῶν βουνῶν, ἐν αἷς ἡ δίκορφος ξηρὰ πέτρα, ὅπου ἠσκήτευσεν ὁ ἅγιος Διονύσιος, φέγγων τὴν νύκτα ἐν τῇ προσευχῇ, ὡς λαμπάς, πυρσεύουσα τὰ πέριξ. Ὁδοὶ περικαμπεῖς, λιθόστρωτοι, λαξευτοί, ἄγουσιν πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐνδιαίτημα. Κοίτη ἀγρία χειμάρρου κατέρχεται ἀπότομος, πρὸς τὸν μικρὸν ἀμμώδη ὅρμον, ὅπου προκυμαία ὑψηλὴ κωλύει τὰ κύματα τοῦ νότου καὶ προστατεύει τὴν θαλερὰν συστάδα τῶν πλατάνων καὶ καρυῶν, αἵτινες καλλύνουσιν εὐαρέστως ἐν πρασίνῳ χρωματισμῷ τὴν φαιὰν μονοτονίαν τῶν πέριξ, σαπφείρινον στρῶμα ἐπάνω εἰς τέφραν.

Ὁ ἥλιος φλέγει τὸ δειλινόν, καὶ καταφλεγεῖσαι ἔνθεν κἀκεῖθεν αἱ ξηραὶ πέτραι καὶ αἱ κροκάλαι τοῦ χειμάρου, πυρπολοῦν, θαρρεῖς, τὴν Μονήν, στενοχωρημένην ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βράχου μετὰ πληκτικοῦ προαυλίου.

Οἱ μοναχοὶ κοιμῶνται. Ἄκρα ἡσυχία βασιλεύει. Δὲν σείεται οὔτε φύλλον. . . οὔτε βράχος ἤθελα νὰ εἴπω.

Ἀλλ' ἓν κελλίον ἐν μέσῳ τοῦ φαλακροῦ τούτου βουνοῦ, ἐρημικὸν κελλίον, μικρὸν κελλίον, μὲ τὸν ναΐσκον του τὸν βυζαντινὸν ὡς ζωγραφιστὸν ἐκεῖ, ὡς λαξευτὸν ἐπὶ τοῦ βράχου, τὸ κελλίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, δεσμεύει τὴν προσοχήν μου ἐπὶ ὥραν καὶ τὸν πόθον μου. Καὶ φαντάζομαι τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναΐσκου μὲ τῆς Παναγίτσαις του, τὰ κανδηλάκια του καὶ τὰ στασιδάκια του. Καὶ φαντάζομαι τὸν οἰκιστήν του μικρὸν καὶ αὐτόν, ἀσκητήν, ξηρόν, χωρὶς σάρκας, αἱ ὁποῖαι σήπονται, μὲ ὀστᾶ μόνον, τὰ ὁποῖα εὐωδιάζουν, μικρὸν ὡς μίαν ψυχήν, ἄϋλον ὡς ζωγραφιστὸν καὶ αὐτόν, ὡς φαίνεται μακρόθεν λαξευτὸς ὁ ναΐσκος καὶ τὸ κελλίον, ἄνθος πέτρινον τοῦ φαιοῦ βράχου. . .

Τὸ Καθολικὸν.—Πῶς ἐκτίσθη ἡ Μονή. —Ἡ πυρκαϊά —Ἡ τειχογραγραφία του.—Ἡ Τράπεζα .—Ἡ διακόσμησίς της.—Γεῦμα πανηγυρικὸν μετὰ τῶν Μοναχῶν. — Ἐθιμοταξίαι ζωνταναί.

Τὸ καθολικὸν τοῦ Διονυσίου δὲν εἶνε ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, ὡς ἐν ἄλλαις μοναῖς, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἄκραν, ἀνατολικῶς συνεχόμενον μετὰ τῆς κόρδας τῶν κελλίων, διότι δὲν ὑπῆρχε χῶρος ἱκανός, ὅπως εὐρυνθῇ τὸ τετράγωνον. Εἶνε δὲ μέγα καὶ περιφανές, μολυβδοσκέπαστον, μὲ δύο Νάρθηκας, καὶ στέκει ἐπάνω σὲ 4 στύλους μαρμαρένιους, λιθόστρωτον ὅλον μὲ λαμπρὰ καὶ ὡραῖα μάρμαρα...

Ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τιμώμενον ἐκτίσθη τὸ ἱερὸν τοῦτο Κοινόβιον ὑπὸ τοῦ ὁσίου πατρὸς Διονυσίου, *Διονυσιάτικο* κοινῶς λεγόμενον, δι' ἐξόδων τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, κατόπιν θαυμασίου θεάματος, ἐκεῖ ὅπου μία «μεγάλη λαμπάδα ἀπτούμενη» ἔφεγγεν ἕως τὸ ξημέρωμα. Ὁ ὅσιος ἐξομολογηθεὶς τὸ φανὲν πρός τινα διακριτικὸν ἀσκητὴν μετέβη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τόπου.

«Καὶ εἴδασιν ὀφθαλμοφανως τὸ θαυμάσιον. Καὶ εἶδασι τὸ θεῖον ἐκεῖνο λαμπρότατον φῶς ὡς λαμπάδα πυρὸς καιομένην. . . Τὸ ταχὺ ἐπήγασιν εἰς τὴν πέτραν, ὅπου τὸ ἔβλεπον, καὶ ἐγύρευσαν ἐὰν ἦταν ξύλά καϋμένα ἢ κάρβουνα, καὶ δὲν εὑρήκασι τίποτα. Τότε ὁ ἀσκητὴς ἐκεῖνος εἶπε προφητικῶς πρὸς τὸν θεσπέσιον Διονύσιον: Θέλημα Θεοῦ εἶνε νὰ κτισθῇ ἐδῶ ἱερὸν Μοναστήριον, νὰ συναχθῶσι πολλοὶ ἐνάρετοι.»

«Μετὰ καιρὸν ὁ ὅσιος, καθὰ διαλαμβάνει ὁ κατὰ πλάτος βίος αὐτοῦ, μαθὼν ὅτι ὁ ἀδελφός του ἐγένετο μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, μετέβη νὰ τὸν ἀπολαύσῃ, καὶ συνάμα νὰ παρακαλέσῃ τὸν βασιλέα, ὅστις διέτριβε τότε ἐν Τραπεζοῦντι, νὰ τοῦ δώσῃ ἔξοδον νὰ κτίσῃ τὸ μοναστήριον. Καὶ ἀφοῦ ἐχαιρετίσθησαν, ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ὅσιον, πῶς ἐκοπίασεν ἕως ἐκεῖ, καὶ πῶς περνοῦσι τοῦ Ἄθω τὰ μοναστήρια. Ὁ δὲ ὅσιος μὲ πραεῖαν καὶ ἱλαρὰν φωνὴν ἀπήντησεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ βασιλέως, καὶ τέλος τὸν ἐπαρακίνησε νὰ γείνῃ κτίτορας τοῦ μοναστηρίου, νὰ ἔχῃ τὸ μνημόσυνόν του αἰώνιον.

«Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ βλέποντας ἐκεῖνο τὸ χαριέστατον πρόσ-

ωπον, τὸ σεμνοπρεπὲς καὶ ἥδύτατον, καὶ τὴν λοιπὴν συνετὴν κατάστασιν, τὸν ἠγάπησεν ἐξ' ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας του. Καὶ κρίνοντας ὅτι καθολικὰ ὁ Θεός τοῦ τὸν ἔττειλεν, ἀπεκρίνατο λέγοντας. Ἐγώ, πάτερ, νὰ πληρώσω τὸν πόθον σου, νὰ σοὶ δώσω ὅσην ἔξοδον χρειάζεσαι. Μόνον νὰ εἶστε χρεῶσται μὲ ὅλους τοὺς διαδόχους σου νὰ μὲ μνημονεύετε εἰς τὰς εὐχὰς καὶ λειτουργίας σας πάντοτε μὲ ὅλους τοὺς προγόνους καὶ ἀπογόνους μου. . . Ὁ δὲ βασιλεὺς παρευθὺς ἔμπροσθεν πάντων ἔκαμε γράμμα χρυσόβουλλον ὁποῦ ἔγραφε νὰ δίδουν κάθε χρόνον τοῦ μοναστηρίου ἀπὸ τὸν βασιλικὸν θησαυρὸν χίλια ἀργύρια. . .»

Οὕτω λοιπὸν ἐκτίσθη τὸ ἱερὸν τοῦ Διονυσίου Κοινόβιον τὸν ΙΔον αἰῶνα ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ἀποτόμου βράχου, στενοχωρημένον καὶ ἄβατον· μέχρι τοῦ νῦν δὲ τρὶς τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ λειτουργίᾳ καὶ τῷ ἑσπερινῷ, ὁ διάκονος μνημονεύει ἐν τῇ στήλῃ τῶν τεθνεώτων :

«Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἀοιδίμου Βασιλέως ἡμῶν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ τοῦ κτίτορος τῆς Ἁγίας Μονῆς ταύτης. Καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα ἑκούσιον τε καὶ ἀκούσιον».

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐκάη ὁλόκληρον τὸ Καθολικὸν κ' ἐσώθη μόνον μία εἰκὼν τοῦ Προδρόμου, φέρουσα ἔτι τὰ ἴχνη τῆς πυρᾶς. Ἡ εἰκὼν αὕτη κεῖται νῦν ἐν ἰδίῳ εἰκονοστασίῳ, ὄπισθεν τοῦ δεσποτικοῦ, ἔχουσα τὰς πτέρυγας τοῦ Προδρόμου ἐπηργυρωμένας διὰ λεπτοτάτης βυζαντινῆς ἀργυρογλυπτικῆς τέχνης. Ὁ Βαπτιστὴς εἰκονίζεται μέχρις ὀσφύος καὶ κρατεῖ σταυρόν ἐπὶ κονταρίου.

Ἐπιγραφὴ ἔνδον ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τοῦ Καθολικοῦ φέρει τάδε:

«Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος τοῦ τιμίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ εὐσεβεστάτου αὐθέντου πάσης Μολδοβλαχίας Πέτρου Βοεβόδα, ἡγουμενεύοντος τοῦ κὺρ Ματθαίου, ἐν ἔτει ΖΝΕ΄ μαΐου 5».

Ἡ ζωγραφία τοῦ καθολικοῦ εἶνε πολὺ εὔμορφος «μετὰ πολλοῦ χρυσίου». Ἡ Κοίμησις ἐν τῇ θέσει της πολυσύνθετος. Ἐν τῇ δεξιᾷ

κόγχη τῶν χορῶν ἡ Μεναμόρφωσις, ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἡ Ἀνάστασις. Οἱ μάρτυρες δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μεγάλοι μὲ τοὺς Σταυρούς. Ὁ Εὐαγγελισμὸς ὡσαύτως ἐν τῇ θέσει του, ἤτοι ἡ Θεοτόκος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πινσοῦ πρὸς τὸ ἅγιον βῆμα, ὁ δὲ ἀρχάγγελος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ· ὑπὸ τὰ τόξα πάλιν τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ὁ Παντοκράτωρ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ θόλου, ὠχρός, μέγας, ἐξάγων ἀπὸ τοῦ ἱματίου του τὴν εὐλογοῦσαν χεῖρα, φέρων τὴν πυκνὴν καστανὴν κόμην πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον, κατὰ τὸν τύπον τῶν εἰκόνων τοῦ Πανσελήνου.

Εἰς μίαν γωνίαν δεξιὰ εἶνε ζωγραφισμένος ὁ νέος κτίτωρ, Πέτρος ὁ βοεβόδας μετὰ τῶν τέκνων του, ὅστις ἱστόρησε τὴν Ἐκκλησίαν τὸ ἔτος 1580.

Ὄπισθεν τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, ἀπέξω, ἐπὶ τοῦ βράχου, ὑπάρχει μικρὸν προσκύνημα, εἰς ὃ εἰσερχόμεθα διὰ μιᾶς θυρίδος. Εἶνε ὁ βράχος, ἐφ' οὗ ὁ ὅσιος ἔβλεπε τὴν καιομένην λαμπάδα, ὡς εἴπομεν.

Τὰ κελλία εἶνε μικρά, κοινοβιάτικα, μετὰ μικρῶν θυρίδων, βυζαντινῶν. Ἡ Τράπεζα δὲ κεῖται, ὡς συνήθως, κατέναντι τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ. Εἰς ταύτην εἰσερχόμεθα διά τινος στοᾶς, εἰς τοὺς τοίχους τῆς ὁποίας εἶνε ζωγραφισμέναι σκηναὶ ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως, πολυσύνθετοι καὶ πολυπρόσωποι. Ἐντὸς δ' αὐτῆς, ἐν σχήματι Γ ἐκτεινομένης, ὑπάρχουσιν ἐξαίρετοι τοιχογραφίαι, παριστῶσαι τὴν Κλίμακα τοῦ Ἰωάννου, τὴν πτῶσιν τοῦ Ἑωσφόρου, τοὺς ἑπτὰ κοιμωμένους Παῖδας, καὶ τὸν Μυστικὸν δεῖπνον, ἐπάνω ἐν τῇ κόγχῃ, ὅπου ἡ θέσις τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἱερέων, εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ στοιχείου Γ. Ὁ ἄμβων αὐτῆς, ἔνθα κατὰ τὴν ὥραν τῆς τραπέζης γίνεται ἡ ἀνάγνωσις, εἶνε χρυσοῦς, σκαλιστός, τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ φέρεται εἰκὼν τοῦ Προδρόμου καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κλίμακος ὁ ὅσιος Νήφων ὁ Πατριάρχης καὶ ἀσκητής, παραιτήσας τὸν θρόνον κ' ἐδῶ κοιμηθείς.

Ἀναγινώσκονται δὲ καλλιγραφικῶς γεγραμμέναι ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τρεῖς ἰαμβικαὶ ἐπιγραφαὶ χρονολογοῦσαι τὴν κατασκευὴν ἀπὸ

τοῦ ἔτους 1730 «ἡγουμενεύοντος κυρίου κὺρ Σεραφεὶμ δαπάνῃ τοῦ προκαθηγουμένου Νήφωνος, γόνου τῆς Σαντορίνης».

Ἡ δὲ τρίτη ἐπιγραφὴ μεταξὺ ἄλλων παραγγέλλει τὰ ἑξῆς πρὸς τοὺς τρώγοντας :

. . . τρῶγε τὰ προκείμενα, φίλε,
ἀθόρυβον σαυτὸν πάντα τήρει·
ὠτὶ δὲ τρέφε τὰς ψυχικὰς αἰσθήσεις.
Τὸ πνεῦμα ἄνω, τὸ βλέμμα δ' ἔχων κάτω.
Μηδόλως φθέγγου, τῶν πάλ' ἀκούων λόγων,
σιγᾶν μονασταῖς ἐντελλομένων πρέπειν
ἐν παντὶ ἔργῳ, ἐν δὲ τραπέζῃ πλέον.

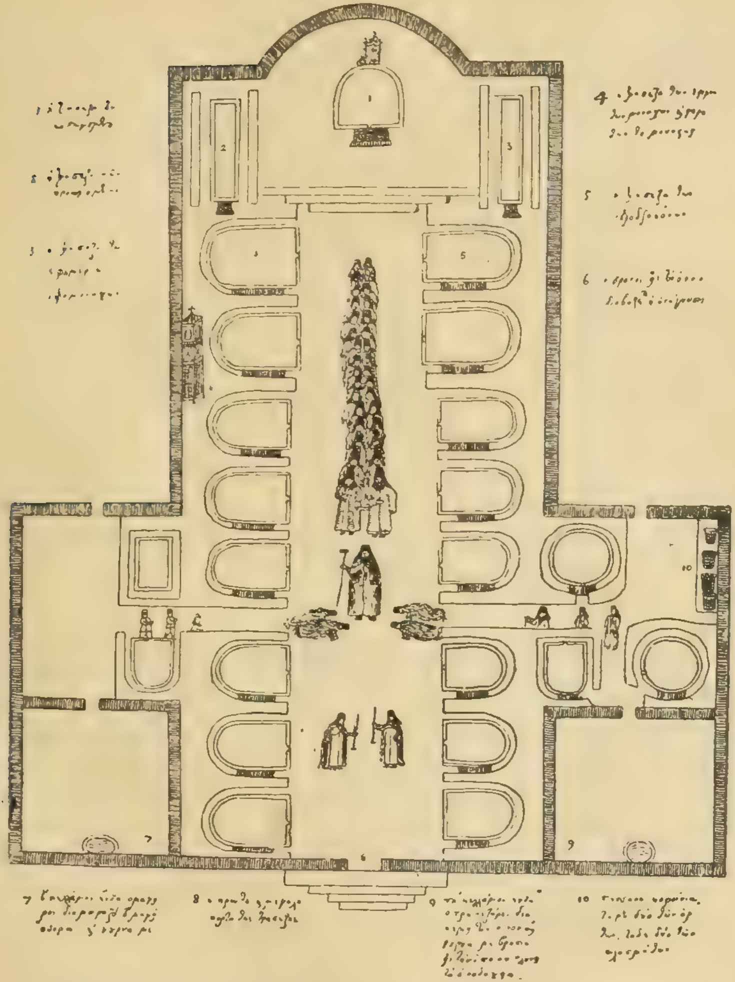
Ἐνταῦθα μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Μεταμορφώσεως ἐγευμά, τισα μετὰ τῶν πατέρων, γενόμενος θεατὴς τῆς λαμπρᾶς τῳόντι κοινοβιακῆς τάξεως, καθ' ἣν καὶ ἡ τροφὴ ὡς προσευχὴ λογίζεται, οὕτω-μετὰ πολλῆς κατανύξεως τελουμένου τοῦ γεύματος, ὅτε ὁ εὐλαβὴς μοναχὸς δὲν γνωρίζει τί νὰ προτιμήσῃ, τὴν ὑλικὴν τροφὴν παρακειμένην ἐμπρός του ἐν μεταλλίνῳ πινακίῳ, ἢ τὴν πνευματικὴν καὶ ἄϋλον, τὸν θεῖον λόγον, ὅστις ἀπαγγέλλεται μεγάλῃ καὶ βραδείᾳ τῇ φωνῇ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Κα μὲ τοὺς λογισμοὺς αὐτοὺς ἵσταται ὁ μοναχός, ὁ εὐλαβὴς μοναχός, κρατῶν ἀκίνητον τὴν χεῖρα μὲ τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου, ἐνατενίζων πρὸς τὸν ἄμβωνα, τὸν διαλαλοῦντα τὸν θεῖον λόγον. Τότε ἔρχεται εἰς τὴν διάνοιαν κανενὸς νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν μὴ τρώγοντα μοναχὸν τὸ τοῦ Εὐαγγελίου :

— Ραββί, φάγε ;

Ἀλλ' ὁ εὐλαβὴς μοναχὸς ἐκεῖνος θ' ἀπαντήσῃ ὡσαύτως:

— Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. . .

Μετὰ τὴν λειτουργίαν λοιπόν, κρουομένων τῶν κωδώνων, τῶν ψαλτῶν ψαλλόντων τῆς Μεταμορφώσεως τὸ *ἀπολυτίκιον*, καὶ προηγουμένων δύο λαμπάδων, μετέβη εἰς τὴν Τράπεζαν ὁ ἡγούμενος, φέρων τὸν χρυσόπαστον μανδύαν καὶ κρατῶν τὴν λιθοκόλλητον πα-

Διάγραμμα Τραπέζης τῆς Λαύρας. Γευματίσαντες οἱ Πατέρες ἐξέρχονται. (Παράβ. τὰ ἐν τῇ ἑπομένῃ σελ. 84.)

τερίτσαν, ἀκολουθούντων ὅλων τῶν μοναχῶν μὲ τὰ κουκκούλια καὶ τὰ κομβοσχοίνια. Παράταξις μεγαλοπρεπής. Ἡ Τράπεζα ἦτο ἕτοιμος, ἐστρωμένη. Μετὰ τὴν εὐλόγησιν τῶν ὄψων ἤρξατο ἡ ἀνάγνωσις ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος· καὶ συγχρόνως ἤρξαντο τρώγοντες καὶ οἱ μομαχοὶ μετὰ ἡσυχίας καὶ προσοχῆς. Περὶ τὸ μέσον τοῦ γεύματος ὁ ἡγούμενος, κρούσας τὸ περούνιόν του ἐπὶ τοῦ πινακίου, ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῆς πόσεως τὴν στιγμήν. Ἡ ἀνάγνωσις διεκόπη. Ἔπιε πρῶτον ὁ ἡγούμενος καὶ εἶτα κατόπιν οἱ ἀδελφοί· καὶ πάλιν εἶτα ἐπανήρχισεν ἡ ἀνάγνωσις, ἕως οὗ οἱ μοναχοὶ ἀπετελείωσαν τὸ γεῦμά των, τῶν ὑπηρετῶν περιφερομένων καὶ διδόντων ὕδωρ ἢ ἄρτον εἰς τοὺς αἰτοῦντας. Τέλος ἐγείρονται ὅλοι καὶ ἵστανται ἐν παρατάξει. *Ὁ διαβαστὴς* καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ περιέρχεται τὰς τραπέζας ἐπιλέγων: δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν. . . ἕως οὗ φθὰς ἐπάνω, φιλεῖ τὴν χεῖρα τοῦ ἡγουμένου.

Οἱ ψάλτοι ψάλλουσι τὸ *μεγαλυνάριον*· τελεῖται τότε ἡ ὕψωσις τοῦ ἄρτου εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου, οὗ μεταλαμβάνουσι πάντες, τσιμπῶντες ὀλίγον παρὰ τοῦ ἐπιφέροντος αὐτὸν ἐφημερίου, ὁ τραπεζάρης ἀπαγγέλλει τὴν *Εὐχαριστίαν* καὶ ἀπέρχονται, τοῦ ἡγουμένου ἱσταμένου παρὰ τὴν θύραν κ' εὐλογοῦντος τοὺς μοναχοὺς ἐξερχομένους καὶ ἀσπαζομένους τὴν χεῖρά του, ἐνῷ οἱ μάγειροι γονυπετεῖς πρὸ τῆς θύρας ἀναφωνοῦσι πρὸς τοὺς ἐξερχομένους : «Συγχώρησον, ἀδελφέ...» Μὴ τυχὸν τάχα καὶ δὲν ἤρεσεν εἴς τινα τὸ φαγητόν. . .

Μετόχια καὶ κτήματα.—Ἡ κοινοβιακὴ τάξις τῆς Μονῆς.—Ὁ φόβος ἀπὸ τῶν ρώσων.—Ἡ βιβλιοθήκη.—Τὸ πλούσιον σκευοφυλάκιον. —Ἡ δεξιὰ τοῦ τιμίου Προδρόμου—Αἱ εἰκόνες τοῦ Πανσελήνου.—Τὸ Λείψανον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νήφωνος.—Ἡ μυρόβλητος Παναγίτσα.—Ἕνα τεράστιον.—Οἱ κλιμακωτοὶ κῆποι.—Ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Νήφωνος.—Ὁ Αποστόλης καμακίζων δύο Ρώσους. — Τὰ ἀμάραντα τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος.

Τὸ κοινόβιον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλῶν τοῦ Ὄρους Μοναστηρίων, τέταρτον ἐν τῇ σειρᾷ, ἔχον κτήματα ἐν τῇ Χαλκιδικῇ, μετόχια ἕνδεκα. Ἐν τῷ μοναχολογίῳ φέρονται ἀναγεγραμμένοι 125 μοναχοί, ὧν οἱ 50 μόνον παραμένουσιν ἐν τῇ Μονῇ, οἱ μᾶλλον γέροντες·Οἱ λοιποί, ὧν οἱ πλεῖστοι δόκιμοι, διαμένουσιν ἐν τοῖς μετοχίοις, καλλιεργοῦντες τὰ κτήματα, παρ' ὧν εἰσάγεται ὁ σῖτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη, ἤτοι τυρός, ᾠά, ὄσπρια. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν δαπανῶν ἀνέρχεται εἰς 3000 λιρῶν ἐτησίως, Ὥστε ἡ Μονὴ θεωρεῖται ἐκ τῶν πλουσίων. Ἀλλ' ἰδίως διακρίνεται μεταξὺ τῶν ἄλλων διὰ τὴν αὐστηρὰν κοινοβιακὴν τάξιν της, ἀπαρασάλευτον ἀπὸ αἰώνων. Πάντες οἱ ἐν αὐτῇ μοναχοὶ πρέπει νὰ φέρωσι τὸ Ἀγγελικὸν Σχῆμα. Ἀμόναχοι μοναχοὶ δὲν εἶνε δεκτοί. Τὸ κάπνισμα ἀπαγορεύεται. Εἰς τὰ κελλία δὲν ἐπιτρέπεται τὸ παραμικρὸν ἴδιον πρᾶγμα νὰ ἔχῃ ὁ μοναχός, Ἡ ακτημοσύνη εἰς ὅλους. Τὰ πάντα κοινὰ τοῖς πᾶσιν. Ὁ ἡγούμενος ἰσοβίως ἐκλεγόμενος, διοικεῖ αὐταρχικῶς. Ἀφ' ἑσπέρας δίδει τὰς δεούσας παραγγελίας περὶ τῶν ἔργων τῆς αὔριον εἰς τοὺς διακονητάς, οἵτινες, τὸ βράδυ ἐμφανιζόμενοι πρὸ αὐτοῦ, ζητοῦσι τὰς διαταγάς του. Ὡσαύτως ἀφ' ἑσπέρας δηλοῖ εἰς τὸν μάγειρον τὸ εἶδος τῆς τροφῆς διὰ τὴν αὔριον.

Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ Κοινόβιον ξένος πάραυτα αἰσθάνεται τὰ καλὰ τῆς τάξεως, εὑρισκόμενος ἐνώπιον σιωπῆς ὡς ἐν ἐρημίᾳ, ἑκάστου

τῶν μοναχῶν καταγινομένου μὲ τὸ διακόνημά του. Οἱ μοναχοὶ σέβονται τὸν ἡγούμενον ὡς πατέρα, καί οὗτος ἀγαπᾷ αὐτοὺς ὡς τεκνία του. Ὅτε ἔληξεν ὁ ὄρθρος τῆς Μεταμορφώσεως, ἀνεγνώσθη ἡ Μετάληψις, καὶ εἶτα πάντες ἐγονυπέτησαν ἐν τῷ ἐδάφει, ὁ δὲ ἡγούμενος ὄρθιος ἐν μέσῳ ἱστάμενος ἀνέγνω ἐπ' αὐτοῖς τὴν συγχωρητικὴν εὐχήν. Τῇ ἐπαύριον δὲ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν πάντες, φέροντες τὰ κουκκούλια καὶ τὰ ἐρυθροποίκιλτα Σχήματα, ἐκοινώνησαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Οἱ πλείονες τῶν μοναχῶν κατάγονται ἐκ τῶν ὑποδούλων ἐπαρχιῶν καί ἰδίως ἐκ τῆς μεγάλης Μακεδονίας· τινὲς ὅμως κατάγονται κ' ἐξ Ἑλλάδος, ἐν οἷς ὁ κάλλιστος γραμματεὺς τῆς Μονῆς Χαραλάμπης, ἔχων καὶ τὸ διακόνημα τοῦ Κανδηλάπτου. Ὅτε ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς χορούς, φέρων τὸν μαῦρον μανδύαν καὶ τὸ μακρὸν ἐπανωκαλύμμαυχον, κ' ἔβαλε μετάνοιαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χοροῦ, ἵνα ἅψῃ τὰς λαμπάδας, ἦτο ἀγνώριστος ὑπὸ τὴν σεμνὴν περιβολήν του. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πάντες φέρουσιν ἐμβάδας συρτάς, ἵνα μὴ θορυβοῦν βαδίζοντες νὰ προσκυνήσωσιν. Εἰς ἐμὲ ὡσαύτως ἔδωκαν ἐμβάδας κ' ἐφόρεσα· κατὰ δὲ τὴν ὥραν τῆς ***Ἀναγνώσεως*** εἰς τὸ τέλος τοῦ *Ἑσπερινοῦ*, ὁ Τυπικάρης μὲ ἐκάλεσε κ' *ἔβαλα τὴν ἀνάγνωσιν*. Τόσον φροντίζουσι περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ ἡσυχίας. Ἐν τῷ ναῷ οὐδὲν ἄλλο ἀκούει ὁ προσευχόμενος, ἢ τὴν φωνὴν τοῦ ψάλτου καὶ διαβαστοῦ καὶ τὸν ρυθμικὸν τοῦ ἐκκρεμοῦς κτύπον. Ἐνίοτε ὁ πλέον εὐλαβέστερος ἀκούει... καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του. . .

Ἐν τῇ ἐκτεταμένῃ περιοχῇ τῆς Μονῆς οὐδεὶς ρῶσος ὑπάρχει, οὐδὲ εἶνε δεκτὸς πρὸς ἄσκησιν... κατακτήσεως.

— Φοβοῦ τοὺς ρώσους καὶ χαβιάριον φέροντας, λέγουν οἱ Διονυσᾶται. Μὲ πολὺ δίκαιον.

Πλὴν τῆς σπουδαίας βιβλιοθήκης, ἐν ᾗ κεῖνται πολλὰ χειρόγραφα, τὸ Κοινόβιον τοῦ Διονυσίου κέκτηται σεμνὰ κειμήλια, πάντα ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἀποκείμενα, ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι ὑπὸ

τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Βηματάρη, ὅστις ἐκλέγεται μεταξὺ τῶν μᾶλλον εὐλαβῶν καὶ πεπαιδευμένων. Μεταξὺ ἄλλων μετὰ πίστεως προσκυνεῖται αὐτόθι ἡ δεξιὰ τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐν ἀργυροτεύκτῳ θήκῃ,

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· (μικρογραφία χειρογράφου Κ. Δ. τῆς Μονῆς Διονυσίου).

ἀρίστης ἐργασίας λεπτουργικῆς, κεκοσμημένῃ διὰ πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριτῶν. Ἡ θήκη αὕτη μόνον εἰς ἓν μέρος, ἐπὶ τῆς παλάμης, εἶνε ἀνοικτή, ὅθεν φαίνεται ἡ βαπτίσασα τὸν Κύριον χείρ, ἡ

ἀψαμένη τῆς θείας κορυφῆς, ξηρά, μαυροκίτρινος, εὐωδιάζουσα. Κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Μονῆς 24 Ἰουνίου ἐν τῇ δοξολογίᾳ, ὁ ἱερουργῶν Ἀρχιερεὺς λαμβάνων τὴν ἁγίαν αὐτὴν δεξιὰν εὐλογεῖ δι' αὐτῆς, ἥτις ἐκτάκτως ὅλως εὐωδιάζει τὰς στιγμὰς ἐκείνας. Σφαγῖδες αὐτοκρατορικαὶ καὶ πατριαρχικαὶ βοῦλλαι μαρτυροῦσι περὶ της γνησιότητος αὐτῆς, ἧς ἡ θήκη οὐδέποτε ἀνοίγεται, οὕτως ἀείποτε ἐσφραγισμένη. Ὡσαύτως ἀπόκειται ἐκεῖ ἡ δεξιὰ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ, ἡ τοῦ ἱερομάρτυρος Ἀντίπα, ἡ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, ἡ τῆς ἁγίας ὁσιαμάρτυρος Παρασκευῆς, ὅλα δῶρα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Κομνηνοῦ ἐν θήκαις ἀργυροτεύκτοις. Πρὸς τούτοις μέρος τῆς ἁλύσεως τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὰ λείψανα πάντα τοῦ Πατριάρχου Νήφωνος, πλὴν τῆς ἁγίας Κάρας, ἀποκείμενα ἐντὸς περικαλλοῦς ἀργυροῦ σκαλιστοῦ κιβωτίου ἐν σχήματι θολοσκεποῦς ναοῦ, μὲ 5 θόλους, ἐστολισμένου διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων, δαπάναις τοῦ ἐκλαμπροτάτου Ἡγεμόνος Νεαγούλου Βασσαράβα, ὅστις ἦτο πνευματικὸν τέκνον τοῦ Ἁγίου.

Ὡσαύτως ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι ἀπόκεινται πέντε μεγάλαι εἰκόνες τοῦ Πανσελήνου, ὁ Χριστός, ἡ Θεοτόκος, ὁ Πρόδρομος καὶ οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Μεταξὺ τῶν κειμηλίων καταλογίζεται καὶ ἄλλη τις μικρὰ εἰκών, παριστῶσα τὴν Γέννησιν τοῦ Προδρόμου, εἰς τιμὴν τῆς ὁποίας εἶνε κυρίως ἀφιερωμένον τὸ Μοναστήριον, ἐπηργυρωμένον φέρουσα μόνον τὸ περιθώριον αὐτῆς μετὰ τῶν ἑξῆς στίχων:

Φίους προφῆτα, λύχνε τοῦ θείου Λόγου,
ὁ Μητροφάνης ἄζυγός τε καὶ θύτης
μονῆς ποτ' ἀρχὸς τῆς τοῦ Διονυσίου
Γενεθλίων σῶν εἰκονίζων τὸν τόκον,
δέδωκε δῶρον τοῖς ἐκεῖσε πατράσι
λαβεῖν σε δ' αἰτεῖ πλημμελημάτων λύσιν.

Ἀλλὰ σεπτοτάτη κεῖται μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἡ ἀναβλύσασα μύρον. Αὕτη ἀπόκειται ἐν ἰδίῳ παρεκκλησίῳ, ἀρχαιοτάτῳ,

κυκλικῷ, ἀριστερᾷ τοῦ νάρθηκος, προσκεκολλημένῳ πρὸς τὸ καθολικόν. Εἶνε μικρὰ ἡ Παναγίτσα αὕτη, μιᾶς σπιθαμῆς καὶ πέντε δακτύλων τὸ μῆκος, μιᾶς σπιθαμῆς καὶ τριῶν δακτύλων τὸ πλάτος. Εἶνε χρυσοποίκιλτος, ἐντὸς εὐρυτάτου πλαισίου, ἐφ' οὗ εἶνε ζωγραφισμένοι γύρῳ-γύρῳ οἱ *χαιρετισμοί*. Τὸ ἀναβλύσαν μύρον κατεκάλυψε τὴν ζωγραφίαν καὶ φαίνεται μαύρη ὡς κεκαυμένη. Δῶρον ἀνεκτίμητον καὶ αὕτη τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἀργύρου φέρεται ἐπιγραφή: Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἱερεμίου ἀρχιερέως 1786.

Περὶ τῆς μυροβλήτου αὐτῆς εἰκόνος διηγοῦνται οἱ Πατέρες τὸ ἑξῆς θαυματούργημα:

«Ἐλθὼν ἕνα καιρὸν ὁ ἀρχιπειρατὴς ὁποῦ ἐκυριάρχει τῆς θαλάσσης ἥρπασε τὴν ἁγίαν Εἰκόνα διὰ τῆς βίας καὶ κλείσας αὐτὴν εἰς κιβώτιον ἀνεχώρησεν. Ἀλλ' εἰς τὸ πέλαγος ὅπου ἀρμένιζε, βλέπει κατ' ὄναρ τὴν Παναγίαν τρεῖς φορὰς ὁποῦ ἀπειλητικῶς τοῦ ἔλεγε: Τί μὲ ἔκλεισες ἐδῶ, παμπόνηρε κακοῦργε: Ὀγλήγορα νὰ μὲ ὑπάγῃς ἐκεῖ ὅπου ἀναπαυόμουν. Αὐτὸς δὲν ἐννόησε τὴν σημασίαν τοῦ ὀνείρου καὶ τοὺς φοβερισμοὺς δὲν ἐπρόσεξεν. Ἀλλὰ αἴφνης θύελλα καὶ καταιγὶς ἐγερθεῖσα ἠπείλει καταποντισμόν. Τότε ἐνθυμήθη τὴν ἁγίαν Εἰκόνα. Τρέχει εἰς τὸ κιβώτιον ὅπου τὴν εἶχε κλεισμένην, καὶ εὑρίσκει αὐτὸ μὲν συντετριμμένον, τὴν δὲ ἁγίαν Εἰκόνα πλέουσαν εἰς τὸ μύρον μέσα εἰς τὰ ἱμάτια τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ. Μόλις δὲ ἔλαβεν αὐτὴν εἰς χεῖρας, ἔπαυσεν ἡ ταραχὴ τῆς θαλάσσης. Αὐτὸς δὲ ἔντρομος ὅλος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον. Οἱ δὲ Πατέρες κατελθόντες εἰς τὸν Ἀρσανᾶν μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων παρέλαβαν τὴν ἁγίαν Εἰκόνα...»

Ὡς εἴπομεν, ἡ περὶ τὴν Μονὴν φύσις εἶνε ἀγρία, πετρώδης, αὐχμηρὰ καὶ ἄβατος. Οὐχ ἧττον ὑπάρχουσι κλιμακωτοὶ κῆποι ἐπὶ τοῦ βράχου, ἀρδευόμενοι ὑπὸ ἀφθόνου ὕδατος, ἐν οἷς θάλλουσι καταπράσινα λαχανικὰ καὶ λεμονέαι, κατάφορτοι καρπῶν. Εἶνε δὲ πολὺ πρόσχαρον τὸ θέαμα πρὸς τὸ πέλαγος, ὅπου ἁπλοῦται εὐφραντικῶς πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέραν. Τὴν ἑσπέραν, ὅτε, δύσαντος τοῦ ἡλίου, ἐδροσίσθη ὀλίγον ἡ φύσις, περιεπάτησα ἐντὸς τῆς ποτισμέ-

νης αὐτῶν πόας, ἐξῆλθον δὲ καὶ πέραν ἀκόμη, ὅπου ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Νήφωνος, κτιστὸς ὡς οἰκίσκος, ἐν ᾧ εἰσέρχεται κανεὶς διὰ θυρίδος καὶ προσκυνεῖ. Καθήμενος δ' εἶτα παρὰ τὴν γηραιὰν κυπάρισσον, τὴν αἰωνόβιον, τὴν ἀριθμοῦσαν τεσσάρων αἰώνων ἀσκητικὸν βίον, τὴν σιωπηλὴν δορυφόρον τοῦ μνήματος ἑνὸς ἁγίου, ἀναπολῶ τὴν ἀφελῆ ἱστορίαν τοῦ Πατριάρχου, ὅστις κατὰ τὸ 1460 καταλιπὼν τὸν θρόνον τῶν Χρυσοστόμων, ἦλθε ξένος καὶ ἄγνωστος, ἁπλοῦς μοναχός, ὡς ἐργατικὸς καὶ ἀπαίδευτος, καὶ κοινοβιάσας ἔλαβε τὴν βαρεῖαν διακονίαν νὰ περιποιῆται τοὺς ἡμιόνους τῆς Μονῆς, ἕως οὗ ἡ ἀρετή, ἥτις καίει καίει κρυφά, πλὴν ἐπὶ τέλους ἀναλάμπει, ἐφανέρωσεν εἰς τὴν ἀποροῦσαν ἀδελφότητα ὅτι ὑπὸ τὸ τρυπημένον κουκκούλιον ἐκρύπτετο ἡ πατριαρχικὴ μίτρα, καὶ ὑπὸ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀγροῖκον ἐκεῖνο σῶμα ἡ ψυχὴ ἑνὸς ἁγίου.

Προχωρήσας ἀκόμη πορρωτέρω ἐπὶ τοῦ βράχου, διέκρινα μακρόθεν τὰς καλύβας τῆς Ἁγίας Ἄννης ὑπὸ σκιερὰς ἀναδενδράδας· καὶ ἀναβλέψας εἶδον ἀπάνω μου τὸν Ἄθωνα, ὑψηλόν, ἄβατον, φαλακρὸν ὡς γυμνὴν κεφαλὴν ἀσκητοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ὡς στίγμα μόλις φανταστὸν τὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου σπανίως ἀποχωρίζονται τὰ νέφη, καὶ μεθ' οὗ οἱ κεραυνοὶ παίζουσι συνεχῶς φρικτὸν καὶ πύρινον παιγνίδιον.

Ἂν κ' ἐπόθουν νὰ διαμείνω εἰσέτι ἐν τῷ ὡραίῳ τούτῳ Κοινοβίῳ, ὅμως, ἕνεκα τοῦ ἐκτάκτου καύσωνος τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἀπῆλθον μετὰ δύο ἡμέρας πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ γερω-Ἀποστόλη, ὃν ἐκράτουν δέσμιον δύο ὅλας ἡμέρας.

Ἀλλ' ἐνῷ ἐπλέομεν πρωῒ-πρωῒ κατευθυνόμενοι πρὸς τὴν Δάφνην, ὁ κωπηλάτης ὡς νὰ ἦτο ἁλιεὺς ἔβλεπε συνεχῶς πρὸς τὴν ἀκτήν.

— Τί θὰ καμακίσῃς; Τὸν ἠρώτησα.

— Κανένα ροῦσο! ἀπήντησε.

Τῳόντι μετ' ὀλίγον προσηγγίσαμεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ παρελάβομεν δύο χαριεστάτους μοναχούς, νεαροὺς Ρώσους, οἵτινες

κατήρχοντο ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος, ἀναβάντες ἐκεῖ χάριν τῆς πανηγύρεως.

Κατὰ τὸν πλοῦν ὁ γέρω-Ἀποστόλης καμακίσας οὕτω δύο ρούβλια ρωσικά, τὸ ναῦλον τῶν μοναχῶν, ἤρχισε νὰ καμακίζῃ καὶ ρούσικα, διαλεγόμενος μετ᾽ αὐτῶν περὶ τῆς ἐφετεινῆς πανηγύρεως ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος, ἥτις τελεῖται πάντοτε κατ᾽ ἔτος τῇ 6 Αὐγούστου, καὶ ὅπου οἱ ἀναβαίνοντες μοναχοὶ λαμβάνουσι μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ ἀνὰ ἓν μέγα καυσόξυλον ὡς ράβδον, ἵνα χρησιμεύσῃ αὐτοῖς διὰ τὴν πυρὰν τῆς παγερᾶς νυκτός. Ἤκουον δὲ μετὰ περιεργείας τὴν ἄκομψον σλαβικὴν γλῶσσαν, ἐπαναλαμβάνων συνεχῶς κ᾽ ἐγὼ τὸ τῶν νεαρῶν Μοναχῶν :

— Χαρασσό ! Χαρασσό !

Δι᾽ οὗ ἐξέφραζον τὴν εὐχαρίστησίν των διὰ τὴν συντροφίαν μας.

Ἀλλ᾽ ὁ πονηρὸς κωπηλάτης, πλέον ἀκόμη εὐχαριστημένος, διότι εἰς τὸ ἰδικόν μου δεκάδραχμον προσετίθεντο δύο ρωσικὰ ρούβλια, συχνότερον ἐπανελάμβανε τὴν σλαβικὴν λέξιν :

— Χαρασσό ! Χαρασσό !

Κατορθώσας νὰ δώσῃ γλυκυτάτην προφοράν, ὥστε ν᾽ ἀντηχῇ εἰς τὴν ἀκοήν μου ὡς ἡ ἑλληνικὴ φράσις :

— Τί καλά ! Τί καλά !

Καὶ νὰ φαίνεται εὔμορφος ὡς τὸ μπουκετάκι τοῦ ἀμαράντου, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐχάρισαν οἱ ἀγαθοὶ Ρῶσοι, τοῦ σεμνοῦ ἀμαράντου, ὅστις στιλπνός, ροδόχρους, ὡς ἀποκρυσταλλωμένος φύεται εἰς τὴν φαλακρὰν τοῦ Ἄθωνος κορυφήν, ἀμάραντος ἀνάμνησις ἐκείνων, οἵτινες, περιφρονοῦντες τοὺς κεραυνούς, διανυκτερεύουσι μίαν νύκτα ἐπὶ τῆς αἰθερίας κορυφῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γινόμενοι θεαταὶ ἀλησμονήτου θεάματος.

— Χαρασσό ! Χαρασσό !

Ἀπήντησα εἰς τοὺς νεαροὺς μοναχοὺς σὰν νὰ τοὺς ἔλεγα φαφούτικα ἑλληνικά.

— Εὐχαριστῶ ! Εὐχαριστῶ !

ΤΟ ΡΩΣΙΚΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ

Η ΛΑΜΠΡΑ ΑΥΤΟΥ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Ὑπὸ τὰς καστανέας.—Ἡ ἁγιορείτικη ξυλεία.—Τὸ ἔκλαμπρον πανόραμα τοῦ Μοναστηρίου.—Πόλις ὁλόκληρος.—Ἡ συγκέντρωσις χιλιάδων μοναχῶν.—Ὁ Πορτάρης καὶ οἱ ἄρτοι τῆς ἐλεημοσύνης.—Τὰ ἀρχονταρίκια κατάμεστα.—Ἡ προετοιμασία τῶν φαγητῶν.—Δύο χιλιάδες ὀκάδες ψάρια. — Διακόσιαι ὀκάδες κρόμμυα καὶ ἄλλαι τόσαι τομάτας.—Ἡ κωδωνοκρουσία τοῦ «μικροῦ Ἑσπερινοῦ».—Οἱ ἐργάται τῆς Μονῆς.—Τὸ καφενεῖον.

Ἐπιθυμῶν νὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν ὡραίαν πανήγυριν τοῦ παμμεγίστου Ρωσικοῦ Μοναστηρίου, ἑορτάζοντος εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἀνεχώρησα ἐκ Καρυῶν, μεσημέριον σχεδόν. Εἰς τὸν Ἄθωνα, ὅπου τὰ τόσα πυκνὰ καὶ ἀπέραντα δάση, δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε τὸ καῦμα· διότι βαδίζετε ὑπὸ δροσερωτάτην σκιὰν καστανεῶν, τὰς ὁποίας δὲν διαπερνοῦν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Μετὰ δὲ μιᾶς ὥρας πορείαν ἐπὶ ἡμιόνου ἔφθασα εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ βουνοῦ· καὶ ἀφίνων ὄπισθέν μου τὰς βορείους τοῦ Ὄρους ἀκτὰς καὶ τὴν εὔμορφον Θάσον ἡσυχάζουσαν πέραν εἰς τὸν γλαυκὸν πόντον, κατῆλθον εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Ρωσικοῦ, θαυμάζων ἀδιακόπως τὰ καλλιεργημένα τῶν καστανεῶν δάση, ἐξ ὧν παράγεται ἡ ἀρίστη ἐκείνη οἰκοδομήσιμος ξυλεία, ἡ «ἁγιορείτικη», *μὲ τὄνομα*. Ἐνόμιζεν ὅτι ἦσαν λεμονέαι τὰ ὡραῖα δένδρα· τόσον χλοερὰ καὶ τόσον σκιερὰ ἦσαν τὰ καταπράσινα φύλλα των. Ὑπὸ τὴν δροσερὰν τούτων σκιὰν περιπατῶν, μετὰ μίαν ἀκόμη ὥραν εἶδον τοὺς στιλπνούς, πολλοὺς καὶ καταπρασίνους θόλους, καὶ τοὺς χρυσοῦς σταυροὺς τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου, ὅπερ ἐθεώρουν ἐκ τοῦ ἀνωφεροῦς

ἐκεῖ μετὰ θαυμασμοῦ ὡς μίαν μεγάλην πόλιν ἐπαύλεων καὶ ἀνακτόρων.

Κείμενον παρὰ τὴν ἀκτήν, ὀλίγον πέραν τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται πολυδαίδαλον καὶ πολυώροφον. Ἐκ τῶν ἀρχαίων δὲ ἑλληνικῶν κτιρίων σώζεται ἀνέπαφον μόνον τὸ ὡραῖον Καθολικόν, ἕνας ὡραιότατος Ναός, καὶ 6 παρεκκλήσια περικλεισμένα πλέον μετὰ τὴν Ρωσικὴν κατάκτησιν ἀπὸ πολυαρίθμους πυργοειδεῖς οἰκοδομὰς τῶν νέων κυριάρχων, οἱ ὁποῖοι κατέστησαν αὐτὴν ὀνομαστὴν καὶ μοναδικὴν εἰς τὸ εἶδός της μὲ τὰς μαρμαροκτίστους καὶ πανυψήλους πτέρυγάς της, παρέχουσιν ὄψιν μιᾶς ὁλοκλήρου πόλεως. Ὁ ξένος ἀπομένει κατάπληκτος εὑρισκόμενος ἐνώπιον ποικιλορρύθμου σειρᾶς οἰκοδομῶν καὶ παραρτημάτων, ἄλλων ἐξεχόντων, καὶ ἄλλων εἰσεχόντων, τὰ ὁποῖα εἶνε ὅλα μὲ θόλους καταπρασίνους ἐστολισμένα, τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου, μὲ χρυσοῦς σταυρούς, μὲ παράθυρα μεγάλα καὶ μικρά, μὲ ἐξώστας καὶ ἁπλωταριαῖς, μὲ τειχόκαστρα καὶ αὐλὰς καὶ παρααυλάς, ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις, καὶ κρυψῶνας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, εἰς τοὺς διαδρόμους, ὑπὸ τὰς κλίμακας, διὰ νὰ χωρῇ ἡ ἀναρίθμητος μυρμηκυιὰ τῶν μοναχῶν.

Ἀποβιβασθεὶς ὁ ξένος, ὀλίγον παραπάνω ἀπὸ τὴν βραχώδη ἀκτὴν συναντᾷ ἀμέσως τὴν τοξοειδῆ Πύλην τοῦ Μοναστηρίου, ἐντὸς τοῦ τόξου τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἀρχαία βυζαντινή, τῆς παλαιᾶς Μονῆς, ἀλλὰ μὲ ρωσικὴν ἐπιγραφήν. Οἱ ρῶσοι γενόμενοι κύριοι τῆς Μονῆς ἤλλαξαν πᾶν τὸ ἑλληνικόν. Μόνον τὸ παλαιὸν Καθολικὸν ἐσεβάσθησαν ἀφήσαντες αὐτὸ ὅπως ἀρχῆθεν ἦτο. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χῶρός του δὲν ἐπαρκεῖ νὰ ἐκκλησιάζωνται τόσοι μοναχοί, ἄνω τῶν 1500, ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ὀροφὴν πρὸς βορρᾶν, ἔκτισαν ἕνα παμμέγιστον Ναὸν εἰς τιμὴν τῆς Ἁγίας Σκέπης, ὅλον ἀπαστράπτοντα ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὅπου ἐκκλησιάζονται οἱ Ῥῶσοι μὲ ἄνεσιν. Ἀπέμεινε δὲ ὡσαύτως ἀνέπαφος καὶ ἡ ἀρχαία τοῦ Βυζαντινοῦ Μοναστηρίου Τράπεζα μὲ τὰς ὡραίας τοιχογραφίας της.

Ἀλλὰ μοὶ ἐπεφυλάσσετο ἄλλη μείζων ἔτι ἔκπληξις. Ἐθαμβώθην ὁλοτελῶς ὅτε εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν εἶδον αὐτὴν κατάμαυρον ἐκ τῶν ἀναριθμήτων μοναχῶν, οἵτινες ξετινάξαντες πλέον τὰ ὑποδήματά των ἐκ τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας περιεπάτουν καθ' ὁμίλους ἐκεῖ, ἀναμένοντες τὴν ἔναρξιν τοῦ *Ἑσπερινοῦ*. Κ' ἐξηκολούθουν ὁλονὲν νὰ ἔρχωνται καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι. Οὐδέποτε εἶχον ἴδει ἐπὶ τὸ αὐτὸ τόσους μαυροφόρους. Οἱ ρῶσοι πατέρες καλοενδεδυμένοι καὶ αὐτοὶ εἶχον εἰς τὸ πρόσωπόν των ρίψει μίαν φαιδρότητα πάντῃ εὐφρόσυνον, ἀναμεμιγμένην μετά τινος ὑπερηφανείας καὶ αὐταρεσκείας, γεννήματα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐθνικῆς των μεγαλειότητος.

Αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ οἱ πλέον αὐστηροὶ ἀποβάλλουσι τὸ ξηρὸν τῆς ὄψεως, καὶ θέλουσι νὰ φανῶσι μειλίχιοι καὶ εὐπροσήγοροι. Ἄλλως δὲ οἱ ρῶσοι δὲν εἶνε κακοὶ κατὰ βάθος, τοὐλάχιστον οἱ κατώτεροι μοναχοί, εἶνε ἁπλούστατοι ἄνθρωποι. Ὁ πορτάρης εἶχεν ἀφήσει ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς πάντας, οὔτε διαμονητήρια ζητεῖ, οὔτε ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἐρχομένων. Εὐτραφής, ὡς ἦτο, μὲ τὰ καινούργια ράσσα του, ἐκάθητο εἰς τὴν θολωτὴν εἴσοδον μὲ ἐλεῆμον θεωρῶν βλέμμα τοὺς σωρευμένους ἐκεῖ ἐνώπιόν του ἄρτους, τοὺς παμμεγίστους ἐν σχήματι ὀρθογωνίων, ὁποῦ ἕκαστος ζυγίζει 8 ὀκάδας, οἵτινες ἐκεῖ ἔκειντο πρὸς ἐλεημοσύνην. Ἄλλος δὲ βοηθός του μὲ μάχαιραν μεγάλην ἦτο ἕτοιμος ν' ἀρχίσῃ νὰ κόπτῃ ἕκαστον ἄρτον εἰς 8 τεμάχια· διότι οὕτω κομμένος διανέμεται. Οἱ ξενῶνες πάμπολλοι καὶ ποικίλοι, ἄλλα δωμάτια καὶ κελλία, ὅλα ἐγέμισαν. Τὴν τρίτην ὥραν πλέον δὲν ὑπῆρχεν οὔτε κλίνη, οὔτε θέσις. Ἐγὼ γνωρίζων καὶ ἐξ ἄλλης ἐπισκέψεώς μου τὸν ἀρχοντάρην, κάλλιστον ρῶσον μοναχὸν ἐκ Καυκάσου, ἐπορεύθην κατ' εὐθεῖαν ζητῶν κλίνην.

— Τώρα, τώρα, τί κάμει ἐγώ, μοὶ ἔλεγε στριφογυρίζων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς ἄνθρωπος πολὺ ἀπησχολημένος, ἐνῷ ἐξηκολούθουν νὰ βλέπω σωρείαν ξένων μοναχῶν, ἄλλους καθημένους εἰς τοὺς ἐξώστας καὶ ἄλλους τρώγοντας εἰς τὰ δωμάτια ἢ πίνοντας τσάϊ, εὔγευστον καὶ ἄφθονον. Οἱ ὑπηρέται ἐπηγαινοήρχοντο βαστάζοντες φαγητὰ καὶ ἰμπρίκια.

— Λοιπόν, δὲν ἔχει μέρος : ἠρώτων πάλιν ἐγώ.

— Δὲν ἔχειμι, δὲν ἔχειμι. Ἀγρυπνία ἀπόψε· ἐκκλησία ἀπόψε. Δὲν ἔχειμι ὕπνο !

Ἂν καὶ κουρασμένος καὶ ἐπιθυμῶν νὰ καθίσω ὀλίγον, ὅμως ἀπό τινος θυρίδος ἰδὼν κάτω εἰς τὴν αὐλὴν πληθὺν μοναχῶν, παρεσύρθην πάλιν ἐκ τοῦ σπανίου θεάματος καὶ κατῆλθον καὶ ἀνεμίχθην μετὰ τῶν πενθίμων ἐκείνων ὁμίλων, μελετῶν τὰς καλογηρικὰς ὄψεις. Ἦσαν ἐκεῖ ἐξ ὅλων τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καὶ ὅλων τῶν καλυβῶν τῶν Σκήτεων καὶ τῆς ἐρήμου. Σιωπηλοὶ καὶ ὠχρόλευκοι ἀσκηταὶ ρηματίζοντες εἰς τὸ προαύλιον καὶ προσμετροῦντες τὰ ῥήματά των διὰ τῶν κόκκων τοῦ τριχίνου κομβοσχοινίου των, λάλοι κελλιῶται συναντῶντες ἐκεῖ τοὺς γνωρίμους των καὶ ἀνοίγοντες μακρὰς διαλέξεις, μὴ ἀφίνοντες ἀπειράκτους καὶ τοὺς ρώσσους διακονητάς, οἵτινες μὲ τὰ βαρέα των πατήματα καὶ τὰς ξανεμιζομένας ἄκρας τῶν πλατέων ράσσων δέσχιζον τοὺς διαδρόμους ἢ κατήρχοντο τὰς κλίμακας.

Ἦσαν ἀκόμη καὶ οἱ *φερέοικοι* ἐκεῖνοι, οἵτινες διέρχονται ἡμέρας καὶ μῆνας ἐν ἀργίᾳ, περιηγούμενοι τὰς μονάς, εὑρίσκοντες πολὺ γλυκὺν τὸν ἁγιορείτικον ἄρτον, οἱ *κυκλευταὶ* ὑπὸ τῶν παλαιῶν καλούμενοι.

Ἄλλοι πάλιν, οἱ πενέστεροι, ἐθαύμαζον τὸν πλοῦτον τοῦ Κοινοβίου ἐν τοῖς μεγάλοις μαγειρείοις, ὅπου 20 πατέρες ἡτοίμαζον τὰ φαγητὰ μὲ ὀγκώδεις βούρτσας ξύοντες τὰ λέπια μεγάλων ἰχθύων νωπῶν ὀρφῶν ἕως 300 ὀκάδων καὶ πλύνοντες εἰς τὸ ψυχρὸν καὶ διαυγὲς ὕδωρ τῶν ἐγγὺς κρηνῶν ἄλλους ἰχθῦς ἕως 2000 ὀκάδας. Ἄλλοι ἐκαθάριζον καὶ ἔκοπτον τὰ κρόμμυα ἕως 200 ὀκάδας καὶ τῆς τομάταις ἕως 300 ὀκάδες, ἐν ᾧ ἕτεροι εἶχον ἤδη καταιβάσει ἀπὸ τῆς ἐσχάρας τὸν παμμέγιστον λέβητα τὸν περιέχοντα τὴν ὀρεκτικὴν καὶ παχεῖαν μουροῦναν, τοποθετήσαντες αὐτὸν διὰ τοῦ ἀνελκυστικοῦ μηχανήματος εἰς μεγάλην τροχοφόρον τράπεζαν, ὅπως οὕτως εὐκόλως τὸν μεταφέρωσιν εἰς τὸ μέρος ὅπου θὰ ἐγίνετο ἡ διανομή.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην 3 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἐκτύπησαν οἱ βαρεῖς κώδωνες τὸν *μικρὸν Ἑσπερινὸν* πληροῦντες ἤχων ἐκκωφωτικῶν τὰς στοὰς τοῦ Κοινοβίου. Πάραυτα οἱ πολυάριθμοι ἐργάται παύσαντες ἔξω τὰς ἐργασίας των, εἰς τοὺς κήπους καὶ τὰς οἰκοδομάς, εἰσήρχοντο εἰς μακρὰς γραμμάς, ὅπως καθαρισθῶσι καὶ ἐνδυθῶσι διὰ τὴν ἀγρυπνίαν. Μετ' ὀλίγον τοὺς εἶδον εἰς μακρὰν γραμμὴν πάλιν νὰ διέρχωνται καθαροί, καὶ ν' ἀναβαίνωσι τὰς κλίμακας ἐν πλήθει.

Εἶνε καμμία ἄλλη ἐκκλησία ἠρώτησα ;

— Ὄχι· πηγαίνουν εἰς τὸ καφενεῖον !

Μάλιστα εἰς τὸ Κοινόβιον ὑπάρχει καὶ καφενεῖον, ἐν ᾧ διανέμεται εἰς τοὺς Ρώσους τὸ τσάϊ καὶ εἰς τοὺς γραικοὺς ὁ καφὲς ἐν ἀφθονίᾳ.

Ἡ ἀγρυπνία.—Μεγαλοπρεπεστάτη παράταξις τοῦ Ἱερατείου. — Αἱ ὁμοιόμορφοι βυζαντιναὶ στολαί —Ἡ ψαλμῳδία.— Ὁ Διακο-Συνέσιος —Ἕνας πολὺ ὡραῖος μουσικὸς διάλογος.—Οἱ ρωσικοὶ κώδωνες καὶ τὰ βυζαντινὰ σήμαντρα.—Ὁ πολυθαύμαστος ἁγιασμὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου.—Τὸ μεσημέρι ἔληξεν ἡ λειτουργία.—Εἰς τὴν Τράπεζαν.—Ἀφάνταστον βυζαντινὸν μεγαλεῖον.—Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν.—Ἐπάνω εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα.

Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἤρξατο ἡ ἀγρυπνία καὶ εἰς τοὺς δύο ναούς, ἐπάνω εἰς τὸν ρωσικὸν καὶ κάτω εἰς τὸ καθολικόν, ὅπου κυρίως τελεῖται ἡ ἐπίσημος πανήγυρις τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, χοροστατοῦντος ἑνὸς ἀρχιεπισκόπου ἐκ τῶν ἡσυχαζόντων ἐν Ἄθωνι. Ἡ ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας, μικτὴ εἰς ἑλληνικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν, παρετάθη μεχρι τῆς 5 1/2 ὥρας της πρωίας, ὅτε μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ἡγούμενος φέρων ρωσικὴν μίτραν, τὸν μανδύαν καὶ τὴν ἐπίσημον ράβδον, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἱερεῖς καὶ διάκονοι ἐξελθόντες πρὸ της εἰσόδου ἔψαλαν τὸν *ἁγιασμὸν* πολυτελέ-

στατα, μεθ' ὃ ἔκρουσαν γλυκύτατα τὰ ῥυζαντινὰ σήμαντρα καὶ ἤρξατο ἡ θεία Λειτουργία, βουζόντων τῶν ρωσικῶν κωδώνων. Τὸ θέαμα ἐν τῷ χορῷ ἦτο μεγαλοπρεπέστατον.

Ἐλειτούργησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος μετὰ 33 ἱερέων καὶ 12 διακόνων, φερόντων ὅλων ὁμοίας ἱερατικὰς στολάς, τὰς λεγομένας μαρτυρικὰς εἰς μνήμην τοῦ μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος, ἤτοι ἐρυθροῦ χρώματος μετὰ χρυσῶν σταυρῶν ὡς ποικιλμάτων. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἱερατικῶν στολῶν καλεῖται «πολυσταύριον», καὶ εἶνε ἀπομίμησις ἀρχαιοτάτων ῥυζαντινῶν στολῶν τοῦ Ε΄ αἰῶνος. Οὕτω ζωγραφίζονται οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι εἰς τὰς ἀρχαιοτέρας ῥυζαντινὰς ἁγιογραφίας. Φαντασθῆτε λοιπὸν τὸν Ναὸν κατάχρυσον μὲ τὰς βαρυτάτας ἀργυρωμένας ρωσικὰς εἰκόνας τοῦ τεμπλέου, μὲ τὰ δύο νεώτατα μεγάλα εἰκονοστάσια κατάχρυσα, κομισθέντα ἄρτι ἐκ Ρωσίας, μὲ τὰ πολλὰ φῶτα τῶν πολυελέων, μανουαλίων, καὶ τοῦ στεφάνου τοῦ χοροῦ, καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐν τῇ *Εἰσόδῳ* 33 ἱερεῖς καὶ 12 διακόνους. Θέαμα ἐπιβλητικώτατον.

Ἡ ψαλμῳδία γίνεται ἑλληνιστὶ καὶ ρωσιστί, κατὰ τὸ Βυζαντινὸν ὕφος καὶ κατὰ τὴν τετραφωνίαν. Μέρος μὲν τῆς ἀκολουθίας γίνεται ἑλληνιστὶ καὶ μέρος δὲ ρωσιστί. Τὰ *Κεκραγάρια*, κατὰ τὴν Ἀγρυπνίαν, ἐξετελέσθησαν πολὺ ὡραῖα κατὰ τὸ βυζαντινὸν ὕφος ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ μετακληθέντος πρωτοψάλτου Διακο-Συνεσίου, Δοχειαρίτου, ὅστις καλλίφωνος λίαν καὶ εἰδήμων τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς καλεῖται πάντοτε κατὰ τὰς ἑορτὰς παρὰ τῶν διαφόρων Μονῶν, καταθέλγων μὲ τὴν ὑψιφωνίαν του. Αὐτοὶ οἱ ρῶσοι μοναχοί, παρετήρησα, τὸν ἤκουον μὲ πολλὴν κατάνυξιν, εὐφραινόμενοι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μελῳδίαν· ἀλλ' ὅμως, οἱ πλέον φανατικοὶ οἱ ἐμμένοντες ἀκλόνητοι εἰς τὰ πάτριά των, εἶδα ὅτι, ἀρχομένης τῆς ἑλληνικῆς ψαλμῳδίας, ἐξήρχοντο τοῦ Ναοῦ, κρυφά-κρυφά· ἀλλὰ δὲν ἔφευγον ὁλοτελῶς, παρέμενον ἔξω εἰς τὸν Νάρθηκα, ἔνθεν ἤκουον μὲ κρυφὴν χαρὰν τὴν ψαλμῳδίαν μας. Πλησιάσας ἕνα τούτων, ἕνα ὠχρὸν καὶ εὐπροσήγορον γαλανομμάτην, τὸν ἠρώτησα :

— Πῶς φαίνεται μουσικὴ δική μας ;

— Βυζαντίνα ;

— Ναί, πῶς πάει αὐτί :

— Αὐτί καλό, πολὺ καλό, μοῦ ἀπήντησε μειδιῶν ὁ νεαρὸς ρῶσος.

— Ἀφοῦ αὐτὶ καλό, πῶς δὲν ψάλλει ἔτσι ροῦσο ;

— Πῶς ψάλλει ; Βυζαντίνα ;

— Ναί, Βυζαντίνα, ἐπανέλαβον.

—Ἐμεῖς φυλάει ὅ,τι βρῇ. Φυλάει ὅλα ὅπως βρῇ. Φυλάει παλαιὰ ὅλα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, πλησιάσας γέρων ρῶσος ἔρριψε βλοσυρὸν βλέμμα πρὸς ἐμέ, καὶ ἄγριον οὖς εἰς τὴν ὁμιλίαν μας· καὶ εἶπε μὲ ὀργήν:

— Ἐμεῖς ἔτσι ψάλλει, καλὰ ψάλλει. Καλλίτερα ἀπὸ ὅλο κόσμο ψάλλει ἐμεῖς!

Καὶ ἀπεσύρθη καταρώμενος:

— Ἄ! Σκουσένιε !

Καὶ ἓν ἄλλο δὲ παρετήρησα κατὰ τὴν Ἀγρυπνίαν. Ἀρέσει εἰς τοὺς Ρώσους πολὺ παρὰ πολὺ ἡ σεισμόηχος καὶ βροντερὰ κωδωνοκρουσία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σείονται τὰ θεμέλια τῆς Μονῆς, ἀλλ' ὅμως εὐφραίνονται ὑπερβολικὰ πρὸς τοὺς γλυκυτάτους ἤχους τῶν βυζαντινῶν σημάντρων, τὰ ὁποῖα κρούονται μετὰ τὴν τῶν κωδώνων βροντήν. Τὴν χρῆσιν τῶν σιδηρῶν καὶ ξυλίνων βυζαντινῶν σημάντρων διετήρησαν μὲ πολλὴν ἀγάπην οἱ ρῶσοι· κρούουσι δὲ αὐτὰ πολὺ τεχνηέντως, καὶ μὲ τόσην ἁβρὰν αἰσθητικότητα, ὡς νὰ ἀναγνωρίζουν οἱ ἴδιοι τὴν λεπτοτάτην διαφορὰν τῶν δύο αὐτῶν κρούσεων· τῆς μιᾶς μὲν ὁμοιαζούσης μὲ τρικυμίαν καὶ καταιγίδα, καὶ τῆς ἄλλης δὲ μὲ ἀνοίξεως αὔραν καὶ ἀηδονολογήματα, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν γλυκυτάτας ἀναμνήσεις εἰς τὸν ταξειδιώτην.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ὄρθρου, ἀνατείλαντος ἤδη τοῦ ἡλίου, εἰς τὸν ἐξωτερικὸν πρόναον, ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ *φιάλῃ*, ἐτελέσθη μεγαλοπρεπέστατος ἁγιασμὸς εἰς τιμὴν τοῦ ἑορταζομένου Μεγαλομάρτυ-

ρος ὑπὸ ὁλοχρύσου ἱερατείου, παρισταμένου καὶ τοῦ Ἡγουμένου Μακαρίου μὲ τὴν ρωσικὴν μίτραν του, τὸν χρυσοΰφαντον μανδύαν του καὶ τὴν ποιμαντικήν του ράβδον, ἐν μέσῳ παρατάξεως χιλιάδων μοναχῶν, ὅλων μὲ τὰ κουκούλλια καὶ τὰ Σχήματά των. Πανόραμα πολὺ θεαματικόν.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἥτις ἔληξε περὶ τὴν 11 ½ ὥραν, οἱ μὲν μοναχοὶ καὶ οἱ προσκυνηταὶ ἐξῆλθον, διασπαρέντες ἔξω εἰς διάφορα μέρη τοῦ προαυλίου, τὸ ὁποῖον ἐδροσοβολοῦσεν ὅλον ἀπὸ τὴν τεχνιτὴν ἐπὶ τούτῳ γενομένην βροχὴν διά τινος μακροῦ σωλῆνος, ὁ δὲ Ἡγούμενος ἐδέξατο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ καφενείου τὰς εὐχὰς τῶν ἐπισήμων ξένων, ἐν οἷς διεκρίνετο ὁ ἡγούμενος τοῦ Ζωγράφου, βουλγαρικοῦ μοναστηρίου, εὐτραφὴς ἱερομόναχος βούλγαρος, με τὰ παράσημά του τὰ ρωσικά, ἀκολουθούμενος ὑπό τινων ἄλλων ζωγραφιτῶν πατέρων, καὶ ἄλλοι τινὲς Προηγούμενοι καὶ ἀντιπρόσωποι ἄλλων μοναστηρίων, ὀλίγων ὅμως, διότι ὡς θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ εἴπωμεν εἰς ἄλλα ἡμῶν ἄρθρα, ἤδη ὑπάρχει μὲν ὁμόνοια ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες πατέρες καὶ προεστοὶ δεικνύουσι κάποιαν ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν εἰς τὰς ρωσικὰς τελετάς, θέλοντες νὰ μειώσωσιν οὕτω τὸ ἐξασκούμενον γόητρον τῶν ξένων κατακτητῶν, διὰ τῆς ἀποχῆς των ἐκφράζοντες μίαν μυστικὴν θλῖψιν διὰ τὰς ἐπελθούσας ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μεταβολὰς ἀπὸ τοῦ 1875.

Μετὰ τοῦτο ὁ Ἡγούμενος φέρων τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ στολήν, τὸν ἱερὸν μανδύαν καὶ τὴν ποιμαντικὴν ράβδον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τράπεζαν, προηγουμένων κηρίων καὶ τοῦ χοροῦ τῶν ψαλτῶν, ἐνῷ ὁ μέγας κώδων ἔσειε διὰ τοῦ δεινοῦ ἤχου του τὰς στέγας καὶ τὰ θεμέλια τῶν διαφόρων οἰκοδομῶν. Ἡ Τράπεζα τοῦ ρωσικοῦ Κοινοβίου εἶνε ἡ παλαιὰ βυζαντινή, μὲ τὰς παλαιὰς τοιχογραφίας, περιλαμβάνουσα εἰς δύο στοίχους μακρὰς τραπέζας διὰ 500 πατέρας [1].

1. Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον παρεθέσαμεν τὸ καλὸν διάγραμμα τῆς Τραπέζης τῆς Λαύρας, ἔνθα οἱ μοναχοὶ φαγόντες ἤδη ἐξέρχονται ἐν Ἱερᾷ παρα-

Ἐκεῖ ἔφαγεν ὁ Ἡγούμενος μετὰ τῶν μοναχῶν. Οἱ κοσμικοὶ καὶ οἱ ἐπίσημοι ἐκ τῶν κεκλημένων ἔφαγον ἐπάνω εἰς τοὺς ξενῶνας, ἐν πλούτῳ ἐδεσμάτων καὶ ποικιλίᾳ μεγάλῃ. Οἱ ἐν τῷ μεγάλῳ μάλιστα Ἑστιατορίῳ φαγόντες, ἐν οἷς ὁ ἱερουργήσας ἀρχιεπίσκοπος, ὁ παρεπιδημῶν πρῴην Πατρῶν καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἱ προσελθόντες ἀντιπρόσωποι τῆς Κοινότητος καὶ οἱ Ζωγραφῖται πατέρες, εἶχον ἐνώπιόν των μίαν πλουσιωτάτην παράθεσιν ἐδεσμάτων ἐπὶ τῇ μεγάλῃ πανηγύρει τοῦ Μεγαλομάρτυρος, θαυμάζοντες τὴν τέχνην καὶ πολυτροπίαν τῆς ρωσικῆς μαγειρικῆς, ἁμιλλωμένης πρὸς τὴν ὀψοποιΐαν τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν ξενοδοχείων, ἐν λεπτῇ καθαριότητι καὶ ἁβρᾷ περιποιήσει. Ἐκεῖ ἐθαυμάσαμεν τὰ ὡραῖα σαρακοστινὰ petits-pâtés, εὐωδιάζοντα καθόλου εὐλογίαν, καὶ τὴν παχεῖαν μουροῦναν ἐξηυγενισμένην πανσόφως. Τὸ δὲ θαυμαστότερον πάντων, ὅπερ δὲν εἴδομεν ἐν Ἀθήναις ἀκόμη, ἦτο τὸ μαῦρο χαβιάρι, ἐκλεκτὸν καὶ εὔγευστον καὶ ὀρεκτικόν, ἀριστοκρατικὸν ὄψον, κοκκωτὸν καὶ σπυρωτὸν εἰς θαυμαστὸν τρόπον, νωπότατον δὲ καὶ γλυκύτατον. Ἐγὼ ὅμως λεληθότως πως ἐπροτίμησα τὸ λιπῶδες ἐκεῖνο ξυρίχι, συνοδευόμενον ὑπὸ ἀφρώδους ἁγιορείτικου οἴνου, κρατερῶς ἐντείνοντος τὰς δυνάμεις τοῦ ὁδοιπόρου, ὅστις, ἀπεφάσισε νὰ βαδίζῃ τὰ μαῦρα καὶ ἔρημα ἐκεῖνα δάση, ὅπου τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ ἀνθρώπου, ὀρφανὸν καὶ τεθλιμμένον, ἀγωνίζεται τὸν κράτιστον τῶν ἀγώνων τῆς ἐξαϋλώσεως τοῦ γηΐνου σαρκίου...

Μετὰ τὸ γεῦμα ἀνήλθαμεν εἰς τὴν μεγάλην Αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ὑψηλά, ἐπάνω εἰς τὸν τέταρτον ὄροφον καταλαμβάνουσαν ὁλόκληρον μέγα τετράγωνον, μὲ παμπόλλους ἐξώστας θεαματικούς, ἀφ' ὧν θεωρεῖ κανεὶς μὲ ἀπερίγραπτον ψυχικὴν τέρψιν τὸν ὡραῖον

τάξει ὡς ἀπὸ τοῦ Ναοῦ. Καὶ ἐν μὲν τῇ Λαύρᾳ δὲν γίνεται πλέον ἡ ἐθιμοταξία αὕτη, διότι εἶνε ἰδιόρρυθμος Μονή. Εἰς τὰ Κοινόβια ὅμως τελεῖται αὕτη ἀπαράλλακτα ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Οἱ δὲ Ρῶσοι δεχθέντες τὸν Κοινοβιακὸν βίον, ἐτήρησαν αὐστηρότατα τὰς παλαιὰς βυζαντινὰς διατάξεις καὶ διατυπώσεις τῆς Τραπέζης.

Σιγγιτικὸν κόλπον, εἰσχωροῦντα εἰς βάθος τῆς Χαλκιδικῆς, καὶ τὰς φαιὰς ἐρημονήσους τοῦ Αἰγαίου, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Ἄθωνος, μέχρι Σκιάθου, καὶ Σκοπέλου. Ἡ αἴθουσα αὕτη εἶνε πολυτελέστατα στολισμένη ὡσὰν τῶν πλουσιωτέρων ξενοδοχείων, μὲ ἀνάκλιντρα, μὲ πολυθρόνας, μὲ κυκλικὰς τραπέζας, καὶ μὲ ἄλλα ἀντικείμενα καὶ μικροκομψοτεχνήματα, εὐμαρείας καὶ πλούτου μαρτύρια, πλὴν καθρεπτῶν. Εἰς δὲ τοὺς τοίχους της εἶνε ἀνηρτημέναι αἱ εἰκόνες τῆς πολυμελοῦς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρωσίας, τῶν Μητροπολιτῶν, καὶ

Ἄποψις τοῦ Ρωσικοῦ Μοναστηρίου.

τῶν Κατακτητῶν τοῦ ἑλληνικοῦ Κοινοβίου τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπει ἡ ζωηρὰ εἰκονογραφία τοῦ πανούργου ἐκείνου Ἱερωνύμου μὲ τὸν βαθὺν πώγωνα διῃρημένον εἰς δύο μέχρι τοῦ στήθους, περὶ οὗ θὰ ὁμιλήσωμεν κατόπιν. Εἰς ὡραίαν πάλιν θέσιν κρέμαται ἡ εἰκὼν τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ—Χαμίτ, κυριάρχου τῆς ἱερᾶς χώρας. Ἐννοεῖται, δὲν λείπουν αἱ εἰκόνες καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλλάδος, ἧς τὰ ὀνόματα ἀκούει κανεὶς μνημονευόμενα ἐν τῇ Λειτουργίᾳ, πλὴν τοῦ Βασιλέως, οὗ ἡ μνημόνευσις ἀπαγορεύεται, ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ὡς

ἑτεροδόξου. Ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῇ τῆς πολυτελοῦς χλιδῆς ἐλάβομεν τὸ σύνηθες μετὰ τὸ γεῦμα *ἐπιλεκάνιον*. Κατὰ δὲ τὰς γινομένας συνήθεις ὁμιλίας ἐν τοιαύταις πολυόχλοις ὑποδοχαῖς, μετὰ πολλῆς περιεργείας ξένοι τινὲς ἀνταποκριταὶ ἐζήτουν παρ' ἐμοῦ πληροφορίας περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, οἱ δὲ Ῥῶσοι μετ' ἐπιμονῆς ἀνηρεύνων τὰς ἐντυπώσεις μου περί τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, τῆς ἀγρυπνίας, κωδωνοκρουσίας καὶ λοιπῶν.

Κάτω ἐν τῇ Τραπέζῃ τοῦ Κοινοβίου οἱ 500 μοναχοὶ προεξάρχοντος τοῦ Ἡγουμένου ἔτρωγον, καὶ ἔξω ἄλλοι 500 περιέμενον νὰ τραπεζωθῶσι, καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλοι 500 ἀκόμη. Τόσος ἦν ὁ συγκεντρωθεὶς πληθυσμὸς τῶν μοναχῶν καὶ κοσμικῶν κατὰ τὴν πανήγυριν, ἥτις μὲ ὅλην τὴν ὡς ἐκ τῆς πληθύος ἀνησυχίαν παρηγορεῖ καὶ ἐπαναπαύει τινὰ λίαν εὐφροσύνως, διότι δὲν εἶνε μικρὸν καὶ σύνηθες νὰ ἴδῃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένους 3000 μοναχοὺς μὲ τὰ κατάμαυρα ράσσα καὶ τὰ καταύμαυρα κουκούλλια.

Παρὰ τὴν ἀκτήν.—Καΐκια καὶ πλοιάρια.—Τὰ φιλοδωρήματα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.—Ἡ ῥωσικὴ Σκήτη «Σφηνιά».—Ἡ ἀτμάκατος τῆς Μονῆς.—Τὰ Μεθέορτα.—Ἡ ἀναχώρησις τῶν ἑορταστῶν. Σεισμὸς κωδωνοκρουσίας.—Ἡ προπομπὴ τῶν Ζωγραφιτῶν Πατέρων.—

Τὸ δειλινὸν τῆς πανηγύρεως, ξεκουρασμένος ὀλίγον ἀπὸ τὴν παρελθοῦσαν ἀγρυπνίαν, κατελθὼν πρὸς τὴν ἀκτήν, ἐκάθησα ὑπὸ τὴν σκιὰν μιᾶς χλοερωτάτης πλατάνου, θεωρῶν τὰ διάφορα πλοιάρια, ὁποῦ εἶχον συναχθῆ ἐκεῖ διὰ τὴν πανήγυριν, καὶ ναύτας φορτωμένους ἄρτους καὶ φαγητὰ καὶ οἶνον, ὅπου κατήρχοντο εἰς τὰ πλοῖά των νὰ ἑορτάσουν καὶ αὐτοὶ τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα μὲ τὰ πλούσια δῶρά του. Παρακάτω ἀπὸ τὴν ὡραίαν μου πλάτανον ἐσχηματίζετο κρημνὸς μέχρι τοῦ παραλίου κύματος, στερεούμενος ὅμως διὰ ξηρολίθων, ἀπὸ τινος ὀπῆς τοῦ ὁποίου σιδηροῦς κρουνὸς ἐξηκόντιζε μετὰ πατάγου διαυγὲς καὶ κατάψυχρον ὕδωρ, ὡσὰν νὰ εἶχε

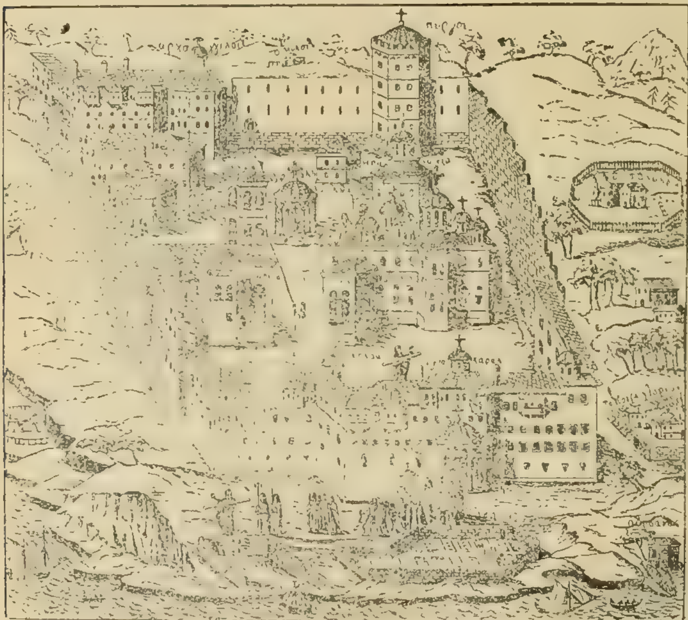
μέσα του πάγον, λίαν παρήγορον διὰ τὰς καυσώδεις ὥρας τοῦ θέρους εἰς τὴν πρὸς δύσιν πλευρὰν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐκεῖ καθήμενος ἀγνάντευα κάτω εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου, πρὸς τὸν ἰσθμὸν, τὴν Σκήτην τοῦ Ῥωσικοῦ Μοναστηρίου, εἰς θέσιν ὁποῦ φέρει ἕνα πολὺ ἄσχημον ὄνομα *Γουροῦνι* κοινῶς ὀνομαζομένην—Σφηνιὰ—ἧς αἱ καλύβαι ὡς ἀρνία ἐφαίνοντο ἀπὸ τὸ Κοινόβιον [1]. Ἐκεῖ διεσκέδαζα μὲ τὴν ῥωσικὴν μαύρην ἀτμάκατον, ἡ ὁποία παραλαβοῦσα ἱκανοὺς ἐκ τῶν ἐπισήμων ἑορταστῶν ἔπλεεν ὁλοταχῶς πρὸς τὴν Σκήτην, εἰς περίπατον θαλασσινὸν πρὸς τέρψιν. Εἰς τὰς μαρμαρίνας δὲ προκυμαίας πέραν, πάμπολλα μικροκάϊκα εἶχαν συγκεντρωθῆ ἀπὸ τὴν νύκτα ἀκόμη, ὅπου ἐπωλοῦσαν διάφορα τοῦ θέρους ὀπωρικὰ, καὶ εἴδη ἀποικιακῶν, καὶ ἁλμυρὰ ὀψάρια καὶ οἴνους καὶ λοιπά, καταρτισθείσης ἐκεῖ πολυόχλου ἀγορᾶς ζωηροτάτης.

Μετ' ὀλίγον γλυκύτατος ἦχος τοῦ σημάντρου ἀντηχοῦσε κάτω εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ τὰς ὡραίας προκυμαίας τοῦ Μοναστηρίου. Ἐσήμαινεν ὁ *Ἑσπερινός*, ὁ *Μεθέορτος*, ἐνωρὶς, διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας, μετὰ τὸν ὁποῖον ἤρχισαν νὰ ἀπέρχωνται οἱ πλεῖστοι τῶν προσκυνητῶν καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπισήμων τῶν ἄλλων Μονῶν. Διεκρίνοντο δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ ἀσκηταὶ καὶ οἱ ἐρημῖται, ἀπερχόμενοι μὲ γεμᾶτα τὰ τουρβαδάκια των, ἀπὸ τὰ πλούσια λείψανα τῆς πανηγυρικῆς τοῦ Ῥωσικοῦ Μοναστηρίου Τραπέζης, καταχαρούμενοι.

Τότε αἴφνης ἀντήχησε βροντερώτατα, ὡσὰν βροντὴ οὐράνιος ἀληθῶς, ὁ βόμβος τῶν Ῥωσικῶν κωδώνων ὁποῦ ἐσείετο ὅλη ἡ γῆ ἐκεῖ. Καὶ συγχρόνως ἠκούσθησαν βαρύηχοι ῥωσικαὶ ψαλμῳδίαι, παταγώδεις ὡσαύτως καὶ βρονταραί, ἀνάμικτοι μὲ τὸ ἑλληνικὸν καὶ ῥωσικὸν τῆς μουσικῆς ὕφος, καὶ εἰς γλῶσσαν ῥωσικὴν καὶ βουλγαρικήν. Μία ὡραία συνοδία, ὡς ἐν πομπῇ χαρμοσύνῳ, ταχέως κατέβαινεν ἀπὸ τῆς Μονῆς πρὸς τὴν θάλασσαν. Αἱ λέξεις τῶν ὕμνων συγκεχυμέναι

1. Ταύτην οἱ ῥῶσοι εὐφήμως λίαν ἐπονομάζουν *Θηβαΐδα*.

ἀπέληγον ὅλαι εἰς μίαν μόνον, βροντερώτερα ἠχοῦσαν, τὴν λέξιν *Παντελεήμονα*. Πρὸς τὴν θορυβώδη αὐτὴν συναυλίαν ἠγέρθην· καὶ εἶδον τότε τὸν Καθηγούμενον τοῦ Ῥωσικοῦ Μοναστηρίου Μακάριον, ὁποῦ προέπεμπε μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ τοὺς ἀπερχομένους ζωγραφίτας Πατέρας, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀντιπροσωπεύσει τὴν Βουλγαρικὴν Μονὴν τοῦ Ζωγράφου κατὰ τὴν πανήγυριν. Καὶ ἦτο πολὺ τερπνὸν τὸ θέαμα νὰ βλέπῃ κανεὶς τοὺς παρατυχόντας κατὰ τὴν διάβασιν ῥώσους μοναχοὺς πῶς ἀποκαλυπτόμενοι, μὲ βαθυτάτην εὐλάβειαν, ἔκυπτον μέχρι ἐδάφους εἰς σεβασμὸν τῶν ἀπερχομένων, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάντες ἄλλης ἀτμακάτου ἀπῆλθον, ἀφοῦ ἠσπάσθησαν τὴν δεξιὰν τοῦ Ἡγουμένου.

Μονὴ Ἁγ. Παντελεήμονος ([1]).

1. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐχαλκογραφήθη κατὰ τὸ ὡραῖον σχέδιον τοῦ ῥώσου

ΟΙ ΡΩΣΟΙ ΕΝ ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

Πρώτη ἐμφάνισις τῶν Ρώσων.—Ἡ Ρωσικὴ Διπλωματία.—Ἡ Μονὴ τῶν Ρουσῶν ἢ τοῦ Θεσσαλονικέως.—Ἕνας ποῦ ἤθελε νὰ γείνῃ ἅγιος — Ὁ Ἱερώνυμος.—Ἡ κατάκτησις τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος —Ἡ ἐξορία τῶν ἑλλήνων μοναχῶν.—Ὁ πρῶτος ῥῶσος ἡγούμενος.—Εἰσβολὴ τῶν Ρώσων εἰς τὸ Καθολικὸν διὰ τῆς βίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1821 ὑπῆρχον ἐν Ἄθωνι ῥῶσοί τινες μοναχοί, διεσπαρμένοι περὶ τὴν Καψάλαν, οἵτινες ὅμως ἐξ αἰτίας ἐπιδημικῆς νόσου ταχέως ἐξηφανίσθησαν, Μετὰ ταῦτα ἀναφέρεται ὅτι 16 ρῶσοι μοναχοί, τὰ λείψανα τῶν ἐν Καψάλᾳ, προσελθόντες εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου, ἀλλὰ μὴ γενόμενοι δεκτοί, μολονότι ἡ ῥωσικὴ διπλωματία, διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως Τιτώφ, πολλὰς ἐνεργείας κατέβαλε, προσῆλθον πρὸς τὸν Ἡγούμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβίου τῶν Ῥουσῶν, καὶ ἐζήτησαν νὰ κοινοβιάσωσιν ἐν αὐτῷ, ὑποσχόμενοι νὰ πληρώσουν τὸ χρέος τῆς Μονῆς, ἀνερχόμενον εἰς 500,000 χιλιάδες γρόσια. Ὁ ἕλλην Ἡγούμενος

περιηγητοῦ Barsky ἐπισκεφθέντος τὸν Ἄθωνα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος (1740) περίπου). Παριστᾷ δὲ τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος πρὸ τῆς κατακτήσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ῥώσων, παρέχουσα ἡμῖν πολύτιμον ὑπόδειγμα τῆς οἰκοδομῆς Μονῶν, κατὰ τοὺς παλαιοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅπου βλέπει κανεὶς καλῶς διατηρουμένας τὰς ἀρχαίας παραδόσεις. Παρίστανται δὲ ἐν αὐτῇ οἱ Μοναχοὶ ἐξερχόμενοι τῆς Μονῆς ἐν λιτανείᾳ μετὰ τῶν σημάντρων καὶ ἑξαπτερύγων ἐν λαμπρᾷ τάξει προηγουμένου τοῦ ἱερατείου μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων. Ἡ λιτανεία προβαίνει πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου ἡ κρυερὰ πηγή, ἐν ἐπισήμῳ τινὶ ἑορτῇ, ἴσως τῶν Φώτων. Διακρίνεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μονῆς τὸ ἀρχαῖον Καθολικόν, μοναχός δέ τις ἀριστερὰ κρούει τοὺς κώδωνας, ἄλλος δὲ σήμαντρον, ἄνω τῆς εἰσόδου, ἥτις σώζεται σήμερον ἀπαράλλακτος μὲ τὸ ὡραῖον κουβούκλιον· κάτω διαγράφεται ἡ ἀκτὴ καί τινα πλοιάρια·

τῆς Μονῆς Γεράσιμος, ἁπλοῦς καὶ ἄκακος ἀνήρ, θεωρήσας ὡς ἀπὸ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν αὐτήν, ἐνέγραψε τοὺς Ῥώσους τὸ ἔτος 1843 [1].

Λέγεται ὅτι τὸν ἁπλοϊκὸν Γεράσιμον παρέσυρεν ὁ ἱεροδιάκονος Ἱλαρίων, πανοῦργος καὶ τετραπέρατος καλόγηρος, ἐκ Κολιακιᾶς τῆς Μακεδονίας [1], εἰς ὃν οἱ Ρῶσοι εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ τὸν ἀνακηρύξουν ἅγιον, ἂν τοὺς ἐβοήθει, καὶ νὰ προσκυνοῦν ἀσημμωμένην τὴν εἰκόνα του. Ἀλλὰ κατὰ κακήν του τύχην ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ εὐλογημένος, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐκταφεὶς εὑρέθη ἀκέραιος, δηλαδὴ ἀδιάλυτος, τὴν θέσιν του δὲ μεταξὺ τῶν ἁγίων κατέλαβεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν 16 ἐκείνων ρώσων, ὁ περιβόητος Ἱερώνυμος, πνευματικὸς πανουργότατος, ὅστις κατώρθωσε νὰ καταχτήσῃ τὴν ὡραίαν μονὴν τῶν Ρουσῶν καὶ μετονομάσῃ *Ρωσικὸν Κοινόβιον*. Τούτου ὁ τάφος ἔξω τῆς Ἐκκλησίας δεξιά, ἐν μέσῳ ἀνθέων καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν ὡραίων κυπαρίσσων, τιμᾶται ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν ρώσων, οἵτινες ἔρχονται παρὰ τὰς σιδηρᾶς κιγκλῖδάς του νὰ προσκυνήσωσι δὶς τῆς ἡμέρας. Οἱ 16 ἐκεῖνοι ρῶσοι ἐν τῷ ἑλληνικῷ Κοινοβίῳ τόσον κατέκτησαν ἐν τῷ ἅμα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ ἁπλοϊκοῦ ἐκείνου Ἡγουμένου, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Γερασίμου, ὥστε προνοῶν ὁ μακαρίτης περὶ τῆς πνευματικῆς τῶν ἀδελφῶν ἐκείνων ὠφελείας λέγει ἡμέραν τινὰ πρὸς τὸν Ἱερώνυμον :

— Ἀδελφέ ! βλέπω ὅτι στενοχωρεῖσθε εἰς τὰς ἱερὰς Ἀκολου-

---

1. Ἡ Μονὴ τῶν Ρουσῶν εἶχε κτισθῆ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ὀλίγον μακρὰν τῆς παραλίας, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ὅπου σήμερον ὑπάρχει τὸ ἔρημον Παλαιομονάστηρον, ὑπό τινος Ρούσσου καλουμένου, ἐκ Μακεδονίας δὲ καταγομένου. Ἦτο δὲ καὶ ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἑλληνικωτάτη, τοῦ Θεσσαλονικέως ἰδίως καλουμένη Κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ὁ σοφὸς περιηγητὴς Barsky εὗρεν ἐν αὐτῇ μονάζοντας μετὰ τῶν ἑλλήνων δύο ρώσους μοναχούς· ἀλλὰ περὶ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος τούτου, ἤτοι τὸ 1740, τὸ Παλαιομονάστηρον κατερειπωθὲν ἐγκατελείφθη, οἱ δὲ μοναχοὶ καταβάντες εἰς τὴν παραλίαν ἔκτισαν νέαν Μονὴν τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τὴν σήμερον σωζομένην, δαπάναις τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαυΐας Σκαρλάτου Καλλιμάχη.

1. Ἡ Κολιακιὰ εἶνε χωρίον κείμενον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀξιοῦ.

θίας μας, μὴ γνωρίζοντες γραικικά. Λοιπόν, τέκνον μου, νὰ ἔχετε τὴν εὐχήν μου, σᾶς παραχωρῶ ἰδιέτερον παρεκκλήσιον νὰ τελῆτε τὰς θείας Ἀκολουθίας εἰς τὴν γλῶσσάν σας.

Ὁ Ἱερώνυμος ἔτριβε μετὰ ταῦτα τὰς χεῖράς του ἐκ χαρᾶς, ἐκκλησιαζόμενος μετὰ τῶν ἄλλων Ρώσων εἰς ἰδιαίτερον παρεκκλήσιον, τοῦ ἁγίου Σεργίου, καὶ ηὐλόγει τὸν Κύριον ἐκ τῆς χαρᾶς, τὸν φωτίσαντα τὸν ἅγιον Καθηγούμενον.

Μαθόντες οἱ Ρῶσοι ὅτι οἱ ἐν τῇ μονῇ τῶν Ρουσῶν συμπολῖταί των ἀπολαμβάνουσιν ἀδελφικῆς συμπαθείας, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ μὴ χάσωσι τὴν εὐκαιρίαν, καὶ ἰδοὺ οἱ 16 ἔγειναν 30.

Τότε πάλιν ὁ ἅγιος Καθηγούμενος καλεῖ τὸν γέροντα Ἱερώνυμον.

— Εὐλόγησον, ἅγιε Καθηγούμενε !

— Ὁ Κύριος !... Ξεύρεις, τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Σεργίου εἶνε μικρὸν καὶ δὲν χωρεῖτε μέσα 30 Ρῶσοι. Λοιπόν, τέκνον μου, νὰ κτίσητε ναὸν ἰδιαίτερον, ἰδικόν σας.

Μετά τινα χρόνον ὁ γέρων Ἱερώνυμος ἐθεάθη διὰ δευτέραν φορὰν τρίβων τὰς χεῖρας ἐκεῖ ὅπου προσηύχετο ἐν τῷ ὡραίῳ Ρωσικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μητροφάνους, εὐλογῶν τὸν Κύριον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ φωτίζῃ τὸν ἀγαθὸν Καθηγούμενον.

Ἀλλὰ μίαν πρωΐαν οἱ Ρῶσοι ἀδελφοὶ ἔγειναν 70. Ὁ ἅγιος Καθηγούμενος προσηύχετο εἰς τὸ κελλίον του. Ὁ δὲ γέρων Ἱερώνυμος ὡς ἐν ἐκστάσει ἐσκέπτετο : «Τώρα θὰ μὲ καλέσῃ πάλιν ὁ γέροντας. Εἶνε ἀδύνατον». Καὶ τῷ ὄντι ὁ Ἱερώνυμος κληθεὶς εὑρίσκετο μετ' ὀλίγον ἐνώπιον τοῦ Καθηγουμένου.

— Ξεύρεις, τέκνον μου. Μοῦ ἦλθε μία ἰδέα· ἀλλὰ δὲν ξεύρω ἂν εἶνε τοῦ πειρασμοῦ.

— Γιὰ νἀκούῃ ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Ρῶσος ἐν ἐφθαρμένῃ ἑλληνικῇ προφορᾷ.

— Νομίζω ὅτι ἡ ἐκκλησία σας εἶνε καὶ πάλιν μικρὰ· καὶ πρέπει νὰ κτίσητε ἄλλην, πλέον μεγάλην.

— Δὲν εἶνε τοῦ πειρασμοῦ, δὲν εἶνε *σκουσένιε*! ἀπήντησεν ὁ πονηρὸς Ρῶσος. Ἅγιος Μητροφάνης δὲν χωρεῖ ἐμᾶς, κ' ἐμεῖς δὲν χωροῦμε ἅγιον Μητροφάνην.

— Λοιπὸν νὰ κτίσητε, ὡραῖον μέγαν ναόν. Χρήματα ἔχετε.

— Ναί· ρούβλια ἔχει, ὅσα φέλει. Ἐμεῖς θὰ χτίζημι ἐκκλησία μεγάλη. Ὅ,τι φέλει, Γέροντα.

Καὶ ἰδοὺ ἀνηγέρθη πάγκαλος καὶ ὑψηλὸς μέγας ναὸς ἐν τῇ ὑψηλῇ καὶ μακρᾷ κόρδᾳ, εἰς τὴν ἐπάνω ὀροφήν, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς *ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου*, ὅπου ἕως σήμερον ἐκκλησιάζονται οἱ πολυάριθμοι Ρῶσοι μοναχοὶ καὶ κοσμικοί. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἱερωνύμου δὲν ἀπεκρύπτετο πλέον.

— Ἅγιο αὐτὸ τὸ Γέροντα, ἔλεγε, ἅγιο ἄνθρωπο!

Οὕτως οἱ Ρῶσοι ἀδελφοὶ ἐπληθύνοντο ἀκαταπαύστως, ηὔξανε δὲ ἀδιακόπως καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς εὐμένεια τοῦ Γερασίμου, ὅστις παρέσχεν αὐτοῖς ἰδίαν διοίκησιν, ἐπιτρέψας νὰ ἔχωσι πνευματικόν των τὸ μέγαν Ἱερώνυμον, ὅστις πλέον ἐρρυθμιζε τὰ κατ' αὐτούς, χωρὶς νὰ ἐρωτᾷ κἂν τὸν Ἡγούμενον, τοῦ ὁποίου ὅμως αἱ διαθέσεις ἐτύχαινε νὰ συμπίπτωσι πάντοτε πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῶν Ρώσων.

Οὕτω φθάνομεν εἰς τὸ ἔτος 1874. Οἱ Ρῶσοι μοναχοὶ πληθυνθέντες ἤρχισαν νὰ ἐγείρωσιν ἀξιώσεις κατὰ τῶν γραικῶν πατέρων, οἵτινες τότε μόλις ἤνοιξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔβλεπον πλέον τὸ τέλος ὁποῦ τοὺς ἐπεριέμενε. Δύο ἔτη διήρκεσαν αἱ ἔριδες περὶ τοῦ ποῖος πλέον θὰ εἶνε κύριος τῆς Μονῆς.

— Ξεύρει τώρα, ἔλεγεν ὁ γέρω-Ἱερώνυμος πρὸς τὸν ἅγιον Καθηγούμενον· ρῶσοι πολλοὶ τώρα. Δὲν χωρεῖ πουθενὰ ἐκκλησία. Ρῶσοι τώρα φέλει Καθολικὸ πάρει. Φέλει τὰ κλειδιὰ πάρει· φέλει ὅλα πάρει, ὅλα, ὅλα. Δὲν χωρεῖ πουθενά, Γραικοὶ λίγοι, θὰ πῇ ξένοι. Ἐμεῖς ὅλα δικά μας.

Οἱ γραικοὶ ὅμως μοναχοὶ ἀνθίσταντο. Ἡ δὲ ἱερὰ Κοινότης τοῦ

Ἁγίου Ὄρους μετὰ γενναιότητος ἐπροστάτευσε τὰ δικαιώματά των, μὴ ἀκούουσα οὔτε Ἐξάρχους Πατριαρχικούς, οὔτε ἄλλας ἀπειλὰς φοβουμένη.

Ἀλλὰ τότε ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἰγνάτιεφ ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς.

Ἡ δὲ ρωσικὴ διπλωματία ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀφθόνου χρυσίου, ὅπερ ἀφειδῶς ἐδαπανᾶτο, κατώρθωσε διὰ τῆς Πύλης νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, ἐπιβληθείσης εἰς τὴν καμφθεῖσαν ἤδη Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Καὶ ἡμέραν τινὰ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ πασᾶ τῆς Θεσσαλονίκης ἀπεβιβάζετο εἰς τὸ Κοινόβιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τριάκοντα δορυφόρων, καὶ δύο Πατριαρχικῶν Ἐξάρχων. Παρευθὺς οἱ σπουδαιότεροι τῶν ἐν τῷ Κοινοβίῳ ἑλλήνων μοναχῶν ἐξωρίσθησαν εἰς ἄλλας μονάς· τὰ δὲ διακονήματα διὰ τῆς βίας ἀφῃρέθησαν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐδόθησαν εἰς τοὺς Ῥώσους. Οἱ δὲ ἀπομείναντες ὑπεχρεώθησαν ν' ἀναγνωρίσωσιν Ἡγούμενον τὸν Ρῶσον Μακάριον[1].

— Ξεύρει τώρα ἐγώ. Ἔλεγεν ὁ γέρω-Ἱερώνυμος τρίβων τὰς χεῖράς του. Ξεύρει ἐγὼ τί εἶνε. Ρῶσοι πολλοί· τί νὰ γείνῃ! Ὅ,τι φέλει ἅγιο Παντελεήμονα θὰ γείνῃ.

Καὶ ἀφοῦ κατέλαβον πλέον τὸ ἀρχεῖον, τὰ διακονήματα, τὴν διαχείρησιν καὶ τὴν ἡγουμενείαν οἱ Ρῶσοι, ἦλθον νὰ καταλάβωσι καὶ τὸ Καθολικόν, τὸν κομψὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἀλλ' οἱ γραικοὶ πατέρες προλαβόντες εἶχον ἀποκρύψει τὰς κλεῖδας τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, μὴ θέλοντες διὰ τῶν ἰδίων των χειρῶν νὰ παραδώσωσιν εἰς ξένους τὸ πανάρχαιον ἑλληνικὸν κτῆμα. Τότε ὁ Τοῦρκος ἀπεσταλμένος διέταξε τοὺς δορυφόρους του νὰ θραύσωσι τὸν μικρὸν φεγγίτην τῆς ἐν τῷ Νάρθηκι μικρᾶς θύρας τοῦ Ναοῦ, δι' οὗ εἰσῆλθεν εἷς στρατιώτης, ὅστις βιαίως εἶτα ἤνοιξε τὰς βασιλικὰς πύλας τοῦ Καθολικοῦ, καὶ εἰσῆλθον οἱ Ρῶσοι ὡς ἐν θριάμβῳ. Καὶ τότε πρώτην φορὰν ἀντήχησαν οἱ βυζαντινοὶ θόλοι ἐκ τῆς σφοδρᾶς καὶ βουϊζούσης ρωσικῆς ψαλμῳδίας.

Σημ. 1 Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μας εὕρομεν ἕλληνας ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς περὶ τοὺς 50· τινὲς δὲ αὐτῶν διεκρίνοντο ἐξόχως διὰ τὴν ἀρετήν των, μεγάλως τιμώμενο ὑπὸ τῶν Ρώσων, ὡς ὁ ἁγιώτατος πνευματικὸς παπᾶ Λάζαρος.

Διὰ τοιούτου θριάμβου δορυφορικοῦ ἐγένετο ἡ κατάκτησις τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου τῶν Ρουσῶν, ὅπερ ἔκτοτε καλεῖται Ρωσικὸν Κοινόβιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ θρίαμβος οὗτος δὲν ἐκόστισε καὶ τόσον φθηνά, διότι ἡ φήμη ἀνεβίβασε τὰς δαπάνας τούτου μέχρι τοῦ σεβαστοῦ ποσοῦ τῶν 200,000 λιρῶν!...

Στατιστικὴ τῶν Ῥώσων μοναχῶν —Οἱ φερέοικοι. —Στατιστικὴ ὅλων τῶν Μονῶν.—Ἡ εὐλάβεια τῶν Ρώσων προσκυνητῶν.—Ἡ κοινοβιακὴ τάξις τῶν ῥώσων μοναχῶν. —Ἡ ἐνδυμασία των. —Ἡ τροφή των —Ἡ περιβόητος μουρούνα.—Ἡ ἀκτημοσύνη των.

Πολλάκις ἐγράφησαν στατιστικαὶ τῶν ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ῥώσων, ἀλλὰ πᾶσαι ἔχουν τὸ ἀόριστον καὶ γενικόν. Ἰταλός τις περιηγητὴς ἔγραψεν ὅτι 3,000 ῥῶσοι μοναχοὶ διαιτῶνται ἐν Ἄθωνι. Ἐσχάτως δὲ πάλιν ἡ ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἐκδιδομένη ἐφημερὶς *Ἄθως* ἔγραψεν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ῥώσων ἀνέρχεται ἕως ἄνω τῶν 5,000. Καὶ ἀληθῶς ὁ ξένος βλέπων τὰ πολυδαίδαλα κτίρια καὶ τὰς ἀπεράντους φρουριακὰς οἰκοδομὰς τοῦ Ρωσικοῦ Μοναστηρίου, τὴν ἀνεξερεύνητον πληθὺν τῶν ἐν αὐτῷ κατοικούντων μοναχῶν, συνδυάζων δὲ καὶ τοὺς ἐν ὅλῳ τῷ Ἄθωνι ἐγκατεσπαρμένους ἄλλους ῥώσους, ἀσκητὰς καὶ κελλιώτας, τὸ πολυάριθμον προσωπικὸν τοῦ Σεραγίου, τὴν παλυθόρυβον σκήτην τοῦ προφήτου Ἠλιού, ἄγεται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν 4,000 τοὐλάχιστον δὲν εἶνε μικρός. Ὅμως ἡ τελευταία ἐπίσημος στατιστική, ἣν ηὐτυχήσαμεν νὰ λάβωμεν, ἥτις συνετάχθη τὸ ἔτος 1886, ἰδοὺ πῶς ὑπολογίζει τοὺς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ῥώσους μοναχούς:

Ἐν τῇ Λαύρᾳ	44
Κελλία τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου	13
Ἐν Σεραγίῳ	168
Γεωργιανοὶ ἐν Ἰβηριτικοῖς κελλίοις	39
Ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἰβήρων	10
Ἐν Χιλιανδαρίῳ φερέοικοι	35

Ἐν τῇ περιφερείᾳ Παντοκράτορος	150
Ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλοθέου	16
Ἐν τῇ περιφερείᾳ Σταυρονικήτα	40
Ἐν τῷ Ρωσικῷ	798
Ἐν ὅλῳ	1065

Μετὰ δὲ τῶν Βουλγάρων, Σέρβων καὶ Βλάχων, οἱ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ξένης ἐθνικότητος μοναχοὶ ἀνέρχονται εἰς 1500.

Ὁ λόγος τῆς διαφορᾶς τῶν ἀριθμῶν τῆς ἐπισήμου στατιστικῆς πρὸς τὸν πολυπληθῆ Ρωσικὸν ὅμιλον, ὃν ὁ ξένος βλέπει ἅμα φθάνων εἰς Ἅγιον Ὄρος, εἶνε ὅτι ἡ ἐπίσημος στατιστικὴ ἀναγράφει μόνον τοὺς ἐν τοῖς μοναχολογίοις ἐγγεγραμμένους μοναχούς, οὓς μόνους ἀναγνωρίζει ἡ Ἱερὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Κοινότης ὡς ἀποτελοῦντας μέρος τῆς ἁγιορειτικῆς ἀδελφότητος· οἱ λοιποὶ ἀναφέρονται ἁπλῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα *φερέοικοι*, ἢ *μὴ ἀναγνωριζόμενοι*, ἢ καὶ παραλείπονται ὅλως ἀπὸ τῶν καταλόγων. Καὶ οὗτοι εἶνε πολυπληθέστατοι, ἀδιακόπως ἐρχόμενοι καὶ ἀνανεούμενοι· καὶ πάλιν ἀπερχόμενοι καὶ πάλιν ἐμφανιζόμενοι.

Ὡς παρετηρήσαμεν, οἱ Ρῶσοι, ἀσχέτως πρὸς κρυφίους πανσλαβιστικοὺς σκοπούς, κατέχονται ὑπὸ θερμοῦ αἰσθήματος θρησκευτικοῦ· καὶ χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὰς μακρὰς ἀποστάσεις τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας ἔρχονται εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος νὰ προσκυνήσωσι τὰ ἅγια λείψανα καὶ ἀσπασθῶσι τὸν δεξιὰν τοῦ Ἡγουμένου τοῦ Ρωσικοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Θεωροῦσι δὲ τιμήν των καὶ σωτηρίαν ψυχικὴν νὰ φορέσωσι τὸ ράσσον κατὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διαμονήν των. Καὶ βλέπει τις λοιπὸν πανταχοῦ, κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις, συντροφίας Ρώσων μὲ ράσσα καλογήρου καὶ κασκέτον κοζάκου, νὰ διασχίζωσι τὰς σκιερὰς ὁδοὺς τῆς Χερσονήσου, ὅπως ἐπισκεφθῶσι Μονὰς καὶ Κελλία ἐν εὐλαβείᾳ καὶ πίστει. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μένουσι διὰ παντὸς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Καὶ ὅσοι μὲν γείνωσι δεκτοὶ ἐν τῷ Ρωσικῷ Μοναστηρίῳ, καλῶς· οἱ δὲ

λοιποί, ἐπειδὴ δὲν δύνανται κατὰ τοὺς καταστατικοὺς νόμους νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰς ρωσικὰς σκήτας ἢ τὰ κελλία, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶνε ὡρισμένος, μένουσι μὲν διαπαντός, κατὰ τύπους ὅμως μὴ ἀναγνωριζόμενοι καὶ ὡς *φερέοικοι* σημειούμενοι,

Ἰδοὺ καὶ πίναξ ἀπογραφικὸς ὅλων τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, συμπεριλαμβανομένων μετὰ τῶν Ἑλλήνων τῶν Ρώσων, καὶ Βουλγάρων Σέρβων καὶ Βλάχων.

(Ἐν τῷ πίνακι, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶνε τοῦ 1886, αἱ μοναὶ γράφονται κατὰ τάξιν ἱεραρχικήν.)

ΜΟΝΑΙ.	ΜΟΝΑΧΟΙ.
Λαύρας	664
Βατοπεδίου	517
Ἰβήρων	382
Χιλιανδαρίου (Σερβικοῦ)	215
Διονυσίου	125
Κουτλουμουσίου	168
Παντοκράτορος	240
Ξηροποτάμου	108
Ζωγράφου (Βουλγαρικοῦ)	141
Δοχειαρίου	58
Καρακάλλου	73
Φιλοθέου	87
Σιμωνος Πέτρας	65
Ἁγίου Παύλου	179
Σταυρονικήτα	72
Ξενοφῶντος	134
Γρηγορίου	87
Ἐσφιγμένου	56
Ρωσικου	790
Κωνσταμονίτου	43

Ἐκ τῶν μοναχῶν τούτων οἱ μὲν τοῦ ρωσικοῦ εἶνε ἅπαντες ρῶσοι, οἱ δὲ τοῦ Χιλιανδαρίου Σέρβοι καὶ οἱ τοῦ Ζωγράφου Βούλγαροι, καὶ οἱ τῶν ἄλλων Ἕλληνες μετὰ ρώσων ὀλίγων. Δὲν ὑπάρχουσι δὲ παντάπασι Ρῶσοι, ἀλλὰ καθαρῶς Ἕλληνες εἰς τὰ Μοναστήρια, Διονυσίου, Ξηροποτάμου, Κουτλουμουσίου, Δοχειαρίου, Σίμωνος Πέτρας, Ἁγίου

Παύλου, Ξενοφῶντος, Γρηγορίου, Ἐσφιγμένου, καὶ Κωνσταμονίτου.

Οἱ δὲ ὅλοι μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους κατὰ τὸν ἀπογραφικὸν πίνακα ἀνέρχονται εἰς 4,199, ἐξ ὧν οἱ 1500 εἶνε Ρῶσοι, Βούλγαροι καὶ Βλάχοι, οἱ δὲ λοιποὶ 3699 εἶνε Ἕλληνες.

Ἀλλ' ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, οἱ ἐπίσημοι ἀριθμοὶ εἶνε πολὺ κατώτεροι τῶν πραγματικῶν ὡς πρὸς τοὺς Ρώσους, δι' οὓς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγους.

Μόνον ἐν τῷ Ρωσικῷ Κοινοβίῳ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος συναντᾷ τις Ρώσους διπλασίους τῶν τοῦ ἀπογραφικοῦ πίνακος, ὅπερ μεγάλην ἐμποιεῖ κατάπληξιν εἰς τὸν ξένον, ὅστις ἅμα ἀποβιβαζόμενος εἰς τὰς μακρὰς ἀποβάθρας τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου ἐρωτᾷ ἀπορῶν, ἂν εἰς Ἅγιον Ὄρος ἀπεβιβάσθη ἢ εἰς ρωσικήν τινα ἐπαρχίαν. [1]

Ἡ τάξις ἡ Κοινοβιακὴ φυλάσσεται παρὰ τοῖς Ρώσοις μετ' αὐστηρότητος κατὰ τὰς Ἱερὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους παραδόσεις καὶ τὰ ἀρχαῖα Τυπικά. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ρῶσοι, ὡς εἴπομεν, ἔχουσιν ὡς ἀρχήν, τοὐλάχιστον ἐξωτερικῶς, κατὰ τὸ φαινόμενον νὰ φυλάττωσιν ἀπαραβάτως ἐν αὐστηρότητι, ὅ,τι παρέλαβον ἐν ἀρχῇ ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους, ὅταν ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμόν, ἡ κοινοβιακὴ τάξις διατηρεῖται πολὺ ὡραῖα. Ἄλλως δὲ τὸ Κοινόβιόν των εἶνε πλουσιώτατον, διατρέφον οὐχὶ μόνον τοὺς πατέρας τοὺς ἰδικούς του καὶ τοὺς ἀναριθμήτους ἐργάτας καὶ τεχνίτας, οἵτινες ἀδιακόπως ἐργάζονται εἰς τὰς οἰκοδομάς, τὸν ναύσταθμόν των καὶ τὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους ἄλλων μοναστηρίων, καὶ ἰδίως ἀσκητάς.

Τρώγουσι λοιπὸν καὶ ἐνδύονται περίφημα, ὥστε δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ παραβῶσι τὰ τυπικά. Ἡ συνήθης τροφή των εἶνε ὀψά-

1. Κατὰ τὰς νεωτέρας ὅμως στατιστικὰς σήμερον οἱ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μοναχοὶ ἀνέρχονται εἰς 6345, ἐξ' ὧν Ἕλληνες 3706, Ρῶσοι 1614, Βούλγαροι 245, Σέρβοι 89, Ρουμάνοι καὶ Βλάχοι 379 καὶ Γεωργιανοὶ 14. Ἐν γένει δὲ μετὰ τοὺς πολέμους ὀλίγοι ἐκ τῶν νέων ἀπέρχονται εἰς Ἅγιον Ὄρος, διὸ καὶ αἱ Μοναὶ ἔχουν μεγάλην ἔλλειψιν προσωπικοῦ, ἰδίως τὰ Κοινόβια.

ρια καὶ ὄσπρια.—κρέας εἰς τὰ Κοινόβια οὐδέποτε τρώγουσιν—Ἀλλὰ τόσον ἄφθονα εὑρίσκονται ταῦτα ἐν τῷ Κοινοβίῳ, ὥστε ὁλόκληρον ἀπόζει ἰχθύων, ἰδίως τῶν ῥωσικῶν ἐκείνων παστῶν, ἅτινα εἰς παμμέγιστα βαρέλια ἀποστέλλονται ἐκ Ρωσίας, ἐν οἷς ἡ πολύκροτος μουροῦνα κατέχουσα τὴν κρατίστην θέσιν, παρασκευαζομένη ποικιλοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ μένῃ ἐκ τῆς παχείας οὐσίας της ἐν μέσῳ τῶν χορταρικῶν καὶ ἄλλων παραγεμισμάτων μυρεψικῶν, ἢ μόνον ἡ βαρεῖα φυσικὴ ὀσμή της. Ἂν δὲ εἰς τὴν ὀσμὴν ταύτην προσθέσητε τὴν ἄλλην ἐκείνην ἐκ τῶν ποικίλων καὶ χονδρῶν δερμάτων, ἐξ ὧν κατασκευάζουσι τὰ χονδρὰ των ὑποδήματα καὶ τὰς ζώνας, ἔχετε μίαν ἀτμόσφαιραν βαρυτάτην ἐν τῷ Κοινοβίῳ. Ὅμως εἶνε καθαροὶ ἐν γένει· πλὴν τὸ εἶδος τῆς τροφῆς, τὸ εἶδος τῶν δερμάτων καὶ τὸ εἶδος τῆς μαγειρικῆς των ἀναδίδει αὐτοῖς τὴν ἀποφοράν.

Ἡ πρώτη τῶν κοινοβιακῶν ἀρετῶν εἶνε ἡ ἀκτημοσύνη· ταύτην δὲ σκληρότατα τηροῦσιν ἐν τῷ Ρωσικῷ. Οὐδεὶς τῶν μοναχῶν ἔχει τι ἰδιαίτερον εἰς τὴν κέλλαν του. Ὁ Ἡγούμενος συχνὰ κάμνει τὰς ἐπιθεωρήσεις του. Ἡ κλίνη καὶ ἓν ποτήριον εἶνε τὰ μόνα ἔπιπλα τῶν μοναχῶν. Ἐπιθυμῶν νὰ περιέλθω καὶ ἄλλα μοναστήρια, ἠθέλησα νὰ ἐλαφρωθῶ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς βαλίζιας μου, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ καταπείσω μοναχόν τινα νὰ τὴν δεχθῇ εἰς τὸ κελλίον του.

— Εἶνε σκάνδαλον, μοὶ ἔλεγαν ὅλοι μὲ πρᾳότητα. Δὲν ἠμπορῶ.

— Τί σκάνδαλον, ἠρώτησα ἐγώ, μὴ ἐννοῶν.

— Δὲν ἐπιτρέπει ὁ Ἡγούμενος.

— Λοιπὸν τί θὰ γείνῃ;

— Θὰ τὴν παραλάβῃ ὁ ἀρχοντάρης, καὶ θὰ τὴν φυλάξῃ.

Καὶ ὅμως ἐνῷ, ὡς εἶπον, τὸ Κοινόβιον εἶνε πλουσιώτατον καὶ καθ' ἑκάστην τὸ μαγειρεῖον τὸ ἀπέραντον καπνίζει, καὶ καθ' ἑκάστην ὁ παμμέγιστος λέβης (.00 ὀκάδων χωρητικότητος) εἶνε πλήρης, διὰ μηχανήματος καταβιβαζόμενος ἀπὸ τῆς σιδηρᾶς ἐσχάρας, καὶ περιέχων

φαγητὸν διὰ χίλια πρόσωπα, καὶ ἐνῷ οἱ μοναχοὶ ἔχοντες πλούσια τὰ μέσα περιορίζονται μόνον εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὰ ἐλαφρὰ διακονήματα τῆς διαχειρίσεως τῆς οἰκονομικῆς, μὴ ἐργαζόμενοι διὰ τῶν χειρῶν ἐν τῇ γῇ, ὅμως παρετήρησα ὅτι πλεῖστοι αὐτῶν εἶνε ὠχροὶ καὶ ἀδύνατοι, πολλοὶ δὲ πάσχουσιν ἐκ στηθικῶν νοσημάτων καὶ πολλοὶ ἀποθνήσκουσι. Τοῦτο προέρχεται, ὥς μοὶ εἶπον, ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης καὶ ἀσκήσεως, διότι ὁ Ρῶσος γενόμενος μοναχὸς καταλαμβάνεται ὑπὸ ζήλου θερμοῦ καὶ ἐννοεῖ νὰ διέλθῃ ἀσκητικὸν βίον, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε καὶ εὐπαράδεκτον, διότι οἱ ἰδικοί μας εἶνε πολὺ ἀσκητικώτεροι, ἀλλ' εἶνε καὶ ὑγιέστατοι. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι καὶ ὁ πληθυσμὸς ὁ πυκνὸς τοῦ Κοινοβίου, καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος καταφλεγομένου ὑπὸ τοῦ ἡλίου μέχρι ἀποπνιγμοῦ, καὶ ἄλλα ἴσως αἴτια ξένα πρὸς τὴν ἄσκησιν, συντελοῦσιν εἰς πάθησιν πολλῶν ἐξ αὐτῶν. Τὸ κακὸν δ' εἶνε ὅτι τὰ ὡραῖα ἐνδύματα τῶν ἀποθνησκόντων ἀπλήστως ἐπιζητούμενα ὑπό τινων ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἵτινες συνήθως εἶνε πένητες, μεταδίδουσι τὰ στηθικὰ νοσήματα εἰς πολλοὺς ἄλλους.

Ὁ πρῶτος Ρῶσος Ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ Κοινοβίου, ὁ διὰ τῆς βίας, ὡς εἴδομεν, παραλαβὼν τὰς κλεῖς τῆς Μονῆς, εἶνε ὁ Ρῶσος Μακάριος.

Ἀνάστημα μέτριον, παράστημα ξηρὸν καὶ κοκκαλῶδες, πρόσωπον ὠχρὸν καὶ γένειον λευκὸν ἐπίμηκες, ὄψις ἐν γένει ἀσκητική, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως παρέχουσί τι τὸ βλοσυρὸν τὰ πράσινα ὀμματοϋάλια, τὰ ὁποῖα φέρει. Εἶνε σιωπηλὸς μᾶλλον.

Βαδίζει ταχέως καὶ δὲν ἵσταται παρὰ διὰ νὰ δώσῃ τὴν χεῖρά του νὰ τὴν ἀσπασθοῦν οἱ πολυάριθμοι ρῶσοι, οἵτινες ἀναμένουσι νὰ τύχωσι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὅταν ἀπὸ τοῦ κελλίου του καταβαίνῃ εἰς τὸ Καθολικὸν ἢ εἰς τὴν Τράπεζαν. Λέγουν ὅτι κατάγεται ἐξ εὐγενοῦς Ρωσικῆς οἰκογενείας καὶ ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπὸ ἁπλῆν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀσκητικὸν βίον. Ἄλλοι πάλιν λέγουν ὅτι ἐξελέχθη ὡς ὄργανον πολιτικῶν σκοπῶν, διότι εἶνε μειλίχιος τοὺς

τρόπους. Ἡ μειχιλιότης του αὕτη συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ταχίσην ἀνάπτυξιν τοῦ Κοινοβίου. Ὅταν παρέλαβε τὴν ἡγουμενείαν καὶ τὸ Κοινόβιον, ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἕλληνας πατέρας, ὅσοι συγκατετέθησαν νὰ μείνωσιν ἀναγνωρίσαντες ἐγγράφως τὴν ρωσικὴν κυριαρχίαν :

— Θὰ περάσωμεν πολὺ καλά. Ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ. Θὰ ἴδῆτε.

Ὁ βίος του εἶνε ἀσκητικὸς εἰς ἄκρον, Κατοικεῖ ἐν ξηρῷ καὶ γυμνῷ ὅλως κελλίῳ, ἐν ᾧ ἡ λιτότης φθάνει μέχρι τῶν ξηρῶν σκουτιῶν τῶν ἑδρῶν. Λέγουν ὅτι εἶνε παράδειγμα ἐγκρατείας καὶ ἀρετῆς. Ἰδίως φημίζεται ἡ ἐλεημοσύνη του, Ὅταν ὁμιλῇ μετὰ ξένων οἵτινες συχνῶς φοιτῶσιν ἐκεῖ, διακρίνει τις εἰς τὰς ὠχρὰς καὶ ὀστεώδεις παρειάς του τὴν εὐγένειαν, τὴν ὁποίαν μόνον τὰ πράσινα γυαλιά του ψυχραίνουν ὀλίγον. Τότε ἐπανειλημμένως μειδιᾷ, ἀποφεύγων οὕτω τὰς ἐρωτήσεις καὶ τοὺς λόγους, ἴσως διότι δὲν γνωρίζει νὰ ὁμιλῇ ἐλεύθερα τὴν ἑλληνικήν. Τὸ χαρακτηριστικώτατον ὅμως πάντων εἶναι ὁ σεβασμός, ὃν ἐμπνέει εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχούς. Ἐνῷ εἰς ἄλλας μονὰς ἑλληνικὰς οἱ κατώτεροι ἔχουν νὰ κάμουν μόνον μὲ τοὺς Ἡγουμένους, αἰωνίως παραπονούμενοι, εἰς τὸ Ρωσικὸν δὲν ἠκούσαμεν μοναχὸν παραπονούμενον κατὰ τοῦ ἡγουμένου του, εἴτε διὰ σκανδαλώδη προτίμησιν, εἴτε δι' αὐστηρότητα ἀσυμπαθῆ, εἴτε δι' ἀμέλειαν ἀσύγγνωστον. Ὅλους διαπνέει ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμὸς πρὸς τὸν ἡγούμενόν των, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τοῦδε κατατάσσουσι μεταξὺ τῶν σεσωσμένων.

Τοῦτο βεβαίως προέρχεται ἐκ τοῦ ἀμέμπτου καὶ χριστιανικοῦ βίου τοῦ ἁγίου τούτου καθηγουμένου, ἀλλ' ἰδίως προσήκει εἰς τὴν διαφορὰν τῶν φρονημάτων τῶν δύο λαῶν. Οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ ἐρημίᾳ εἶνε οἱ αὐτοί, ἐπιζητοῦντες πανταχοῦ τὴν ἰσότητα. οἱ Ρῶσοι ἀγογγύστως ἐφαρμόζουσι μετὰ πίστεως τὸ ρητόν :«πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε».

ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΝΕΦΕΛΩΝ

Τὰ Κατουνάκια.—Δανιὴλ ὁ Σμυρναῖος.—Ἡ κορυφὴ τοῦ Ἄθωνος καὶ ὁ ναΐσκος της. —Τί λέγει ἡ ἁγιορείτικη μυθολογία περὶ αὐτοῦ. -Συγκέντρωσις προσκυνητῶν. —Οἱ ἀλάδωτοι.—Ὁ παπᾶ-Βίκτωρ.—Ὅπου ἡ μυθολογία ἀρχίζει νὰ γίνεται ἱστορια. —Ἡ Παναΐτσα.—Ἕνα τρομακτικὸν δεῖπνον.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως συνέπεσε νὰ εὑρίσκωμαι εἰς Κατουνάκια, ἕνα βραχῶδες ὀροπέδιον, ἐπάνω ἀπὸ το Καροῦλι, τὸ περιβόητον ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθωνος, εἰς τοὺς πρόποδας ἀκριβῶς τοῦ ἱεροῦ βουνοῦ, φιλοξενούμενος εἰς τὴν Καλύβην τοῦ γνωστοῦ ἐρημίτου Δανιὴλ τοῦ Σμυρναίου, γέροντος ἐκ τῶν μᾶλλον τιμωμένων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διὰ τὴν διάκρισιν αὐτοῦ καὶ τὸν ἀσκητικὸν βίον.

Τὰ Κατουνάκια εἶνε τὸ ἐρημικώτατον μέρος τοῦ Ἄθωνος, ἡ Ἔρημος, ὡς ἀποκαλεῖται κοινῶς, μακρὰν τῶν κέντρων καὶ τῶν συγκοινωνιῶν, ἔνθα ἀπεσύρθησαν οἰκοῦντες εἰς σπηλαιώδεις καλύβας, ταπεινὰ καὶ εὐτελῆ κελλία, οἱ ἡσυχασταὶ τοῦ Ἄθωνος, οἱ ποθοῦντες τὴν ἄκραν ἡσυχίαν, ἵνα ἀποκτήσωσι τὴν ἀπαιτουμένην ἀπὸ τῶν παθῶν **κάθαρσιν**, τὴν τόσον ὑμνουμένην ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, διδάσκοντος ἀξιωματικῶς: «ἡσυχία, ἀρχὴ καθάρσεως . .»

Τὸ μέρος εἶνε εἰς ἄκρον ὑγιεινὸν διὰ τὴν ἁγνὴν δροσιάν του, ἄλλην μὲν ἀναβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ πελάγους, γεμάτην ἀπὸ ἰώδειον, ἄλλην δὲ καταβαίνουσαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος, γεμάτην ἀπὸ ἀπεσταγμένην κυριολεκτικῶς δροσιάν, κατερχομένην ἀπὸ τῶν αἰθερίων.

Τὴν πρωΐαν μετὰ τὴν Ὀρθρινὴν **Ἀκολουθίαν** καθὼς καὶ εἰς τὰ εὔμορφα δειλινά, ὁ γέρων Δανιὴλ μὲ τοὺς δύο ὑποτακτικούς του κατεγίνετο εἰς τὴν ζωγραφικήν, ἢ εἶχεν ἐπισκέπτας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπέλιπον, ζητοῦντες τὰς συμβουλάς του· ἐγὼ δὲ ρεμβάζων εἰς τὸ

γαλήνιον ἐκεῖνο ὕψος ἔβλεπον καθ' ἑκάστην τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνος, ὅπου εἶνε κτισμένος ὁ ναΐσκος τῆς Μεταμορφώσεως, τὸν ὁποῖον ἔβλεπον ὡσὰν ἕνα μνημοῦρι μικρούτσικον.

—Ὅστις δὲν ηὐτύχησε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν Ἄθωνα, μοῦ ἔλεγε καμμιὰ φορὰ ὁ γέρων Δανιήλ, τὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως, νὰ συμπροσευχηθῇ μετὰ τῶν ἀσκητῶν καὶ ἐρημιτῶν ἐν μέσῳ τῶν νεφῶν ὑπὸ τὰς ὀφιοειδεῖς ἀναλάμψεις τῶν ἀστραπῶν, πρηνὴς ὡς οἱ πρόκριτοι τῶν μαθητῶν ἐν τῇ θείᾳ τοῦ Θαβωρίου λάμψει, μέσα εἰς τοὺς κρυεροὺς κρότους τῶε κεραυνῶν, δὲν δύναται νὰ ἀναπαραστήσῃ μὲ τὴν φαντασίαν του, πόσον ἄρρητον, πόσον ἀπερίγραπτον, πόσον ἐξαίσιον. πόσον οὐράνιον ὄντως, εἶνε τὸ θέαμα μιᾶς ἀγρυπνίας τελουμένης ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνος, ἐν τῷ ναΐσκῳ τῆς θείας τοῦ Σωτῆρος Μεταμορφώσεως. . .

—«Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ Ὄρος Κυρίου. . .» Μοῦ λέγει τὴν πρωΐαν τῆς παραμονῆς τῆς λαμπρᾶς πανηγύρεως, ἕνας γείτονάς μας ἐρημίτης, θὰ εὐχαριστηθῇς πολύ, παρὰ πολύ. Νά, κύτταξε ἐκεῖ ἐπάνω.

Φαίνεται ὄντως ὁ ναΐσκος τῆς Μεταμορφώσεως. Εἶνε πανάρχαιος, κτισμένος ἐπάνω ἀκριβῶς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνος, ἐπὶ τῆς στακτερᾶς πέτρας. Φαίνεται ὡσὰν ἕνα σύννεφον ἀπὸ τὴν Λαύραν, σκοῦφος Ἁγιαννανίτικος ἀπὸ τῶν μακρυνωτέρων τῆς Χερσονήσου Μονῶν. Τὰ περὶ αὐτοῦ ᾀδόμενα ὑπὸ τῶν μοναχῶν περιλάλητα, τὰ ὁποῖα ἀπίστευτα καθιστῶσιν αἱ ζωηραὶ διηγήσεις τῶν ὀλίγων τολμηρῶν, ὁποῦ ηὐτύχησαν νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἀνέκφραστον αὐτὴν ἡδονήν, ὅλα τὰ μυθοπλαστούμενα ἐκεῖνα, ὅτι ὁ ναΐσκος εἶνε τόσον μικρὸς ὡσὰν τὸ **φανάρι** τῆς Τραπέζης τοῦ Ρωσικοῦ, ἐν ᾧ φυλάσσονται τὰ ἀπομεινάρια τοῦ δείπνου, ὅτι αἱ εἰκόνες του εἶνε κατάμαυροι, ἀπὸ μπροῦντζον, ὅτι ὁ θόλος του εἶνε κατατρυπημένος ἀπὸ τοὺς κεραυνούς, καὶ ὅτι οἱ τοῖχοι καὶ τὸ δάπεδον κατακαυμένα ἀπὸ τὰς ἀστραπάς, καὶ ὅτι σώζεται ἀκόμη ὁ σκελετὸς τοῦ δυστυχοῦς Διάκου, ὅστις ἐκεραυνώθη μίαν χρονιάν, κατὰ τὴν πανήγυριν, ἐμπρὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Πύλην, ἐν ᾧ ἔλεγε τὰ ***Εἰρηνικά***... ὅλαι αὐταὶ αἱ τρομεραὶ περιγραφαί, αἱ ὁποῖαι ποικίλλονται ἀναλόγως τῆς φαν-

τασίας ἢ στωμυλίας τῶν αὐτοπτῶν γενομένων, ἢ παρ' ἄλλων αὐτοπτῶν ἀκουσάντων, θὰ ἴδῃ ὅτι εἶνε ἀληθιναὶ καὶ ὄντως ἱστορικαί, ὅταν ἀποφασίσῃ κανείς, μίαν εὐδίαν τοῦ θέρους αὐγήν, ὅτε δὲν εἶνε κανεὶς κίνδυνος θυέλλης, ν' ἀναβῇ εἰς τὴν ὑπερνεφῆ αὐτὴν κορυφήν, ἥτις εἶνε τὸ θέατρον δύο ἀντιθέτων πραγμάτων, δύο ἐναντίων ὁράσεων καὶ θεαμάτων, κέντρον ἐξ ἑνὸς καὶ ὀμφαλὸς οὐρανίου ὄντως καλωσύνης καὶ εὐδίας ἄνω μιᾶς ἀπεράντου γαλανῆς ὀθόνης, ἁπλουμένης ἀπὸ Δαρδανελλίων μέχρι Σμύρνης καὶ Σάμου, καὶ ἐξ ἄλλου ὑπέροφρυ ἐργοστάσιον τερατουργῶν κεραυνῶν, ἐν θυέλλῃ καὶ ζόφῳ, ὡς ἐν Σιναίῳ τὸ πάλαι, ὑπὸ τὰς λάμψεις τὰς ὑπερφιάλους τῶν ἀστραπῶν, ὅτε Ἄθως καὶ ναὸς καὶ προσκυνηταὶ ἀπόλλυνται εἰς τὰ νέφη μὲ ὅλον τὸν περίγειον κόσμον, στοιχεῖον ἔκφυλον, σπαραγμὸς τῶν ἄλλων τῆς Δημιουργίας λυσσαλέων στοιχείων ὅταν εἰς τὸ ἐλάχιστον τοῦ καιροῦ σκανδάλισμα ἔρχωνται ἀπὸ τὸν τετραπέρατον κόσμον αἱ νεφέλαις νὰ καθήσωσιν εἰς τὴν ἀγαπημένην των φωλεάν. . .

Ἡ κορυφὴ καὶ ὁ ναΐσκος τοῦ Ἄθωνος ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς Μονῆς τῆς Λαύρας ὡς ἰδιοκτησία της ἀναφαίρετος, ἥτις ἀποστέλλει κατ' ἔτος τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς ἐφημέριον μετὰ διακόνου καὶ ψάλτου πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς ἀγρυπνίας, τοὺς ὁποίους συνοδεύουν καὶ οἱ εὐάριθμοι ἐκεῖνοι προσκυνηταί, οἵτινες ἀψηφοῦντες τὸν κίνδυνον τοῦ κεραυνοῦ ἀναβαίνουσι νὰ ἑορτάσουν τὴν Μεταμόρφωσιν ὑψηλὰ ἐκεῖ, οἱ μὲν ἐξ ἁπλῆς περιεργείας ὁδοιπόρων, οἱ δὲ ἐξ εὐλαβείας, ἀββάδες ἐνάρετοι, ποθοῦντες νὰ ψαύσωσι σχεδόν, ἐκεῖ ἐπάνω, τὴν ὑπέρφωτον τοῦ Θαβωρίου δόξαν. . . .

—Καὶ ὅσοι δὲν ἀναίβουν, μετανοοῦν, μοῦ ἔλεγεν ἕνα γεροντάκι εἰς τὰς Καρυάς, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, καὶ ὅσοι ἀναίβουν, πάλιν μετανοοῦν.

Οἱ μὲν διότι δὲν ᾐσθάνθησαν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἀρρήτου θεάματος, οἱ δὲ διότι τὴν ἔχασαν τόσον ὀγλήγορα.

Εἰς τὴν Κερασιάν, λοιπὸν συνεκεντρώθημεν οἱ εὐάριθμοι προσκυνηταὶ τὴν παραμονὴν τῆς ἁγίας ἡμέρας. Εἶνε δὲ ἡ Κερασιὰ κατάρρυτον καὶ χλοερὸν ὀροπέδιον εἰς τὴν ποδιὰν τοῦ Ἄθωνος, ἢ ἂν τὸν Ἄθωνα τὸν παραστήσῃς ὡς λευκογένειον καὶ λευκόμαλλον ἀσκητήν, σταυροπόδι καθήμενον, εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ, ὅπου δύο μόνον τοῦ ἔτους ὧραι ὑπάρχουσιν, ἄνοιξις καὶ χειμών, καὶ ὅπου καὶ τὸν Ἰούλιον ἀκόμη ἀνθίζουσιν ἡ ἀγριαμπελιαίς, καὶ ἡ πόα πρασινίζει πυκνὴ καὶ βαθεῖα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνέρπει μὲ χάριν ὡς γλάστρα βασιλικοῦ, τὸ χιώτικο Κάθισμα τοῦ παπᾶ-Ἱεροθέου μὲ τοὺς τέσσαρας ὑποτακτικοὺς ἱερεῖς του, οἵτινες ὅλοι **ἀλάδωτοι** ἀκούονται, ὡς μὴ τρώγοντες οὐδέποτε, καὶ τὸ Πάσχα ἀκόμη, ἔλαιον, ἀντὶ δε κοκκίνων αὐγῶν μεταχειριζόμενοι β ασταὶς πατάταις...Ἀφ᾿οὗ ἐσταθμεύσαμεν ὀλίγον εἰς τὸ οὐρανοκρέμαστον Κάθισμα τοῦτο, μεγάλον ὡς μίαν μικρὰν Μονήν, πέριξ τοῦ ὁποίου εὐωδιάζουν τὰ καζανάκια, δι᾿ ὧν ἀποστάζουσιν ἐκ τῶν διαφόρων ἰαματικων βοτανῶν τὰ σπάνια ἁγιορείτικα μυρέλαια οἱ ἐδῶ κ᾿ ἐκεῖ διαιτώμενοι ἀσκηταί, μέλισσαι ἱεραὶ ἐπάνω εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ ἄνθη, ἠρχίσαμεν τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν Ἄθωνα. Ὅλοι φέρομεν κατ᾿ ἀρχαίαν συνήθειαν ἀπὸ ἕνα ξύλον, χονδρὴν ράβδον, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ ἐπάνω διὰ τὴν νυκτερινὴν πυρὰν κατὰ τοῦ ψύχους. Μεταξύ μας ὑπῆρχουν καί τινες νεαροὶ ρῶσοι μοναχοί, ἐνθουσιώδεις ἀνιχνευταὶ ὄχι τόσον τοῦ ὑπερφυσικοῦ μεγαλείου τοῦ θεάματος, οὐδὲ ἐξ εὐλαβείας μετεωριζόμενοι ἐκεῖ ἐπάνω, ὅσον ἐκ φιλαργυρίας ὠθούμενοι πρὸς τὴν ἐπικίνδυνον κορυφήν, νὰ συνάξουν **ἀμάραντα**, τὰ εὔμορφα λευκοπόρφυρα τῆς πετρώδους κορυφῆς ὁποῦ ποτὲ δὲν μαραίνονται, ἀνθύλλια, τὰ ὁποῖα περιδένοντες εἰς μικρὰ μπουκετάκια ἀποστέλλουσιν εἰς Ρωσίαν, εὐσεβῆ ἀνάμνησιν τοῦ τόσον τιμωμένου ἐν τῇ ἀχανεῖ ὁμοδόξῳ χώρᾳ ἁγίου βουνοῦ.

Ὁ παπᾶ-Βίκτωρ, ἕνας παχὺς καὶ κοντὸς ἐφημέριος Λαυριώτης, πολὺν χρόνον διατρίψας εἰς τὸ Μετόχι της Λαύρας ἐν Ὕδρᾳ, καὶ ἄρτι

ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μονήν του, εἶνε ὅλος χαρά, διότι μετὰ τόσον καιρὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἠξιώθη πάλιν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐρημικὴν τῆς Μετανοίας του ἡσυχίαν, μηδὲν ἀποκομίσας ἐκ τῶν ἐγκοσμίων μεριμνῶν του ἢ ὀλίγα ἀρβανίτικα, τὰ ὁποῖα σπείρει ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡς κουκκία μισιριώτικα, μικρὰ καὶ γλυκά, εἰς τοὺς ἀγόνους τῆς Κορυφῆς ῥράχους, πολὺ ὁμοιάζοντας πρὸς τὰς φαιὰς πέτρας τῆς ἐνδόξου νήσου, διαχέων οὕτω ἱκανὴν θυμηδίαν, εἰς τὴν εὐλαβῆ συνοδίαν μας, καὶ διαλύων πᾶσαν ὁμίχλην δειλίας ἀπὸ τῶν καρδιῶν μας, ὅταν μάλιστα προσαγορεύων ἀρβανίτικα τοὺς ρώσους λαμβάνῃ ρωσιστὶ τὰς ἀπαντήσεις.

Εἰσήλθομεν ἤδη, ἀναβαίνοντες, εἰς πυκνὸν δρυμὸν ἐκ δρυῶν καὶ καστανεῶν αἰωνοβίων, ὑπὸ τοὺς κλώνους τῶν ὁποίων αἰσθανόμεθα τὴν δρόσον τοῦ θέρους ὡς ἀναφρικίασιν χειμερινοῦ ψύχους, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου κατάξηροι καὶ κατάμαυροι κορμοὶ ἐξ αὐτῶν δηλοποιοῦσιν ὅτι τόσον πλησίον μας ἐξερράγησάν ποτε κεραυνοί, οἵτινες ἀπηνθράκωσαν τὰ ὑπερήφανα δένδρα, τὰ ὁποῖα ὑπερηφάνως ἀκόμη, ὡς νὰ μὴ ἐπτοήθησαν ποτέ, ἀνατείνουσι τὸν ἄφυλλον καὶ μαῦρον κορμόν των, μὲ δύο ξηροὺς κλώνους δεξιὰ καὶ ἀριστερά, οἵτινες ἀπέμειναν ὡς ἀπανθρακωθεῖσαι χεῖρες ἐρημίτου, κεραυνοβοληθέντος ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς προσευχῆς διὰ τὸν γαῦρον φαρισαϊσμόν του, ἴσως, ὅτε κατὰ τὰς θυελλώδεις ἰδίως νύκτας, ἀληθεῖς μάχαι γιγάντων καὶ τιτάνων συνάπτονται μέσα εἰς τὰς ἀνηλίους φάραγγας ἐκείνας. Καὶ ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Παναΐτσαν, Κάθισμα τῆς Λαύρας εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ δρόμου, ἐξεπεζεύσαμεν νὰ ἀναπαυθῶμεν ὀλίγον καὶ νὰ δειπνήσωμεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν, τὴν ὁποίαν προφθάσας εἶχε προετοιμάσει ὁ Κελλάρης τῆς Λαύρας, πλουσιοπάροχον διὰ τοὺς προσκυνητάς.

— Χάνι-μίρ, εἶπεν ἀρβανίτικα προκαθίσας ὁ παπᾶ-Βίκτωρ, θαρρῶν ὅτι εὑρίσκεται ἐν Ὕδρᾳ ἀκόμη, ἒ-πίνι-μίρ! (φᾶτε καλὰ καὶ πιῆτε καλὰ) θωπεύων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν πυρρόχρουν πώγωνά του, καὶ προσφέρων εἰς ἡμᾶς ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ ὀπώρας διὰ τὴν νηστείαν τῆς παραμονῆς.

Ὅλων οἱ ὀφθαλμοί, ἐν ᾧ ἐτρώγαμεν, ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς

τὴν κορυφήν, διότι τὸν Αὔγουστον δὲν εἶνε σπάνιον πρᾶγμα ἡ ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ αἴφνης, ἡ δὲ καρδιά μας ἔτρεμεν ἀπὸ μέλλοντα φόβον, τὸν ὁποῖον εἰς μάτην προσεπάθει ν' ἀπομακρύνῃ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς λευίτης μὲ τὰ μονόλεξα ἀρβανίτικά του, ἐπαναλαμβάνων συχνά, διὰ τὴν ὄρεξιν :

—Χάνι-μίρ, ἐ-πίνι-μίρ !

Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν νεαρὸν ρῶσον Παλάμωνα, τὸν Προφητηλιάτην, τοῦ ὁποίου, ἀστειευόμενος, παρέφθειρε τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὸ ὑδραϊκὸν τάχα, εἰς ***Μπαμπ-Λένο*** (Θειὰ Ἑλένη) ὅπως ἐκαλεῖτο ἡ κανδηλανάπτρια τοῦ ὑδραϊκοῦ Μετοχίου, εἶπε γελῶν :

—Πίνι-μίρ, Μπαμπ-Λένο !

—Νού, Μπαμπ-Λένο ! διέκοψε πειραχθεὶς ὁ ρῶσος ἀσκητής. Σκουσένιε ! Παλάμων ! Καὶ ἐπανελάμβανε: Παλάμων ! Παλάμων ! Σκουσένιε ! . , .

Ἡ κορυφὴ τοῦ Ἄθω καὶ ὁ Ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως.

Μέχρι τῆς κορυφῆς ἦτο μιᾶς ὥρας περίπου ἀκόμη ἐπὶ τοῦ βράχου ὁδός. Ὁ καιρὸς ἦτο εὐδιώτατος, ἓν ἐκ τῶν σπανιωτάτων δειλινῶν, ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ Ἄθωνος γελαστὴ ὡς ἡ κεφαλὴ τοῦ γέροντος πάππου ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ τῶν μικρῶν ἐγγόνων του, ἐχάνετο εἰς τὸν γαλανὸν ὁρίζοντα. Κάτω πρὸς τὴν βαραθρώδη ἀκτὴν κοιμώμενον τὸ Αἰγαῖον, ὡς κῆτος ξενερισμένον ἀπὸ τὴν ζέστην, ἥπλωνε τὴν οὐράν του ἀτάραχον πρὸς τὸν Ἀκράθω τὸν φοβερόν, τὸν ὁποῖον ἡδέως ἐθώπευε πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν ρώσων ἀσκητῶν ἐκεῖ, οἵτινες καταβάντες ἀπὸ τὸ βραχόκτιστον ***Καρούλι***, ὅπου ἀσκητεύουν εἰς μίαν κάτω σπηλαιάν, ἡτοίμαζον τὴν βαρκίτσαν των, ἡ ὁποία ὡς σαβουρόκοφα ἐκρέματο ὑψηλὰ ἀπὸ μίαν πέτραν, διὰ νὰ ψαρεύσουν μὲ δυναμίτιδα.

Ἡ γαλανὴ τοῦ Αἰγαίου σινδών, ἀπὸ τὸν πολὺν καύσωνα, εἰς ὁμίχλην μετεβάλλετο πέραν πρὸς τὴν Λῆμνον καὶ τὸν Ἅη-Στράτην, τὸ δὲ ἀτμόπλοιον τοῦ Κουρτζῆ, τὸ ὁποῖον τὴν ὥραν ἐκείνην κατέβαινεν ἀπὸ τὰ Δαρδανέλλια ὡς μαύρη πελαγίσια πάπια μᾶς ἐφαίνετο. Καὶ ἐπειδὴ ὁ γοερὸς χαιρετισμὸς διὰ τῆς μηχανῆς του δὲν θὰ ἔφθανεν ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, οὐδὲ ἡ σημαία του ἦτο ὁρατὴ νὰ τὴν ἀναιβάζῃ καὶ καταιβάζῃ, ἐχαιρέτιζε μὲ καπνὸν κατάμαυρον, παρερχόμενον γιαλό-γιαλό, . .

Ἡ Παναΐτσα εἶνε ναΐσκος μετά τινων κελλίων, σταθμὸς διὰ νὰ ξαλλάζουν οἱ ὁδοιπόροι, καὶ νὰ διανυκτερεύουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὴν αὐγήν, ὅταν ἴδουν πλέον τὸν οὐρανόν καθαρὸν καὶ ξάστερον, ἀναβαίνουν χωρὶς φόβον. Ὅλον τὸν χειμῶνα ἡ Παναΐτσα εἶνε σκεπασμένη ἀπό τὰς χιόνας, καὶ οὔτε φαίνεται.

Ἄλλοτε οἱ ἀγωγιάται ἄφινον ἐδῶ τοὺς ἡμιόνους των, καὶ οἱ προσκυνηταὶ πεζοὶ ἀνέβαινον τὴν ἄβατον πέτραν. Διότι ἀπὸ ἐκεῖ ἕνα μονοπάτι ἐπικίνδυνον πολὺ μόνον ὑπάρχει, ὅπου ἀπὸ ἕνας ἕνας προχωροῦν μετὰ φόβου καὶ τρόμου. Ἀλλ' ἐσχάτως δι' ἐξόδων του Ἰωακεὶμ ὁ Γ' κατέστησε βατὴν ἕως ἐπάνω τὴν ὁδόν, ὁποῦ ἀνέτως ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ φόβου διὰ τὸ ἄναντες καὶ ὀλισθηρὸν τοῦ βράχου, ἀνέρχονται οἱ προσκυνηταί. Φαντασθῆτε μίαν τε-

φράν, ξηρὰν καὶ ἄθαμνον κωνικὴν πέτραν, βασιζομένην ἐπὶ τῆς Παναΐτσας. Ἡ κορυφὴ τῆς πέτρας αὐτῆς, εἶνε τοῦ Ἄθωνος ἡ κορυφή.

Ἡ ἀνάβασις.—Ἐξαίσιον τὸ θέαμα.—Ὁ Ναΐσκος—Ἡ ἀγρυπνία.—Ἡ φωταψία τῆς Λιτῆς—Ἡ αὐγή.—Ἀπερίγραπτος ὀπτασία.—Ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ὑπὸ τούς πόδας μας—Αἰφνιδιαστικὴ ὑπεράνω τῶν νεφελῶν ἀνύψωσις—Ἐπάνοδος εἰς τὴν Παναΐτσαν.—Ἕνα πανηγυρικώτατον γεῦμα.—Ὁ ῥῶσος μὲ τὰ ἀμάραντα.

Νὶ-ρὲ-σόχ! Ἕνα σύννεφο! ἀνεκραύγασεν ὁ παπᾶ-Βίκτωρ αἴφνης ἐπτοημένος, ὅτε ἐξεκινήσαμεν μετὰ τὴν ξηροφαγίαν, διὰ τὴν κορυφήν,

Τρόμος ἐνέπεσε πάραυτα εἰς πάντας, φοβηθέντας θύελλαν.

— Ἀ! Μπαμπ-Λένο! Σκουσένιε! ὑπέλαβε τότε γελῶν ὁ Λευΐτης ἀρβανίτικα καὶ ρωσικὰ ἀναμίξας, ὅστις ἠστεΐζετο ὄχι τόσον διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἄλλους, ὅσον διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἑαυτόν του, ξεσυνειθίσας τὸν τραχὺν καὶ ἄβατον Ἄθωνα ἀπὸ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ μαλθακὴν διατριβήν.

—Νού, Μπάμπ-Λένο! διέκοψε πάλιν ὁ Παλάμων ἐπαναλαμβάνων μετ' ἐπιμονῆς:

—Παλάμων, Σκουσένιε! Παλάμων, Σκουσένιε!..

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τέλος μὲ τὴν ὥραν μας. Ὁ παπᾶ-Βίκτωρ ἔβαλεν **εὐλογητὸν** ἀμέσως, γοργὰ-γοργά, ἡμεῖς δ' οἱ ἄλλοι σωρεύσαντες τὰς ράβδους μας ἠνάψαμεν πυράν, διότι τὸ ψῦχος ἦτο ἐπαισθητὸν ἐκεῖ ἐπάνω. Κ' ἐν ᾧ οἱ ψάλται ἔψαλλον τὰ «***Ἀνοιξαντάρια***», ὁ Παλάμων ἑτοιμάσας τὸ τσαγερό του ἔθεσεν εἰς τὴν πυρὰν συμμαζευόμενος μέσα εἰς τὸ πλατὺ ράσον του καὶ ψιθυρίζων:

—Κρύο, σφηνιά! Ἀτόνα, κρύο πολύ!

Ὁ ναΐσκος τῆς Μεταμορφώσεως εἶνε μικρός, μόλις δυνάμενος νὰ περιλάβῃ δεκάδα προσκυνητῶν, οἵτινες διανυκτερεύουσιν ἐν ὑπαίθρῳ, ἐν τῇ λειανθείσῃ πέτρᾳ, ὅπου ἠμποροῦν νὰ χωρέσουν, ἕως διακόσιοι ἄνθρωποι.

Ἡ ἀγρυπνία ἐπροχώρει γοργὰ πάντοτε, ὥστε ὄρθρου βαθέος εἶχεν ἀρχίσει ἡ Λειτουργία διὰ τὸν φόβον πάντοτε τῆς μεταβολῆς τοῦ καιροῦ, τὸν ὁποῖον κίνδυνον ζωηρῶς ἐξεικόνιζον αἱ μαυρισμέναι μπρούντζιναι εἰκόνες καὶ αἱ σχισμάδες τοῦ ναΐσκου, οὗ ὁ θόλος καὶ οἱ τοῖχοι κατατρυπημένοι φαίνονται. Ἀνέκφραστον ὅμως καὶ ἀπερίγραπτον ἦτο τὸ θέαμα τὰ μεσάνυκτα, ὅτε ψαλλομένης τῆς Λιτῆς ἐφωτίσθη ἡ κορυφὴ ἐκείνη ἡ πέτρινος ἀπὸ τὰς λαμπάδας τῶν μοναχῶν καὶ ἡμῶν τῶν ἄλλων.

Ἐθαρροῦμεν ὅτι ἐπὶ φωτεινῆς νεφέλης, ὡς ἐπὶ ἀεροστάτου καίοντος, ἤρθημεν ἐκεῖ ἐπάνω, ὁπόθεν ὡς μαῦρον μέγα θωρηκτὸν ἀπέραντον ἐφαίνετο ὅλη ἡ Χερσόνησος μὲ τὰ φαναράκια τῶν κοιτώνων καὶ τοὺς φανοὺς τοῦ πλοῦ, ὡς ὡμοίαζον τὰ φῶτα τῶν ἀσκητηρίων τῶν ἀγρυπνούντων μοναχῶν τὴν ἱερὰν αὐτὴν τῆς Μεταμορφώσεως νύκτα, καὶ οἱ πυρσοὶ τῶν μονῶν· ἡμεῖς δὲ εἴχομεν ἀνέλθει εἰς τὸ **κορζέτο** ὡς μοὶ ἐφαίνετο, τοῦ τεραστίου ἱστοῦ. Ὅτε δὲ ὁ παπᾶ-Βίκτωρ βαστάζων τὴν μπρούντζινην εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως ἐξῆλθε λιτανεύων καὶ ψάλλων μὲ τὴν πανηγυρικὴν φωνήν του:

«Τὸ ἄσχετον τῆς σῆς φωτοχυσίας θεασάμενοι τῶν Ἀποστόλων οἱ πρόκριτοι ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Μεταμορφώσεώς σου, Ἄναρχε Χριστέ, τὴν θείαν ἠλλοιώθησαν ἔκστασιν. . . ,» ὢ τότε ἐκστατικῶς ἠλλοιώθημεν ὅλοι, ἐπὶ τῆς ἀπροσίτου ἐκείνης κορυφῆς, καὶ πρηνεῖς ὅλοι κατεπέσαμεν ἐπὶ τοῦ πετρίνου ἐδάφους, ζωντανὴν παριστάνοντες τὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως, ἀνελθόντες ἄλλους, καὶ ἄλλους τόσους ἀκόμη πόδας ὑψηλότερα τοῦ Ἄθωνος διὰ τῆς ἐπαρθείσης ἡμῶν φαντασίας, καὶ προσεγγίζοντες ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀνεκλάλητος καὶ ἀνέσπερος φωτοχυσία, δι' ἣν οἱ μάρτυρες ἔχυνον τὸ αἷμά των, καὶ οἱ ὅσιοι ἐκακουχοῦντο ἐξαϋλοῦντες διὰ τῶν ἀλγηδόνων τὴν γηΐνην σάρκα. Τὸ δέος τὸ ἀπὸ τῆς αἰφνιδίας μεταλλαγῆς τοῦ καιροῦ συν

έχον τὰς καρδίας πάντοτε ὅλων μας καθίστα συγκινητικωτέραν τὴν ἱερὰν σκηνογραφίαν, τὴν ἔλλαμψιν δὲ τῆς χαρᾶς ὡς μισθὸν τοῦ τόσου κόπου ἀπελαύσαμεν, ὅτε γοργὰ-γοργὰ ἐτελείωσε καὶ ἡ θεία Λειτουργία ἐν χαρμοσύνῳ εὐδίᾳ, καὶ παρέστημεν τότε ἐνώπιον ὑπερτάτου θεάματος, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλεῖον ἀδύνατον νὰ μεταδοθῇ εἴτε διὰ λόγου εἴτε διὰ περιγραφῶν. Ὅλη ἡ Χερσόνησος ἐκτείνεται ἤδη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν μακρὰ καὶ στενή. Ἐνώπιόν μας ἔχομεν τὰς ἀκτὰς καὶ τούς ὅρμους της, αἱ δὲ Μοναὶ καὶ αἱ Σκῆται καὶ αἱ Καλύβαι ὅλαι ἐν γραφικωτάτῃ εἰκόνι παρίστανται ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας.

Καὶ ἐν ᾧ ὡς φωλεὰς μόλις διακρίνομεν τὰ παμμέγιστα τοῦ Ρωσικοῦ κτίρια, πέραν ἐκεῖ ἀσημένιοι ὄφεις ἑλίσσονται μαρμαίροντες εἰς τὰς πρώτας τῆς ἡμέρας ἀνταυγείας, τῆς Μακεδονίας οἱ ποταμοί Καὶ ἰδοὺ καταγάλανος ἀνοίγεται ἐδῶ ὁ Ἑλλήσποντος, ἐν ᾧ ἐκεῖθεν νῆσοι καὶ ἀκταὶ ἔρχονται νὰ ἐπακκουμβήσωσι κάτω εἰς τὴν ποδιὰν τοῦ Ἄθωνος, ὅστις ἀπαστράπτει μὲ τὸ εὔδιον πρόσωπόν του. Πολλοὶ διατείνονται ὅτ. μὲ τὰς διόπτρας δύνανται νὰ διακρίνουν καὶ τὸ Ἑπταπύργιον ἀκόμη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Οἱ ἀναβάντες ἀσκηταὶ φαιδροὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, φαιδροὶ καὶ ἀπὸ τῆς γαλανῆς ἡμέρας ἔσπευδον νὰ κατέλθουν ἀμέσως εἰς τὴν Παναΐτσαν, ὅπου ὁ Κελλάρης θὰ εἶχε σήμερον πλουσιωτάτην τράπεζαν ἐκ καλῶν ἰχθύων. ὀρφῶν καὶ συναγρίδων, ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἐμείναμεν μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἵνα ἀπολαύσωμεν ἔτι μᾶλλον τὸ ἀχόρταστον πανόραμα μιᾶς ὑπερνεφοῦς κυριαρχίας ἐκεῖ ἐπάνω, ὅπου ὁ ἥλιος μᾶς ἐφάνη ὅτι ἀνέτελλεν ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μας, καὶ ὅπου ἔξαλλοι μετ᾽ ὀλίγον εἴδομεν νὰ σχηματισθῶσιν ἀπὸ τοῦ καύσωνος νεφέλαι πολὺ κάτω τῆς κορυφῆς, καλύψασαι τὴν Παναΐτσαν καὶ τὰς ἄλλας Μονάς, τοῦ Διονυσίου καὶ Ἁγίου Παύλου.

ὅτε ᾐσθάνθημεν πραγματικὴν ἔξαρσιν, ἀπὸ τῶν γηΐνων ὑπεραρθέντες αἴφνης ὑπεράνω τῶν νεφελῶν.

Καὶ ὅτε πλέον ἐβεβαιώθημεν περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς εὐδίας, ἥτις ἀκτινοβολεῖ γύρω μας ὡς ἀδαμάντινον βασιλίσσης στέμμα, λαμποκοποῦν εἰς τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου μαρμαρυγάς, τότε ἠδυνήθημεν, ἀφ' οὗ ἐθαυμάσαμεν τὰ μακράν, νὰ παρατηρήσωμεν καὶ τὰ ἐγγύς. Καὶ εἴδομεν τότε φοβερὸν θέαμα, τοὺς βράχους τότε σχισμένους καὶ καυμένους ἀπὸ τοὺς κεραυνούς, καὶ ἀνεπαρεστήσαμεν οὐχὶ ἄνευ φόβου τὴν λυσσαλέαν τῶν στοιχείων πάλην ἐν ὥρᾳ θυέλλης, ὅτε ὀδυνηρῶς κροτοῦσι καὶ κατακροταλίζουσιν ἀπὸ τὰ ἀστροπελέκια αἱ πέτραι, ὡς κροταλίζουσι τὸ πεῦκα ἐν ταῖς πυρκαϊαῖς ὡς μ' ἔμψυχον οἰμωγήν. Καὶ ὁ μὲν ἰδικός μας Διάκος καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐσώθημεν, ἀλλὰ μέσα εἰς τὰς παρακειμένας ἐκεῖ χαράδρας ἔλαμπον φεῦ! τὰ ὀστᾶ ἀνθρωπίνων σκελετῶν, ἄθαπτα καὶ ἀδιάβαστα μέσα εἰς ἀποκρήμνους χαράδρας ὀστᾶ κεραυνοβοληθέντων προσκυνητῶν καὶ ἄλλα πάλιν, Ρώσων αὐτά, οἵτινες δρέποντες τὰ ἀμάραντα ὠλίσθησαν μέσα εἰς τοὺς ἀνηλίους ἐκείνους βράχου, ζωντανοὶ ταφέντες εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ὅμως ὅλας αὐτὰς τὰς θλιβερὰς εἰκόνας ἀπέσβεσε μετ' ὀλίγον, πρὸς ὥραν, ὁ Κελλάρης τῆς Λαύρας μὲ ἕνα λαμπρὸν ὀψάρινον γεῦμα εἰς τὴν Παναΐτσαν, ὅτε ὁ παπᾶ-Βίκτωρ προκαθήμενος, καὶ θωπεύων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν πυρρόχρουν πώγωνά του, κοντὸς καὶ παχὺς πάντοτε, ὡς ἦτο εἰς τὸ Μετόχι τῆς Ὕδρας, καλὸς καὶ ἀγαθὸς πάντοτε, γελαστὸς καὶ γαλήνιος ὑπὸ αἰωνίαν εὐδίαν, ἐπὶ τῶν ἀθάμνων τοῦ Ἄθωνος βράχων, μὴ δυνάμενος νὰ ξεχάσῃ τὴν τεφρὰν τοῦ Σκυλαίου νῆσον, καὶ θαρρῶν ὅτι ἐκεῖ ἀκόμη, εἰς τὸ Μετόχι τῆς Ὕδρας, μεταξὺ ὑδραίων εὑρίσκεται, ἐπανελάμβανε καταχαρούμενος διὰ τὴν λαμπρὰν πανήγυριν, ὁποῦ ἔκαμε πάλιν εἰς τὸν Ἄθωκα ὕστερον ἀπὸ τόσα ἔτη. :

—Χάνι-μίρ, ἐ-πίνι-μίρ! (Φᾶτε καλὰ καὶ πιέτε καλά!)

Ἅτε δὲ ἀκριβῶς μόλις ἐμοιράσαμεν τὸν πρῶτον παμμέγιστον ὀρφὸν τότε ἐφάνη καὶ ὁ ἀγαθὸς Παλάμων, βρεγμενος ἀπὸ τὸν ἵδρῶτα, ὡς ἐὰν ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, βαστάζων τὸ δισάκκιόν του τὸ ἀσκητικὸν γεμᾶτον ἀμάραντα, κι' ἔλεγε πλήρης χαρᾶς ὁ Ρῶσος Προφητηλιάτης:

—Ἀμάραντα Ἄθωνα!

Χωρὶς νὰ θέλῃ ἐξυμνῶν οὕτω τὸν γηραιὸν Ἄθωνα, ὅστις ἀμάραντος τῷ ὄντι καὶ ἀγήρως θὰ μένῃ ἐκεῖ εἰς αἰῶνας αἰώνων, φύλαξ τῆς πίστεως καὶ προασπιστὴς τῆς πατρίου Χώρας...

—Χάνι-μίρ, Μπάμπ-Λένο! τὸν προσεφώνησεν ἀμέσως μειδιῶν ὁ παπᾶ-Βίκτωρ, καὶ καλῶν εἰς τὸ ἁγιορείτικον καί, ἂν θέλετε, Λαυριώτικον ἐκεῖνο πάμπλουτον γεῦμα.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Εἰς τὰς ὡραίας Καρυὰς πάλιν — Τὸ πλουσιώτατον ἐτήσιον Παζάρι.— Μεγάλη κίνησις καὶ συγκίνησις τοῦ Μοναχικοῦ κόσμου. Τὸ Τσαρσίον τῆς Κωμοπόλεως ἑλληνικώτατον. — Ἕνας κατάμαυρα ἐνδεδυμένος κόσμος πηγαινοέρχεται.—

Ἀπὸ τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, μετὰ τὴν λαμπρὰν πανήγυριν, ἀνέβημεν εἰς τὰς Καρυάς, ὅπου κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν, τὴν ἐπαύριον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀρχίζει κατ' ἔτος Μεγάλη Ἐμπορικὴ Πανήγυρις, ἔνθα συναντᾷ ὁ ξένος ὁλόκληρον τὸν μοναχικὸν κόσμον, ὅλων τῶν ταγμάτων καὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, ἕνα ὡραιότατον θέαμα, ἐκ τῶν σπανιωτάτων. Οἱ παντοειδεῖς ἔμποροι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ Σμύρνης, ἀπὸ Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς Μακεδονίας, ἐγκαίρως εἰσεκόμισαν τὰ διάφορα τοῦ ἐμπορίου των εἴδη, καὶ ἐστόλισαν ἑλκυστικώτατα τὸ λιθόστρωτον τσαρσίον τῆς Κωμοπόλεως, ἡ ὁποία πλὴν τῶν φυσικῶν καλλονῶν της διακοσμηθεῖσα καὶ διὰ τῆς πλουσιωτάτης ἐκθέσεως τῶν ποικίλων ἐμπορευμάτων παρέχει ὄψιν θεαματικωτάτην.

Ὁλόκληρος ἡ ἐμπορικὴ ὁδὸς τῆς πολίχνης, μὲ τὰ μαγαζειά της ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀπὸ τὸν σεμνότατον Ναὸν τοῦ Πρωτάτου, εἶνε κατειλημμένον ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους, ξένους καὶ ἐντοπίους,

Τὰ πεζούλια τῆς ὁδοῦ τὰ πέτρινα, μεταβάλλονται εἰς προθήκας, καὶ αἱ γωνίαι ἐδῶ κ' ἐκεῖ χρησιμοποιοῦνται καλῶς εἰς τὴν ἐμπορικὴν αὐτὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔκθεσιν προϊόντων εὐρωπαϊκῶν καὶ ἐγχωρίων,

Καὶ κατέρχονται οἱ μοναχοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἄθω-

νος, διὰ νὰ προμηθευθῶσι τὰ χρησιμεύοντα αὐτοῖς, ἔχοντες σημειωμένα ἀπὸ καιρὸν καὶ τὰ εἴδη, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκλέξουν, καὶ τὰ χρήματα φυλαγμένα, τὰ ὁποῖα θὰ πληρώσουν. Τόσον δὲ προβαίνει αὔξουσα ἡ συγκέντρωσις, ὥστε, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως, δὲν δύνασαι νὰ διασχίσῃς τὴν στενὴν ἐκείνην τῆς ἀγορᾶς ὁδόν.

Καὶ συναντᾷς πλέον εὐκόλως τοὺς γνωρίμους σου, φαιδροὺς ὅλους καὶ χαρωπούς, ὡς εἶνε οἱ ἑορτάζοντες, διότι ἑορτὴν θεωροῦσιν οἱ Ἁγιορεῖται τὰς ἡμέρας τῆς ἀγορᾶς, αὐτάρκεις καὶ ἀφίλαυτοι ὄντες καὶ δαπανῶντες ἐν ἱλαρότητι, εἰς προμήθειαν τῶν πρὸς τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν, ὅ,τι ἐκέρδησαν ἐν ἱλαρότητι πάλιν χειρονακτοῦντες.

Καὶ νὰ παρατηρῇς μόνον περιερχόμενος τὸ τσαρσίον, εἶνε πάντερπνον καὶ πολὺ διασκεδαστικόν. Βλέπεις ἐκεῖ εἰς τὰ μαγαζεῖα τῆς Κωμοπόλεως καὶ εἰς τὰ πρόχειρα ἄλλα ξύλινα παραπήγματα τὰ ἐπὶ τούτῳ στηθέντα ὅλα τὰ εἴδη ὧν ὁ ἄνθρωπος, ἔστω καὶ μοναχός, ἔχει ἀνάγκην. Ἐκεῖ δὲν περνᾷ διόλου ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἀρκεσθησόμεθα μόνον εἰς διατροφὰς καὶ σκεπάσματα..» Ὑπάρχουν ἐκεῖ ὅλα τὰ εἴδη τῶν ὑφασμάτων ἀπὸ τὰ Εὐρωπαϊκὰ μέχρι τῶν ἐγχωρίων τῆς Μακεδονίας μαλλίνων ὑφασμάτων, τὰ ὁποῖα προτιμοῦν οἱ κοινοβιάται καὶ οἱ ἀσκηταί, καὶ διὰ τὸ σεμνὸν καὶ διὰ τὸ ἀντέχον εἰς τὴν χρῆσιν. Καλυμμαύχια, Σχήματα, Κουκούλλια, μανδήλια φαιόχροα, πετσέταις, τραπεζομάνδηλα, ὅλα στακτερά. Ἔπειτα ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἀποικιακῶν καὶ τῆς ζαχαροπλαστικῆς, ὧν ἰδίως γίνεται μεγάλη χρῆσις ἐν τῇ φιλοξενίᾳ εἰς τὰ ἐρημικώτερα κελλία. Ποτὰ διάφορα καὶ οἶνοι καὶ γαλακτοφόρα δοχεῖα, καὶ λοιπὰ καὶ λοιπά. Εἶτα βιβλία τῆς Ἐκκλησίας δυσεύρετα ἀλλαχοῦ σήμερον, καὶ ἄλλα πρὸς ἀνάγνωσιν, ὅλα ἐκδόσεις τῆς Βενετίας, καὶ ἄλλα διάφορα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως φυλλάδια, πάντοτε θρησκευτικά. Εἶτα Σκεύη ἱερὰ τῆς θείας Λειτουργίας προχείρως τακτοποιηθέντα ἐκεῖ εἰς χρυσοχοεῖα, ὅλα εὔμορφα βυζαντινὰ καὶ ρωσικά. Ἐκεῖ βλέπεις ὡρολόγια μονα-

στηριακὰ καὶ ἐξυπνητήρια διαφόρων εἰδῶν. Καὶ ἐκεῖ ἐξ ὀρειχάλκου πολυτελεστάτους βυζαντινοὺς πολυελαίους καὶ πολυκάνδυλα καὶ μανουάλια, καλλιτεχνικῶς τετορνευμένα. Ἀναμὶξ δὲ βλέπεις καὶ σεντεφένια τινὰ *ἀναλόγια*, ἀπομιμήσεις τῶν παλαιῶν, καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ὅλα ἐν γένει ὅσα ἠμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν εἰς ἓν μοναστήριον ἢ εἰς ἕνα μοναχόν, ὅστις καταδασανίζεται, μάλιστα σήμερον, μὲ τὰς παντοίας ἀνάγκας τοῦ πορισμοῦ τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας ἀπεκάλυψαν ἐν τῇ ἀσκητικῇ αὐτῇ χερσονήσῳ ὄχι τόσον οἱ ἐν αὐτῇ ἐνασκούμενοι, ὅσον οἱ κοσμικοὶ ἔμποροι, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς πλεονεκτικὰς διαθέσεις ὁποῦ ἔχει φυσικὰ κάθε ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ὁ ἔμπορος, συγκομίζουσι κατὰ τὴν ἐμπορικὴν Πανήγυριν, ὅ,τι ὡραῖον καὶ ὅ,τι εὐμεταχείριστον ἀνεκάλυψεν ὁ κόσμος, δελεάζοντες τοὺς ἀγαθοὺς ἀσκητὰς μὲ τὴν εὐκολίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν πάντοτε τα ἐφευρέματα τῆς κοσμικῆς ζωῆς....

Ἡ Ἀγορὰ εἰς τὴν ἀκμήν. Κατάμαυρος ὅλη πλέον ἡ ὁδὸς τοῦ παζαρίου. Ἦλθον καὶ ἀπὸ τὰ πλέον μακρυνὰ μέρη τοῦ Ἄθωνος μοναχοί· Ἦλθον οἱ ἀσκηταὶ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἄνναν καὶ τὰ Καυσοκαλύβια ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον, ἦλθαν καὶ οἱ ἀσκηταὶ ἀπὸ τὴν Βατοπεδινὴν Σκήτην ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον. Ὅλοι μὲ τὰ τρίχινα καθαρὰ ράσσα των καὶ μὲ τὰ καλυμμαύχια μέχρι ὀφθαλμῶν. Ἱλαροὶ τὰ πρόσωπα, πλὴν σιωπηλοὶ αὐτοί· ἐν στενοχωρίᾳ συμφυρόμενοι μέσα εἰς τοὺς λάλους κελλιώτας, τοὺς ἔχοντας εἰς τὰ πρόσωπα τῆς ἀνυποταξίας τὰ χρώματα, μὲ ξανεμιζόμενα τὰ ράσσα, ὡς οἱ διάγοντες τὸν ἐλεύθερον ἐν τῷ βουνῷ βίον, παρερχόμενοι μὲ βλέμματα φαιδρά, μὲ προσρήσεις χαρωπὰς πρὸς τοὺς ἰδιορρυθμίτας, ὁποῦ μὲ τὰ λινοΰφαντα ράσσα των ἐπιδεικνύουν τὴν εὐμάρειαν τῶν μεγάλων ἰδιορρύθμων Μονῶν.

Καὶ κύπτουν κεφαλαὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ διασταυρόνονται χεῖρες ἔνθεν καὶ ἔνθεν. Καὶ ἀκούεις δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μέσα εἰς τὴν κατάμαυρον ἐκείνην συνάθροισιν;

— Εὐλογεῖτε !

— Ὁ Κύριος !

Καὶ ἀκούεις καὶ τοὺς Ρώσους ἀνάμεσα :

— Μπλαγοσλαβίτ !

— Βόντα Πρόστι !

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀγορᾶς, ὅτε ἀρχίζει νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸ πλῆθος τὸ πυκνόν, ἐμφανίζονται εἰς τὴν λιθόστρωτον ὁδὸν οἱ Προηγούμενοι τῶν Μονῶν, δύο-δύο, ἐν πομπῇ πολλῇ ἐπισκεπτόμενοι μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη καὶ τὰς λίρας εἰς τὴν τσέπην, τὰ ποικίλα ἐμπορεύματα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐκλέξωσιν ὅ,τι καλὸν καὶ σπάνιον ὕφασμα διὰ τὴν ἐνδυμασίαν των καὶ ποτὰ ἐκλεκτὰ διὰ τὴν φιλοξενίαν. Ὅλοι δέ, καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἀφ᾿ οὗ προμηθευθῶσι τὰ χρήσιμα, θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖ ξενοδοχεῖον, ἔνδον τοῦ δροσεροῦ κήπου, ὅπου θὰ φάγωσι καὶ θὰ πίωσιν ἐν διαχύσει εὐφροσύνης, αἰσθανόμενοι τὴν εὐχαρίστησιν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι, μετὰ πολύμηνον ἀπομόνωσιν, συναντῶνται πρὸς τοὺς ὁμοίους των, βλέποντες ὅτι δὲν ἦσαν μόνοι αὐτοὶ κλεισμένοι τόσον καιρὸν εἰς τοὺς σιωπηλοὺς τοῦ μοναστηρίου των τοίχους. Ἐκεῖ βλέπεις τοὺς Ρώσους κελλιώτας, οἱ ὁποῖοι ἀτημέλητοι, μὲ τὰ χονδρὰ χαρακτηριστικά των καὶ τὸ βαρὺ βάδισ α, ἀφοῦ ἔκαμαν τὴν προμήθειάν των, εἰσέρχονται ἐν βοαῖς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. καταμεσήμερον: Χαρασό, χαρασό ! ἀναφωνοῦντες μὲ βρεγμένην τὴν κόμην ἀπὸ τὸν ἱδρῶτα· καὶ ἀναψύχονται ἐκεῖ πίνοντες βότκαν καὶ τρώγοντες καρπούζια, ἐκεῖ ἐγγὺς ὅπου οἱ Σέρβοι συνεσταλμένοι διαλέγονται μὲ τοὺς ὠχροὺς Ρουμάνους τῆς Σκήτης τῆς Βλαχικῆς.... Μόνον οἱ κοινοβιάται, μόνον αὐτοὶ δὲν ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ κελλίον των, ἔστω καὶ διὰ μίαν ἡμέραν. Αὐτοὶ οὔτε ἀγοράζουν, οὔτε πωλοῦν. Φροντίζει δι᾿ αὐτοὺς ὁ οἰκονόμος τῆς Μονῆς των...

Ἀλλὰ τὸ ὡραιότερον θέαμα τῆς πανηγύρεως ταύτης τῶν μο-

ναχῶν καὶ σεμνότερον εἶνε ἡ παράταξις τῶν ἐρημιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ Κατουνάκια, ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθωνος τὸ πετρῶδες καὶ ἄγονον, ἐκόμισαν νὰ πωλήσωσιν αὐτοπροσώπως τὸ ἐργόχειρόν των, καὶ ν' ἀγοράσωσιν εἶτα ὀλίγα ὄσπρια διὰ τὸ ἀσκητικὸν δεῖπνόν των καὶ καραμέλλας διὰ τοὺς ξένους. Ὠχροὶ καὶ ἀσθενεῖς τὴν ὄψιν ἀπὸ μακράν, ἀλλὰ μὲ πραότητα ὑγείας ἀπὸ πλησίον, ὡς ἐπαῖται ἵστανται σιωπηλοὶ καὶ βλέποντες μόνον πρὸς τὸ ἐργόχειρόν των, τὸ ὁποῖον κρατοῦσιν εἰς χεῖρας ἐπὶ ἀγροτικῶν κανίστρων. Οὗτος φέρει εἰς τὸ κάνιστρόν του παμποίκιλα ξυλογλυπτικὰ τεχνουργήματα, ἁγιασματάρια, ἤτοι σταυροὺς διὰ τοὺς ἱερεῖς διαφόρου ποιότητος, καὶ ἐγκόλπια, καὶ σφραγῖδας διὰ τὰς προσφορὰς διαφόρων καλλιτεχνικῶν σχημάτων.

Οἱ δύο ἐκεῖνοι ἀδελφοὶ εἶνε ἀπὸ τὴν Καλύβην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐσφηνωμένην ἐντὸς σπηλαίου ὡς φωλεὰν ἀετοῦ, καὶ πωλοῦσιν εἰς τὰ κάνιστρά των κτένια χονδροκαμωμένα, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται ἰδίως οἱ Ρῶσοι διὰ τοὺς πώγωνας. Ὁ νεανίας ἐκεῖνος πάλιν, ὅπου ἔχει ἐζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπον τὴν ἡσυχίαν, ἐκόμισεν ἁγιογραφίας σεμνάς. Καὶ ὁ ἄλλος ὁ ὠχρόλευκος νεανίας βαστάζει ὁρμαθὸν κομβοσχοινίων πολυχρώμων καὶ σταυρουδάκια ἀπὸ ἡλιόκερον. Αἱ τιμαὶ εἶνε γραμμέναι ἐπάνω εἰς τὰ πωλούμενα πράγματα· καὶ πάλιν ὅταν παρατηρήσουν καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπὶ τῶν ἀγοραστῶν, λέγουν ἠρέμα ὡς προσευχὴν οἱ πτωχοὶ ἐρημῖται ;

—Ὅ,τι θέλετε δώσετε !

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀκόμη ἡ κίνησις ἀραιοῦται, τὰ ἐμπορεύματα ἄλλα μὲν ἐλαττοῦνται ἄλλα δὲ ἐκλείπουσιν, ἕως ὅτου καταπαύσῃ πᾶσα δοσοληψία, περατωθείσης τῆς προθεσμίας πλέον τῆς ἀγορᾶς. Τὸ Παζάρι ἔληξεν. Οἱ ἔμποροι ἀπῆλθον ἐκδαπανήσαντες τὰ κομισθέντα, ἀντ' ἐκείνων δὲ πληρώσαντες μὲ ἁγιορείτικαις λίραις τὰ βαλάντιά των. Αἱ Καρυαὶ ἀπέλαβον πάλιν τὴν ἡσυχίαν των τὴν συνήθη.

Κ' ἐκεῖ ὅπου δι' ὀλίγας ἡμέρας βοὴ χειμάρρου ἀντήχει, κελαρύ-

ζει πάλιν τὸ ἤρεμον τῆς πηγῆς ρεῦμα, ὡς μινύρισμα ὀρφανοῦ βρέφους, ἐγκαταλειφθέντος ὑπὸ τῆς μοίρας του ἐκεῖ ὑπὸ τὰς ἱερὰς καστανέας.

Εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου.— Πάγκαλος ἡ τοποθεσία της — Προετοιμασίαι διὰ τὴν ἑορτήν. — Ἡ παχύσκιος κληματαριά της.— Ὁ καλοπροαίρετος Τραπεζάρης.— Ὁ γέρων Χαρίτων.— Βαρθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανός. — Ἡ Σκήτη τῆς Μονῆς καὶ τὰ Κελλία. — Ἱστορία τῆς Μονῆς.—

Ἕνας περίπατος εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου διὰ τοὺς παραμένοντας εἰς Καρυὰς εἶνε πολὺ ψυχαγωγικός.

Πέντε μόνον λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχει ἡ ἱερά Μονὴ αὐτή. Ἓν ἀπὸ τὰ σεμνότερα Κοινόβια. Κεῖται εἰς μίαν ὡραιοτάτην κοιλάδα κατάφυτον καὶ κατάρρυτον, ἀόρατος ἀπὸ τὰς Καρυάς, ἂν καὶ τόσον πλησίον, κυκλωμένη ἀπὸ χλοερωτάτους κήπους καὶ ἀμπελῶνας καὶ λεπτοκαρυῶνας. Ὅταν ἐπρωτοπῆγα ἐκεῖ εἰς ἄλλο ταξείδιον, ἕνα δροσερώτατον δειλινόν, εὗρον τοὺς μοναχοὺς καταγινομένους εἰς τὴν ἑτοιμασίαν τῆς πανηγύρεως τῆς Μονῆς των, τῆς ἁγίας Μεταμορφώσεως, ἡ ὁποία ἐπλησίαζεν. Ἦτο ἡμέρα νηστείας ***Ἐνάτη*** κατὰ τὰ τυπικά, ἤτοι τρίτη ὥρα μετὰ τὸ μεσημέρι, ὁποῦ ἀφοῦ ἔφαγον οἱ μοναχοὶ τὸ λιτὸν γεῦμά των, εἰργάζοντο καθαρίζοντες καὶ λαμπρύνοντες τὸν Ναὸν καὶ τὰ σκεύη του ὅλοι, καταχαρούμενοι. Ὁ ἀρχοντάρης μὴ ἔχων τί νὰ μᾶς προσφέρῃ τὴν ὥραν ἐκείνην, μᾶς συνέστησεν εἰς τὸν τραπεζάρην, ἕνα πολὺ καλοπροαίρετον μοναχόν, ὅστις καθαρίσας τὴν τράπεζαν ἑτοιμάζετο νὰ κλειδώσῃ αὐτήν. Ἀλλὰ ὁ ἀγαθὸς κοινοβιάτης, γνωρίζων τί ἐστι φιλοξενία, ἄφησεν ἀμέσως πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, καὶ μᾶς παρέ-

θηκε λιτώτατον γεῦμα νηστήσιμον, συνοδευμένον μὲ ποτήριον λαμπροῦ μαύρου οἴνου ἐκ τῶν σπανιωτάτων. Κατόπιν ἀναμένοντες νὰ ἑτοιμασθῇ ὁ Ναός κατά τι διὰ νὰ προσκυνήσωμεν, ἐκαθήμεθα ὑπὸ μίαν βαθυσκιωτάτην κληματαριὰν σκιάζουσαν ὅλην τὴν πλακόστρωτον αὐλὴν τοῦ Μοναστηρίου, μὲ ἄφθονα τὰ σταφύλια.

Ἐπειδὴ ὁ Ἡγούμενος ἦτο ἀσθενής, ἐπεσκέφθημεν τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μονῆς, τὸν γέρω Χαρίτωνα, ἕνα ἐκ τῶν λογιωτέρων μοναχῶν, ζωντανὴν ἱστορίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅστις μὲ ὅλην τὴν βαρυθυμίαν του, ὡς ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ τῶν γηρατείων, μᾶς ὑπεδέχθη μὲ μολλὴν εὐμένειαν, καὶ μᾶς διηγήθη πολλὰ καὶ διάφορα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἄθωνος.

Ἡ Μονὴ ἔχει πολὺ καλὴν βιβλιοθήκην, πάντοτε δὲ ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ εὐπαίδευτοι μοναχοί. Κουτλουμουσιανὸς ὑπῆρξε καὶ ὁ φιλολογικώτατος πατὴρ Βαρθολομαῖος, ὁ Ἴμβριος, ὅστις τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ΄ αἰῶνος τῇ κελεύσει τῆς Ἐκκλησίας διώρθωσε τὰ βιβλία τῆς Προσευχῆς, ὧν γίνεται χρῆσις σήμερον, ἤτοι τὰ Μηναῖα, τὸ Πεντηκοστάριον, τὸ Μέγα Ὡρολόγιον. Πρὶν κοινοβιάσῃ, ἐδίδαξεν ἐν τῷ περιφήμῳ ἑλληνικῷ Φροντιστηρίῳ τῆς Βενετίας, διαδεχθεὶς τὸν Τυπάλδον, ἐκεῖ ὅπου ἐδίδαξε καὶ ὁ ἀθάνατος Μανιάτης. Κατόπιν ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Κατελθὼν δὲ εἰς Ἑλλάδα, τῇ προστασίᾳ τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστρια, τοῦ ὁποίου ἀπελάμβανε τῆς φιλίας, ἐξέδωκεν ἐν Αἰγίνῃ τὴν Σύνοψιν.

Ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἐγγὺς αὐτῇ μέσα εἰς τὴν λόχμην τοῦ δάσους κειμένη Σκήτη τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, μὲ ἀμπελῶνας, ἐλαιῶνας, καὶ λαμπρὰν ἐν γένει καλλιέργειαν. Ἀπαρτίζουσιν αὐτὴν 23 Καλύβαι, ὧν οἱ ἔνοικοι ἀσκηταὶ ἀσχολοῦνται εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, ἰδίως εἰς τὴν ἁγιογραφίαν. Τὸ Κυριακὸν αὐτῆς εἶνε πολὺ ὡραῖον μὲ τοιχογραφίαν καὶ εὐπρέπειαν μεγαλοπρεπεστάτην.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κουτλουμουσίου ὑπάρχουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ

καὶ ἀρκετὰ Κελλία, καλλύνοντα τὸ μέρος τοῦ ἀγρίου βουνοῦ μὲ τοὺς κήπους των καί τοὺς λεμωνεῶνας.

Ἡ Μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου ἐκτίσθη κατ' ἄλλους μὲν τὸν ΙΑ' αἰῶνα, ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, κατ' ἄλλους δὲ τὸν ΙΓ'. ὠνομάσθη δὲ Κουτλουμούσιον ἀπό τινος Κουτλουμούς, ἐξ ἀραβικῆς καταγομένου οἰκογενείας. Ἀλλά, κατὰ τὸ παλαιὸν Προσκυνητάριον,

Μονὴ Κουτλουμουσίου.

«ὕστερον ἄνθρωποι ὑπηρέται τοῦ διαβόλου, κινηθέντες ἀπὸ τὴν πανηράν τους διάθεσιν τὸ ἐγκρέμνισαν ὅλον, καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ μοναστήρια. Ὁ Ἐκλαμπρότατος ὅμως αὐθέντης τῆς Βλαχίας Νεάγουλος Βοεβόδας καὶ οἱ Βασσαράβαι τὸ ἀνεκαίνισαν ὅλον.

Τὸ Σκευοφυλάκιόν του κέκτηται σημαντικὰ Ἅγια Λείψανα, ἐν οἷς τὸν δεξιὸν πόδα τῆς ἁγίας Ἄννης, τὴν Κάραν Ἀγυπίου τοῦ Κιονίτου καὶ ἄλλα πολλά...

ΤΟ ΣΑΡΑΪ

Παμμεγίστη ὁλομάρμαρος οἰκοδομή. –Μέσα εἰς τὰς πλέον ὡραίας καλλονὰς τῆς φύσεως. – Μὲ πέντε ὀρόφους. – Αἴθουσαι βελούδιναι. – Τὸ κελλίον τοῦ Μεγάλου Δουκός – Οἱ σκητιῶται ὅλοι σὰν Κοζακοι. – Ὁ περίφημος Συνταγματάρχης. – Ἕνα μαῦρον βρίκιον μὲ μαύρους σταυροὺς εἰς τὰ κατάρτια – Ἁμαξιτὴ ὁδὸς μέχρι θαλάσσης. – Τὰ ῥωσικὰ ἐργόχειρα – Πολύτιμα ῥωσικὰ ἄμφια.

Ἀφοῦ ἀνήλθομεν πάλιν εἰς τὰς δροσολουσμένας Καρυάς, ἂς ἐπισκεφθῶμεν το μεγαλοπρεπὲς Σαράϊ, τὴν περιώνυμον Ῥωσικὴν Σκήτην. Μετὰ τὸ μέγα Ῥωσικὸν Μοναστήριον, ἐκεῖνο ὁποῦ ἀποθαμβόνει τὸν ξένον δια τὸ πλούσιον μεγαλεῖόν του εἶνε τὰ Σαράϊ, ὄνομα καὶ πρᾶγμα. Ἕνα αὐτοκρατορικὸν τῷ ὄντι οἰκοδόμημα παλατίων πολυωρόφων καὶ ναῶν, κείμενον εἰς λίαν γραφικωτάτην τοποθεσίαν ἐγγύτατα τῶν Καρυῶν, ἓν τέταρτον ἀπέχον τῆς καλογηρικῆς κωμοπόλεως, καὶ οὕτως εἰπεῖν συνέχειαν αὐτῆς ἀποτελοῦν. Μόλις ὁ ὁδοιπόρος ἀπὸ τῆς Δάφνης ἐρχόμενος κάμψῃ τὸν ζυγὸν τοῦ ὄρους, ἄνωθεν τοῦ Ρωσικοῦ Κοινοβίου, ὅπου οἱ ῥῶσοι ἔχουν στήσει ἐπὶ ρωμοῦ κυκλωτεροῦς ἕνα παμμέγιστον ξύλινον σταυρὸν χρωματισμένον, ἐν μέσῳ μικροῦ ὀροπεδίου, καὶ προχωρήσῃ ἀκόμη ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Χερσονήσου, ἔχων κατέναντί του τὴν γαλανὴν θάλασσαν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, διὰ μέσου πυκνοῦ δάσους καστανεῶν καὶ λεπτοκαρυώνων, θὰ ἴδῃ πρὸς τὰ κάτω, πολὺ κάτω, νὰ λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν εἰς τὸ ἡλιόκαυμα ὑψηλοὶ πράσινοι θόλοι, στέγαι μὲ ἐρυθρὰς κεράμους, πύργοι νεόδμητοι. Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτὰ χρυσοῦς, ὁλοχρύσους σταυρούς. Εἶνε τὸ Σαράϊ αὐτό. Ἕνα παμμέγιστον μεγαλοπρεπὲς ῥωσικὸν Μοναστήριον, πολυτελέστερον πολὺ ἀπὸ τὸ Ῥωσικὸν Κοι-

νόβιον, ἐν σχήματι συνήθει τῶν Μοναστηρίων τετραπλεύρῳ. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε Μοναστήριον, ἀλλὰ ἁπλούστατα Σκήτη. Ἡ Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἀπὸ τοῦ Βατοπεδίου ἐξαρτωμένη.

Ὅτε ἀπεφάσισα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ, ἦτο δειλινόν. Ὁ ἥλιος κλίνων ἤδη ὄπισθεν τοῦ Ὄρους εἶχε σκιάσει ὅλην τὴν πρὸς τὴν βορείαν ἀκτὴν πλευράν. Ἐλαφρὸν ἀπόγειον ἀπὸ τῶν καστανεῶν ἐξερχόμενον ψυχρότατον, ἔφερνε μαζί του καὶ τὴν ἄρρητον ἐκείνην εὐωδίαν τοῦ δάσους, ἐκ ποικίλων δένδρων ἀποτελουμένου. Αἱ ἀηδόνες καὶ οἱ κόσσυφοι ἐκελαδοῦσαν ἡδυπαθῶς, καὶ οἱ διπλοῖ κώδωνες τῶν ἡμιόνων, ἀπολελυμένων ἐντὸς τοῦ δάσους ἐβροντοκοποῦσαν μὲ τὸν χαλκοῦν ἐκεῖνον ὡς ἀπὸ θραυσμένου ἐλάσματος ἦχόν των. Ἔφθασα εἰς τὸ Σαράϊ, Θέα γοητευτική. Λόφοι κατάφυτοι ἀπολήγοντες εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ Κονάκια τῶν Καρεῶν ὑπολευκάζοντα ἐντὸς δάσους λεμωνεῶν καὶ κυπαρίσσων. Πέραν ἡ διπλῆ κορυφὴ τοῦ Ἄθωνος, πετρώδης, φαιὰ καὶ φαλακρά.

Περὶ τὴν Σκήτην αὐτὴν κῆποι εὐρεῖς καὶ πολυσχιδεῖς, μὲ διαδρόμους καὶ δενδρύλλια ἐν κηπουρικῇ τέχνῃ ἀπταίστῳ. Σκιάδες ἐνίοτε ἐκ λευκῶν ἢ κυπαρίσσων, μεμονωμένα βαΐα θαλερὰ μὲ πλατέα καταπράσινα φύλλα. Εἰσῆλθον εἰς τὴν μεγίστην αὐλήν του θαυμάζων τὰ ὀγκώδη τοῦ ἤδη ἐγειρομένου Ναοῦ θεμέλια, καὶ τὸν πλούσιον ἀρχιτεκτονικὸν τρόπον τῶν πτερύγων. Διότι τὸ Σαράϊ ὀνομάζεται μὲν καὶ εἶνε Σκήτη, ἀλλ' εἶνε κτισμένον ὡσὰν ἕνα παμμέγιστον Μοναστήριον, εἴπομεν.

Ἀνῆλθον εἰς τὰ πατώματα. Ὅλα καινουργῆ καὶ στίλβοντα. Δάπεδα ἐκ μαρμαρίνων πολυγωνικῶν ψηφιδωμάτων, στέγαι σιδηραῖ, κελλία ὡραῖα κατὰ τὸν παλαιὸν βυζαντινὸν τρόπον, αἴθουσαι ὑποδοχῆς πολλαὶ καὶ ποικίλαι· δωμάτια διὰ τοὺς ξένους μετὰ πλουσίων ἐπίπλων· παρεκκλήσια πάμπολλα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ ρῶσοι ἀσκηταὶ μὲ τὰ κουκούλλια εἰσήρχοντο εἰς τὸν ἐπάνω μέγαν Ναὸν ἕως 300, ἵνα ψάλωσι τὸν ἑσπερινόν. Κ' ἐδῶ ἡ τάξις τῆς ἐκκλησίας ὡς εἰς τὸ ρωσικὸν Κοινόβιον. Ὁ ἡγούμενος, δεύτερος εἰς τὴν σειράν, διαδεχθεὶς τὸν πρό τινων ἐτῶν ἀποβιώσαντα Βησ-

σαρίωνα, μικρὸς καὶ ὠχρὸς ρῶσος, πρὸς γραικὸν μᾶλλον ὁμοιάζων, ἀνέβαινε μὲ τὸ κουκούλλιον μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν. Μετὰ τὸν ἑσπερινὸν εἰσῆλθον εἰς τὴν τράπεζαν ἕως 500. Ἦσαν ὅλοι ἁπλούστατα ἐνδεδυμένοι, ὡς ἀσκηταί, κατὰ τὸν ἑλληνικὸν περίπου τρόπον· ἐπειδὴ δὲ ἦτο νηστεία τὴν ἡμέραν ἐκείνην (τεσσαρακοστὴ τοῦ Δεκαπενταυγούστου) τὸ φαγητὸν ἦτο ὅλως λιτόν. Ζωμὸς μετ' ὀσπρίων ἄνευ ἐλαίου, καὶ ἄρτος μέλας καὶ ἐλαῖαι. Εἰς τὸ παρακείμενον τῇ Τραπέζῃ μαγειρεῖον οἱ μάγειροι καὶ οἱ ὑπηρέται διεκόσμουν τὰ πάντα. Ἐνῷ δὲ περιηρχόμην τὴν ἐπάνω ὀροφην, συνήντησα νεανίαν ρῶσον δόκιμον ὑπηρετοῦντα ἐν τῷ ξενῶνι, ὅστις διὰ νευμάτων μὲ προσεκάλεσεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς. Τετραγωνικὴ ὡραία αἴθουσα, θαῦμα ἰδέσθαι. Εἰκόνες εἰς τοὺς τοίχους τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, τῶν βασιλέων τῆς Ἑλλάδος, τοῦ κτίτορος μεγάλου Δουκὸς Ἀλεξίου, καὶ ἄλλαι εἰκόνες καλογηρικαί. Ἕδραι βελούδιναι καὶ ἀνάκλιντρα ἀναπαυτικώτατα.

Τράπεζαι μαρμάριναι πολυτελεῖς, πολυθρόναι, καὶ ἐν γένει στιλπνότης καὶ θάμβος ἀνώτερα τοῦ ρωσικοῦ Κοινοβίου. Μᾶς παρέθεσαν τσάϊ εὐῶδες, ἄφθονον, καὶ ποτόν τι γλυκὺ καὶ βουτήγματα τρυφερώτατα σαρακοστινά. Λεύκωμα ὀγκῶδες ἐπί τινος τραπέζης ἦτο πλῆρες ἐξ ἰδιογράφων τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκεπτῶν.

Εἶτα ὁ νεανίας ἀρχοντάρης, μειδιῶν πάντοτε καὶ στενοχωρούμενος, διότι δὲν ἐγνώριζε τὰ ἑλληνικά, μὲ ἐκάλεσε νὰ ἴδω τὸ κελλίον τοῦ μεγάλου Δουκὸς Ἀλεξίου.

— Δὲν ξέρει, δὲν ξέρει.

Οὕτω μόνον ἔλεγεν ἑλληνιστί, καὶ ἀνεπλήρου τὰ λοιπὰ διὰ σχημάτων καὶ νευμάτων, Βέβαιος περὶ τῆς ἀναμενομένης ἐκπλήξεως ὁ Ρωσος νεανίας ἤνοιξε μικρὸν κελλίον, παρακείμενον τῇ αἰθούσῃ, ἔνθα κατὰ τὴν διαμονήν του ἐκοιμήθη ὁ μέγας Δούξ. Μία εὐωδία μυστηριώδης ἐξῆλθεν. Ἡ κλίνη ἦν ἐλαστικὴ θαυμαστῶς, τὰ προσκεφάλαια ἡδυπαθῆ, μαλθακά. Τράπεζα πολύτιμος καλλυν-

τηρίου ἐγγύς, καὶ εἰκόνες αὐτοκρατόρων καὶ μεγάλων δουκῶν.

— Δὲν ξέρει, Δὲν ξέρει.

Ἔλεγε πάντοτε ὁ ἀρχοντάρης μοναχός, καὶ μὲ ἠρώτα διὰ σχη, μάτων ἂν ἤθελα νὰ πίω καὶ ἄλλο τέϊον. Ἐλυπήθη δὲ ὁ εὐγενὴς μοναχὸς ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἤθελον ν' ἀναχωρήσω. Τόσον ἦτο συνηθισμένος εἰς τὸ νὰ περιποιῆται ξένους· τοῦ Βησσαρίωνος, φαίνεται-καταλιπόντος τὴν εὐλογίαν του εἰς ὅλους τοὺς μονάζοντας ἐν τῷ Σεραγίῳ. Καταβαίνων παρετήρησα τὰς μορφὰς τῶν ἐν τῇ αὐλῇ περιδιαβαζόντων μοναχῶν μετὰ τὸ γεῦμα, ὧν πολλοὶ εἶχον κοζάκου ὄψιν.

Ἐκεῖ εἶδον καὶ τὸν συνταγματάρχην ἐκεῖνον, ὅστις καταλιπὼν. τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ ἐν τῷ Σεραγίῳ, δοὺς ἀφορμὴν εἰς πολλὰς διαδόσεις ἕως τώρα. Οὗτος καίπερ ἐν ἐρήμῳ, διατηρεῖ ὅμως τὸ κοσμικὸν φρόνημα τόσον, ὥστε κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πρώην ἁγίου Πατρῶν εὐχερῶς ἀνεμνήσθη τῆς ἐποχῆς τοῦ *σχίσματος* λαλήσας μετ' ἐμπαθείας, ἥτις βεβαίως θὰ ἐτάραξε τὴν ἠρεμοῦσαν κόνιν τοῦ παπᾶ—Βησσαρίωνος, τοῦ ἀφελοῦς ἐκείνου Ρώσου. [1]

——— — —

Ἐκ τῆς εὐρείας καλλιεργείας ἣν παρατηρεῖ τις εἰς ἀπόστασιν περὶ τὸ Σαράϊ, συμπεραίνει ὅτι οἱ σεραϊῶται εἶνε φιλόπονοι καὶ ἐργατικοί, ποριζόμενοι διὰ τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας τὸν ἄρτον των, πλὴν ἡ ἐργασία των αὕτη δὲν ἐπαρκεῖ βεβαίως εἰς τὴν διατροφὴν 500 πατέρων, οἵτινες ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἀσκηταί, εἶνε πάντοτε ὡς Ρῶσοι συνειθεισμένοι μὲ ὅλας τὰς ἀναπαύσεις, ἀπὸ τοῦ εὐώδους τεΐου μέχρι τῶν νοστίμων ἐκείνων ταρίχων, τὰ ὁποῖα τόσον κινοῦσι τὴν ὄρεξιν τῶν ἡμετέρων ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ. Ἂν λοιπὸν δὲν εἶχον τὴν συνδρομὴν τῆς Αὐτοκρατορίας των, ἦτο ἀδύνατον νὰ συντηρηθῶσι τόσοι πολλοὶ ἐν τοσαύτῃ εὐμαρείᾳ. Κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ

1. Ὁ μακαρίτης πρώην Πατρῶν Ἀβέρκιος, γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τότε, αὐτὸς ἀνέγνωσεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τὸν Τόμον τοῦ Σχίσματος, δι' οὗ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας οἱ Βούλγαροι.

Ρωσικὸν Κοινόβιον ἤθελεν αὐτὸ νὰ λαμβάνῃ καὶ τὰ πρὸς τοὺς Σεραγιώτας βοηθήματα καὶ διανέμῃ κατὰ βούλησιν ἐπικυριαρχικῶς, ὡς εἴδομεν.

Ἀλλ' οἱ Σεραγιῶται θέλοντες ν' ἀσκήσωσιν ἰδίαν αὐθυπαρξίαν ἦλθον εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς ὁμοφύλους των, ἀπαιτήσαντες τὰ ἐλέη νὰ ἔρχωνται κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτούς. Καὶ τὸ κατώρθωσαν διὰ τῆς ὑπομονῆς των. Τώρα λοιπὸν οἱ Σεραγιῶται ἔχουσι πλοῖον ἰδιαίτερον, τὸ ὁποῖον δὶς τοῦ ἔτους μεταβαῖνον εἰς Ρωσίαν κομίζει φορτίον ὁλόκληρον τροφῶν καὶ ἐνδυμάτων. Κατεσκεύασαν δὲ καὶ ὁδὸν εὐρεῖαν ἁμαξιτὴν μεχρι τῆς θαλάσσης, ἵνα δι' ἁμαξῶν μετακομίζωσι μέχρι τοῦ Σεραγίου τὰ παμμέγιστα βαρέλια τῆς μουρούνας, καὶ τοὺς πολυαρίθμους σάκκους τῶν ἀποικιακῶν, καὶ τὴν περίφημον «βότκαν», τὸ προσφιλὲς τῶν Ρώσων ποτόν, ὅπερ ἐν ἀφθονίᾳ πίνοντες μεταφέρουσι διὰ τῆς θερμῆς φαντασία των τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν Ἀθωνικὴν χερσόννησον. Ἀλλὰ διὰ τοῦ μαύρου ἱστιοφόρου των μὲ τοὺς σταυροὺς ἐπὶ τῶν κεραιῶν κομίζουσιν εἰς τὸ Σαράϊ καὶ ἄλλο φορτίον πολυτιμότερον, δι' οὗ κατακτῶσι τὴν ἀγάπην τῶν χριστιανῶν ἀκλόνητον καὶ στερεάν. Κατάχρυσα ἱερὰ ἄμφια, βαρύτατα ἐκ τοῦ ψευδοχρυσίου, συνεχῶς ἀποστέλλονται πρὸς αὐτοὺς πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς πενομένους ἱερεῖς. Καὶ ἤδη, ἑτοιμάζουσιν εἰς τὴν δυτικὴν πτέρυγα ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἄνω πατώματος μακρὰν αἴθουσαν, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ ἀποκλειστικῶς διὰ τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ τίμια τῆς λατρείας σκεύη. Κάτω δὲ ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ διὰ τῆς μεγάλης εἰσόδου συνεκρότησαν πολυμερὲς μαγαζεῖον, ἐν ᾧ πωλοῦνται ὅλα τὰ εἴδη ρωσικῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης. Εἰκόνες χάρτιναι τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀκόμψως καὶ χονδροειδῶς παριστάνουσαι τὰς ἱερᾶς Μονὰς ὅλας μὲ ρωσικοὺς θόλους — οὕτω φαίνεται ἐν Ρωσίᾳ εἰς τὸ πολὺ πλῆθος ὅτι ὅλα τὰ Μοναστήρια εἶνε Ρωσικῆς ἀρχιτεκτονικῆς — Ἄλλαι εἰκόνες διὰ ζωηρῶν χρωμάτων παριστάνουσαι τὰ μέλη τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Αλλαι χρυσαῖ διαφόρων ἁγίων βυζαντινῶς εὐτρεπισμένων ἐν τῇ παραστάσει, σταυροὶ καὶ μικροτεχνήματα ρωσικὰ ὅλα, εἰκόνια ἐπὶ σμάλτου ὡς

φυλαχτά, κουτάλια χρωματισμένα καὶ βερνικωμένα τῆς Μόσχας, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ εἴδη τῆς ρωσικῆς ἁγιογραφίας καὶ μικρογλυπτικῆς, ἅτινα ἐξετόπισαν οὕτω τὴν ἁγιορείτικην τέχνην, ἧς τὰ ἔργα εἶνε σπανιώτατα πλέον, διότι οἱ τεχνῖται ἀσκηταί, οἵτινες εἰργάζοντο αὐτά, μὴ εὑρίσκοντες ἀγοραστὰς ἐτράπησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ ἰδίως τῆς ἀμπέλου.

Ἱστορία τοῦ Σεραγίου.—Ἐξέλιξις αὐτοῦ.— Οἱ Βατοπεδινοὶ ἐνόμισαν ὅτι ὀνειρεύονται. — Διαμαρτυρίαι ἀτελεσφόρητοι. — Ὁ μεγολείτερος Ναὸς τοῦ Ὄρους καὶ τῆς Ἀνατολῆς. —Ὁ Μέγας Δοὺξ Ἀλέξιος. — Τὸ Σαράϊ ἀπέμεινε πάλιν Σκήτη.—Αἱ ρωσικαὶ Γεωγραφίαι— Ὁ Παπᾶ-Βησσαρίων.

Κατὰ τοὺς Βυζαντινολόγους ἐνταῦθα, ὅπου σήμερον εὑρίσκεται το Ῥωσικὸν Σεράγιον, ὑπῆρχεν ἡ Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐξαρτωμενη ἀπὸ τῆς βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἐκτισμένη ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Μονῆς τοῦ Ξέστου. Ἀπετελεῖτο δὲ αὕτη ἡ Σκήτη ἀπὸ ἕνα παμμέγιστον Κελλίον ἐγερθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου τοῦ Πατελλαριου, ἡσυχάσαντος ἐκεῖ, ὅπερ διὰ τὴν εὐρυχωρίαν του ὠνομάσθη **Σεράγιον**. Κατὰ τὸ ἔτος 1734 ὁ Πατριάρχης Σεραφὶμ Α΄. ὁ ἀκαρνὰν ἀποσυρθεὶς ἐνταῦθα ἐκαλλώπισεν αὐτὸ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ Ναΐσκον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Εἰς τὴν Σκήτην ταύτην κατώρθωσαν περὶ τὸ ἔτος 1845 οἱ ρῶσοι, τῇ μεσιτείᾳ τοῦ διπλωμάτου Μουραβιὲφ νὰ ἐγκατασταθῶσι, καὶ μὲ τὴν συνήθη αὐτῶν πονηρίαν συγκερασμένην μὲ τὴν γλυκύτητά των καὶ ἁπλότητα καὶ κολακείαν, νὰ ἐφελκύσωσι τὴν ἀγάπην τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν.

Ἐξύπνησαν λοιπὸν μίαν πρωΐαν οἱ ἅγιοι Ἀντιπρόσωποι καὶ βλέπουν ὅτι αἱ Καλύβαι τῆς Βατοπεδινῆς Σκήτης μυστηριωδῶς συνηνώθησαν εἰς μέγα καὶ εὐρὺ τετράγωνον, μὲ πέντε ὑψηλὰς ὀροφάς· καὶ βλέπουν ὅτι τὸ ἀρχαῖον Κυριακὸν ἐστριμώχθη εἰς μίαν ἐκεῖ γωνίαν καὶ ἐσκεπάσθη ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων θόλων, ἐτέθησαν δὲ τὰ θεμέλια παμμεγίστου Ναοῦ, ὅστις ἂν περατωθῇ θὰ εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ναῶν οὐχὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀλλὰ τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. [1].

1) Ὁ Ναὸς ἤδη ἐπερατώθη. Εἶνε δὲ παμμέγιστος καὶ μεγαλοπρεπέστατος.

Ἔτριψαν οἱ ἅγιοι Ἀντιπρόσωποι τοὺς ὀφθαλμούς των, ὑπέθεσαν μήπως εἶνε σατανικὴ φαντασία, μήπως δηλαδὴ οἱ ἀπὸ τῶν ῥώσων φόβοι τοῖς παρουσίασαν ἐκεῖνα τὰ κτίρια, πλὴν ἦτο ἀλήθεια. Διεμαρτυρήθησαν τότε διὰ τὴν ἀντικανονικὴν αὐτὴν μεταβολὴν τῆς Σκήτης εἰς Κοινόβιον, πλὴν δὲν εἰσηκούσθησαν.

Τὸ Βατοπέδιον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται κατ' ὄνομα ἡ Σκήτη ἔκαμεν ἄλλας παραστάσεις, πλὴν εἰς μάτην. Κατωρθώθη μόνον νὰ μὴ ὀνομασθῇ ***Κοινόβιον*** τὸ πολύκροτον τοῦτο ***Σαράϊ***, ἀλλὰ νὰ εἶνε πάντοτε Σκήτη ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ Βατοπεδίου. Εἰς τὸ πεῖσμα ὅμως τῶν Βατοπεδινῶν οἱ ρῶσοι ἐξακολουθοῦν νὰ τὸ ὀνομάζουν Κοινόβιον, καὶ αἱ γεωγραφίαι των τὸ προσέθηκαν ἤδη εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν Μονῶν, ἀναβιβάσασαι αὐτὰς εἰς 21.

Τὸ Σαράϊ.

Θεμελιωτὴς αὐτοῦ θεωρεῖται ὁ μέγας δοὺξ Ἀλέξιος τῆς Ρωσίας, ὅστις μεταβὰς πρὸ χρόνων μετὰ χρυσοστολίστου καὶ ἐπιδεικτικῆς συνοδίας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ταπεινὴν τότε Σκήτην καὶ ἐχάραξε διὰ τῆς λεπτῆς βαΐνης ῥάβδου του τὰ θεμέλια μεγάλου Κα-

θολικοῦ, ὅπερ καταλαμβάνει σεβαστὸν τόπον μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς περιοχῆς πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἁγίου βήματος. Ἀνοίξας δὲ τὸ αὐτοκρατορικὸν βαλάντιόν του κατέλιπε πλοῦτον πρὸς οἰκοδόμησιν τοῦ Ναοῦ. Ἐτέθησαν τὰ θεμέλια αὐτοῦ ὀγκώδη ὡς θεμέλια μεγάλου φρουρίου μὲ ὑπόγεια βαθέα, ὑψώθησαν πέντε μέτρα ἄνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ τεθῇ ἡ βάσις τοῦ Ναοῦ ὑψηλή, ὥστε μὲ τοὺς θόλους νὰ καταστῇ καταπληκτικὸν οἰκοδόμημα, ἠγέρθη δίκη καὶ συζήτησις πρὸς τὸ Βατοπέδιον. Ἔπρεπε νὰ κρημνισθῇ ὁ πρὸς τὸ ἅγιον βῆμα τοῖχος, καὶ ν' αὐξήσῃ οὕτως ἡ περιοχὴ τοῦ νέου μοναστηρίου.

Ἀλλ' οἱ Βατοπεδινοὶ ἐν τῷ δικαιώματί των δὲν ἐπέτρεψαν· καὶ τώρα ἔμεινεν ὁ Ναὸς ἀτελής, κινῶν τὸν θαυμασμὸν διὰ τὸν ὄγκον τῶν θεμελίων του εἰς τοὺς ξένους. Εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐρωτῶντας ἀπαντῶσιν ὅτι διὰ λόγους ἀρχιτεκτονικοὺς εἶνε ἀνάγκη νὰ παρέλθωσιν ἱκανὰ ἔτη, ἕως οὗ στερεωθῶσι καλῶς καὶ κατακαθίσουν τὰ θεμέλια· καὶ τότε ἐπ' αὐτῶν νὰ ἐξακολουθήσωσιν οἰκοδομοῦντες. Ἵνα δὲ λάβητε ἰδέαν τινὰ τῶν καταπληκτικῶν τούτων θεμελίων, ἀρκεῖ νὰ μάθητε ὅτι δι' αὐτὰ μόνον ἐδαπανήθησαν 150000 ρουβλίων, ἅπασα ἡ δωρεὰ τοῦ μεγάλου Δουκὸς Ἀλεξίου, ἁμιλλωμένου πρὸς τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας.

Φαίνεται ὅμως ὅτι διαμένει ἀτελής, ὁ Ναὸς καὶ δι' ἄλλον ἀκόμη ρωσικώτερον λόγον, νὰ βλέπουν οἱ ρῶσοι προσκυνηταὶ τὰ θεμέλια, νὰ ἐρωτοῦν διατὶ ἔμεινεν ἀτελὴς ὁ Ναός, καὶ ν' ἀκούουν ὅτι δι' ἔλλειψιν χρημάτων· καὶ ν' ἀνοίγουν τότε τὸ βαλάντιον ἀφειδῶς. Διὰ τῶν χρημάτων τούτων κατωρθώθη νὰ κτισθῇ μέγα, ὡς εἴπομεν μοναστήριον, μ' εὐρεῖς διαδρόμους, μὲ σιδηρᾶς δοκοὺς καὶ μὲ σιδηρᾶ χωρίσματα τῶν μακρῶν πτερύγων πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πυρκαϊῶν.

Ὁ πρῶτος ὅμως οἰκιστής, ὁ συνοικίσας ἐκεῖ τοὺς ρώσους, εἶνε ὁ Βησσαρίων, ἁπλοῦς καὶ πονηρὸς ρῶσος ἱερομόναχος, πρῶτος ἡγούμενος χρηματίσας, καὶ κατωρθώσας διὰ τῶν κολακευτικῶν τρόπων

πρὸς τοὺς γραικοὺς νὰ ἐπισύρῃ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν καὶ ἐμπιστοσύνην, ἐν ᾧ ὑπὸ τοὺς ἀτμοὺς ἐκείνων τῶν ἀσπασμῶν καὶ τῶν γευμάτων καὶ δωρεῶν, σιγὰ σιγά, οἱ οἰκίσκοι τῆς Σκήτης μετακινούμενοι συνηνοῦντο εἰς ἓν μέγα Κοινόβιον. Διηγοῦνται ὅτι ἀγαποῦσεν ὁ φτωχὸς ὀλίγον τὸ ἁγιορείτικο κρασί, γλυκὸ καὶ δυνατό. Κ' ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει δὲν ἐννόει ν' ἀρνηθῇ φιλοξενίαν πρὸς τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες πυκνοὶ ἤρχοντο μανθάνοντες ὅτι ὁ παπᾶ—Βησσαρίων ἦτο πολὺ καταδεκτικὸς καὶ ἐλεήμων. Μὲ ἐρυθρὰς τὰς παρειάς, μὲ ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς δακρύοντας, καὶ ὁμιλητικώτατος, ἔλεγε παραπατῶν, διότι ἔπασχε καὶ ἀπὸ ἐλαφράν τινα χωλότητα.

— Τί φέλει ; Φελόνι φέλει, καλύμματα φέλει, πετραχεῖλι φέλει· νὰ σοῦ δίνημι ἐγὼ ὅ,τι φέλει ἐσένα.

Καὶ ὁ γραικὸς ἀνέμενε.

— Κάθησε ἐδῶ σύ, ἐπανελάμβανεν ὁ παπᾶ-Βησσαρίων, τώρα φέρημι ἐγὼ φελόνι καλό. Ἀγαπῶ ἐγὼ πολὺ γραικούς.

Ἄλλοτε πάλιν—ἦτο ἡ πανήγυρις τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου—ὁ πονηρὸς Βησσαρίων, ἵνα κολακεύσῃ περισσότερον τὴν ἑλληνικὴν ἀδελφότητα καὶ τὴν γείτονα Ἱερὰν Κοινότητα, συνήθιζε νὰ προσκαλῇ καλλίφωνον ψάλτην ἐκ τῶν Ἰβήρων, ἵνα ψάλλῃ καὶ ἑλληνιστὶ μερικοὺς ὕμνους. Μόλις ἤρχιζεν ἡ ἀγρυπνία τῆς πανηγύρεως καὶ ὁ ἀγαθὸς παπᾶ-Βησσαρίων χωλαίνων ἀκόμη καὶ ἀπὸ τῆς πανηγυρικῆς χαρᾶς, ἔλεγεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἕλληνα ἱεροψάλτην :

— Τώρα σὺ κάνει ὅ,τι φέλει.. . Σὺ ψάλλει ὅ,τι φέλει. . . Ἐγὼ φύγημι. Ἔχει μουσαφηρέοι ἐγὼ ἐπάνω. Ντουλιὰ ἔχει ἐγώ. Σὺ ψάλλει ὅ,τι φέλει.

Ὅπου τὰ χρειάζονται οἱ Βατοπεδινοί.—Νέαι τῆς ρωσικῆς διπλωματίας ἐνέργειαι.—Τὰ αἰτήματα τῶν Σεραγιωτῶν.—Οἱ Βατοπεδινοὶ ἀνθίστανται.—Ἡ ἐπελθοῦσα λύσις.—Ὁ Πειρασμὸς κατὰ τὸ παρὸν ἀναπαύεται.—

Ἡ καταπληκτικὴ αὔξησις τοῦ Σεραγίου, φυσικά, ἐξήγειρε τὴν προσοχὴν μετ' ὀλίγον τῆς κυριάρχου Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἥτις ἀπροόπτως εὑρέθη ἐνώπιον φοβεροῦ κινδύνου ἀπορροφήσεως. Ἂν καὶ οἱ κανονισμοὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους οἱ ἀρχαιότατοι προβλέπουσι περὶ τοιούτων ἐνδεχομένων ρυθμίζοντες ἀκριβῶς τὰ δικαιώματα τῶν Σκήτεων, ὅμως οἱ Βατοπεδινοὶ ἀπεφάσισαν νὰ δοκιμάσουν κατὰ πόσον εἶχον ὑπόστασιν οἱ φόβοι των. Βέβαια, νὰ ἔχῃ ἡ κυρίαρχος Μονὴ 300 πατέρας, ἡ δὲ Σκήτη αὐτῆς 500, ὁλονὲν αὐξάνοντας, ἀλλοφύλους, καὶ μετὰ φθόνου ἀποβλέποντας εἰς τὴν παναρχαίαν βασιλικὴν κυρίαρχον Μονήν των, μὲ τὰ τόσα βασιλικὰ αὐτῆς κειμήλια, αὐτὸ δὲν ἐφάνη διόλου ἐνθαρρυντικόν.

— Ἐὰν συμβῇ ὅ,τι συνέβη καὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν Κοινόβιον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος;....

—***Σκουσένιε!*** ἀνεφώνησαν οἱ Βατοπεδινοὶ Προεστῶτες, μεταχειρισθέντες ἀθελήτως ρωσικὴν λέξιν. Καὶ μετὰ τινας ἡμέρας ταραχὴ καὶ θόρυβος ἀπροσδόκητος εἰς τὸ Σεράγιον.

Τὸ μαῦρον πλοῖον τοῦ Σεραγίου μὲ τοὺς μαύρους σταυροὺς ὁποῦ εἶχε καταπλεύσει ἐκ Ρωσίας κατάφορτον, δὲν τὸ ἄφησαν νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸν ἀρσανᾶν τοῦ Βατοπεδίου. Αἱ σεραγιώτικαι ἅμαξαι ἐπηγαινοήρχοντο κεναὶ ἔκτοτε. Τότε οἱ σεραγιῶται ἔθεσαν εἰς κίνησιν τὴν ρωσικὴν διπλωματίαν. Ἐζήτησαν ὅρμον ἰδικόν των νὰ συγκοινωνῶσι μὲ τὴν θάλασσαν. Προσεπάθησαν διὰ τῶν συνήθων μέσων νὰ ἀποκτήσουν τοιοῦτον ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔρριψεν ἀρκετὸν φῶς εἰς τὰ σκοτεινὰ τῶν ρώσων σχέ-

δια. Οἱ Βατοπεδινοὶ ἄρχισαν νὰ διακρίνουν καλά. Ἂν παύσουν νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, ἐσκέφθησαν, τότε εἶνε φόβος νὰ ἐγείρουν ἄλλας ὀδυνηροτέρας ἀξιώσεις.

Συγχρόνως ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥωσικὴ Πρεσβεία ἐδήλωσεν εἰς τὸ Βατοπέδιον διὰ τῆς ἁρμοδίας ὁδοῦ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ πλέον νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ μοναστήριον τὰ ἐκ Βεσσαραβίας πλούσια αὐτοῦ εἰσοδήματα, ἂν δὲν παραχωρηθῇ κατάλληλος ὅρμος εἰς τοὺς Σεραγιώτας.

—***Σκουσένιε!*** Ἐπανέλαβον ἄλλην μίαν φορὰν οἱ Βατοπεδινοὶ Προηγούμενοι.

Οὕτως οἱ Σεραγιῶται μὲ ὅλην των τὴν ἐξάρτησιν ἔδειξαν ὅτι ὄχι μόνον εἶνε ἀνεξάρτητοι, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροί. Διότι ὄπισθέν των ἵστατο μία ὁλόκληρος αὐτοκρατορία μὲ τόσους πανσλαβιστικοὺς συλλόγους.

Μέγα λοιπὸν συμβούλιον εἰς τὸ ὑπερήφανον Βατοπέδιον. Οἱ Προεστῶτες τῆς ἀρχαιοτάτης αὐτῆς Μονῆς, ὁποῦ φέρουσι καὶ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ των παραστάσει ὅλον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς δόξης, ἐφάνησαν κατηφεῖς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ὑποκύψουν εἰς τοὺς Σεραγιώτας. Δὲν τοὺς ἔδωσαν τὸν ζητηθέντα ὅρμον. Ἀλλὰ τότε ἡ ῥωσικὴ πρεσβεία ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπειλήν της. Τοὺς ὑστέρησε τὰ ἐκ Βεσσαραβίας πλούσια εἰσοδήματα· καὶ μέχρι σήμερον τοὺς καθυστεροῦνται 25,000 λιρῶν εἰσοδήματα.

Ἐν τῇ στενοχωρίᾳ των αὐτῇ οἱ Βατοπεδινοὶ ἀπεφάσισαν νὰ συμβιβασθῶσι μὲ τοὺς Σεραγιώτας ὑπὸ τὸν ἑξῆς ὅρον:

Νὰ εἰσάγωσι τὰ ἐκ Ρωσίας στελλόμενα ἐφόδια διὰ τοῦ ὅρμου τοῦ Βατοπεδίου, ἀλλὰ νὰ πληρόνωσι μικρόν τινα φόρον ὑποτελείας.

Οὕτω ἐκέρδησε τὸ Βατοπέδιον σχεδόν. Πέρυσι δὲ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἀντιπρόσωποι τῆς Μονῆς μεταβάντες εἰς Θεσσαλονίκην ἔλαβον παρὰ τοῦ ῥωσικοῦ προξενείου τὰς καθυστερουμένας 25 χιλ. λιρῶν.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ Σεραγιῶται τὰ ἔχουν πολὺ καλὰ μὲ τοὺς Βατοπεδινοὺς καὶ περνοῦν ὡς ἀδελφοί, ἂν ἐξαιρέσωμεν τὸ καρδιοκτύπι ὁποῦ ἀπέμεινεν εἰς αὐτοὺς ὡς χρόνιον νόσημα ἐκ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων τοῦ ρωσικοῦ πειρασμοῦ, ὅστις ξεκουράζεται τώρα, ἔχων τὰ δίκτυά του ἁπλωμένα νὰ στεγνώσουν παρὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς πύργους τοῦ Σεραγίου.

ΕΙΣ ΤΟ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΝ

Αἱ ἀντιθέσεις.— Τὸ Γένος κλεισθὲν εἰς ἕνα Μοναστήριον. – Ἕνας νέος Ὀδυσσεύς.— Ἔτσι τάχα νὰ ἐσήμαινεν ἡ Ἁγία Σοφια! – Νὰ ἤμουν ζωγράφος! – Μία πόλις ὠχυρωμένη. – Ὁ τριπλοῦς Πυλὼν μὲ τοὺς Πύργους του – Πῶς πρέπει νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ Ἅγιον Ὄρος οἱ Ἕλληνες – Τὰ Ἀρχονταρίκια. – Τὸ Συνοδικόν.

Καὶ τώρα ἀφοῦ ἐθαμβώθητε χονδρικῶς ἀπὸ τὴν ἀψίπλουτον χλιδὴν τῶν Ῥωσικῶν κατασκηνωμάτων, ἔλθετε τώρα νὰ ἐντρυφή-

Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου.

σητε μυστικῶς εἰς τὴν εὐγενικὴν τῶν προγόνων μας δόξαν, μέσα εἰς τὸ ἀθάνατον μεγαλεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, καὶ νὰ ψάλλητε

ὕμνους, ὅμως οὐχὶ ἐν τυμπάνοις καὶ ἀλαλαγμοῖς, ἀλλ᾽ ἐν πνευματικῇ χαρᾷ, τὴν ὁποίαν γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν ἑνὸς ἐξορίστου ἡ θέα μόνη καὶ ἀπὸ μακρὰν τῆς γλυκυτάτης κοιτίδος του, τὴν ὁποίαν ἔχασε φεῦ! μίαν κατηραμένην αὐγήν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυσεν ἐπὶ αἰῶνας τώρα τὰ ἀναπολῇ ἐν ἐγρηγόρσει, ἢ νὰ ὀνειρεύεται ἐν ὕπνοις, ἐπιποθῶν ὡς ὁ ταλαίπωρος Ὀδυσσεὺς καὶ *καπνὸν* ἀποθρώσκοντα ἀπὸ τῆς ἐρήμου στέγης του *νοῆσαι*.

Αὐτὴν τὴν ἀνέκφραστον χαρὰν θὰ σᾶς δώσῃ μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν Παμμεγίστην Βασιλικὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου. Ἐκεῖ θὰ ἴδητε τὸ Γένος, κλεισμένον εἰς τοὺς θαμβοὺς θόλους ἑνὸς Μοναστηρίου...

Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν ἐρημικὴν Μονὴν τοῦ Κωνσταμονίτου ἕνα δειλινόν, ὕστερον ἀπὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἡμιονικὴν πορείαν ἀντικρύσαμεν τὰ βυζαντινὰ τείχη καὶ φρουριακοὺς Πύργους τοῦ Βατοπεδίου, ὠχυρωμένης πόλεως παριστάνοντος εἰκόνα, κειμένου πρὸς τὰς βορειοανατολικὰς ἀκτὰς τῆς Χερσονήσου, ὅπου ἁπλοῦται ἕνας εὐρύτατος λιμήν, καταγάλανος ἐκείνας τὰς ὥρας ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν νηνεμίαν, Ὑπὸ τὰς δροσερὰς συστάδας τῶν καστανεῶν καὶ τοὺς φουντωτοὺς βλαστοὺς τῶν λεπτοκαρυῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἐπορευόμεθα βαίνοντες πρὸς τὴν κατωφέρειαν, ἔφθανον γλυκύμολποι τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ ἦχοι τῶν κωδώνων τῆς Μονῆς, ἑλληνικώτατα σημαίνοντες τὸν *ἑσπερινόν*· (Σαββατόβραδον γὰρ ἦν) μὲ μίαν μελῳδικωτάτην κωδωνοκρουσίαν, βαθύτατα συγκινοῦσαν τὴν καρδίαν. Καὶ τὰ ζῶα αὐτά, ὡς νὰ ἔπαθαν καμμίαν μυστηριώδη ὑπεραίσθησιν ἐσταμάτησαν στιγμάς τινας εἰς μίαν ράχην ἐκεῖ, σὰν νὰ ἠκροῶντο καὶ αὐτά. Ἀληθῶς ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀμίμητον τέχνην τοῦ Καμπανάρη τῶν Ἰβήρων, ἀλλ᾽ αἱ κλειδοκυμβαλικαὶ φωναί του δὲν μᾶς συνεκίνησαν. Ὁ βόμβος πάλιν τῶν Ρωσικῶν κωδώνων, ἕνας ἀνεμοστρόβιλος ἤχων ἐν σεισμῷ, μᾶς ἔφραξε τὰ ὦτα μέχρι τελείας κωφώτητος· ἀλλ᾽ ἡ κωδωνοκρουσία τοῦ Βατοπεδίου ἔφθανε μελῳδικωτάτη διὰ μέσου τοῦ δάσους, καὶ συνεκίνει τὴν καρδίαν μας, τόσον ὥστε νὰ φανταζώμεθα πρὸς στιγμὴν ὅτι εὑρέ-

θημεν εἰς τὴν ἀοίδιμον τοῦ Γένους Μητρόπολιν· καὶ ἠπορήσαμεν ἐνδιαθέτως εἰς τὰς ὡραίας στιγμὰς ἐκείνας:

— Τάχα ἔτσι νὰ ἐσήμαιναν ἡ καμπάναις τῆς Ἁγίας Σοφίας; [1]

Τοποθεσία πανέκλαμπρος τφόντι καὶ πάντερπνος. Εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας περιπτώσεις ὅπου ἐπόθησα νὰ ἤμουν ζωγράφος. Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν τὸ κατώρθωσα, μολονότι εἶχα μεγάλην πρὸς τὴν ὡραίαν τέχνην κλίσιν, περιωρίσθην τώρα νὰ ἀπολαύσω τὸ εὐφρανтικὸν αὐτὸ πανόραμα ὁποῦ ἡπλοῦτο ἐνώπιόν μου διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

— Στάσου· εἶπα εἰς τὸν κυρατζῆν μας.

Πόλις σωστὴ ἀληθῶς ἡ Βασιλικὴ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου. Πύργοι βυζαντινοὶ παρὰ τὸν μέγαν αὐτῆς Πυλῶνα. Ἐπάλξεις καὶ φρούρια καὶ τείχη γύρω· κιτρινισμέναι παμπάλαιαι οἰκοδομαὶ πολυώροφοι. Μὲ ἐξώστας πρὸς τὸν λιμένα, μὲ ἁπλωταριαὶς πρὸς τὸ δάσος. Ἄλσος βαΐων ἐντεῦθεν καὶ πλατάνων καὶ δρυῶν καὶ βάτων, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀναπηδῶσιν ἀγριελαῖαι καὶ ἀναδενδράδες ἀπὸ ἀγριάμπελη.

«Μία τοποθεσία ἔξοχος, καθὼς παρατηρεῖ τὸ παλαιὸν Προσκυνητάριον, στολισμένη πανταχόθεν μὲ εὔμορφα κάρπιμα δένδρα, μὲ νεραντζιαὶς καὶ κυπαρίσσια, μὲ περιβόλια ὥμορφα καὶ τόσα ἄλλα, ὁποῦ ἀνθρωπίνη γλῶσσα πολὺ δύσκολα ἠμπορεῖ νὰ τὰ περιγράψῃ καθὼς πρέπει».

Εἰς τὸν λιμένα πάλιν κατὰ σειρὰν ὁ μέγας μὲ τὸν πανάρχαιον πύργον Ἀρσανᾶς τῆς Μονῆς, καὶ οἱ τῶν Προηγουμένων ἄλλοι μικρότεροι μὲ τὰς νεωσοίκους, καὶ τὰς ἀποβάθρας των. Πλοιάρια ἀραγμένα ξεφορτόνουν, καὶ ἄλλα φορτόνουν. Ἄλλα εἰσπλέουν τὴν

Σημ. 1 Διόλου παράδοξον, ἂν συνδυάσωμεν μὲ τὰς ἐντυπώσεις μας αὐτὰς τὴν χρονολογίαν ὁποῦ εἶνε χαραγμένη ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ Βατοπεδίου 1427, ἐξ ἧς ἀνάγομεν τὴν κτίσιν αὐτοῦ πρὸ τῆς Ἁλώσεως, καὶ ἂν ἀναμνησθῶμεν τὴν δίστιχον παράδοσιν τὴν ἀριθμοῦσαν τέσσαρα ἐκ τῶν πλέον θαυμασίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους:

Καμπάνα Βατοπεδινὴ καὶ Τράπεζα τῆς Λαύρας
Καὶ Πύργος Καρακαλλιανὸς καὶ Τάξις τῶν Ἰβήρων...

ὥραν ἐκείνην ἀπὸ τὰ Θρᾳκικὰ παράλια. Ὁ γρῦπος τραβᾷ πέραν ἐκεῖ εἰς τὸν ἄμμον ὑπὸ διεύθυνσιν μοναχοῦ ἁλιέως. Παραπέρα, ἀπωτέρω τῶν κυμάτων, τὰ διάφορα ἐργοστάσια τῆς Μονῆς. Σιδηρουργεῖα, Μύλοι, Πεταλωτήρια. Τῶν σκαφέων αἱ καλύβαι, οἱ τέκτονες και οἱ χρωματισταί, ἐργαζόμενοι ἀκόμη, ἀφ᾽ ὧν ἐκχύνεται μία βοή ὡσὰν τοῦ κύματος;

— Καὶ ἐκεῖνο τὸ παμμέγιστον κτίριον πλησίον τῆς Μονῆς, τί εἶνε; Ἐρωτῶ τὸν κυρατζῆν μου.

– Εἶνε τὸ *βουρδαναρειό*, μοῦ ἀπαντᾷ, ὅπου οἱ σταῦλοι τῶν 150 τῆς Μονῆς ἡμιόνων!

Κεῖται τὸ Βατοπέδιον ἐπί τινος καταπρασίνου κοιλάδος γονιμωτάτης καὶ παχυτάτης, ὑδατορρύτου δέ, ὁποῦ σχηματίζεται εἰς τὰς ἐκβολὰς χειμάρρου, αἱ ὄχθαι τοῦ ὁποίου σκιάζονται εὐαρέστως ὑπὸ χλοερωτάτης συστάδος δένδρων, πλατάνων, καρυδιῶν καστανεῶν, ἀπὸ τὸ ἄλσος τῶν ὁποίων ἀναθρώσκουσι ὑψηλαὶ κυπάρισσοι καὶ ἐλαῖαι κατάκαρποι. Τὸ ἄλσος τοῦτο παρακολουθεῖ τὸν πηγαῖον ρύακα τῶν ὑδάτων, ὁποῦ κυκλοτερῶς περιβάλλει τὴν Μονήν, ἐξ αὐτοῦ ὑδρευομένην καὶ καλεῖται ὑπὸ τὸ δροσερὸν ὄνομα *αὐλάκι*. Ἐδῶ ὑπάρχουσιν οἱ πανεύφοροι κῆποι τῆς Μονῆς, καὶ οἱ ἄλλοι ἰδιωτικοὶ τῶν Προηγουμένων, περίφρακτοι, μὲ τοὺς οἰκίσκους των καὶ τοὺς λεμωνεῶνας καὶ μὲ τὰς πρασίνους πρασιας τῶν λαχανικῶν, ὅπου γίνεται καὶ ὁ πρὸς ἀναψυχὴν περίπατος τῶν μοναχῶν τὰς πρωϊνὰς ἢ βραδυνὰς ὥρας, ἔνθα μυριάδες ᾠδικῶν πτηνῶν μελῳδοῦσι καθ᾽ ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ὁποῦ γεμίζουν τὸν λειμῶνα μὲ τὰς φλυάρους λαλιάς των, ὁσάκις δὲν μηκᾶται τὸ Θρᾳκικὸν πέλαγος τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον καὶ θηριώδη μυκηθμόν του.

Ἐξεπεζεύσαμεν. Ἰδοὺ ὁ Πυλὼν τῆς Μονῆς, τριπλοῦς καὶ σιδηρόφρακτος. Κατὰ μέτωπον, ἐντὸς κουβουκλίου ὑελοφράκτου

ὑπάρχει μεγαλόσωμος εἰς ὑπερφυσικὸν μέγεθος ἡ Εἰκὼν τῆς Παναγίας φερούσης ἐν ἀγκάλαις τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Εἰς τὸ μέσον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἡ τοιχογραφία εἶνε ἐφθαρμένη ὀλίγον. Τοῦτο ἔχει τὴν ἱστορίαν του:

Ἡ Πύλη τῆς Μονῆς Βατοπεδίου.

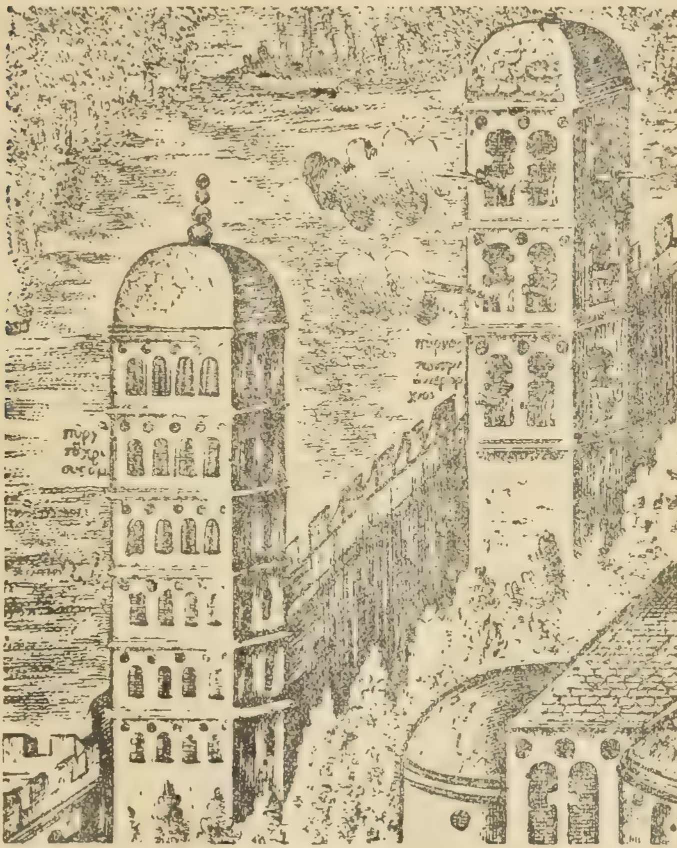
Κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 21 ἐστρατοπέδευσεν ἐνταῦθα τάγμα ὀθωμανῶν· Εἷς τῶν ἀπίστων σταθεὶς μίαν ἡμέραν εἰς ἀπόστασιν ἐσημάδευσε τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα. Ἡ σφαῖρα ἐπέτυχεν αὐτὴν κατὰ τὴν παλάμην ὅπου ἡ φθορά,

ὡσάν ἓν τάλληρον. Ἀλλ' αἴφνης ὁ στρατιώτης καταληφθεὶς ὑπὸ βαθυτάτης μελαγχολίας ἐκρεμάσθη ἀπό τινος ἔναντι δένδρου καὶ ἀπέθανε.

Παραμέσα ἀπὸ τὴν πρώτην εἴσοδον ὑπάρχει δευτέρα Πύλη καὶ εἶτα ἄλλη τρίτη, σιδηραῖ ὅλαι, εἰς τὰς καμάρας δ' ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ κελλίον τοῦ Πορτάρη. Ἐπροσκυνήσαμεν καὶ εἰσήλθομεν. Εὑρέθημεν εἰς μίαν αὐλὴν μεγάλην, λιθόστρωτον, γεμάτην ἀπὸ Ναοὺς καὶ Προσκυνητάρια, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁποίας ὑψοῦνται οἱ θόλοι τοῦ περικαλλοῦς Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, ἀρχαιοτάτου Βυζαντινοῦ κτιρίου. Ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αἱ πτέρυγες τῆς Μονῆς ὑψηλαί, πολυώροφοι, μὲ ἐξώστας, μὲ ἁπλωταριαίς, ἔνθα τὰ κελλία τῶν μοναχῶν καὶ τὰ πολυμερῆ διαμερίσματα τῶν Προηγουμένων Πρὸς τὴν βορείαν πτέρυγα ἀνελθόντες ἐγενόμεθα δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Ἀρχοντάρη, γνωρίζοντος ἤδη περὶ τῆς ἀφίξεώς μας, χάρις εἰς σημείωμα τοῦ εὐγενεστάτου ἀρχιγραμματέως Ἰακώβου τοῦ Βατοπεδινοῦ.

Μολονότι κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοιπορίαν, ὅμως ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ ἀρχονταρικίου, σεμνότατα εὐτρεπισμένῃ δὲν ἠδυνάμην νὰ καθίσω που ἑλκυόμενος πότε ἀπὸ τὴν πρὸς βουνὸν θέαν καὶ πότε ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν λιμένα, καὶ τὸ Θρᾳκικὸν πέλαγος πέραν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἕνα εὐρυχωρότατον ἐξώστην ἐφαίνετο γαλήνιον καὶ ἀπαστράπτον τὰς ἑσπερινὰς ἐκείνας ὥρας, ὁλόχρυσον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἡ αἴθουσα ἀληθῶς ἦτο πολὺ ἀρχοντικὰ συγυρισμένη, μὲ ἀνάκλιντρα, μὲ τραπέζας, μὲ καθέδρας. Εἰκόνες διάφοροι μικραὶ καὶ μεγάλαι ἐστόλιζον τοὺς τοίχους κρεμάμεναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Μία μεγάλη εἰκὼν παρίστανεν ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Μία ἄλλη φωτογραφία εἰκόνιζε τὴν ἱερὰν μονήν. Καί τις ἄλλη παρίστανε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἐκεῖ ἐπάνω ἡ εἰκὼν Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' καὶ ἁγίων πολλῶν. Ἔνθεν μὲν ὁ εὐτρεπισμὸς τῆς αἰθούσης, ὁ τόσον ἱστορικός, ἔνθεν δὲ τὸ θέαμα τῶν ἐπάλξεων καὶ πύργων τῆς Μονῆς μᾶς ἔρριψαν εἰς μίαν πολὺ ὡραίαν ἐξαπάτην, ἥτις ἔτι μᾶλλον περιεπλάκη ὅταν μᾶς ἐκόμισεν ὁ διακονητὴς τὰ ἀναψυκτικά, ἀπαράλλακτα εὐτρεπισμένα ὡς εἰς ἄλλο ταξείδιον τὰ εἴδαμεν εἰς τὸ ἰδιαίτερον τοῦ Οἰκουμενι-

κοῦ Πατριάρχου γραφεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐνομίσαμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι εὑρισκόμεθα τῳόντι εἰς τοὺς ὡραίους ἐκείνους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς τῆς Πατρίδος μας δόξης. Ἡ δὲ ἐξαπάτη αὕτη

Πύργοι τῆς Μονῆς Βατοπεδίου.

ὑπερεπλεόνασεν ἀπεριγράπτως, ὅταν τὴν νύκτα, ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ, εὑρέθημεν ὑπὸ τοὺς θόλους καὶ τὰς στοὰς τοῦ ὡραίου Καθολικοῦ,

ὡσὰν νὰ εἴμεθα εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ὅταν δὲ ἠκούσαμεν μνημονευόμενα ὀνόματα ἔνδοξα, ἐνδόξων βασιλέων τοῦ Γένους, τὰ ἐχάσαμεν κυριολεκτικῶς, τόσον, ὥστε τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ δι᾽ ὅρκου θὰ ἐβεβαιοῦμεν ὅτι τὸ Γένος ἡμῶν τὸ πανένδοξον δὲν ἀπώλετο, ἀλλὰ ζῇ καὶ βασιλεύει . . . μέσα εἰς τὰς βυζαντινὰς ἐπάλξεις τοῦ Ἄθωνος . . .

Καὶ ὅσοι δὲν τὸ πιστεύετε, ἔλθετε νὰ βεβαιωθῆτε . . . Ἀλλ᾽ ὄχι ὅπως ἔρχονται οἱ σοφοὶ τῶν ἀλλοφύλων, ὡς ἀνιχνευταὶ ἁπλοὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης λάτρεις καὶ τῆς τέχνης, ἢ ἀπὸ ἁπλῆν μόνον περιέργειαν, ἀλλ᾽ ὡς γνήσια τέκνα τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, ἥτις διὰ τῆς πίστεως ἐδοξάσθη, διὰ τῆς πίστεως διεσώθη, καὶ διὰ τῆς πίστεως θὰ ἀναγεννηθῇ . . .

—

Τὸ Βατοπέδιον εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον Βυζαντινὰ λείψανα ὁποῦ περιεσώθησαν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ὀδυνηρὰν τοῦ Γένους πτῶσιν, λείψανον ὅμως μέγα καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐν πᾶσι. Μεγαλοπρεπὲς ὑπὸ ἔποψιν ἀρχιτεκτονικῆς, ξυλογλυπτικῆς, τορνευτικῆς· ὑπὸ ἔποψιν ψηφογραφίας καὶ ζωγραφικῆς. Μεγαλοπρεπὲς ὑπὸ ἔποψιν πλούτου Ἁγίων εἰκόνων, ἱστορικῶν Εἰκόνων, ἁγίων Λειψάνων καὶ τιμαλφεστάτων ἄλλων πραγμάτων. Μεγαλοπρεπὲς εἰς τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας του, εἰς τὰς τελετάς του. Μεγαλοπρεπὲς ἀκόμη καὶ εἰς τούς. . . Προηγουμένους του. Οἱ ὁποῖοι μέσα εἰς τὰ εὐρύχωρα αὐτῶν διαμερίσματα ὅπου διαιτῶνται, τὰ ὁποῖα *Σπίτια* καλοῦνται, μὲ αἰθούσας, μὲ κοιτῶνας, μὲ τραπεζαρίας, ἕκαστον μὲ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὰ ἀνέκδοτά του, μᾶς ἐνθυμίζουν τοὺς μεγιστᾶνας ἐκείνους τῶν Βυζαντινῶν, οἱ ὁποῖοι φεύγοντες τὸν κόσμον, ἐν τῇ ἀκμῇ ἐκείνῃ καὶ τῇ λάμψει τῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἐκλείοντο εἰς ἰδικά των Μοναστήρια, τὰ πρώην αὐτῶν παλάτια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦτο γεμάτη ἡ Πόλις. Τοιαύτην ζωντανὴν εἰκόνα τοῦ βυζαντινοῦ βίου μᾶς δίδουν οἱ Προηγούμενοι τοῦ Βατοπεδίου, ἁγνοῦ καὶ γνη-

σίου, μὴ μολυνθέντος ὑπὸ τῆς τυραννικῆς κατακτήσεως. Ὁ πανοσιώτατος Χρύσανθος, πρωτεπίτροπος τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ οἱ συνάδελφοί του, εἰς τὸ Συνοδικόν, μίαν εὐρυτάτην καὶ ὡραιοτάτην αἴθουσαν εἰς τὸν ἐπάνω ὄροφον, πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅπου μᾶς ὑπεδέχθησαν μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐπιδείξαντες τόσην εὐμένειαν καὶ ἐμφαντικὴν προσήνειαν, μόνον καὶ μόνον διότι ἠρχόμεθα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, μᾶς ἄφησαν ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις.

Τὸ Καθολικόν.—Ὁ βασιλικὸς θρόνος.—Τὰ Κατηχούμενα.—Ἡ τοιχογραφία.—Τὸ Ἅγιον Βῆμα.—Ἡ Ἁγία Ζώνη.—Ὁλόκληρον τὸ Βυζάντιον.—Ἡ Τράπεζα.—Ἡ Βιβλιοθήκη

Καὶ τώρα συγκρατήσατε, παρακαλῶ, τὴν καρδίαν σας. Καὶ θαυμάζετε.

Διὰ τριῶν πυλῶν εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Ναὸν ἐμβαίνοντες εἰς τὸν Α΄. Νάρθηκα. Ἡ μεσαία αὐτῶν εἶνε ἐστολισμένη μὲ χαλκίνας ὀρθογωνίους πλάκας, φερούσας ἀνθέμια καὶ ἄλλα ποικίλματα. Ἡ πύλη τοῦ Β΄. Νάρθηκος φέρει εἰς τὸ ἓν θυρόφυλλον παράστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τῆς Θεοτόκου. Ἡ τρίτη πύλη δι᾽ ἧς εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κυρίως Ναόν, αἱ Βασιλικαὶ λεγομέναι πύλαι, εἶνε ὅλη σκαλιστὴ καὶ ἀξιοθαύμαστος, μὲ πολλὰ σεντέφια ἡρμοσμένη.

Ἐπὶ τοῦ τοξοειδοῦς ὑπερθύρου τῆς πύλης τοῦ Β΄. Νάρθηκος σώζεται ὡραιότατον ψηφογράφημα παριστάνον τὴν *Δέησιν* ἢ τὸ *Τριμόρφι* κοινῶς λεγόμενον, ἤτοι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ θρόνου βαστάζοντα τὸ Εὐαγγέλιον, δεξιὰ δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ ἀριστερὰ τὸν Πρόδρομον, ἐν ἱκετικῇ στάσει.

Τὸ ἔδαφος τῆς ψηφογράπτου αὐτῆς παραστάσεως εἶνε ὁλόχρυσον μὲ ἐλαφροὺς κυματισμούς, ἤτοι νερά, κατὰ τὴν λαϊκὴν ἔκφρασιν. Ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ τὸ εὐαγγέλιον στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ γόνατος· διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς εὐλογεῖ. Ὁ χιτὼν ἐρυθρός, τὸ

ἱμάτιον κυανίζον, μὲ χρυσᾶ σειρίτια πέριξ. Αἱ πτυχώσεις ἀριστοτεχνικαὶ λίαν. Πατεῖ ἐπὶ ὑποποδίου μὲ ρομβοειδῆ κοσμήματα ἐρυθρὰ καὶ κυανᾶ, μὲ χρυσᾶς γραμμὰς κεχωρισμένα. Ἡ κόμη καὶ τὸ γένειον ξανθὰ βαθέος χρώματος ὡς καστανοῦ. Ἡ Θεοτόος δεξιόθεν ὁλοσώματος ὑποκλίνει μὲ χεῖρας ἱκέτιδας, Φόρεμα μέλαν μὲ χρυσᾶ σειρίτια. Ἄστρον χρυσοῦν ἐπὶ τοῦ ὤμου. Πρόσωπον ὠχρόν. Ἀριστερόθεν ὁ Πρόδρομος ὑποκλίνων μὲ ἱκέτιδας ὡσαύτως χεῖρας. Ὁ χιτὼν ποδήρης καφέχρους, Ἱμάτιον ὡσὰν φελόνιον μαῦρον, ξεθωριασμένον, ἄνευ χρυσῶν σειριτίων.

Τοξοειδὴς ἐπιγραφὴ ἄνωθεν αὕτη:

Τὰ πρὶν ἀκαλλῆ καὶ ῥυέντα τῷ χρόνῳ
ψηφῖσι χρυσαῖς καὶ λαμπροβεβαμμέναις
φαιδρῶς καὶ ἀγλαῶς κατεκοσμήθη λίαν
σπουδῇ πόνῳ τε καὶ πόθῳ διαπύρῳ
τοῦ ποιμενάρχου τῆς δε τῆς Μονῆς, Λογε,
Ἰωαννικίου τε τοῦ τρισολβίου,
ᾧ καὶ παρέξεις σὴν βασιλείαν χάριν,
ταῖς ἱκεσίαις Παναγνου καὶ Προδρόμου.
Ταῦτα μοναχὸς Σωφρόνιος νῦν λέγει.

Εἰς τὰς παραστάδας τῆς περικαλλοῦς αὐτῆς πύλης ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, δεξιὰ ἡ Θεοτόκος, ἀριστερὰ ὁ Ἄγγελος, ὅστις ὅμως εἶνε δυσδιάκριτος.

Εἰσήλθομεν εἰς τοὺς Χορούς. Ἰδοὺ οἱ 4 πορφυροῖ κίονες ὁποῦ ἐστάλησαν ἀπὸ τὴν Ρώμην, παρὰ τῆς βασιλίσσης Πλακιδίας.

«Εἰς τοὺς ὁποίους λέγει τὸ παλαιὸν Προσκυνητάριον, ἔγεινε περισσότερη ἐξοδία, παρὰ ὁποῦ ἔγεινεν εἰς ὅλον τὸ κτίσμα· τὰ κιόνια αὐτὰ εἶναι ἐξαίρετα καὶ μεγάλα καὶ αἴρουσι τὸν θόλον τῆς Ἐκκλησίας σφαιροειδῶς. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅλον μὲ μάρμαρα λαμπρὰ καὶ πορφυρᾶ κατεστρωμένον εὐαρμόστως εἰς κάλλος καὶ θαῦμα τῶν θεωμένων. . .»

Εὑρεθεὶς ἐν μέσῳ τοῦ χοροῦ ὑπὸ τὸν μέγαν πολυτελέστατον πολυέλαιον, ἐξίστασαι ἀπορῶν τί νὰ πρωτοκυττάξῃς καὶ τί νὰ πρωτοθαυμάσῃς. Τὸ τέμπλεον ἰδοὺ μᾶς ἑλκύει ἀμέσως τὰ βλέμματα, μὲ τὰ μάρμαρά του, μὲ τὰ ξυλογλυπτικὰ στολίσματα, μὲ τῆς μεγάλαις

Πύλη Νάρθηκος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου.

ἀργυροχρυσωμέναις βυζαντιναὶς Εἰκόνες του· ὁποῦ εἶνε ἀφιέρωμα Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, Τὸ στασίδιον τοῦ Ἡγουμένου δεξιὰ πλουσιώτατα στολισμένον. Ὁ βασιλικὸς θρόνος ἀριστερά, εἰς τὸν ὁποῖον κανεὶς πλέον δὲν ἀναβαίνει, παρὰ μόνον ὁ Διάκονος τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ν' ἀναγνώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἔνδον αὐτοῦ ἀνάκειται ἀρχαία ὁλόχρυσος Εἰκὼν Πέτρου καὶ Παύλου, ἀφιέρωμα καὶ αὐτὴ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου. Κατέναντι τοῦ τεμπλέου, ὑψηλὰ πρὸς τοὺς θόλους, εἶδον τὰ Κατηχούμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναβᾶσα ἡ βασίλισσα Πλακιδία ἠδυνήθη νὰ θαυμάσῃ τὸ κάλλος τοῦ Ναοῦ. Τὰ *Ἀναλόγια* τοῦ χοροῦ καὶ αὐτὰ σεντεφένια μὲ παραστάσεις καταλλήλους. Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Ὁλόκληρον Βυζαντινὸν ἱερὸν Μουσεῖον, πλουσιώτατον. Ἡ ἁγία Τράπεζα στηρίζεται ἐπάνω εἰς τὸ ᾀδόμενον φρέαρ, ἐγγὺς τοῦ ὁποίου ὑπὸ τὸν βάτον εὑρέθη ὁ βασιλόπαις Ἀρκάδιος, διασωθεὶς ὑπὸ τῆς Θεοτόκου ὅταν ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. . . Ἀνεγνώσατε τὸ τρυφερὸν διήγημα εἰς τὸν *Πρόλογον*,

Ἡ τοιχογραφία τοῦ Ναοῦ πανέκλαμπρος. Παραστάσεις μεγάλαι καὶ πολυσύνθετοι περικοσμοῦσι τόν τε κυρίως Ναὸν καὶ τοὺς Νάρθηκας, αἱ πλεῖσται ἔργον Θεοφάνους, μαθητοῦ Πανσελήνου, τινὲς δὲ προδίδουσαι ἀριδηλότατα τὴν πάντεχνον χεῖρα αὐτοῦ τοῦ Πανσελήνου· ἄλλαι δὲ πάλιν εἶνε ἀπομιμήσεις αὐτοῦ, ἢ προελθοῦσαι ἀπὸ μεταγενεστέρους χρωστῆρας. Ἡ ***Κοίμησις τῆς Θεοτόκου*** παμμέγιστη τοιχογραφία, προφανῶς ἔργον τοῦ Πανσελήνου, τοῦ αὐτοῦ ἐπίσης ἡ ***Προδοσία*** εἰς τὸν Νάρθηκα· ἐν τοῖς χοροῖς ἡ ***Ἀποκαθήλωσις***, ἡ ***Ἀνάστασις***, ἡ ***Σταύρωσις***, τὰ ***Εἰσόδια***. Εἰς τὸν Νάρθηκα νεώτεραι τοιχογραφίαι ἄλλαι, ἐν αἷς ἡ παριστῶσα τὴν πολιορκίαν τοῦ Βατοπεδίου ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καλὴ μὲ τὴν σύλληψιν, ἀλλ' ἄτεχνος ὅλως διόλου ἐν τῇ ἐκτελέσει, ὁποῦ οἱ πολιορκούμενοι φαίνονται εἰς τὰς ἐπάλξεις ὡσὰν νὰ κοιμῶνται.

Ἐκ τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων ἀναφέρομεν τὴν *Βηματάρισσαν*, ἀνακειμένην ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Συνθρόνου τοῦ Ἁγίου Βήμα-

τος[1], τὴν *Παραμυθίαν*, τὴν *Ἐσφαγμένην*[2], καὶ τὴν *Ἀντιφωνήτριαν*. Οἱ προσκυνηταὶ θαυμάζουσι καὶ δύο ἄλλας εἰκόνας προερχομένας ἀπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, τὴν μὲν παριστῶσαν τὴν Φιλοξενίαν τοῦ Ἀβραάμ, τὴν δὲ τὴν Θεοτόκον. Ἄξια λόγου εἶνε καὶ δύο εἰκονισμάτια, τὸ μὲν παριστάνον τὸν Χριστὸν εὐλογοῦντα, τὸ δὲ τὴν Θεοτόκον βαστάζουσαν τὸν Χριστόν, ὁποῦ εἶχεν ἡ βασίλισσα Θεοδώρα, κρυφίως προσκυνοῦσα αὐτά, ἡ σύζυγος Θεοφίλου τοῦ Εἰκονομάχου, ἅτινα *νινία* ἀποκαλοῦνται εἰς τοὺς χρονογράφους.

Ἀλλὰ τὸ τιμαλφέστερον καὶ ἁγιώτερον κειμήλιον τοῦ Βατοπεδίου εἶνε ἡ Ἁγία Ζώνη τῆς Θεοτόκου, τὸ χάρμα τοῦ Ἄθωνος καὶ τὸ καύχημα τῆς Ὀρθοδοξίας.

«Κιβώτιον εὔμορφον, λέγει τὸ Προσκυνητάριον, εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ Ἁγία Ζώνη τῆς Θεοτόκου, ἥτις ἔχει ἐπάνω εἰς ἓν μαῦρον βελοῦδον πολύτιμα ἀφιερώματα, ἐγκόλπια καὶ μαργαριτάρια καὶ ἀκριβὰ λιθαράκια. Ἀφιέρωμα Ἰωάννου τοῦ Κατακουζηνοῦ. Τὸ περιέχον αὐτὴν κιβώτιον εἶνε ἀργυροῦν, ἐν ᾧ φαίνεται μόνον μία σειρὰ τῆς Ἁγίας Ζώνης ἕως 2 σπιθαμῶν. Ἔχει προσκεκολλημένα ἐπάνω, δακτυλίδια πολύτιμα, μεγάλους ἀδάμαντας καὶ ἰάσπιδας. Εἶνε ὑφασμένη ἀπὸ αὐτόμαυρον μαλλίον καστανόχρουν· ἐπ' αὐτῆς δὲ ἔχει πλέξει χρυσᾶς κλωστὰς ἡ βασίλισσα Πουλχερία. Σώζεται ἀδιάφθορος καθόλου. Τὴν ἔχουν διαιρέσει εἰς δύο τεμάχια, ἐντὸς δύο κιβωτίων, ἐξ ὧν τὸ μὲν εὑρίσκεται πάντοτε

---

1. Περὶ ταύτης ἀνάγνωθι κατωτέρω τὴν ἱστορ. τοῦ Βατοπεδίου ἐν σελ. 164.

2. Αὕτη εἶνε ἱστορισμένη εἰς τὸν πρῶτον Νάρθηκα ἐπὶ τοῦ τοίχου· τὴν ὁποίαν ἕνας Διάκονος, θυμωθεὶς κατὰ τοῦ κελλαρίτου πῶς δὲν τοῦ ἔδωσε κρασὶ νὰ πίῃ, ἐκτύπησε μὲ τὸ μαχαίριον εἰς τὸ δεξιὸν μάγουλον πλησίον τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅθεν ἐξῆλθεν αἷμα πολύ. Ἅπτει κανδήλιον ἀκοίμητον ἔμπροσθέν της· τὸ δ' ἐκχυθὲν αἷμα φαίνεται ἐπὶ τῆς ζωγραφίας. Ὁ Διάκονος τυφλωθεὶς αἴφνης, ἦλθεν εἰς μετάνοιαν· καὶ ἐσυγχωρήθη μὲν τὸ πταῖσμά του, ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς ἀγῶνάς του, καὶ ἐπανεῖδε τὸ φῶς, ἀλλ' ἡ χείρ του ἔμεινεν ἀδιάλυτος, καὶ κεῖται ἐκεῖ κατάξηρος εἰς μαρτύριον.

ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι, τὸ δὲ ἐξέρχεται τῆς Μονῆς ἐν συνοδίᾳ Πατέρων, οἵτινες μεταβαίνουσιν ὅπου ἂν ζητηθῶσι παρὰ τῶν ὀρθοδόξων[1].

Ἐκ τῶν Ἁγίων λειψάνων διαπρεπῆ θέσιν κατέχουν ἡ Κάρα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, σῴα καὶ ὁλόκληρος, ἡ κάρα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἄλλα πάμπολλα, ἐν οἷς ἡ χεὶρ τῆς Μεγαλομάρτυρος Μαρίνης, πηγὴ μέχρι σήμερον πολλῶν θαυμάτων. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἰάσπιδος ποτήριον Μανουὴλ Δεσπότου Κατακουζηνοῦ Παλαιολόγου εἶνε ὄντως ἀξιοθαύμαστον. Ἐπὶ τῆς βάσεώς του εἶνε γεγλυμμένοι οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος. Αἱ λαβίδες του παριστῶσι 2 σαύρας, τῶν ὁποίων οἱ πόδες ἐπακκουμβοῦν εἰς τὰ χείλη τοῦ ποτηρίου ἔνθεν καὶ ἔνθεν· τιθέμενον ἐν τῷ φωτὶ σχηματίζει μίαν διαφάνειαν διαυγεστάτην, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ ἀφ᾽ ἑσπέρας χεόμενον ὕδωρ τὸ πρωὶ εὑρίσκεται γαλακτῶδες, καὶ ἔχει δύναμιν κατὰ τῶν δηλητηρίων.

Τέλος τόσα πολλὰ εἶνε τὰ Ἱερὰ Σκεύη τοῦ Βατοπεδίου, καὶ τόσον πλούσια, ὅλα σχεδὸν ἀναθήματα τῶν παλαιῶν Βασιλέων μας, σταυροὶ ἀπὸ Τίμιον Ξύλον ὁλόκληροι, καὶ ἄλλοι ἁπλούστεροι, ὅλοι καλλιτεχνικώτατα ἀργυροδεμένοι ἐν σπανίᾳ Βυζαντινῇ τέχνῃ, καὶ στολισμένοι μὲ μαργαριτάρια καὶ ἄλλους τιμίους λίθους, ὥστε δὲν σφάλλεται κανεὶς ἂν εἴπῃ, ὅτι εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Βατοπεδίου μέσα ἐνοικεῖ ὁλόκληρον τὸ Βυζάντιον.

Τὰς μεγάλας ἐπισήμους ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἰδίως τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα μένουσιν ἐκτεθειμένα εἰς προσκύνησιν πάντων ὅλοι αὐτοὶ οἱ θησαυροὶ τῆς ἀρχαιοτάτης Μονῆς.

Ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ εἶνε ἡ διὰ τὸν Ἁγιασμὸν συνήθης *φιάλη* μὲ κουβούκλιον μαρμάρινον ἐστεγασμένη, ἐπὶ τῶν κιονίσκων τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι γεγλυμμένα τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων καὶ κτιτό-

1. Κατὰ τὸ ἔτος 1865 ὅτε ἐπιδημία χολέρας ἐμάστιζε τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπισήμως παρεκάλεσε τὸ Βατοπέδιον νὰ ἀποστείλῃ τὴν Ἁγίαν Ζώνην ἐκεῖ, ἔνθα τὴν ὑπεδέχθησαν διὰ μεγάλης στρατιωτικῆς παρατάξεως, ἀθροισθέντων ἐν χαρᾷ καὶ εὐλαβείᾳ ἀναριθμήτων χιλιάδων ὀρθοδόξων καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων φυλῶν.

ρων τοῦ μοναστηρίου. Κατέναντι δὲ ἀκριβῶς εἶνε ἡ μεγαλοπρεπεστάτη Τράπεζα μὲ θόλον σταυροειδῆ ὡς καὶ ἡ τῆς Λαύρας[1] περιέχουσα 24 μαρμαρίνους τραπέζας, ἄμβωνα καὶ τοιχογραφίαν πανθαύμαστον ἐν πᾶσι. Ἐπὶ κεφαλῆς εἶνε ἡ τοῦ Ἡγουμένου τράπεζα καλλιτεχνικώτατα κατειργασμένη. Τόσον δὲ κατ' εὐθεῖαν εὑρίσκεται μὲ τὸ Καθολικόν, ὥστε ὁ Ἡγούμενος καθήμενος εἰς τὴν τράπεζάν του βλέπει τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τοῦ Καθολικοῦ[2].

Οἱ θησαυροὶ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου. (Λειψανοθῆκαι, Σταυροθήκη καὶ ἡ ἐξ ἰάσπιδος φιάλη Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου).

Ἀλλὰ καὶ ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Βατοπεδίου εἶνε μία τῶν πλουσιωτέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰς κώδικας ἀρχαίους καὶ χειρόγραφα, κατέχουσα εὐρυτάτην αἴθουσαν ἑνὸς τῶν ἀρχαίων βυζαντινῶν πύρ-

1. Ἴδε σχέδιον αὐτῆς ἐν σελ. 83.

2. Σήμερον ὁπου τὸ Βατοπέδιον εἶναι ἰδιόρρυθμον, ἡ Τράπεζα χρησιμεύει διὰ τοὺς κοσμικοὺς καὶ ἰδίως τοὺς Θασίους, οἵτινες τὰς κυριακὰς καὶ ἑορτὰς δὲν ἀπολείπουν, οἱ δὲ Πατέρες μόνον εἰς ἐπίσημόν τινα ἑορτὴν τραπεζόνονται ἐν αὐτῇ.

γων. Εἶνε ἄριστα κατηρτισμένη ὑπὸ ἔποψιν ταξινομήσεως ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐπιστήμονος Βατοπεδινοῦ, οἵτινες δὲν εἶνε σπάνιοι, καὶ ὑπὸ ἔποψιν καθαριότητος καὶ ἀερισμοῦ, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι χαρτόδετοι Κώδικες ἐπιβάλλονται ἀμέσως εἰς τὸν ἐπισκέπτην μυστηριωδῶς πως κατὰ σειρὰν εἰς τὰς θυρίδας των ἐκεῖ, ὡς ἔμψυχά τινα ὄντα, τὰ ὁποῖα εἶχόν ποτε φωνὴν καὶ σκέψιν· καὶ ὡμίλουν καὶ ἔγραφον· ἕνας κόσμος παμπάλαιος ὁποῦ παρῆλθεν ἀπὸ τὴν γῆν καταλιπὼν τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του μνημειωδῶς καὶ ἀνεξιτήλως. Πολλοὶ τῶν κωδίκων αὐτῶν κοσμοῦνται μὲ ὡραίας μικρογραφίας ἐξόχου τέχνης καὶ ἐγχρωμάτους, μεταξὺ τῶν ὁποίων φημίζεται ὡς πρωτεύων ὁ κώδιξ τῆς Γεωγραφίας τῶν Πτολεμαίων μὲ χρωματιστοὺς ὡραιοτάτους πίνακας, ἔργον τοῦ ΙΒ΄ αἰῶνος. Ὁμοίως ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἐναπόκεινται διὰ τὸ ἀσφαλὲς καὶ ὅλα τὰ ἐπίσημα τοῦ Βατοπεδίου ἔγγραφα, βασιλικὰ χρυσόβουλλα, φιρμάνια Σουλτανικὰ καὶ ἄλλα τῶν Ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας ἀναθηματικὰ ἔγγραφα καὶ ἄλλα διάφορα σιγίλλια.

Μὴ ἔχοντες καιρὸν νὰ μελετήσωμέν τι τῶν ἐν αὐτῇ, ἐρρίψαμεν μόνον ἓν βλέμμα γύρω μας εἰς τὸν ἀρχαῖον ἐκεῖνον σιωπηλὸν κόσμον ἐν θαυμασμῷ καὶ εὐαρέστῳ διαθέσει, ἀρκεσθέντες εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἐπισημοτέρων κωδίκων, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμεν ὁ βιβλιοθηκάριος μετὰ πλείστης εὐμενείας, καὶ εἰς τὴν θεωρίαν μερικῶν μικρογραφημάτων, ἀξίων ὄντως θαυμασμοῦ διά τε τὸ κάλλος τῶν γραμμῶν των, καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ χρωματισμοῦ των.

Η ἱστορία τοῦ Βατοπεδίου.—Ἡ πρώτη αὐτοῦ κτίσις.—Ἡ καταστροφὴ καὶ ἐρήμωσίς του.—Ἡ ἀνοικοδόμησις.—

Τὴν ἱστορίαν τοῦ Βατοπεδίου ἐν συντόμῳ ἀνεφέραμεν εἰς τὰ ***Προλεγόμενα.***

Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀράβων καὶ Σαρακηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 6370 ἀπὸ κτίσεως Κόσμου, ἢ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνος, οἱ ὁποῖοι εἰσέβαλον καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος «ἐπάτησαν καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦτο καὶ τὸ ἐγύμνωσαν παντελῶς,

καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ θείους Πατέρας ἐφόνευσαν καὶ ᾐχμαλώτισαν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μέσα ἧψαν φωτίαν καὶ τὴν ἐμαύρισαν μὲ τὸν καπνὸν τόσον, ὥστε πλέον ἡ ὡραιοτάτη ἐκείνη διὰ τῶν ψηφίδων ζωγραφία δὲν φαίνεται. Ἐσώθη δὲ μόνον ἐκ τῆς ζωγραφίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡ Θεοτόκος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πινσοῦ ὑψηλά, καὶ τὸ ***Χαῖρε Κεχαριτωμένη,*** ὁ δὲ ἀρχάγγελος ὁ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πινσοῦ δὲν φαίνεται. Τότε ὁ Βηματάρης τοῦ καιροῦ ἐκείνου, λαβὼν τὴν κτιτορικὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου καὶ τὸν τίμιον Σταυρόν, ἔρριψέν τα εἰς τὸ πηγάδιον τὸ ὑποκάτω τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ μίαν λαμπάδα ἀναμμένην μαζί· καὶ τὰ ἐσκέπασεν. Καὶ θέλωντας νὰ φύγῃ, τὸν ἔπιασαν οἱ βάρβαροι καὶ τὸν ἐπούλησαν αἰχμάλωτον εἰς τὴν Κρήτην. Ἀλλὰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολιν τρεῖς ἄρχοντες, Ἀθανάσιος, Νικόλαος καὶ Ἀντώνιος, καὶ ἠθέλησαν νὰ κτίσουν μοναστήριον· ὁ δὲ ἅγιος Ἀθανάσιος τοὺς εἶπεν ἀντὶ νὰ κτίσουν νέον Μοναστήριον, νὰ ἀνακαινίσουν τὸ Βατοπέδιον Τοὺς ὡδήγησεν ὁ Ἅγιος ἐκεῖ, τοὺς ἔδειξε τὸ κάλλος τῆς τοποθεσίας· καὶ αὐτοὶ μετὰ προθυμίας ἔφεραν εἰς πέρας τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ ἀνακαινίσαντες τὸ Βατοπέδιον λαμπρὸν ὡς ἦτο πρότερον, ἔγειναν μοναχοὶ καὶ ἀνεπαύθησαν ἐκεῖ». Τότε ἀκριβῶς, 70 ἔτη ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Μοναστηρίου, ἦλθε καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς Βηματάρης· καὶ ἀνοίξας τὸ πηγάδιον εὗρε τὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐν αὐτῷ, τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὴν λαμπάδα ἀναμμένην. Οἱ δὲ Μοναχοὶ καταπλαγέντες ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ βγάζοντές τα ἀπὸ τὸ πηγάδιον τὰ ἔστησαν ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι καὶ εὑρίσκονται μέχρι σήμερον ἐκεῖ. Ὁ μὲν Τίμιος Σταυρὸς ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἡ δὲ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἡ ***Βηματάρισσα*** ὀνομασθεῖσα ἔκτοτε, ἐνθρονισμένη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Συνθρόνου, καὶ ἡ περισωθεῖσα λαμπάς. Ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων αὐτῶν Πατέρων ἑορτάζεται κατ' ἔτος τῇ 17 Δεκεμβρίου καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς Πεντηκοστῆς...»

Κατόπιν, πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὸν πολυθαύμαστον καλλωπισμὸν τοῦ Βατοπεδίου καὶ οἱ αὐτοκράτορες Ἰωάσαφ καὶ Ματθαῖος οἱ Κατακουζηνοί, Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ζωγραφίσαντες τὸν ἱερὸν Ναὸν διὰ μουσαϊκοῦ καὶ ὁλοχρύσων ψηφίδων, ὁποῦ εἶνε ἕνα θαῦμα καὶ μεγαλούργημα ὄντως τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

Ἡ Ἀναστάσιμος τῆς Κυριακῆς Ἀκολουθία —Ὄρθρου βαθέος.— Ἐν μέσῳ Αὐτοκρατόρων καὶ Δεσποτῶν, Βασιλισσῶν καὶ Πορφυρογεννήτων.— Εἰς τὴν μεγάλην Τράπεζαν.—Συνήθως φασόλια —Εἰς τὰ ἀρχονταρίκια.—Κρέας μὲ ἀχλάδια.— Ἀπὸ μίαν ἁπλωταριάν.—Σκέψεις καὶ στοχασμοί.—Ἀποκρυστάλλωσις αὐτῶν.- Ἀναχώρησις —Σημαντικὰ ἐρείπια.—

Τὴν νύκτα, μετὰ προθυμίας ἀρχαρίου μοναχοῦ παρηκολούθησα τὴν Ἀναστάσιμον τῆς Κυριακῆς Ἀκολουθίαν ἐν τῷ Καθολικῷ, ἡ ὁποία πολὺ μὲ κατέθελξεν. Ἐξημέρονε Κυριακή, ὡς εἶπον, ἡ δὲ ἑωθινὴ Ἀκολουθία μιᾶς Κυριακῆς εἶνε ὡραία καὶ συγκινεῖ πάντοτε τὰς εὐλαβητικὰς ψυχὰς καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, πολὺ δὲ περισσότερον ἐν ταῖς μοναῖς, καὶ μάλιστα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅτε θαρρεῖς πῶς εἶνε αὐτὴ ἡ νὺξ τοῦ Πάσχα. Οἱ γλυκεῖς τῶν σημάντρων ἦχοι καὶ ἡ τῶν κωδώνων μελῳδικὴ κροῦσις, τῶν ἀηδόνων τὰ ἐγερτήρια ψαλμῳδήματα, ἡ λάλος τοῦ ἐρημικοῦ δρυμοῦ αὔρα, ὅλα αὐτὰ σοῦ προετοιμάζουν τὴν καρδίαν, σοῦ διανοίγουν τὰ ὦτα, τῆς ψυχῆς τὰ σωτήρια ὦτα, ν' ἀκούσῃς μὲ χαράν, τῶν πρώτων χριστιανῶν χαράν, ὅτε κατὰ τὴν *ἡμέραν τοῦ Ἡλίου* ἤτοι τὴν Κυριακήν, συνήρχοντο ν' ἀκούσωσι τὰς Γραφὰς καὶ νὰ κοινωνήσωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ν' ἀκούσῃς, λέγω, τοὺς Τριαδικοὺς ὕμνους ὡς ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀγγέλων ᾀδομένους, καὶ τὰ Εὐλογητάρια κατόπιν, ὁποῦ θαρρεῖς πῶς βλέπεις τὰς Μυροφόρους πορευομένας εἰς τὸ μνῆμα τὸ Ζωοδόχον. Τοὺς *Αἴνους* ἔπειτα τῆς Ἀναστάσεως, τὴν διθυραμβικὴν Δοξολογίαν πρὸς τὸν Φωτάρχην Δημιουργόν, τὸν *δείξαντα* τοῖς ἀνθρώποις *τὸ φῶς*, τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις.

Ὅλα αὐτὰ βαθύτατα μὲ συνεκίνησαν. Ὁ Ἀρχιερεὺς ἔπειτα ὁ ἐφησυχάζων ἐν τῇ Μονῇ ὁποῦ *ἔβαλε τὴν ἀνάγνωσιν* ἐκ τοῦ Κυριακοδρομίου. Ὁ Προηγούμενος ὁποῦ ἀπήγγειλεν ἠρέμα καὶ σεμνῶς

τὸν Ἐξάψαλμον. Ὁ Διαβαστὴς ὁ βαρόηχος ὁποῦ ἀνέγνωσε τὸ Ψαλτήριον. Ὁ Κανονάρχης ὁ σύρων τὰς ἐμβάδας του δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ δρομέως νὰ προφθάνῃ, μὲ ξανεμιζόμενον τὸν μανδύαν του. Ὁ ἐπιδέξιος κανδηλανάπτης ὁποῦ ἤναπτε τὰ φῶτα, καὶ ρυθμίζει ἐν γένει τὴν φωταγωγίαν, ἀναβιβάζων καὶ καταβιβάζων εἰς τὸν ἐμπρέποντα καιρὸν τὰ πολυκάνδηλα καὶ τὸ *δρακόντιον* τοῦ Ἐσταυρωμένου. Οἱ Ἐφημέριοι ἱεροπρεπεῖς καὶ προσεκτικοί. Οἱ Προηγούμενοι ὁποῦ δύο-δύο προσήρχοντο καὶ ἠσπάζοντο τὸ Εὐαγγέλιον. Οἱ ψάλται οἱ κανονικοί, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ καλλικέλαδος Γαβριήλ, ὁποῦ τὸν ἤκουον τόσα χρόνια εἰς τὸ Μοναστηράκι, κοσμικὸν ὄντα. Ὅλα αὐτὰ μοῦ ἄφησαν ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις, αἵτινες κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου πλεον, ὅτε ἤκουσα μνημονευόμενα τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τῶν ἀρχαίων βασιλέων μας, τῶν κτιτόρων καὶ ἀφιερωτῶν, τῶν Δεσποτῶν καὶ Πορφυρογεννήτων καὶ βασιλισσῶν:

Ὑπὲρ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων ἀοιδίμων βασιλέων ἡμῶν Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου, Πλακιδίας καὶ Θεοδώρας, Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, τῶν κτιτόρων καὶ ἀφιερωτῶν τῆς Ἁγίας Μονῆς ταύτης....

Ὤ, τότε ἡ κατάπληξίς μου προέβη εἰς καταπτόησιν. Ἐφαντάσθην ὅτι εὑρίσκομαι εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἢ εἰς κανένα Ναὸν τῶν Βυζαντινῶν Παλατίων· καὶ ἔστρεφον γύρω τὸ βλέμμα νὰ συναντήσω τοὺς ὁλοχρύσους ἀξιωματικοὺς τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς, μὲ τὰς χρυσᾶς ζώνας καὶ τὰ χρυσόπαστα σκαραμάγγια. Ἔπαθον τῳόντι ἀλλοίωσιν ὑπερβάλλουσαν, καὶ ἐξαλίσθην ὡς οἱ Ἀπόστολοι ἐν Θαβωρίῳ.

Τὴν μεσημβρίαν, κρουσθέντος τοῦ σημάντρου, εἰσῆλθον εἰς τὴν μαρμαροστόλιστον Τράπεζαν οἱ ἐργάται τῆς Μονῆς, καὶ οἱ νεοφερμένοι Θάσιοι καὶ ἄλλοι Μακεδόνες, πάμπολλοι ἀληθῶς, καὶ *ἐτραπεζώθησαν* ἐν χαρᾷ· ἀπόκρεως γὰρ ἦν καὶ ἐξημέρονεν ὁ Δεκαπενταύγουστος. Εἰσῆλθον καὶ ἐγὼ καὶ ἐκαμάρονα τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀγαλλίασιν ψυχῆς ἐγευμάτιζαν εἰς τὴν πλουσιοπάροχον τοῦ Βατοπεδίου τράπεζαν. Ἀσκηταὶ καὶ ἡσυχα-

σταὶ δὲν ἔρχονται ἐδῶ, διότι ἡ Μονὴ κεῖται μακρὰν ἀπὸ τὰς σκήτας καὶ τὰ κέντρα, εἰς τὸ βάθος τῆς Χερσονήσου, κοντὰ εἰς τὸν ἰσθμόν. Συνήθως δὲ τὸ Βατοπέδιον προσφέρει εἰς τοὺς ξένους του καὶ τοὺς ἐργατικούς του φασόλια—λόπια πολὺ ἐπιτηδείως μαγειρευόμενα τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς ἡ πλέον θρεπτικὴ τροφὴ εἰς τὴν δροσερὰν αὐτὴν χώραν.

Ἐγὼ ἐγευμάτισα εἰς τὰ ἀναπαυτικὰ Ἀρχονταρίκια, ὅπου τῇ διαταγῇ τῶν Προηγουμένων πλουσίαν ὄντως τράπεζαν εἶχε παραθέσει ὁ γλυκόλογος Ἀρχοντάρης, συνωδευμένην μὲ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐδέσματα τοιαύτης ἐπισήμου ἡμέρας, καὶ μὲ ὀπώρας γλυκυτάτας τῆς ὥρας, καὶ ἰδίως ἀπίδια, δι' ὧν εἶχε κατασκευάσει καὶ ἕνα πολὺ νόστιμον καὶ γλυκύτατον κρεάτινον ὄψον, καθὼς ἡμεῖς κάμνομεν μὲ τὰ κυδώνια, ἀλλὰ μὲ καρυκείαν πλουσιωτάτην.

Αὐτὰ ὅλα, καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας, καὶ τὰ τῆς διαίτης, ἀναπολοῦσα τὴν νύκτα, καθήμενος εἰς τὴν εὐρυτάτην ἁπλωταριὰν τοῦ Ἀρχονταρικίου μετὰ τὸ δεῖπνον. Ὁ καλοπροαίρετος Ἀρχοντάρης, ἀφοῦ μὲ ἐκαληνύκτισεν εὐχηθείς μοι *καλὴν Σαρακοστήν*, ἔκλεισε τὴν τράπεζαν τοῦ Ἀρχονταρικίου καὶ ἀπῆλθε ν' ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς ὡραίους κόπους τῆς φιλοξενίας. Ἐγὼ δὲ μὴ ἔχων ὕπνον ὕστερον ἀπὸ ὅσα εἶδον ἔν τε τῇ τάξει τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῇ Μονῇ ἐν γένει, ὅλα σεμνὰ καὶ καλά, ἐξῆλθον εἰς τὴν Ἁπλωταριάν, πρὸς τὸν λιμένα βλέπουσαν. Ἦτο δὲ καὶ νὺξ σεληνοφώτιστος· μία ἐκ τῶν σπανίων. Ὁ λιμὴν ἔλαμπε γαλήνιος ὡς καθρέπτης. Φῶτα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔφεγγον εἰς τὴν ἀκτήν, ἀπὸ τὰ πλοιάρια καὶ τὰ παράκτια οἰκήματα καὶ τὰς ἄλλας πολλὰς τῶν ἐργατῶν κατασκηνώσεις. Εἰς τὸ βουνὸν πέραν, πρὸς τὰ Παντοκρατορινὰ κελλία, ἔφεγγον κανδῆλαι τῶν διαφόρων ἡσυχαστηρίων, καὶ πυρσοὶ ἔξω εἰς τὸν δρυμόν.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ πόντου κατάμαυροι αἱ θέσεις τῶν Θρακικῶν νήσων καὶ τῶν Θρακικῶν ἀκτῶν. Κάτω πρὸς νότον ἐφεγγοβολοῦ-

σαν αἱ ῥάχεις καὶ τὰ βουνὰ τῆς ἱερᾶς Χερσονήσου, ὁποῦ ἦτο μιὰ χαρὰ νὰ τὰ βλέπῃ κανείς.

Μακράν, πολὺ μακράν, ἐγαλάνιζε σὰν οὐρανός, σὰν στερέωμα, μέσα εἰς πυκνὰ σταχτόχροα νέφη τυλιγμένος ὁ Ἄθως, ἡ θεία τοῦ Ὄρους κορυφή. Πέριξ καὶ ἐγγὺς τῆς Μονῆς, μέσα εἰς τοὺς νεραντζῶνας, μέσα εἰς τὰ κυπαρίσσια, εἰς τὰς ἐλαίας καὶ εἰς τὸ Αὐλάκι τὸ ἀλσῶδες, τὸ εὔμορφον, σὰν κρυφομιλήματα ἠκούοντο, σὰν γλυκοψιθυρίσματα. Ἦτο ὁ ψίθυρος τῶν κινουμένων θάμνων καὶ κλώνων ἀπὸ τὸ νυκτερινὸν *ἀγιάζι*, καὶ διακεκομμένοι κρωγμοὶ νυκτοπουλιῶν. Ἡ αὔρα μοῦ ἔφερεν εὐωδίας ὡς ἀπὸ ῥοδωνιάς, ὡς ἀπὸ μοσχοθυμιάματα. Τὸ Βατοπέδιον ἐκοιμᾶτο ὁλόκληρον μὲ τοὺς πύργους του καὶ μὲ τοὺς θόλους του καὶ μὲ τὰ *σπίτια* του· καὶ μόνον ἡ ἐγγὺς τοῦ Πυλῶνος παμμεγίστη δεξαμενὴ ἀνοίξασα τοὺς κρουνούς της ἤρχισε νὰ κινῇ τὸν κάτωθεν αὐτῆς μέγαν ἀλευρόμυλον, μὲ ἕνα κρότον μαλακὸν καὶ ἤρεμον, ὅστις μόνος διέκοπτε τῆς νυκτὸς τὴν γαλήνην.

Ἔφθανον δὲ καὶ ἀπὸ κάποιον Κάθισμα οἱ φθόγγοι μιᾶς γλυκυτάτης μελῳδίας, μοναχοῦ τινος ψάλλοντος τὴν ὥραν ἐκείνην στίχους τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ τὸν *Πολυέλεον*, μάθημα ἐνθεαστικὸν τοῦ Πρωτοψάλτου Πέτρου Λαμπαδαρίου, τὸ ὁποῖον πολύ, πάρα πολὺ ἐταίριαζε πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς σεληνοφωτίστου νυκτὸς ἐκείνης:

«Πάντα ὅσα ἠθέλησεν
Ὁ Κύριος ἐποίησεν.
Ἐν τῷ οὐρανῷ
καὶ ἐν τῇ γῇ.
Ἐν ταῖς θαλάσσαις
καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις...»

Μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν θαυμασίαν τῆς ἐρήμου σκηνογραφίαν ὁ νοῦς μου ὁλονὲν εἰργάζετο περιγράφων ἀδιακόπως ὅλας τὰς ζωηρὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεώς μου αὐτῆς τῆς βασιλικῆς ὄντως Μονῆς. Καὶ τότε εἶπεν ἡ ψυχή μου;

Παρῆλθον αἰῶνες τόσοι καὶ δὲν παρήλλαξε τίποτε ἐδῶ ἀπὸ ὅσα μᾶς

περιγράφει ὁ θεῖος Χρυσόστομος περὶ τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ καιροῦ του καὶ περὶ τοῦ μοναστικοῦ βίου. Εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγα ἕως τώρα, τὸ ἀντελήφθην αὐτὸ χειροπιαστά. Εἰς τὸ Βατοπέδιον ἀκόμη περισσότερον. Τὰ ἔθιμα τῶν προγόνων μας θρησκευτικὰ καὶ ἰδιωτικά, συντροφιασμένα μὲ ὅλην τὴν ἀρχαίαν δόξαν των, σαβανωμένα μέσα εἰς ἱερὸν καὶ ἅγιον πέπλον μὲ ὅλην τὴν καλλονήν των. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἱερὰ Κιβωτὸς ὁποῦ θὰ τὰ διαφυλάξῃ ἀμόλυντα καὶ ἁγνὰ ἀπὸ πᾶσαν τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ ἐπίδρασιν, ἢ ἀληθέστερον, ἀπὸ τοὺς ξενολάτρας, καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εἶνε μετανοημένοι διότι ἐγεννήθησαν Ἕλληνες. Καὶ ἐξεφώνησεν ἡ ψυχή μου τότε τὸ ἑξῆς τετράστιχον, βλέπουσα πρὸς τὸν Ἄθωνα:

Ὦ Σεϊμένη ἀθάνατε, μὲ τοὺς χρυσοὺς σταυρούς σου,
μὲ τ' ἀργυρᾶ ἐγκόλπια καὶ μὲ τοὺς θυρεούς σου,
ὡραῖα ἀναθήματα ἐνδόξων βασιλέων,
φρούρει πιστῶς τὴν πίστιν μας, τὸν Ἰσραὴλ τὸν νέον.[1]

Τὴν ἐπαύριον ἀναγκαζόμενος νὰ ἀναχωρήσω, ἐπεσκέφθην κατὰ καθῆκον τὸν γέροντα τοῦ ἀρχιγραμματέως Ἰακώβου, Ἰάκωβον καὶ αὐτὸν καλούμενον, ἕνα ὑψηλόν, πολὺ σεβάσμιον γέροντα, πολιὸν καὶ ἱεροπρεπῆ ὡσὰν μίαν εἰκόνα τοῦ Πανσελήνου. Περιῆλθον τὸ εὐρύχωρον *σπίτι* του πρὸς νότον τῆς αὐλῆς, εἰς τὸν ἐπάνω ὄροφον. Εἶδον τὰ σεμνὰ διαμερίσματά του παρέχοντα πᾶσαν ἄνεσιν εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς ὑποτακτικούς του· τὸν εὐχαρίστησα δι' ὅλας τὰς περιποιήσεις, ἠσπάσθην τὴν δεξιάν του καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισα. Ὁμοίως ἐπισκεφθεὶς καὶ τὸν πρωτεπίτροπον τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸν Προηγούμενον Χρύσανθον, ἕνα ὀλιγόλογον, ἀλλὰ γλυκύτατον Γέροντα, τὸν ὁποῖον θερμότατα ηὐχαρίστησα δι' ὅσα καλὰ μὲ διηυκόλυνε νὰ ἴδω εἰς τὸ βασιλικὸν ὄντως Βατοπέδιον, φιλοξενήσας με

1. Τὸ τετράστιχον τοῦτο ἀνέγραψα κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐν τῷ λευκώματι του Πρωτάτου. *Σεϊμένηδες* δέ, εἴπομεν ἤδη, εἶνε οἱ χρυσοστόλιστοι φρουροὶ τῶν Μονῶν καὶ οἱ σωματοφύλακες τῶν Προηγουμένων, καλούμενοι καὶ σερδάρηδες.

ἀδραμιαίως ἐπὶ τριήμερον, ἠσπάσθην τὴν δεξιάν του δακρύων σχεδόν, καὶ εὐχηθεὶς νὰ μὴ παύσῃ ποτὲ ἡ μεγάλη των Μονὴ νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἡ Κιβωτὸς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως εἰς αἰῶνας αἰώνων, τὸν ἀπεχαιρέτισα μὲ ὅλους τοὺς περὶ αὐτόν, συνοδεύσαντάς με μέχρι τῆς κλίμακος· καὶ ἀπῆλθον, μακαρίζων ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ μου τοὺς μεγαλοπρεπεῖς αὐτοὺς μαυροφόρους ὁποῦ ἐτάχθησαν φρουροὶ τῶν τιμαλφεστέρων κειμηλίων τοῦ Γένους.

Ἐρείπια Ἀθωνιάδος Σχολῆς.

Ἐγγὺς τοῦ Βατοπεδίου παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπὶ ἑνὸς τερπνοτάτου λόφου, ὃν ἐξύμνησε μὲ τόσην ποίησιν ὁ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης, εἰς μίαν ἐπιστολήν του, σώζονται τὰ σημαντικώτατα ἐρείπια τῆς περιβοήτου Ἀθωνιάδος Σχολῆς, οἱ ξανθόχροοι ἐρειπωμένοι τοῖχοι, οἱ ὁποῖοι ὡσὰν ἕνας πολεμικὸς πύργος ὑψοῦντο ἄλλοτε ἐκεῖ εἰς εὐρύχωρον κτίριον. Ἐκτίσθη ἡ Σχολὴ αὕτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος, πρωτοβουλίᾳ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Ε΄ διὰ δαπάνης τοῦ φιλομαθοῦς Βατοπεδινοῦ ἱερομονάχου Μελετίου. Τότε εἰς τὸν Ἄθωνα εἶχε σχηματισθῆ ἕνα κέντρον τῶν λογίων τοῦ Γένους, ἰδίως μετὰ τὴν Ἅλωσιν. Ἐν αὐτῇ πρῶτος ἐδίδαξεν ὁ σοφώτατος Ἕλλην Εὐγένιος ὁ Βούλγαρης. Εἶτα δὲ ὁ Καυσοκαλυβίτης Νεόφυτος, Κυπριανὸς ὁ Πάριος καὶ ἄλλοι λαμπροὶ ἀστέρες τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τότε, ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος τὰ Ἡσυχαστήρια προήρχοντο συνήθως οἱ Πατριάρχαι, εἰς τοὺς ὄντως λαμπροὺς ἐκείνους χρόνους τοῦ Γένους...

Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΛΑΥΡΑ

Εἰς τὴν πλέον ὡραίαν τοποθεσίαν.—Ὀλίγη ἱστορία πολὺ ἐνδιαφέρουσα.—Στρατάρχαι καὶ Πνευματικοὶ τοῦ Θ΄. αἰῶνος.—Ἄποψις πανευφρόσυνος.—Πέλαγος καὶ νῆσοι.—Κῆποι καὶ περιβόλια καὶ νερά.—Κελλία μέσα εἰς τὰ ἄλση—Ἡ Λαύρα μὲ τοὺς πύργους της καὶ τὰς ἐπάλξεις, τοὺς θόλους τῶν ναῶν καὶ τὰς ὀροφὰς τῶν κελλίων.—Πόλις ὀχυρὰ τοῦ Θ΄. αἰῶνος.—Τὸ ἡσυχαστήριον τοῦ Προδρόμου.—Ἀντὶ τὰ γένη μοναχὸς ἔγεινεν αὐτοκράτωρ.—Μία τραγικωτάτη σημείωσις.—Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης.—Πῶς τὸν ἤκουον ψάλλοντα οἱ τράγοι.—Πῶς ἐπληρώθη εἰς μίαν ἀγρυπνίαν.—

Ἂς ὑπάγωμεν τώρα καὶ εἰς τὴν Λαύραν, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου «τὸ περιβόητον Μοναστήριον, κατὰ τὸ ἀρχαῖον Προσκυνητάριον, ὁποῦ εἶνε εἰς τὸ κάλλος ἀνεκδιήγητον».

Εἶνε κτισμένον ὑψηλὰ ἐπὶ παραλίου τερπνοτάτου λόφου. Ἡ ὡραιοτέρα τοποθεσία τοῦ Ἄθωνος· τὴν ἐδιάλεξεν ὁ ἴδιος ὁ Ἀθανάσιος, ὁ πρῶτος τοῦ Ἄθωνος οἰκιστής, κατὰ τὴν ἱστορίαν, ἢ ἀληθέστερον, ἡ κυρία Θεοτόκος ὁποῦ τὸν ὡδήγησεν ἐδῶ, τῷ τὴν ὑπέδειξεν. Ἀσκήτευε προτήτερα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὸ Κυμηναῖον ὄρος, ὑποτασσόμενος εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον Μιχαὴλ τὸν Μαλεΐνον, θεῖον τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ. Ἦτο στρατάρχης τῆς Ἀνατολῆς ὁ Νικηφόρος τότε· νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, τὸ φόβητρον τῶν Σαρακηνῶν· ἀλλ' εὐσεβὴς Χριστιανός. Τοιοῦτοι ἦσαν τότε οἱ πρόγονοί μας, χριστιανοὶ ὄχι ὀνόματι μόνον ὡς θεομπαῖκται, ἀλλὰ πράγματι, ἐννοοῦντες νὰ

τηρήσωσιν εὐλαβῶς τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Οὕτω λοιπὸν συχνὰ ἐπεσκέπτετο εἰς τὸ Κυμηναῖον τὸν θεῖόν του καὶ ἐξωμολογεῖτο τακτικὰ εἰς αὐτόν. Μίαν ἡμέραν τοῦ λέγει:

—Ἀπὸ σήμερον, παιδί μου, θὰ ἐξομολογῆσαι καὶ θὰ ἐξαγγέλλῃς τοὺς λογισμούς σου εἰς αὐτὸν τὸν νέον.

Καὶ τοῦ ὑπέδειξε τὸν Ἀθανάσιον. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐσχετίσθη μὲ τὸν θερμουργότατον ἐκεῖνον καλόγηρον, τοῦ ὁποίου ἐκτιμήσας τὰ πνευματικὰ χαρίσματα πολὺ ἠγάπησε, τόσον ὥστε τοῦ ὑπεσχέθη, ὅταν τελειώσῃ ὁ πόλεμος, νὰ ἔλθῃ νὰ συνασκητεύσῃ μαζί του εἰς τὸν Ἄθωνα, ὅπου εἶχε μεταβῇ ὁ Ἀθανάσιος, μετοικήσας ἀπὸ τὸ Κυμηναῖον, ἀφοῦ ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς αὐτὸς νὰ γείνῃ ἀρχηγὸς τοῦ μοναχικοῦ τάγματος τὸν Θ'. αἰῶνα ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις τῆς Εὐρώπης, καὶ αὐτὸς νὰ μεταφυτεύσῃ τοὺς κανόνας καὶ τυπικὰς διατάξεις τῶν μοναστηρίων τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὸν Ἄθωνα, ὁποῦ ἰδιαιτέρως ἠγάπησεν ἡ Παναγία καὶ ὡσὰν περιβόλι της τὸν ἐδιάλεξεν...

Ἡ ὡραιοτέρα, ὁποῦ λέγετε, θέσις, τῆς Λαύρας ἡ τοποθεσία. Πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς ἱερᾶς Χερσονήσου. Ἄποψις θαυμασιωτάτη πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, τὸ ὁποῖον ἁπλόνεται μέχρι τῶν Θρᾳκικῶν ἀκτῶν πρὸς ἀνατολάς, μέχρι τοῦ Θεσσαλικοῦ Ὀλύμπου πρὸς δυσμάς, καὶ μέχρι τῶν Βορείων Σποράδων πρὸς νότον. Ἰδοὺ ἐντεῦθεν ἡ Λῆμνος μὲ τὰ πλούσια τῆς Λαύρας μετόχια, ἰδοὺ ἡ Θάσος, ἡ Σαμοθρᾴκη καὶ ἡ Τένεδος· ἰδοὺ οἱ καταγάλανοι ὄγκοι τῆς Σκιάθου καὶ Σκοπέλου ἐκεῖθεν, καὶ μία ὁλογάλανος κορδέλλα Θεσσαλικὴ πέραν... Ὄπισθεν πάλιν, πρὸς τὸν δρυμὸν καὶ τοὺς λειμῶνας, ἰδοὺ ὁ Κοῦκος, ἕνα βουνὸν κατάσκιον ὁποῦ κρύπτει τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνος. Σταματήσατε ἐδῶ εἰς τὸ εὔμορφον αὐτὸ ὀροπέδιον ὁποῦ ὅλον εἶνε στολισμένον ἀπὸ ἀμόλυντον πρασινάδα. Νερά, κῆποι, λεμωνεῶνες, νεραντζῶνες, καρυδέαι, λεῦκαι, κυπάρισσοι καὶ αἱ ἀπαραίτητοι καστανέαι. Ἄλση καὶ ἀλσύλλια, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνακύπτουν, ὡς νὰ ἤθελαν νὰ μᾶς καλημερήσωσι,

Κελλία καὶ Ἡσυχαστήρια καὶ Καθίσματα, μὲ τοὺς ναΐσκους των, καὶ τοὺς θολίσκους, μὲ τὰ κυπαρισσάκια των καὶ τῆς λεμωνίτσαις των, μὲ τὰ κηπαράκια των, με τῆς βρυσούλαις, μὲ τὰ ἀηδονάκια των. Εἶνε οἱ πρόσκοποι ὅλα αὐτὰ τῆς Λαύρας, ἡ ὁποία ἰδοὺ ὑψοῦται αἰωνόβιος, πυργοειδής, αὐτοκρατορική, μὲ τὰ τείχη της τὰ ὑψηλά, μὲ τὰς ἐπάλξεις της, μὲ τοὺς πύργους της τοὺς πολεμικούς, ὄπισθεν τῶν ὁποίων οἱ θόλοι τοῦ ὡραίου Καθολικοῦ, τὰ παρεκκλήσια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, αἱ πτέρυγες καὶ αἱ ὀροφαὶ τῶν κελλίων, τὰ ἀρχονταρίκια καὶ τὰ νοσοκομεῖά της, αἱ σιταποθῆκαι καὶ οἰναποθῆκαι. Τὰ μαγειρεῖα καὶ ζυμωτήρια, οἱ φοῦρνοι καὶ ὅλαι αἱ πρὸς ἀνάπαυσιν τελειοτάτην τῶν μοναχῶν οἰκοδομαί, σχεδιασθεῖσαι ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἀθανάσιον, εἰς ὃν παρεχώρησεν ἐν ἱλαρότητι καὶ ἐν πλούτῳ τὰς δαπάνας ὁ Φωκᾶς—γενόμενος πλέον αὐτοκράτωρ —νὰ κτίσῃ Λαύραν εἰς τὸν Ἄθωνα.

Ὅλα αὐτὰ τὰ κτίρια ὁποῦ βλέπετε, εἶνε καθὼς τὸ πρῶτον ἐκτίσθησαν. Αἱ πυρκαϊαὶ τὰ τρόμαξαν καὶ δὲν τὰ ἤγγισαν, ὁ χρόνος τὰ ἐσεβάσθη, καὶ τὰ ἐπροσκύνησεν. Εἶνε κειμήλια διὰ τὸν ἀρχιτέκτονα, εἶνε θησαυροὶ διὰ τὸν Βυζαντινολόγον, ὅστις θὰ ἀναγνωρίσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὴν ἁγνὴν Βυζαντινὴν τέχνην, οἰκοδομικήν, γλυπτικὴν καὶ ζωγραφικήν, χωρὶς νὰ τοῦ περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν ἀμφιβολία ὅτι νὰ ἠλλοιώθησαν τάχα ὑπὸ μεταγενεστέρας χειρός...

Ἡ καλλονὴ τῆς θέσεως, τὸ πάντερπνον τοῦ ὀροπεδίου, δὲν σὲ ἀφίνουν νὰ ἔμβῃς ἀμέσως μέσα.

Χωρὶς νὰ θέλῃς, θὰ σταματήσῃς, διὰ νὰ θαυμάσῃς τῆς Δημιουργίας τὸ μεγαλεῖον. Λεῦκαι, ἐλαῖαι, κυπάρισσοι, σοῦ δεσμεύουν τὸ βλέμμα. Τὰ νερὰ ὁποῦ κελαρύζουν, τὰ πουλιὰ ὁποῦ κελαδοῦν, τὰ καλογηράκια ὁποῦ ἐξελθόντα εἰς τοὺς κήπους μὲ τὰ καλαθάκια των, εὑρίσκουν καιρὸν νὰ γυμνασθοῦν, νὰ παραδγοῦν εἰς τὴν ψαλτικήν, χωρὶς νὰ φοβοῦνται μήπως ἐνοχλήσουν κανένα....

Νὰ ὁ προφήτης Ἠλίας μέσα εἰς τὰ κυπαρίσσια και τοὺς ἀμπελῶνας. Νὰ τοῦ τιμίου Προδρόμου τὸ ἱστορικὸν κάθισμα ὁποῦ ἔκτισε πρῶτα - πρῶτα ὁ Ἀθανάσιος τῇ παραινέσει τοῦ Φωκᾶ, ἵνα συνασκητεύσουν ἐκεῖ. Ἀλλὰ γενόμενος κατόπιν αὐτοκράτωρ δὲν ἐξεπλή-

Ἡ Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας.

ρωσε τὸ τάξιμόν του [1]. Ἰδοὺ τὸ Ἡσυχαστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων,

1 Ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ναΐσκου τοῦ ὡραίου καὶ ἱστορικοῦ αὐτοῦ Καθίσματος, ὁποῦ εἶνε στολισμένον ὄχι μόνον μὲ δροσερὰ δένδρα, ἀλλὰ καὶ μὲ πλέον δροσερὰς ἀναμνήσεις, ἀναγινώσκεται ἡ ἑξῆς σημείωσις: «Ἐνταῦθα ἐρχόμενος, ἀδελφέ, ἐνθυμήσου τὸν θάνατον καὶ θρήνησον ἱκανῶς, βάλλωντας τὴν τελευταίαν ὥραν εἰς τὸν νοῦν σου. Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνο τὸ περιᾳδόμενον χρυσοῦν λόγιον: «Ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει». Ἡ σημείωσις αὕτη μᾶς φέρει εἰς τὴν μνήμην τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, ὅστις ἐδολοφονήθη ἐν τῷ Παλατίῳ ὑπὸ συνωμοτῶν, ὁδηγηθέντων ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου, καὶ τῆς συζύγου του, Ἰωάννου Τσιμισκῆ, ἐκεῖ ὁποῦ γονυπετὴς ἐπὶ δέρματος στρωμένου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔκαμνε τὴν προσευχήν του ὡσὰν ἁγιορείτης.

ὅπου ἡσύχαζεν ὁ πρῶτος ἱεροψάλτης τῆς βυζαντινῆς μούσης μετὰ τὸν θεῖον Δαμασκηνόν, ὁ Κουκουζέλης [1].

---

1) Ὁ περιβόητος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης ἐχρημάτισε τραγουδιστὴς εἰς τὸ βασιλικὸν Παλάτιον τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ἔχων πόθον πρὸς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν ἀγνώριστος εἰς τὴν Λαύραν, ὅπου τοῦ ἐδόθη διακόνημα νὰ βόσκῃ τοὺς τράγους τῆς Μονῆς. Ἕνα δὲ μεσημέριον ἐκεῖ ὁποῦ τὸ ποίμνιον ἀνεπαύετο πρὸς μίαν δυτικὴν τοῦ Ἄθωνος κλιτύν, πρὸς τὴν ἁγίαν Ἄνναν, ὁ Κουκουζέλης εὑρὼν καιρὸν ὁποῦ κανεὶς δὲν τὸν ἔβλεπε καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἤκουεν, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἕνα γλυκύτατον μουσικὸν *μάθημα* ἀπὸ τὰ πλέον ἀγαπημένα του, ἀλλὰ τόσον γλυκά, ὁποῦ οἱ τράγοι ἔξαφνα ἀφυπνισθέντες ἠγέρθησαν, καὶ ἐλθόντες περιεκύκλωσαν τὸν ἀηδονόφωνον ψάλτην ἀκροώμενοι τῆς πρωτακούστου μελῳδίας ἱστάμενοι ὄρθιοι, ἐπὶ τῶν ὀπισθίων μόνον ποδῶν πατοῦντες, ὡς νὰ ἦσαν ἔμψυχα ὄντα. Ἕνας ὅμως ἀσκητής, γείτων ἐκεῖ, ἀκούσας τὴν ἀσυνήθη μελῳδίαν, ἐξῆλθε νὰ ἴδῃ καὶ αὐτὸς τὸν καλλικέλαδον ἐκεῖνον ψάλτην, καὶ ἰδὼν τὸν Κουκουζέλην καὶ τὴν θαυμαστὴν τῶν τράγων ἔκστασιν, ἐφανέρωσε τὸ γεγονὸς εἰς τὴν Λαύραν, ἡ ὁποία ὑπεχρέωσε τὸν κεκρυμμένον ἕως τότε μελῳδὸν νὰ παύσῃ νὰ στερῇ τὴν ἀδελφότητα ἀπὸ μίαν τοιαύτην γλυκυτάτην μουσικὴν τεχνοτροπίαν, καὶ διώρισεν αὐτὸν τακτικὸν αὐτῆς ψάλτην. Ὅστις ὅμως ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, ἔκτισε τὸ ἡσυχαστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων, ἔξω ἐκεῖ, ἔνθα διέμενεν· ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαυσε πλέον νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν δεξιὸν χορὸν τῆς Μεγίστης Λαύρας λαμπρύνων ἐξαισίως τὰς ἀγρυπνίας της καὶ τὰς ἑορτάς της. Καὶ εἰς μίαν ἀγρυπνίαν τῆς Παναγίας τῆς Ἀκαθίστου, ἀφοῦ ἔψαλε μὲ ἔκτακτον χάριν καὶ γλυκύτητα ἀνέκφραστον τὸ ***Ἐπὶ σοὶ χαίρει, Κεχαριτωμένη*** . . . ἐκ τοῦ κόπου καθίσας εἰς τὸ στασίδιόν του ἐφύπνωσεν ὀλίγον. Καὶ ἰδοὺ παρίσταται αὐτῷ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐν ὀνείρῳ· εὐχαριστεῖ αὐτὸν διὰ τὸν ὕμνον της τὸν ὁποῖον ἔψαλε τόσον ὡραῖα, καὶ τοῦ λέγει :

— Δέξου τὸ ψαλτικόν, ἀγαπητέ, καὶ ἐξακολούθει νὰ ψάλλῃς τοὺς ὕμνους μου.

Ἐξυπνᾷ ὁ Κουκουζέλης καὶ βλέπει ἀληθῶς εἰς τὴν χεῖρά του χρυσοῦν νόμισμα. ...

Τὸ νόμισμα αὐτὸ κρέμαται εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Κουκουζελίσσης ἐπιλεγομένης, ἡ ὁποία ἀνάκειται ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ναῷ της, κειμένῳ ἀμέσως μετὰ τὸν Πυλῶνα, εἰς τὴν πλακόστρωτον αὐλὴν τῆς Μονῆς.

Μία Βυζαντινὴ κωμόπολις.—Σταυροί, κανδῆλαι καὶ προσκυνητάρια. —Παναγία ἡ Οἰκονόμισσα.—Ἕνα πολὺ τερπνὸν θαυματούργημα.— Αἱ ἀπέραντοι αὐλαὶ τοῦ Βασιλικοῦ Παλατίου. — Εἴσοδος εἰς τὸ ὡραῖον Καθολικόν.— Ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.— Ἀνάστημα ἀθλητικώτατον. — Ἕνα φαιδρότατον ἀνέκδοτον.—

Διελθόντες τὸν μέγαν σιδηρόφρακτον Πυλῶνα, εὑρέθημεν ἀμέσως εἰς μίαν λιθόστρωτον αὐλήν, γεμάτην ἀπὸ διάφορα οἰκοδομήματα, ναοὺς καὶ προσκυνητάρια, διὰ μέσου τῶν ὁποίων σχηματίζονται ὁδοὶ καὶ διαβάσεις, λιθόστρωτοι ὅλαι, αἱ ὁποῖαι φέρουσιν εἰς τὰς διαφόρους τῆς Μονῆς πτέρυγας καὶ ὀρόφους, ἄλλας ὑψηλὰς καὶ ἄλλας ταπεινοτέρας, μὲ ἐξώστας καὶ ἁπλωταριαὶς ὅλας, στολισμένας τὰς πλείστας μὲ γλάστρας διαφόρων ἀνθέων. Ὅλαι δὲ αἱ οἰκοδομαὶ αὐταὶ εἶνε παμπάλαιαι, ὅπως τὸ πρῶτον ἐκτίσθησαν, ὡς εἴπομεν, ὧν ἡ σεμνὴ ἀρχαιότης προκαλεῖ τὸν σεβασμὸν τοῦ ξένου ἀμέριστον. Ἐν γένει δὲ ἡ λιθόστρωτος τῆς Λαύρας αὐλὴ οὕτω διευθετημένη, παρέχει εἰς τὸν μύστην τῆς βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας ἐντύπωσιν μιᾶς εὐρυτάτης κωμοπόλεως, ἀλλὰ κωμοπόλεως ἡ ὁποία ἀμέσως φαίνεται ὅτι εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὸ θεῖον, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντὶ μαγαζείων καὶ ἀγορῶν, βλέπεις σταυροὺς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑψουμένους, ἁγιογραφίας καὶ προσκυνητάρια μὲ κανδῆλας ἀναμμένας πάντοτε, εἰς τὰς γωνίας τῶν ἀτραπῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπει ἕνα πολὺ ὡραῖον προσκυνητάριον ἐν σχήματι βυζαντινοῦ κουβουκλίου, λιθόκτιστον καὶ εὔμορφα στολισμένον, εἰς ἕνα στενάκιον ἐκεῖ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνάκειται μία σεπτοτάτη ἀρχαία εἰκών, *Παναγία ἡ Οἰκονόμισσα*. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει τερπνοτάτην τὴν ἱστορίαν της[1].

---

1) Ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῆς Λαύρας ὅτι ἕνα καιρὸν ἔπασχε μεγάλην στέρησιν τῶν τροφίμων, οἱ δὲ Πατέρες ἦσαν ἀπηλπισμένοι σχεδόν, παρεκάλουν δὲ τὴν Παναγίαν εἰς δόξαν τῆς ὁποίας ἦτο κτισμένη ἡ Λαύρα νὰ μὴ τοὺς

Ἐν γένει ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῆς Λαύρας λαμβάνει ὁ βυζαντινολόγος μίαν ἰδέαν ἀπάνω—κάτω περὶ τῆς διευθετήσεως τῶν ἀπεράντων αὐλῶν τοῦ βασιλικοῦ Παλατίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου διάφοροι μαρμαρόστρωτοι ὁδοὶ καὶ ἀτραποὶ καὶ στενάκια καὶ διαβάσεις ἔφερον εἰς τὰ διάφορα βασιλικὰ οἰκοδομήματα, ναούς, περίπτερα, τρικλίνους καὶ ἀμφόδους, τὰ ὁποῖα ἐν καιρῷ ἑορτῶν ἐστολίζοντο δι᾽ ἀνθέων καὶ ἐφωτίζοντο.

Προχωρῶν ἔνδον ἔχεις δεξιὰ τὸν περίφημον πύργον τοῦ Τσιμισκῆ καὶ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας Κουκουζελίσσης, καὶ ἀμέσως φθάνεις εἰς τὸ περιβόητον Καθολικὸν τῆς Μονῆς, ἕνα τῶν ὡραιοτέρων ναῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, μέγαν καὶ πολυθαύμαστον ἀπό τε τῶν μαρμάρων καὶ τῆς οἰκοδομικῆς ἐν γένει ὕλης, βασιλικὸν τῷ ὄντι κτίριον, διὰ τὸ ὁποῖον ἀφειδῶς ἐδαπάνησεν ἡ μεγαλόδωρος εὐσέβεια δύο αὐτοκρατόρων, τῶν ἐνδοξοτέρων τῆς ἱστορίας τοῦ Γένους, Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ καὶ Ἰωάννου Τσιμισκῆ [1].

Ἄς εἰσέλθωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Νάρθηκα ἀπὸ τῆς πλαγίας ἀρι-

ἀφήσῃ ἀπαρηγορήτους. Τότε ἐμφανισθεῖσα ἡ Θεοτόκος εις τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον εἶπεν αὐτῷ νὰ μὴ δειλιᾷ, διότι αὐτὴ εἶνε οἰκονόμος τῆς Λαύρας καὶ θὰ εἶνε πάντοτε. Καὶ εἰς πίστωσιν τὸν παρέπεμψεν εἰς τὴν σιταποθήκην, ἥτις ἐνῷ τὴν ἡμέραν ἦτο κενὴ ὅλως διόλου, τότε εὑρέθη γεμάτη ἀπὸ διάφορα εἴδη σιτηρῶν, τόσον ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνοίξωσι τὰς θύρας. Οἱ πατέρες καταπλαγέντες ἀπὸ τὸ θαυμάσιον, ἐδόξασαν τὴν Παναγίαν, τὴν ὁποίαν ἐπωνόμασαν πλέον Οἰκονόμισσαν. Καὶ ἔκτοτε εἰς τὴν Λαύραν κατηργήθη ἡ θέσις τοῦ οἰκονόμου· διότι ἔχουν Οἰκονόμον τὴν Παναγίαν.

1 Ἡ περίεργος ματαιότης μερικῶν μισοκάλων ἀνθρώπων μυκτηρίζει τὰς τοιαύτας δαπάνας, τὸ ἠξεύρομεν, ἀλλ᾽ ἂν δὲν ὑπῆρχον οἱ μεγαλόδωροι τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορες, σήμερον, μετὰ τὴν Ἅλωσιν, δὲν θὰ εἴχομεν καμμίαν σαφῆ ἰδέαν περὶ βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς, καὶ ἐν γένει τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεως εἰς ἣν εἶχον φθάσει αἱ τέχναι ἐν τῇ Βυζαντινῇ τοῦ πολιτισμοῦ σταδιοδρομίᾳ.

στερόθεν πύλης. Εἴμεθα ἀμέσως εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, ἔνθα πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ πρώτου οἰκιστοῦ τοῦ Ἄθωνος καὶ κτίτορος τῆς Λαύρας, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Δι' αὐτῆς εἰσέρχονται καὶ οἱ μοναχοὶ καὶ προσκυνοῦντες ἐπάνω τοῦ τάφου, προχωροῦσιν εἶτα εἰς τοὺς χοροὺς τοῦ Καθολικοῦ. Ἄνω τοῦ τάφου κρέμανται δεκαπέντε ἀργυραῖ κανδῆλαι, ἐκεῖ δὲ ὑπάρχει καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ ὁσίου, φέρουσα τοξοειδῆ λαβήν, ὡς ποιμενάρχου, ὁ σιδηροῦς σταυρός, ὁ βαρύτατος, ὃν ἔφερε πάντοτε κρεμάμενον ἐπάνω του διὰ σιδηροῦ κλοιοῦ, τὸν ὁποῖον φοροῦν εἰς ἔνδειξιν ὑψίστης τιμῆς ὅλοι οἱ κειρόμενοι μοναχοὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελετῆς τοῦ Ἀγγελικοῦ Σχήματος [1].

Προσκυνήσαντες καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ καὶ ἱεροῦ τάφου στρέφομεν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ φθάνομεν εἰς τὰς βασιλικὰς λεγομένας πύλας, δι' ὧν ἡ εἴσοδος εἰς τὸν κυρίως Ναόν. Ἀρχίζει ἀπὸ ἐδῶ μία μεγαλοπρεπὴς τῷ ὄντι θεωρία, πολὺ συγκινοῦσα. Τὰ θυρόφυλλα τῶν Βασιλικῶν πυλῶν ἰδοὺ πανέκλαμπρα ἐνώπιόν μας

1) Κατὰ τὴν ἱστορίαν ὁ ὅσιος Ἀθανάσιος ἦτο μεγαλόσωμος ἀνήρ, μὲ ἀθλητικώτατον παράστημα ὡς ὁ ἅγιος Σαββας, καθὼς τὸν παριστᾷ καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ἣν παραθέτομεν εἰς τὸν *Πρόλογον*. Περὶ τοῦ ἀναστήματός του τοῦ ὑψηλοῦ διηγοῦνται τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον. Ἠθέλησέ ποτε νὰ μοιράσῃ τὴν περιοχὴν τοῦ Ἄθωνος μετὰ τοῦ συγχρόνου του Παύλου τοῦ Ξηροποταμηνοῦ, τοῦ κτίτορος τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἵνα παύσωσιν αἱ φιλονεικίαι, μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν Μονῶν, καὶ ἰδίως ἵνα κανονισθῇ τὸ ζήτημα περὶ τῆς Κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος, εἰς ποίαν ἀνήκει αὕτη· καὶ ἔθεσε τοιοῦτον ὅρον· τὴν αὐτὴν ὥραν νὰ ἀναχωρήσωσι πεζοποροῦντες ὁ μὲν Ἀθανάσιος ἐκ τῆς Λαύρας ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, ὁ δὲ Παῦλος ἐκ τοῦ Ἁγίου Παύλου ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευράν, καὶ νὰ προβαίνωσι μὲ τακτικὸν βῆμα πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθωνος· καὶ ὅπου συναντηθῶσιν, ἐκεῖ νὰ θέσωσι καὶ τὰ ὅρια τῆς γῆς ἑκατέρας τῶν Μονῶν. Ἀλλὰ ὁ Ἀθανάσιος ὡς ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα τόσον εἶχε μεγαλείτερα ἀπὸ τὸν Παῦλον τὰ βήματά του, ὥστε ἔφθασεν εἰς τὸ ἀκρωτήριον, ἔκαμψεν αὐτό, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν μέχρι τῆς ἁγίας Ἄννης, καὶ τότε μόνον συνηντήθη μὲ τὸν ὅσιον Παῦλον. Διὰ τοῦτο ἡ Λαύρα ἔχει ὑπὸ τὴν κυριότητά της, καὶ τὸ ἀκρωτήριον καὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθωνος καὶ μέρος πολὺ μέχρι ἁγίας Ἄννης....

ἐξ ὀρειχάλκου παγκάλλως σφυρηλατημένου, ἀποσταλέντα ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἐκ Κρήτης ἔνθα ἠγωνίζετο ἐνδόξως ὁ περιβόητος στρατοπεδάρχης, πρὶν γείνῃ ἀκόμη αὐτοκράτωρ.

Συγκρατοῦντες περιδεεῖς τὸν θαυμασμόν μας, ἐμβαίνομεν :

Ὁ Ναός, καθὼς ὡραῖα τὸν περιγράφει το ἀρχαῖον Προσκυνηταριον, μέγας καὶ φωτεινός, καὶ κατωθεν μὲ μάρμαρα μέγιστα καὶ λαμπρὰ καὶ τὰ περισσότερα πορφυρᾶ, κατάστρωτος ὅλος, μὲ τόσην εὐαρμοστίαν συντεθειμένα ὁποῦ ἤθελες εἰπεῖ πῶς νὰ εἶνε ὅλον το ἔδαφος τοῦ Ναοῦ ἀπὸ ἕνα μόνον μάρμαρον πορφυροῦν. Ὁ τοῖχος ἀπὸ τῆς γῆς ἕως δύο ὀργυιὲς ἀπὸ τὰ στασίδια καὶ ἐπάνω μὲ πολλὴν τέχνην στολισμένος μὲ ὡραιοπλούμιστες πολύτιμες πλάκες...

~~~~~~~

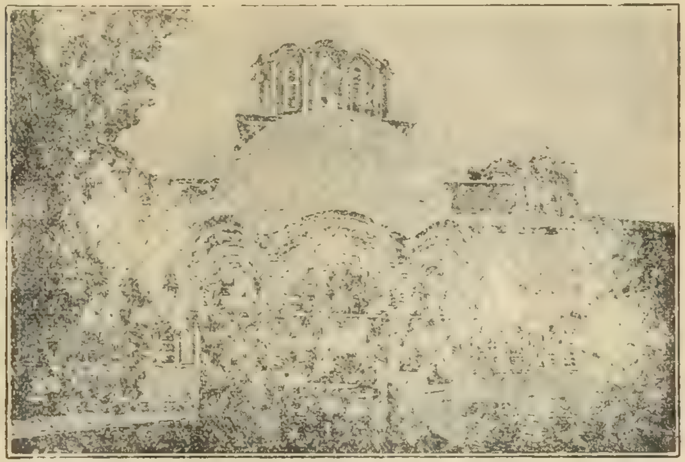
Ὁλόκληρον βυζαντινὸν Μουσεῖον ὡς τοῦ Βατοπεδίου.—Εἰκόνες, τοιχογραφίαι, τέμπλεον.—Μεγάλα ἱστορικὰ κειμήλια.— Τὸ ἅγιον Βῆμα.—Πῶς ἀπέθανεν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος.—Τίμιον ξύλον καὶ Ἅγια Λείψανα.—Ἡ πολυθαύμαστος Φιάλη —

Εἰσελθόντες ἤδη εἰς τοὺς Χοροὺς ἀπομένομεν ἐμβρόντητοι ἀπὸ τῆς βαθυτάτης καταπλήξεως. Ὁ πλοῦτος τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὁποῦ ὑπάρχει εἰς τὰ ἱερὰ σκεύη αὐτοῦ, τὴν διακόσμησίν του καὶ τὴν τακτοποίησίν του ἐν γένει μᾶς ἀποθαμβόνει. Οἱ τοῖχοι τῶν χορῶν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στολίζονται ἀπὸ τεχνικωτάτην *ὀρθομαρμάρωσιν*, τῶν βυζαντινῶν τὸ προσφιλέστατον στόλισμα διὰ τοὺς ναούς των, ὁποῦ θαρρεῖς πῶς ἀποτελεῖ μίαν μόνον μαρμάρου ἀφάνταστον πλάκα μὲ τὰς μαρμαρυγάς της ὡσὰν φλέβας κυανᾶς καὶ πορφυρᾶς ὁποῦ ἐκέντησε κανένας πολύτεχνος μαρμαροκεντητής, προχωρούσας εὐθυγράμμως, χωρὶς διακοπήν, πανταχοῦ τοῦ στιλπνοτάτου μαρμάρου. Ἀπὸ τὰ στασίδια δὲ καὶ ἐπάνω ἕως δύο πήχεις ὑπάρχουν ἀληθῶς, ὡς περιγράφει καὶ τὸ ἀρχαῖον Προσκυνητάριον ὁλόχρυσα, *σμάλτα* ὡσὰν τὰ φαβεντιανά, *τζινία* καλούμενα ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς μαΐστορας ὁποῦ φέρουν ἐπάνω πολὺ εὔμορφα συμπλέγματα ἀνθοφόρων φυτῶν. Ἀπῃωρημένος δὲ περὶ τὸν πολυέλαιον ὁ οὐ-
~~~~~~~

ράνιος θεῖος χορὸς σὰν νὰ στεφανώνῃ ὅλον τοῦ Ναοῦ τὸ κέντρον. Ὁ δὲ ἐξ ὀρειχάλκου πολυέλαιος, θαῦμα τῆς χαλκευτικῆς, διῃρημένος εἰς τρεῖς τριαδικὰς στάσεις λαμπάδων—κάθε στάσις μὲ δώδεκα λαμπάδας—ἀναπτόμενος καταυγάζει ὅλον τὸν Ναὸν μὲ μίαν πλουσιωτάτην φωταγωγίαν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ζωντανεύουν, θαρρεῖς, ὅλαι αἱ μεγάλαι παραστάσεις ἐκ τῶν θαυμάτων καὶ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι στολίζουν τοὺς θόλους καὶ τὰς χιβάδας, παμμέγισται καὶ πολυπρόσωποι, ἐν αἷς διαπρέπουσιν ἡ Σταύρωσις καὶ ἡ Ἀποκαθήλωσις καὶ ἡ Ἀνάστασις. Ἡ παράστασις εἶτα τῆς Α′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος θαῦμα τῆς πλουσιωτάτης ἁλιείας, δύο πολὺ θαυμαστὰ πολυπρόσωπα συμπλέγματα. Καὶ ἄλλαι ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ, ὅλαι ἔργον Θεοφάνους, μαθητοῦ τοῦ Πανσελήνου. Τέσσαρες ἄλλαι φορηταὶ εἰκόνες μεγάλαι προερχόμεναι ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Βυζαντινῆς ἁγιογραφίας καὶ στολισμέναι μὲ βυζαντινὸν γνήσιον χρυσάργυρον ἐπένδυμα καὶ μὲ πολλοὺς πολυτίμους λίθους, εἶνε δῶρα τῶν βασιλέων Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1080) καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου (1185). Ὑπάρχει δὲ καὶ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος ἀνήκουσα εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Θεοδώραν, ἐπὶ τῆς εἰκονομαχίας. Ἐντὸς δὲ τοῦ Ἡγουμενικοῦ στασιδίου ἀνάκειται μεγάλη εἰκὼν τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου, παριστῶσα τὸν ἅγιον εἰς φυσικὸν σχῆμα, ἀπαράλλακτον ὡς ἦτο, ὁλοζώντανον. Ἐν γένει δὲ ἡ ὡραιοτάτη τοῦ Ναοῦ διακόσμησις δίδει εἰς αὐτὸν χάριν καὶ ζωὴν καταπλήττουσαν τὸν ξένον.

Ἀλλὰ τὰ πολυτιμότατα καὶ πλούσια ἱερὰ σκεύη καὶ ἅγια λείψανα ἀπόκεινται ἔνδον τοῦ ἁγίου Βήματος, τὸ ὁποῖον εἶνε σεπτῶς λίαν ἐστολισμένον. Ἡ Ἁγία Τράπεζα εἶνε μαρμαρίνη ὅλη ἀπαστράπτουσα. Ὄπισθεν δ᾽ αὐτῆς ἵσταται εὐμεγέθης Σταυρὸς σφυρήλατος ἐξ ἀργύρου ὅλος μὲ πολὺν χρυσὸν καὶ λίθους πεποικιλμένος, ὅστις ἀνάγεται εἰς τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, δῶρον τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ. Ἐκ δὲ τῶν ἁγίων λειψάνων ἀναφέρομεν τὴν Κάραν τοῦ

Μεγάλου Βασιλείου, ἐν ὡραιοτάτῃ ἀργυροτεύκτῳ θήκῃ πλουσιώτατα ἐστολισμένῃ, καὶ τὴν δεξιὰν τοῦ Χρυσοστόμου. Ὅλα δὲ τὰ ἅγια λείψανα εὑρίσκονται εἰς πολυτίμους θήκας πλουσίως κεκοσμημένας διὰ σπανίας βυζαντινῆς χρυσουργίας. Ἕνα δὲ πάλιν Εὐαγγέλιον ἀπὸ λευκοτάτης μεμβράνης ἀποδίδεται εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Εἰρήνην Παλαιολογίναν δωρηθὲν ὑπ' αὐτῆς. Τὸ δὲ Τίμιον Ξύλον εἰς σχῆμα Σταυροῦ, ἕως μιᾶς πιθαμῆς τὸ μῆκος, εἶνε τοποθετημένον εἰς μίαν ὡραιοτάτην θήκην μὲ ἄφθονα μαργαριτάρια πεποικιλμένην, ἐν οἷς τέσσαρα, τὸ μέγεθος λεπτοκαρύου, εἶνε ἐμπεπορπημένα σταυροειδῶς.

Πρόσοψις Νάρθηκος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Λαύρας μετὰ τῆς πρὸ τοῦ Ναοῦ Φιάλης.

Ἔνδον τοῦ Βήματος εἰσελθόντες δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀναμνησθῶμεν τὸν ἐπισυμβάντα αἰφνίδιον θάνατον τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου. Ὅστις φέρων τὰ καλά του ἐνδύματα καὶ τὸ ἅγιον Σχῆμα περιβεβλημένος ὡς νὰ προεγνώριζε βεβαίως τὸ τέλος του, ἀνῆλθε μετὰ δύο μαθητῶν του ἐπὶ τῆς στέγης, ἵνα ἐπιθεωρήσῃ τὸν ἐπισκευαζόμενον θόλον τοῦ Ναοῦ. Ὅτε αἴφνης καταπεσὼν ὁ τροῦλλος ὅλος συμπαρέσυρεν

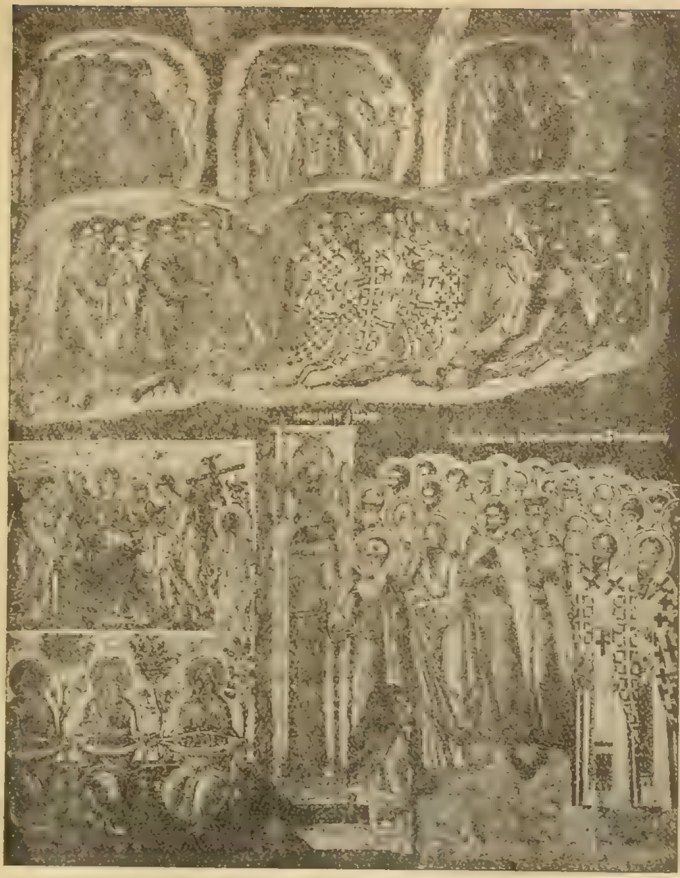
αὐτὸν μὲ τὰ ἐρείπια, καὶ τὸν ἔθαψεν ὄπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ὁπόθεν ἀνεσύρθη νεκρός· ἔρρεε δὲ ἀκόμη αἷμα, ἀπὸ τῶν πληγῶν ὡς νὰ μὴ εἶχεν ἀποθάνῃ. Τοῦτο συνέβη τῇ 5 Ἰουλίου, ὅτε ἑορτάζει ἡ Λαύρα μεγαλοπρεπῶς λίαν τὴν μνήμην του. Πρότερον, ζῶντος τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἑώρταζεν εἰς μνήμην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατόν του δι᾿ ἀποκαλύψεως ὑπέδειξεν ἡ Θεοτόκος ὅτι τοῦ λοιποῦ πρέπει νὰ ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου· ὅτε τελεῖται κατ᾿ ἔτος λαμπρὰ ὄντως πανήγυρις, ἐν ᾗ συγκεντροῦνται ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Μονῶν καὶ Σκήτεων εἰς τιμὴν τοῦ πρώτου τοῦ Ἄθωνος οἰκιστοῦ καὶ ῥυθμιστοῦ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν αὐτῷ.

Ἔξω δέ, εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Ναοῦ, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἐξωτερικοῦ Νάρθηκος ὑπάρχει ἡ περιβόητος Φιάλη, ἔνθα ἑκάστην πρωτομηνιὰν τελεῖται ὁ ἁγιασμὸς διὰ τοῦ Τιμίου ξύλου

«Εἶνε ἀπὸ ἀτόφυον μάρμαρον, μονόλιθος δηλαδή, καθὼς τὴν περιγράφει τὸ Προσκυνητάριον, ἐσκαλισμένη εἰς σχῆμα ἑνὸς μεγίστου ποτηρίου, εἰς τὸ ὕψος ἓξ σπιθαμῶν. Εἰς τὸν ὀμφαλὸν ἔνδον ἔχει σωληνάριον προύντζινον μὲ διάφορα ζῷα τριγύρω προύντζινα, εἰς τὴν κορυφὴν δὲ δικέφαλον ἀετόν. Ἔρχεται δὲ ἔξωθεν τὸ νερὸν μὲ τέχνην θαυμαστὴν καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ σωληνάριον καὶ χύνεται τότε ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ἐν τῷ κύκλῳ ζῴων, καὶ τινάζεται ὑψηλά, καὶ ἐπιστρεφόμενον εἰς τὰ κάτω, γεμίζει τὴν φιάλην. Ἔργον καὶ θέας καὶ θαύματος ἄξιον. Ἵσταται δὲ ἡ φιάλη αὕτη ἐν μέσῳ κουβουκλίου ὡραιοτάτου, τοῦ ὁποίου ὁ θόλος ἔνδον καὶ ἔξω εἶνε ὅλος ζωγραφισμένος...»

Ἡ Τράπεζα.— Ἡ βιβλιοθήκη.—Σύγχρονος φιλολογικὴ κίνησις — Ἀλέξανδρος Λαυριώτης. — Χρυσόστομος Λαυριώτης — Ἡ σπουδαία ἐργασία των.— Ὁ ἱεροδιάκονος Γερμανός. —Τὰ Μουσεῖά του.

Κατέναντι ἀκριβῶς τοῦ Καθολικοῦ, καὶ μετὰ τὴν Φιάλην, ὑπάρχει ἡ περίφημος Τράπεζα τῆς Λαύρας. Μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀξιοθαύματος μὲ τὰς 24 μαρμαρίνας τραπέζας της, τὸν ἄμβωνά της,

Τὸ ἀριστερὸν τμῆμα τῆς τοιχογραφίας τῆς Μελλούσης Κρίσεως ἐν τῇ Τραπέζῃ τῆς Λαύρας. *("Ανω οἱ χοροὶ τῶν δικαίων, κάτω ἀριστερὰ ὁ Παράδεισος μετὰ τῆς δεομένης Θεοτόκου καὶ τῶν Πατριαρχῶν κρατούντων εἰς τοὺς κόλπους των τὰς ψυχάς, καὶ δεξιὰ οἱ Ἅγιοι Πάντες, ἕτοιμοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Παράδεισον διὰ τῆς Πύλης, ἣν φρουρεῖ Ἄγγελος μετὰ φλογίνης ῥομφαίας).*

τὴν τοιχογραφίαν της καὶ τὸ κάλλος της ἐν γένει. Φέρει τὸ πάντεχνον οἰκοδόμημα σχῆμα Σταυροῦ[1] Ἐπὶ κεφαλῆς, εἰς τὸ ἄκρον κάτω, ὑπάρχει ἡ τράπεζα τοῦ Ἡγουμένου, καὶ εἶτα αἱ τῶν ἱερέων καὶ γερόντων κατὰ τάξιν ἱεραρχίας. Αἱ τοιχογραφίαι αὐτῆς εἶνε θαυμάσιαι, ἐργασία ἐμπνεύσεως καὶ κατεργασία λίαν τεχνουργική. Ἅμα εἰσερχόμενος θεωρεῖς ἐν ἐνθουσιασμῷ δύο μεγίστας πολυπροσώπους παραστάσεις, δεξιὰ μὲν μίαν ἐκ τῆς ἱερᾶς Κλίμακος ἐξηγμένην παράστασιν, ἀριστερὰ δὲ τὴν *Ῥίζαν* τοῦ Ἰεσσαί, μίαν ὄντως ἐμπνευσμένην ζωγραφίαν μὲ ζωηρότατα, ζωντανὰ χρώματα, παριστῶσαν τὸ πῶς ἐκ τοῦ Ἰεσσαὶ προῆλθεν ἡ Θεοτόκος Μαρία ὡς ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐξ ἧς ἀνεβλάστησαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὡς ὡραῖοι κλάδοι, Προφῆται καὶ Δίκαιοι καὶ Πατριάρχαι, καὶ ἄνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ὡσὰν ἕνα ἄνθος εὔμορφον, ἡ Θεοτόκος. Τὸ κατάμαυρον βάθος (fondo) τῆς τοιχογραφίας, δίδει εἰς αὐτὴν ἔκτακτον ὅλως ζωήν, ὡσὰν νὰ προέρχεται ἀπὸ καμμίαν κορινθιακὴν φιάλην τῆς ἀρχαιότητος.

Ἀπερίγραπτον ὅλως ἐντύπωσιν προξενεῖ καὶ ἡ ζωηροτάτη παράστασις τῆς Δευτέρας Παρουσίας καὶ τῆς τελευταίας Κρίσεως. Ἔργον τῷ ὄντι καλλιτέχνου λίαν ἐμπνευσμένου ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν. Κατόπιν εἰς διαφόρους ζώνας καθ' ὅλους τοὺς τοίχους παρίσταται εἰκονισμένον ὁλόκληρον τὸ Μηνολόγιον τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ μῆνας καὶ ἡμέρας διῃρημένον. Τὸ μόνον ὅπου γεννᾷ βαθυτάτην θλῖψιν εἰς τὸν ταξειδιώτην εἶνε ὅτι τὸ πανέκλαμπρον αὐτὸ οἰκοδόμημα, ὁποῦ ἀποτελεῖ μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ λειτουργικοῦ ἐν γένει, ἀργεῖ πλέον, ἀφοῦ ἡ Λαύρα δυστυχῶς μετεβλήθη εἰς ἰδιόρρυθμον Μονήν, χρησιμοποιούμενον μόνον εἰς σπανιωτάτας τινὰς ἐκτάκτους περιστάσεις.

Σήμερον διήλθομεν πολλὰς ὥρας εἰς τὴν πλουσιωτάτην βιβλιο-

1) Τὸ ὡραῖον αὐτῆς διάγραμμα ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη ἐν σελ. 83.

θήκην τῆς Λαύρας, μίαν τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Εἰς δύο αἰθούσας νεοδμήτους ὑπάρχουσι τὰ βιβλία, τοποθετημένα εἰς πολὺ καταλλήλους θήκας ἐν ἀσφαλείᾳ πληρεστάτῃ ἀπὸ τῶν προσβολῶν τοῦ ἀτασθάλου χρόνου, ἐν οἷς 2000 χειρόγραφα ἄριστα διατηρούμενα μὲ ὅλας τὰς δυνατὰς προφυλάξεις. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Λαύρας εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας, οἵτινες ἰδοὺ παριστῶνται ἐκεῖ ἐν ὡραιοτάτῃ εἰκόνι, διατελεῖ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τριῶν ὁμοίως διδασκάλων, καὶ διαπρεπῶν λογίων, τοῦ σεβαστοῦ Προηγουμένου Ἀλεξάνδρου, τοῦ τιμῶντος ἐπαξίως τὴν σύγχρονον τοῦ Ἁγίου Ὄρους λογιότητα [1], τοῦ σεβαστοῦ προηγουμένου Κοσμᾶ, καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, τοῦ νεαροῦ ἱερομονάχου Χρισοστόμου, ἀκαμάτου ἐξερευνητοῦ τῶν ἀποκρύφων αὐτῶν θησαυρῶν ὁποῦ εἶνε ἠσφαλισμένοι μέσα εἰς τὰς μεμβράνας αὐτὰς καὶ τοὺς κώδικας.

Τὸ ἀρχαιότερον τῶν χειρογράφων εἶνε ἓν Εὐαγγέλιον εἰς φύλλον, ὅπερ θεωρεῖται ὡς προερχόμενον ἀπὸ τοῦ Τ΄. αἰῶνος. Ἄλλα δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὸ 970 μ. χ. Ὑπὸ τὴν ἐπιμελῆ φροντίδα τοῦ ἱερομονάχου Χρυσοστόμου συνετάχθη ἤδη κατάλογος τῆς βιβλιοθή-

---

1) Ὁ Προηγούμενος Ἀλέξανδρος Λαυριώτης ἐξ Ἀδριανουπόλεως καταγόμενος, καταγινόμενος ἀδιαλείπτως καὶ ἀνενδότως μὲ ἕνα ζῆλον ὄντως θαυμάσιον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐξιχνίασιν τῶν πολυαρίθμων τόμων καὶ χειρογράφων τῆς Λαύρας, εἶνε γνωστὸς διὰ πολλῶν διατριβῶν καὶ μελετῶν αὐτοῦ περὶ διαφόρων σκοτεινῶν ἄλλως ζητημάτων τῆς ἱστορίας τοῦ Ἄθωνος τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν ἰδίως ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πασίγνωστος εἰς τοὺς σπουδαιοτέρους βυζαντινολόγους τῆς Δύσεως, μεθ' ὧν εὑρίσκεται εἰς διαρκῆ ἀλληλογραφίαν διαφωτίζων αὐτοὺς καταλλήλως ἐρωτῶντάς τον, εἴτε ἀποστέλλων περικοπὰς χειρογράφων ὧν κάμνουσι χρῆσιν εἰς τὰς μελέτας των·

Ἀντεπροσώπευσεν ἐπανειλημμένως τὴν Λαύραν εἰς Καρυὰς καὶ εἰς τὴν διοίκησιν ἐν γένει τῆς Μονῆς Ἐσχάτως διέμενεν ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ Μονῇ του, διότι φοβεῖται εἰς ἄκρον τὰ ταξείδια, τὰ ἀτμόπλοια καὶ τὰ ζῷα. Πολὺ μᾶς ἐπεριποιήθη καὶ μᾶς ἐτίμησε μὲ τὴν εὐλογίαν του φιλοξενήσας ἡμᾶς ἰδιαιτέρως εἰς τὰ εὐάερα ἀρχονταρίκια του, ἅτινα ἔχει μεταβάλει εἰς μουσεῖον βυζαντινὸν ὁ διάκονός του Γερμανός. Ἀπέθανε πρό τινων ἐτῶν καταλιπὼν ἀοίδιμον τὴν μνήμην του ἐν τῇ περιβλέπτῳ Μονῇ του καὶ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει.

κης καὶ λεξιλόγιον εἰς 3 μεγάλους χρυσοδεμένους τόμους, ἐν οἷς ἀπεθησαυρίσθησαν λόγοι ἀνέκδοτοι καὶ ἄγνωστοι, ὀνόματα συγγραφέων, Πατριαρχῶν, ἀξιωματικῶν καὶ λογίων τοῦ Βυζαντίου. Ὀνόματα ἄλλα μουσικοδιδασκάλων ἀγνώστων ἄλλοθεν, ὀνόματα ὑμνογράφων, ὀνόματα Μοναστηρίων καὶ Μετοχίων τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἄγνωστοι ἕως τώρα πληροφορίαι ἐξήχθησαν ἐκ τῶν Κωδίκων. Ἀλλ' ὅ,τι θὰ κάμῃ κρότον, μᾶς ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, ἄν ποτε δημοσιευθῇ αὐτὸς ὁ τρίτομος Κατάλογος, εἶνε τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἐκ τῶν ἐξωφύλλων ἢ τῶν περιθωρίων τῶν χειρογράφων ἐξάγονται πολλὰ σημαντικὰ γεγονότα χρονογραφικά, ἤτοι σημειώσεις περὶ σεισμῶν, καταιγίδων, σιτοδειῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων συμβάντων. Ὁ θερμουργὸς τῳόντι βυζαντινολόγος πατὴρ Χρυσόστομος μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας μᾶς ἀνέπτυξε τὰς σελίδας τοῦ ἔργου του, καρποῦ πολυμόχθου πόνων καὶ ἀγρυπνιῶν· διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐν Ἄθωνι κτημάτων τῆς μεγάλης Μονῆς του[1].

Εἰς ἰδιαίτερον τῆς βιβλιοθήκης μέρος φυλάσσονται τὰ πάμπολλα χρυσόβουλλα τῆς αὐτοκρατορικῆς ὄντως Μονῆς αὐτῆς, τὰ Σιγίλλια τῶν Πατριαρχῶν, καὶ ἄλλα Σουλτανικὰ φιρμάνια. Ὁμοίως φυλάσσονται δεόντως καὶ ἄλλα πολυτιμότατα κ·ὶ τιμαλφέστατα κειμήλια, ἐν οἷς ὁ χρυσόπαστος σάκκος τοῦ αὐτοκράτορος Φωκᾶ, χρυσοκεντημένος διὰ καθαροῦ χρυσίου καὶ καθωραϊσμένος διὰ θαυμασίων φυτῶν καὶ κλαδίων, ὡραίων περιπλοκάδων καὶ ῥόδων· καὶ τὸ βαρυτίμητο στέμμα τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Τσιμισκῆ ζυγίζον 4 σχεδὸν ὀκάδας ἐκ καθαροῦ χρυσίου ὅλον. Τὰ δύο αὐτὰ κειμήλια, βαρύτατα λίαν, μόνον τὸ Πάσχα καὶ κατὰ τὴν ἐτήσιον πανήγυριν τῆς Μονῆς, 5 Ἰουλίου, φορεῖ ὁ λειτουργῶν ἀρχιερεὺς εἰς θαῦμα καὶ

1) Πρὶν κάμῃ κρότον ἀληθῶς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία τοῦ ἐνθουσιώδους βυζαντινολόγου, ἔκαμε κρότον δυστυχῶς ἡ τελευτή του. Ἔτη τινὰ μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μας ὁ ἀκαταπόνητος Λαυριώτης εὑρέθη νεκρὸς κατά τινα ὁδοιπορίαν του φονευθεὶς ὑπὸ κακοποιῶν ἀνθρώπων, ἀνακαλυφθέντος τοῦ πτώματος εἰς τινα καστανεῶν δρυμόν.

ἔκπληξιν τῶν παρισταμένων [1]. Τὸν θαυμασμὸν ὡσαύτως τῶν ξένων κινεῖ καὶ ἓν βυζαντινὸν δόρυ ὀλίγον τοξοειδὲς τὸ σχῆμα, ἐκ καθαροῦ ἀργύρου διὰ χρυσῶν δὲ ἥλων κεκοσμημένον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει σκαλισμένος ἕνας στίχος τῶν ψαλμῶν: «Ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν», ὅπερ, ὡς φαίνεται, ὑπῆρξε μέρος λαβάρου.

Ἀλλ' ὁ ἱεροδιάκονος Γερμανὸς πάλιν ἔχει καταρτίσει ἕνα πλουσιώτατον ἰδιαίτερον Μουσεῖον. Εἶνε οὗτος ὁ πλέον ἀγαπητὸς ὑποτακτικὸς τοῦ Γέροντος Ἀλεξάνδρου, εἰς ὃν κατώρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ ὅλον τὸν ζῆλόν του πρὸς τὴν Βυζαντινὴν ἀρχαιότητα. Ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του κατέστη ἄριστος συλλέκτης Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων, τὰς ὁποίας ἔχει τακτοποιήσει πολὺ ἐπιστημονικῶς εἴς τι κελλίον του, τὸ ὁποῖον μετεποίησεν εἰς μουσεῖον τῷ ὄντι, καὶ μουσεῖον πολὺ ἀξιοθαύμαστον, πλουτισμένον μὲ δαψίλειαν. Βλέπεις ἐν αὐτῷ εἰκονισμάτια παμπάλαια, σταυροὺς γλυπτοὺς παλαιοὺς θαυμασίας τέχνης, ἐγκόλπια, σφραγῖδας, ἐξ ὀρειχάλκου διάφορα ἀντικείμενα εἰς χρῆσιν τῶν ναῶν· ἀρχαῖα χρυσοποίκιλτα ἄμφια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάμπολλα, τὰ ὁποῖα ὅλα ἐπιμελῶς καθαρίσας μετὰ κόπου

1. Κατὰ τοὺς ἡμετέρους Βυζαντινολόγους ὁ σάκκος οὗτος ὁ ἀποδιδόμενος εἰς τὸν Νικηφόρον Φωκᾶν, ὡς καὶ ὁ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων ὅμοιος αὐτῷ ἀποδιδόμενος εἰς τὸν αὐτοκράτορα Τσιμισκῆν, εἶνε ἄλλων μεταγενεστέρων αὐτοκρατόρων σάκκοι, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτῶν κεντημένου δικεφάλου ἀετοῦ, ὅστις ἤρχισε νὰ ἐμφανίζεται ὡς σύμβολον ἐπίσημον τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἀπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν ΙΑ'. αἰῶνα, τῶν προηγουμένων αὐτοκρατόρων ἐχόντων σύμβολον τὸν μονοκέφαλον ἀετόν. Δηλοῖ δὲ ὁ δικέφαλος τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ κτίσεις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Ἦτο δὲ ὁ σάκκος ἀποκλειστικῶς αὐτοκρατορικὸν πάντοτε ἔνδυμα. Μόλις δὲ ὀλίγον πρὸ τῆς Ἁλώσεως καθιερώθη ὡς ἀρχιερατικὸν ἄμφιον. Παρὰ τοῖς ἁγιογράφοις ὅμως ἐπικράτησε συνήθεια εἰς ἔνδειξιν τιμῆς, νὰ ζωγραφίζουν τοὺς μεγάλους Ἱεράρχας μὲ σάκκους πάντοτε, πλὴν τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅστις ζωγραφίζεται πάντοτε μὲ φελώνιον, ὡς καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ὁ ἅγιος Σπυρίδων, οἱ δύο Κύριλλοι καὶ λοιποί . .

παρέχει εἰς θεωρίαν τῶν ξένων λογίων, οἵτινες συχνὰ ἐπισκέπτονται τὸν σεβάσμιον Γέροντά του. Ἀλλὰ ἡ σπουδαιοτέρα ἐργασία τοῦ Ἱεροδιακόνου αὐτοῦ εἶνε ἡ πλουσιωτάτη συλλογὴ τῶν *εἱλητaρίων*, ἀρχαίων κυλινδρικῶς ἐσκευασμένων χειρογράφων ὁποῦ περιέχουσι τὰς ἱερᾶς λειτουργίας. Εἰς τὰ εἱλητάρια αὐτὰ παρακολουθεῖ κανεὶς τὰς διαφόρους γραφάς ἐν τῇ περιφορᾷ τῶν αἰώνων, Τὰ παλαιότερά των ἀνάγονται εἰς τὸν Θ΄. αἰῶνα. [1]

Ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Βυζαντινολόγου αὐτοῦ ἱεροδιακόνου καὶ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου ἔγεινε σωστὸν μουσεῖον. Ἐν αὐτῷ βλέπει τις ἀρχαίας πολὺ εἰκόνας καὶ ἄλλα ἀντικείμενα της ἱερᾶς τέχνης, ἐκ τῶν παλαιῶν στολισμῶν τῆς Λαύρας περισωθέντα. Ἐν αὐτῷ φυλάσσονται καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ α΄ καὶ β΄ Τεμπλέου τοῦ Καθολικοῦ, διότι τὸ σημερινὸν εἶνε γ΄. Τὰ δίπτυχα τῆς Λαύρας τὰ πρῶτα, τὰ ὁποῖα ἀνοίγουν μεγάλα ὡσὰν Βημόθυρα· εἶνε δὲ διπλᾶ, ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν γεγραμμένα. Τὸ Κουβούκλιον τὸ μαρμάρινον τῆς Ἁγίας Τραπέζης, τὸ ἀρχαιότατον. Ἕνας Ἅγιος Δημήτριος τοῦ 14ου αἰῶνος ἴσως. Ἕνας Ἅγιος Στέφανος ὡραιότατος, ὁποῦ σὰν ἀληθινὸν κρέας εἶνε ὁ χρωματισμός του. Καὶ πολλαὶ ἀξιοθαύμαστοι μικρογραφίαι ἀπὸ διαφόρους κατεστραμμένους κώδικας ἐξαχθεῖσαι, ὅσαι περιεσώθησαν ἀπὸ αὐθάδεις σοφοὺς λάθρα ἀποσπῶντας αὐτάς. Ἡ Παναγία ἡ θλιμμένη, μέσα εἰς τὸ πένθος τὸ βαρύ, πολὺ συγκινοῦσα· βαστάζει ἡπλωμένον εἰς τὰ γόνατά της νεκρὸν τὸν Υἱόν της ἄρτι ἀποκαθηλωθέντα· ἐμνευσμένη ἐκ τοῦ ῥητοῦ : «Καὶ σοῦ δὲ τὴν καρδίαν ῥομφαία διελεύσεται...» Τοιαύτη ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐργασία τοῦ Γερμανοῦ [2]

---

1 Παρετηρήσαμεν ἔν τισι περιέργως τὴν διαφορὰν εἰς τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ», ὅπερ φέρεται ἄνευ τῆς λέξεως *πίστεως* : οὕτω : «Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ ἀγάπης . . .»

2. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροντός του κατελήφθη ἀπὸ μίαν μεγάλην μελαγχολίαν ὁ ἀγαπητός μας Ἱεροδιάκονος. Πρωῒ καὶ βράδυ ἐξέρχεται εἰς το Κοιμητήριον καὶ γονατίζει ἐπὶ τοῦ τάφου ζητῶν τὴν εὐλογίαν τοῦ σοφοῦ Λαυριώτου

Ὁ ἰατρὸς Πατὴρ Σπυρίδων. — Το Νοσοκομεῖον τῆς Λαύρας.— Ἐπίσκεψις εἰς τὰ κελλία τῶν Μοναχῶν. — Δίαιτα καὶ ἐνδυμασία Κοινοβιακή. — Ἡ βαθυτάτη εὐλάβεια πρὸς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον - Μία τραγικὴ ὀπτασία. — Ἡ ἄκαπνος ἑστία ἑνὸς κελλίου.— Οὐχὶ ὁ τόπος ἀλλ' ὁ τρόπος. — Μία ὡραία ἁγιορείτικη παρομοίωσις — Ὑπὸ τὴν σκιὰν δύο χιλιοχρόνων κυπαρίσσων.

Μίαν ἄλλην πρωΐαν ἐλειτουργήθημεν εἰς τὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Νοσοκομείου τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ὅπερ διευθύνει ὁ φίλτατος ἡμῶν ἰατρὸς καὶ μοναχὸς ἤδη Λαυριώτης, ὁ Σπυρίδων Καμπανάος, ὅστις καὶ ἔψαλε κατανυκτικώτατα, ἄριστος ἐκτελεστὴς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Μὲ τὴν εὐμενεστάτην πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν τοῦ πατρὸς Σπυρίδωνος, ἐπιδείξαντος πρὸς ἡμᾶς ὅλον τὸ φιλικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἀγάπην, ὁποῦ συνεψάλλαμεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ἀγρυπνίας τοῦ Προφήτου Ἐλισσαίου, ἐπεσκέφθημεν τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Μονῆς, ἄριστα κατηρτισμένον καὶ μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἰατρικὴν καθαριότητα, συγχαρέντες αὐτῷ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τάξιν ἐν ἅπασι, καὶ διὰ τὴν θαυμαστὴν πρὸς αὐτὸν ἐπισκίασιν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὅστις βεβαίως θὰ τὸν εὐλογῇ ἐνισχύων τοὺς κόπους του, ὡς ἕνα τῶν πλέον ἀγαπητῶν μαθητῶν του[1].

Ἀκολούθως ἐν συνοδείᾳ πάντοτε τοῦ φιλτάτου ἰατροῦ ἐπεσκέφθημέν τινας τῶν μᾶλλον διακεκριμένων Προηγουμένων τῆς Λαύρας, καί τινας ἄλλους εὐλαβεστάτους Λαυριώτας, ἵνα λάβωμεν μίαν ἰδέαν τῆς ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ αὐτῇ Μονῇ ζωῆς καὶ πολιτείας τῶν μοναχῶν. Ἀνήλθομεν εἰς τὰ ἰδιαίτερα αὐτῶν διαμερίσματα καὶ τὰ κελλία, καὶ εἴδομεν ὅτι καὶ ἡ διακόσμησις τῶν κελλίων των εἶνε ἁπλουστάτη, καθαρῶς κοινοβιακὴ σχεδόν, καὶ ἡ δίαιτά των καὶ ἐνδυμασία καὶ

---

1 Τὸν Πατέρα Σπυρίδωνα ἐκτιμᾷ ἰδιαζόντως καὶ ὁ ἐν Μυλοποτάμῳ ἐφησυχάζων Ἰωακεὶμ ὁ Γ'. αὐτὸν ἔχων ὡς ἰδιαίτερον ἰατρόν του, μεταβαίνοντα ἑκάστοτε καλούμενον διὰ τῆς ὡραίας πατριαρχικῆς λέμβου εἰς τὸ θελκτικὸν Ἡσυχαστήριον τοῦ Πατριάρχου.

ἀγωγὴ ἐν γένει ἐν ἄκρᾳ ταπεινώσει καὶ ἁπλότητι, χωρὶς νὰ διαφέρουν διόλου ἀπὸ τοὺς κοινοβιάτας. Παρετηρήσαμεν δὲ ὅτι, μολονότι ἡ Λαύρα δὲν εἶνε πτωχή, καὶ ἔχει πλούσια Μετόχια πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, οἱ ἐν αὐτῇ Πατέρες ζῶσι μετὰ πολλῆς ἁπλότητος. Κατέχονται δὲ γενικῶς ἀπὸ μίαν βαθυτάτην εὐλάβειαν—ἵνα μὴ εἴπωμεν φόβον—πρὸς τὸν μέγαν τῆς Λαύρας Κτίτορα, τὸν ὁποῖον ὡς ζωντανὸν φαντάζονται, ἀναστρεφόμενον ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐποπτεύοντα τὰ διαβήματά των, καὶ ὡς ἐπιδεικνύοντα πρὸς αὐτοὺς εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀκηδίας τὰς τυπικὰς διατάξεις του, αἱ ὁποῖαι χειρόγραφοι σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, καὶ αὐτὸν τὸν *τράγον* συχνὰ ὑπενθυμίζοντα πρὸς αὐτούς [1].

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον σεμνότης κοινοβιακὴ ἐπικρατεῖ ἔν τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Ἀκολουθίᾳ καὶ τῇ διαίτῃ. Ἡ τάξις τῆς προσευχῆς ἐξακολουθεῖ ἀπαράβατος ὡς αὕτη ἐκανονίσθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου. Ἡ δίαιτα ἁπλῆ, ἁπλουστάτη. Ἡ ἐνδυμασία ταπεινὴ εἰς ἄκρον. Μόλις νυκτώσῃ, ἄκρα ἡσυχία βασιλεύει ἐν τῇ Μονῇ. Ἀφοῦ κτυπήσουν οἱ κώδωνες τοῦ Πορτάρη καὶ εἰσέλθουν οἱ ἔξω τυχὸν ἀκόμη εὑρισκόμενοι καὶ κλεισθῇ ὁ Πυλώ, ἄκρα ἡσυχία. Οἱ ὑποτακτικοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ κελλία ἄλλων Γερόντων, χωρὶς νὰ ἔχουν τινὰ ὑπηρεσίαν καὶ ἀποστολήν. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα καλὰ εἴδομεν καὶ ἐμάθομεν. Καὶ μὴ νομίσητε ὅτι τάχα οἱ Προηγούμενοι καὶ μοναχοὶ τῆς Λαύρας εἶνε ἀγροικότεροι τῶν ἄλλων μοναχῶν τῶν μεγάλων Μονῶν τοῦ Ὄρους.

1. Διηγοῦνται ὅτι τινὲς πατέρες τον εἶδον κάποτε ἐν ὀπτασίᾳ τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον ἀναβαίνοντα τὰς ὀροφὰς τῆς Μονῆς του καὶ ἐπιβλέποντα τοὺς μοναχούς του. Κατά τινα δὲ παράβασιν ὁποῦ ἔγεινε τυπικῆς τινος διατάξεώς του ἐπὶ τῆς συνήθους διαίτης, κάποιος εὐλαβητικώτερος τῶν μοναχῶν τὸν εἶδε κατακείμενον ὕπτιον ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, τοὺς δὲ μοναχοὺς πατῶντας ἐπ' αὐτοῦ καὶ οὕτω διερχομένους. Πρός τινας δὲ πλησιάζοντας καὶ ἐξ εὐλαβείας διστάζοντας νὰ πατήσουν ἐπὶ τοῦ οὕτως ἐξηπλωμένου σώματός του, ἔλεγεν ὁ Ἅγιος :

—Πατήσατέ με καὶ σεῖς ! Ὅλοι πατήσατέ με ! Δὲν πειράζει ! . . .

Οἱ πλεῖστοι εἶνε εὐπαίδευτοι, λόγιοι, φιλόμουσοι καὶ φιλομαθεῖς. Ἄλλοι μὲν σπουδάσαντες ἐν τῇ Θεολογικῇ τῆς Χάλκης Σχολῇ, ἄλλοι δὲ ἐν Ἀθήναις. Καὶ ὅσοι δὲν ηὐτύχησαν νὰ σπουδάσουν ἀποστέλλουσι τοὺς ὑποτακτικούς των εἰς τὴν Πόλιν καὶ Ἀθήνας, δαπανῶντες μὲ πολλὴν χαρὰν δι᾽ αὐτούς. Εἶνε λοιπὸν ἁπλοῖ καὶ ταπεινόφρονες ἀπὸ τὴν εὐλάβειαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἰδίως πρὸς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, ὃν φαντάζονται, ὡς εἴπομεν, ζῶντα καὶ ἀναστρεφόμενον ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τινὲς μάλιστα, οἱ πλέον εὐλαβεῖς, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐπανίδωσι τὴν Λαύραν Κοινόβιον καὶ πάλιν, καὶ νὰ συντρώγουν εἰς τὴν πανέκλαμπρον Τράπεζάν της, ἡ ὁποία, ὡς εἶνε στολισμένη εὔμορφα, μὲ πολλὴν ἀγαλλίασιν θὰ τοὺς ἐπανέβλεπε νὰ δώσουν ζωήν, νὰ δώσουν ψυχήν, εἰς ἕνα καλλιτέχνημα, τὸ ὁποῖον φαίνεται σήμερον μὲ ὅλην τὴν ὡραίαν ζωγραφίαν του, ὡς πενθηφοροῦν βαρέως διὰ τὴν ἐρήμωσίν του καὶ ἐγκατάλειψιν. . .

Εἰς τὰς ἐπισκέψεις μας αὐτὰς δὲν δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν τὸν ἐξ Ὕδρας παπᾶ Ἰσαάκ, ἕνα εὐλαβέστατον νεαρὸν ἱερομόναχον, ὅστις ἔχει ὡς ἰδιαίτερον διακόνημα νὰ ζυμώνῃ τὰς *προσφοράς*, δι᾽ ὧν τελοῦνται καθ᾽ ἑκάστην αἱ λειτουργίαι εἰς τὰ πάμπολλα τῆς Μονῆς παρεκκλήσια. Μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὸ *Προσφορειό*, τὸ ἰδιαίτερον κελλίον, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ζυμωτήριον καὶ ὁ φοῦρνος καὶ τὰ ἐπίλοιπα σκεύη καθαρώτατα καὶ εὐμορφότατα συγυρισμένα.

Μᾶς ἔκαμε δὲ ἐντύπωσιν καὶ ἕνας ἄλλος εὐλαβὴς ἱερομόναχος, ὁ Παπᾶ Γρηγόριος ὁ ἐκ Καλαμῶν, ὅστις ἐν ἰδιορρύθμῳ Μονῇ ζῶν, πολιτεύεται ὡς ἐν ἐρήμῳ, ἔχων *ἄκαπνον* πάντοτε τὴν ἑστίαν του, ζῶν ὡς ὁ Πρόδρομος καὶ ὡς ἐρημίτης, μὲ ἀμαγείρευτον τροφήν, ἤτοι μὲ χόρτα ὠμὰ καὶ καρποὺς καθ᾽ ὅλον τὸ ἔτος, ἄσκευος καὶ ἀμέριμνος. Ὁ συμπαθέστατος Λευΐτης, νὰ ἔχωμεν τὴν εὐχήν του, μᾶς ὑπέμνησε διὰ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης του τὸ ῥητὸν τῶν παλαιῶν ἀββάδων : «Οὐχὶ ὁ τόπος σώζει ἀλλ᾽ ὁ τρόπος», τὸ ὁποῖον τόσον

λαμπρῶς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐπραγματοποίησε...

Καθήμενος ἐν τῇ δροσερωτάτῃ αὐλῇ ὑπὸ τὴν σκιὰν δύο χιλιοχρόνων κυπαρίσσων, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν παράδοσιν ἐφύτευσεν ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀνεπόλουν μετ' εὐχαριστήσεως βαθυτάτης τὰς σκέψεις, τὰς ὁποίας μοῦ ἔφερεν εἰς τὴν διάνοιαν ἡ ἐπίσκεψίς μου εἰς τὰ κελλία τῶν Μοναχῶν, τῆς ἐνδόξου Μονῆς, τῆς φερούσης τὰ πρωτεῖα μεταξὺ ὅλων τῶν Μονῶν, κεκυρωμένα δι' αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων καὶ πατριαρχικῶν σιγιλλίων, ἀναγνωριζόμενα δὲ γενικῶς παρ' ὅλων τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονῶν, ὅτε ἀνεμνήσθην ὡραιοτάτης τινὸς παρομοιώσεως, ἣν ἤκουσα εἰς Κατουνάκια ἐκεῖ ὁποῦ ὡμιλούσαμεν μὲ ἕνα φίλον μου ἡσυχαστήν, ὅστις βαθμολογῶν τὴν ἐπικρατοῦσαν εὐλάβειαν ἐν ταῖς Μοναῖς, εὐλάβειαν πρὸς τὸ Ἀγγελικὸν Σχῆμα, εὐλάβειαν πρὸς τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ καὶ λοιπὰς κανονικὰς διατάξεις, εὐλάβειαν πρὸς τὸν ἱερὸν τόπον καὶ τὴν ἁγιότητά του, εὐλάβειαν τέλος πρὸς τὴν Παναγίαν καὶ τὸ περικαλλὲς Περιβόλιόν της, μοῦ λέγει ἵνα λύσῃ τὰς ἀπορίας μου.

—Ξεύρεις, παιδί μου, . . . ἡμεῖς ἐδῶ κάμνομεν αὐτὴν τὴν παρομοίωσιν. Ὅλη ἡ Ἱερὰ Χερσόνησος ὁμοιάζει πρὸς ἕνα Ναὸν τῆς Ὀρθοδοξίας, Ναὸν Βυζαντινὸν μὲ τὰς διαιρέσεις του τὰς κανονισμένας. Ἀπὸ τὸν Ἰσθμὸν μέχρι τῆς Μονῆς Παντοκράτορος εἶνε ὁ Νάρθηξ, ἤτοι ἡ Λιτὴ τοῦ Ναοῦ. Ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος μέχρι Ἰβήρων καὶ Καρακάλλου εἶνε ὁ Χορὸς τοῦ Ναοῦ μέχρι τοῦ τεμπλέου. Ἀπὸ δὲ τῆς Λαύρας μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ Ἄθωνος εἶνε τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Ναοῦ. Τώρα λοιπόν, παιδί μου, μοῦ ἔλεγεν ὁ ἡσυχαστής, εὑρίσκεσαι εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἡ Λαύρα καὶ αἱ Σκῆται Καυσοκαλυβίων καὶ Ἁγίας Ἄννης καὶ τὰ ὡραῖά μας Κατουνάκια. Ἐννόησον λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰ ὁποῦ σοῦ εἶπα τὸ βάθος καὶ τὴν σημασίαν αὐτῶν, καὶ ἔτσι θὰ

καταλάβῃς τὴν διαφορὰν τῆς εὐλαβείας, ἥτις ὑπάρχει μὲν πανταχοῦ, ἀλλ᾿ εἰς μὲν τὸν Νάρθηκα κουρασμένη καὶ ἀπὸ νυσταγμοὺς φυσικὰ πάσχουσα, τοὺς ὁποίους προσπαθοῦν νὰ κατανικήσουν οἱ Πατέρες κατὰ τὰς ἱερὰς ἀγρυπνίας ἐξερχόμενοι ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν διὰ τὴν δρόσον ὁποῦ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ, συγκοινωνοῦσαν ἀμέσως μετὰ τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τοῦ κόσμου. Ὅσοι πάλιν εἶνε εἰς τοὺς Χορούς, προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν τὴν εὐλάβειάν των μὲ τὰς ψαλμῳδίας τὰς ἐκτενεῖς καὶ τὰ χορευτικὰ **κρατήματα**. Οἱ δὲ ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι ἀσκοῦντες τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν ταπείνωσιν, ἀναπαύονται καὶ εἰρηνεύουν μὲ τοὺς λογισμούς των ἔχοντες τὴν διάνοιάν των πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον πάντοτε ἐστραμμένην, τὸν Μόσχον τὸν θυσιασθέντα καὶ θυσιαζόμενον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας. . . Ὅσοι εἴμεθα εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, παιδί μου, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλης ἐξωτερικῆς δροσιᾶς διὰ νὰ ἐξέλθωμεν ἐξ αὐτοῦ ....

Τὸ Ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου.—Ἡ ἱστορία του τερπνοτάτη.— Μία πατριαρχικὴ συνήθεια πολὺ συγκινητική.—

Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τῆς Λαύρας λίαν πρωΐ, διὰ μέσου δροσερωτάτων δασῶν, μετὰ δίωρον πορείαν ἡμιονικήν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ περιβόητον Ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἐξεπεζεύσαμεν. Μία σκιὰς πλινθόκτιστος καὶ ἁπλουστάτη. Εἰσήλθομεν. Αὐλίτσα μικρὰ μὲ ταπεινὰ καθίσματα. Ἐκαθήσαμεν. Ἐμπρός μας βοῦζει ὁ ῥοῦς τοῦ ἁγιάσματος, βοὴν πολὺ εὐχάριστον ὡς αὔραν ἰσχυράν, ὡς ψαλμῳδίαν. Ἰδοὺ ἕνα μικρὸν ποταμάκι ἀναβρύει ἀπὸ τὸ πετρῶδες ἔδαφος καὶ χύνεται εἰς μίαν εὐρύχωρον λιθίνην λεκάνην καὶ φεύγει πρὸς τὰ κάτω τοῦ βράχου, μὲ πάντερπνα κελαρύσματα, κελαρύσματα, ὁποῦ προσβάλλουν τὰς ἀκοὰς ὡς φλοῖσβος ἀκτῆς, ὡς ψιθυρίσματα μικρῶν πουλιῶν μέσα εἰς τὰς φωλεάς των. Κατέναντί μας καὶ ἄνωθεν ἀκριβῶς ὑπάρχει μεγάλη ὡραία εἰκών, ζωγραφία καλὴ τῶν Γιασαφαίων, παριστῶσα τὴν διὰ θαύματος γε-

νομένην ἀνάβλυσιν τοῦ ἁγιάσματος. Ἡ ἱστορία του εἶνε διαδεδομένη πανταχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους:

«Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἀφοῦ ἔκτισε τὴν Λαύραν, εἰς τὰ Μελανά, ἐκεῖ ὅπου σήμερον εὑρίσκεται αὕτη, ὑπέστη πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ στερήσεις, τόσον ὁποῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ. Βαδίζων εἰς τὸ ἄγνωστον ἐν ἀπελπισίᾳ δεινῇ πρὸς βορρᾶν, περάσας μιᾶς ὥρας διάστημα, βλέπει ἔξαφνα μίαν γυναῖκα μεγαλοπρεπῆ ἐνώπιόν του, ἡ ὁποία τὸν σταματᾷ.

— Ποῦ πηγαίνεις, Ἀθανάσιε; τοῦ λέγει μὲ γλυκύτητα.

— Φεύγω, Κυρία μου, διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑποφέρω τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς μεγάλας στερήσεις ὁποῦ ἔχω.

— Πήγαινε ὀπίσω, τοῦ λέγει ἡ μεγαλοπρεπὴς Κυρία, καὶ θὰ εὕρῃς ὅλα τὰ χρειαζόμενα πλουσιοπάροχα.

— Καὶ ποία εἶσαι σύ, Κυρία μου;

— Ἐγὼ εἶμαι ἡ Κυρία Θεοτόκος.

— Συγχώρησόν μοι. Δέσποινα. Δὲν τὸ πιστεύω· ἔχει πολλὰς πλεκτανας ὁ πειρασμός. Πρέπει νὰ ἴδω κανὲν σημεῖον, διὰ νὰ πιστεύσω.

Τοῦ λέγει τότε ἡ Παναγία:

— Κτύπησον τὴν πέτραν αὐτὴν μὲ τὴν ῥάβδον σου εἰς ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος σταυροειδῶς, καὶ θὰ πιστεύσῃς.

Καὶ κρούσαντος τοῦ Ἁγίου, λέγει τὸ παλαιὸν Προσκυνητάριον, παρευθὺς ἀνέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καθαρὸν καὶ γλυκύτατον.

Ἐδῶ ὑπάρχει ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους μία τράπεζα ξυλίνη μὲ ἑρμάριον, οἱ δὲ διερχόμενοι ἐντεῦθεν διαβάται καὶ προσκυνηταί, ἀφοῦ νιφθῶσι μὲ τὸ δροσερώτατον ἁγίασμα καὶ πίουν ἐξ αὐτοῦ καὶ ξεκουρασθοῦν ἀπὸ τὴν ὁδοιπορίαν, κάθηνται παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ γευματίζουν μὲ τὰς τροφὰς ὁποῦ ἔχουν μαζί των· καὶ ὅ,τι τοὺς περισσεύσῃ, ψωμίον ἢ προσφάγιον, τὸ ἀφίνουν ἐκεῖ εἰς τὸ ἑρμάριον, διὰ νὰ εὑρίσκουν οἱ πτωχοὶ ὁποῦ συχνοδιαβαίνουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πραΰνουν τὴν πεῖνάν των. Ὡραία τῷόντι συνήθεια. Πατριαρχικὴ καὶ εὐαγγελικωτάτη, τιμῶσα τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν μας.

Τόσον γλυκὺς ἦτο ὁ ἦχος τοῦ ῥέοντος ἁγιάσματος, τόση ἦτο ἡ δροσιὰ τῆς ὅλης αὐτῆς **καταγωγῆς**. καὶ τόσην κατάνυξιν παρεῖχε τὸ ὅλον τοῦ ἐρημικοῦ αὐτοῦ περιπτέρου, ὥστε ἐκάθισα ἐκεῖ ἀναψυχόμενος. Ἀπὸ τὴν συνήθειαν δὲ ὁποῦ ἔχουν οἱ δημοσιογράφοι,

ἀνωτέραν κατὰ πολλοὺς βαθμοὺς τῆς κοινῆς περιεργείας, τοῦ νὰ βλέπουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς ἰχνηλατοῦντα κυνάρια, ἀνεκάλυψα βραδύτερον μέσα ἐκεῖ εἰς τοὺς σταυροὺς καὶ τὰς πυκνάς περιπλοκάδας, κρυμμένον βαθειά, ἕνα κοσμικὸν ὄργανον μουσικόν, ἕνα πολὺ ὡραῖον μὲ γλυφὰς καὶ παραστάσεις **τσιβούριον.** Πλησιάσας δὲ νὰ τὸ ψηλαφήσω ἐγγύτερον καὶ κρούσω τὰς χορδάς του, παρατηρῶ εἰς τὸν τοῖχον ἐκεῖ εἰς μίαν πέτραν καθαρὰν τοὺς ἑξῆς στίχους :

Ὁπόταν ἀπερίτρεπτος ἀπῆλθες εὐτυχία,
καὶ τοῦ νοός μου βάσανος κατέστης αἰωνία,
ὢ, διατὶ τὴν μνήμην μου νὰ μὴ ἐξαφανίσῃς,
τῶν εὐτυχῶν μου ἡμερῶν, ὢ, διατί ν' ἀφήσῃς
νὰ μὲ περιστοιχίζωσι (σβυσμένη λέξις) αἱ ἀναμνήσεις;. .

Ὑπῆρχε καὶ ὑπογραφή : Σωφρόνιος Καριπιάδης Ἱεροδιάκονος Σμυρναῖος.

Κατόπιν καθήμενος ἀκόμη ἐκεῖ, ὁλόκληρον κοσμικὴν ἱστορίαν κατήρτιζον μὲ τὸν νοῦν μου, ἱστορίαν ἀπὸ ἐκείνας ὁποῦ δὲν ἀπολείπουν ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀλλὰ παρακολουθοῦν τὸν ἥρωά των καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ἀκόμα, καὶ μέσα εἰς τὰ ἱερώτατα ἁγιάσματα...

Καὶ ὅμως, σᾶς ἐξομολογοῦμαι, πολὺ ἐπῄνεσα τὸν ἱεροδιάκονον αὐτόν. Ἐθεάτρισε τὴν ἁμαρτίαν του, ἂν εἶχεν ἁμαρτίαν, ὡς οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοί, ὁποῦ ἐξωμολογοῦντο δημοσίᾳ, ἱστάμενοι εἰς τὰ Προπύλαια τῶν Ναῶν.

Ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκᾶς.

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΑΛΣΩΝ ΚΑΙ ΚΗΠΩΝ

Μία φαιδροτάτη συνάντησις.—Παρὰ τὸ κῦμα.—Ρωσικὴ Σκήτη.—Σύντομος ἱστορία.—Ἕνα ὡραῖον Πανόραμα.—Ἀποκάλυψις σχεδίων.—Τὸ χρεωκοπημένον Μοναστήριον.—Σκέψεις τῆς στιγμῆς.

Ὡραίαν τινὰ ἑσπέραν, ἐπειγόμενος ἤδη πρὸς ἀναχώρησιν, κατέλιπον πλέον τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς βαίνων πρὸς τὰς Καρυάς, ἵνα λάβω τὸ διαβατήριόν μου. Ἐκεῖ δὲ ὁποῦ ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὴν κατάπράσινον λόχμην τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα, πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Παντοκράτορος προχωρῶν διὰ τῆς παραλίας ὁδοῦ, ἡ ἀκτὴ ἐγένετο ὁμαλωτέρα καὶ ἀμμῶδες πλατὺ πεδίον ἐσχηματίζετο, ὁπόθεν διερχόμενος εὑρέθην αἴφνης ἐν μέσῳ μοναχῶν καθημένων ἀφελῶς ὅλως ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ὁ ἥλιος εἶχε κρυβῆ ὄπισθεν τοῦ ὄρους καὶ δροσερὰ σκιὰ ἐξηπλοῦτο εἰς τὴν ὑποκίτρινον ἄμμον καὶ εἰς τὰ ὑπεράνω ταύτης δάση. Ἡ θάλασσα ἦτο ἤρεμος, φαινόμενον σπάνιον εἰς τὰ παράλια αὐτά. Οἱ μοναχοὶ ἦσαν μόνον μὲ τὰ ζωστικά. Ἄλλοι ἐκτένιζον τὴν ξανθόχρουν κόμην των μὲ κάτι ξύλινα χονδρὰ κτένια, καὶ ἄλλοι τὸ ἀραιὸν γένειον. Ἄλλοι δὲ φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ τσαγερά των ἔψηνον ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ὡραίας ἀκτῆς τὸ τσάϊ. Ἄλλοι πάλιν συνάζοντες ἁπλωμένα τινὰ πανία, εἴδη σινδονίων, ἀπήρχοντο πρὸς τὸ βουνὸν φαιδροὶ καὶ πρόσχαροι. Διήλθομεν ἐγγὺς τῆς συντροφίας ταύτης. Ὅλοι μας ἠτένισαν μετά τινος περιεργείας. Ἐκ τοῦ χαλκόχρου προσώπου καὶ τοῦ ξανθοῦ καὶ ἀραιοῦ γενείου καὶ τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν τῶν πλείστων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ παρασκευαζομένου ποτοῦ, ἐννόησα ὅτι ἦσαν ρῶσοι.

—Μπλαγοσλαβίτ! (Εὐλόγησον), ἐχαιρέτισεν αὐτοὺς ὁ ὁδηγός μου.

— Βόντα πρόστι (Θεὸς σχωρέσοι) ἀπήντησαν εἰς βαρὺν τόνον οἱ μοναχοί, οἵτινες ἦσαν ὄντως ρῶσοι ἀσκηταί τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, μετὰ τὸ λουτρόν των πίνοντες εἰς τὴν δροσερὰν ἐκείνην ἀκτήν τὸ τσάϊ. Ἀναβλέψας πρὸς τὸ βουνὸν ὑψηλά, εἰς ὄχι μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διέκρινα οἴκους μεγάλους. Ἦτο ἡ σκήτη τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος καὶ οἰκουμένη ὑπὸ ρώσων. Τῇ ἐπαύριον διερχόμενος ἐγγύτερον εἶδον τοὺς ρωσικοὺς τούτους πάλιν οἴκους μὲ τὰς καινουργεῖς στέγας καὶ τοὺς παραδόξους μύλους ὡς πύργους, καὶ ἤκουσα τὸν μέγαν κώδωνα τῆς λειτουργίας περὶ τὴν μεσημβρίαν, ἀντηχοῦντα ἐντὸς τοῦ δάσους γοερῶς.

Ἡ Σκήτη αὕτη εἶνε τὸ τρίτον ἱερὸν σκήνωμα τῶν Ρώσων, ἐν ᾗ ζῶσι πατέρες πλείονες τῶν 100. Ὅταν ἔλαβον τὸ κατοικητήριον τοῦτο παρὰ τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, εἶχον ὑπογράψει συμβόλαιον νὰ μένωσι μόνον 17 πατέρες· ἀλλ᾽ οὗτοι μὲ τὴν συνήθη πονηρίαν των ὑπερέβησαν ἤδη τοὺς 100. Καὶ ἡ μὲν Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος ἀναγνωρίζει μόνον τοὺς 17, αὐτοὺς μόνον ἀναγράφουσα ἐν τῷ μοναχολογίῳ της, ἀλλὰ τοῦτο διὰ τοὺς ρώσους εἶνε «φωνὴ βοῶντος».

Οὗτοι πεποιθότες εἰς τὴν προστασίαν τῶν μεγάλων ἐννοοῦσι νὰ παραβαίνωσι τὰς συμφωνίας. Ἀλλὰ πῶς οἱ οἰκίσκοι ἐκεῖνοι οἱ ἐρημικοὶ περιέλαβον τόσον πληθυσμόν; Ἰδού. Τὴν νύκτα οἱ μικροὶ καὶ εὐτελεῖς οἰκίσκοι ἐκρημνίζοντο, καὶ μετὰ ταῦτα λαμβάνοντες οἱ μοναχοὶ ἄδειαν οἰκοδομῆς ἀνήγειρον ἐκ θεμελίων μεγάλους καὶ στερεοὺς οἴκους. Τοῦτο δυσηρέστησε τοὺς Παντοκρατορινούς, οἵτινες ἐκίνησαν δίκας· ἀλλ᾽ ἕνεκα τῆς ἐπιμονῆς τῶν ρώσων αἱ δίκαι αὗται παρετάθησαν καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ συνάμα κατεβρόχθισαν σημαντικὸν ποσὸν χρημάτων· ἰδίως ἡ περὶ αὐξήσεως ὁρίων μεγάλη δίκη, ἥτις ἐπὶ πολλὰ ἔτη διήρκεσε, καθ᾽ ἣν οἱ ρῶσοι ἐζήτουν τὴν ἄδειαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὸν περίβολον αὐτῶν, διότι, ἔλεγον, δὲν τοὺς ἐχώρει ἡ στενὴ ἐκεῖ φάραγξ τοῦ ὄρους.

—Καὶ ποιὸς σᾶς εἶπε νὰ μαζευθῆτε τόσοι; Διὰ τοὺς 17 εἶνε ἀρκετὸς ὁ χῶρος.

—Νιὲ ζνάϊ! ἀπήντων οἱ ρῶσοι καὶ ἐξηκολούθει ἡ δίκη. Ἀλλὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν συνεβιβάσθησαν τὰ πράγματα, ἀφ' οὗ ἐκέρδησεν ἡ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος· οἱ δὲ ρῶσοι ἐσιώπησαν, προς ὥραν διάγοντες ἐν εἰρήνῃ. Κατὰ τὴν περυσινὴν μάλιστα πανήγυριν τῆς Σκήτης, τὴν ἑορτὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιού, οἱ προηγούμενοι τῆς κυριάρχου Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος μετέβησαν ἐπισήμως εἰς τὴν Σκήτην χάριν τῆς πανηγύρεως. Οὐχ ἧττον καὶ ἐδῶ ὑπάρχει δεινὸς φόβος περὶ τοῦ μέλλοντος. Διότι ἡ μὲν Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος ἔχει 40 μόνον πατέρας, ἡ δὲ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένη ρωσικὴ Σκήτη, ὡς εἴδομεν, πλείονας τῶν 100.

Παρετήρησα ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ Σταυρονικήτα καὶ τοῦ Παντοκράτορος εἶνε ἐγκατεσπαρμένα πολυάριθμα ρωσικὰ κελλία, ἅτινα ἀναγνωρίζονται ἐκ τῆς πολλῆς περὶ αὐτὰ καλλιεργείας καὶ ἐκ τῶν στεγῶν, ὅλων μὲ ὡραίας καινουργεῖς κεράμους καὶ μὲ πρασίνους τσίγκους ὑαλιστερούς, καὶ ἐκ τῶν θόλων, διότι τὰ ὑφ' ἑλλήνων μοναχῶν κατεχόμενα εἶνε ἐστεγασμένα κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν μὲ φαιὰς πλάκας, καὶ δὲν ἔχουσι καὶ θόλους· διότι ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν κανονισμῶν νὰ ἔχωσιν οἱ τῶν κελλίων ναΐσκοι θόλους. Οἱ ρῶσοι ὅμως ἐν τῇ γνωστῇ ἀκακίᾳ των κατορθόνουσι νὰ παραβαίνωσι τὰς συμφωνίας, διὰ νυκτὸς ἀνεγείροντες θόλους ὡραίους. Προσθέτοντες δὲ συνεχῶς νέα κτίρια περὶ τὸ παλαιὸν καὶ ἐγείροντες περίβολον πέριξ, καθιστῶσι τὰ κελλία ταῦτα εὐρυχώρους ἐξοχικὰς ἐπαύλεις. Τὰ κελλία ταῦτα ἐξ ὧν ἔχουσιν ὅλα τὰ μοναστήρια ἐπὶ τῶν πλέον χλοερῶν θέσεων, συνηθίζουσιν αἱ μοναὶ νὰ ἐνοικιάζωσιν εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἀγαπῶσι τὴν ἡσυχίαν ἀποφεύγοντες τοῦ μοναστηρίου τὸν θόρυβον. Δὲν δύναται δὲ ὁ ἐνοικιάζων κελλίον νὰ ἔχῃ ἐν αὐτῷ πλείονας τῶν δύο ἢ τριῶν ἀνθρώπων. Ὅμως οἱ ρῶσοι ἀδύνατον νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν διά-

τάξιν ταύτην, ἣν θεωροῦσιν ὀπισθοδρομικὴν καὶ περιοριστικήν. Διὰ τοῦτο μόλις κατορθώσουν κατ' ἀρχὰς διὰ τρόπου εὐπειθοῦς ν' ἀποκτήσωσι τοιοῦτο κελλίον, προσφέροντες ἁδρὸν ἐνοίκιον, μετὰ ταῦτα ἀρχίζουν νὰ παραβαίνωσι τὰ συμπεφωνημένα, συνάζοντες ἐν τῷ κελλίῳ καὶ 10 καὶ 15 ἄτομα.

—Μὰ τί κάμει ἐγώ; ἀπαντᾷ ὁ ρῶσος κελλιώτης εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Μοναστηρίου. Νά, ἔρχεται ρῶσοι πολλοί· τί κάμει ἐγώ;

Τώρα ὅμως, ἰδίως ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, τὰ πράγματα ἤλλαξαν. Αἱ ἑλληνικαὶ μοναὶ ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἐνοικιάζωσι πλέον εἰς ρώσους τὰ κελλία, μὴ θελγόμενοι πλέον οὔτε ἀπὸ τὴν ὑποκρισίαν των, οὔτε ἀπὸ τὰ δῶρά των, οὔτε ἀπὸ τὸ βαρὺ ἐνοίκιόν των. Προσπαθοῦσι δὲ νὰ εὕρωσι τρόπον νὰ σωθῶσι καὶ ἀπὸ τὰς ὑπαρχούσας μυρίας δυσκολίας, αἵτινες γεννῶνται ἐξ αἰτίας των εἰς αὐτοὺς καθ' ἑκάστην.[1] Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, μέγα καὶ σημαντικὸν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Βυζαντινοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅλα τὰ ἑλληνικὰ μοναστήρια εἶνε σύμφωνα, ἀποφασίσαντα οὐδὲ εἰς τὴν βίαν νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ἄλλως δὲ καὶ ἐνεργοῦσιν οὕτω ἐν πλήρει τῷ δικαιώματι αὐτῶν καὶ τῷ καθήκοντι τῆς ζωῆς, ἀφοῦ ἀπεδείχθη ὅτι τὸ ρωσικὸν στοιχεῖον εἶνε τόσον ἀπορροφητικόν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξεδηλώθη μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τοῦ ἑξῆς ζητήματος:

---

1. Σημειοῦμεν ὅτι μετὰ τὴν κατάλυσιν σήμερον τῆς αὐτοκρατορικῆς Ρωσίας, οἱ ἐν Ἁγ ῳ Ὄρει ρῶσοι κατ' ἀρχὰς ἀπολέσαντες τὰ πλούσια τῆς Χώρας των ἔσοδα ἐδυστύχησαν, καὶ ἤρχισαν, οἱ Κελλιῶται μάλιστα, νὰ πωλοῦν εἰς εὐτελῆ τιμὴν τὰ τιμαλφέστατα ἱερὰ ἄμφια καὶ Σκεύη, ἵνα ἀπαντήσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἤδη ὅμως, ἐπιδοθέντες εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ μάλιστα τῆς ἀμπέλου, ζῶσι μὲ ἄνεσιν σχετικήν, διότι οἱ οἶνοι μεγάλως ὑπερτιμῶνται. Αἱ μεγάλαι πάλιν Μοναὶ των ἀπολαμβάνουσι πολὺν πλοῦτον ἀπὸ τὴν ξυλείαν ὑπερτιμηθεῖσαν καὶ ταύτην. Ὅτι δὲ σημειοῦμεν ὅτι τὰ περὶ ἐγκαταστάσεως τῶν ρώσων ἐν Ἄθωνι ἐγράψαμεν μὲ κάποιαν λεπτομέρειαν ὄχι διὰ νὰ ἐγγίσωμεν τοὺς ἀγαθοὺς ὁμοθρήσκους μας, οἵτινες φυλάττουσιν εὐλαβῶς τὰς βυζαντινάς μας ἃς παρέλαβον παραδόσεις, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποκαλύψωμεν τὴν

Ἐπὶ τῆς ΒΑ ἀκτῆς τῆς χερσονήσου, ἐπὶ ὡραίου ἀποτόμου βράχου, ὑψοῦται παλαιὰ Βυζαντινὴ Μονή, ὡς τις μεσαιωνικὸς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πύργος. Ἡ μονὴ τοῦ Σταυρονικήτα, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Αὕτη ἕνεκα τῶν συχνῶν πυρκαϊῶν, ὅτε παρέστη ἀνάγκη ἀνοικοδομήσεως σχεδὸν τοῦ πλείστου αὐτῆς μέρους κατ' ἐπανάληψιν, καὶ ἕνεκα κακῆς ἴσως διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως της, περιέπεσεν εἰς μέγα χρέος, „13000 λιρῶν, ὅπερ ἀδύνατον νὰ ἐξοφλήσῃ μετὰ τὴν κατάσχεσιν τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων.

Τοῦτο ἀνεκάλυψαν πρὸ πολλοῦ οἱ διορατικοὶ ρῶσοι. Καὶ πρῶτον μὲν κατέλαβον δι' ἐνοικιάσεως ὅλα τὰ κελλία τῆς περιοχῆς τοῦ μοναστηρίου, 40 τὸν ἀριθμόν, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ζῶσι 5 καὶ 6 μοναχοί, ἐν ὅλῳ 200 ρῶσοι, ἐν ᾧ τὸ Μοναστήριον δὲν ἔχει πλείονας τῶν 20 μοναχῶν Ἑλλήνων ἕνεκα τῆς δυστυχίας του. Δεύτερον προέβησαν εἰς θελκτικὰς προτάσεις πληρωμῆς ὅλου τοῦ χρέους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ περιέλθῃ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των. Ἐξ ἄλλου μέρους οἱ Σεραγιῶται, θέλοντες, ὡς εἴδομεν, ν' ἀποκτήσωσιν ὅρμον, ἐζήτησαν δι' ἁδρᾶς πληρωμῆς χρυσίου νὰ ἐξαγοράσωσι τὸν Ἀρσανᾶν τοῦ Μοναστηρίου. Ἡ ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους μαθοῦσα τὰς ἐνεργείας ταύτας καὶ πληροφορηθεῖσα ὅτι εἶνε κίνδυνος τὸ Βυζαντινὸν μοναστήριον, δέκατον πέμπτον ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν 20 μονῶν, νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ρώσων, ἐν κοινῇ τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων ἀποφάσει, εἰς ἣν ὑπέκυψαν καὶ οἱ ρῶσοι ἀντιπρόσωποι, ἀπεφάσισε τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς ταύτης ν' ἀναλάβῃ ἡ ἱερὰ Κοινότης. Καὶ διώρισε λοιπὸν ἡ Κοινότης προσωρινὸν ἡγούμενον ἱερομόναχόν τινα Ἕλληνα, ὅστις διηύθυνε ταύτην μέχρι τοῦ φθινοπώρου, ὅτε παρουσιάσθη εὔπορός τις κελλιώτης Ἕλλην Βενιαμὶν καλούμενος πρῴην ζωγρά-

---

πονηρίαν τῶν διαφόρων πανσλαβιστικῶν ἑταιρειῶν, ὧν γίνονται θύματα οἱ ἁπλοϊκοὶ καὶ εὐλαβέστατοι μοναχοί.

φος, ὅστις ἀπεδέχθη νὰ γείνῃ ἡγούμενος, δοὺς ὑπόσχεσιν νὰ ἐξοφλήσῃ τὰ χρέη τοῦ Μοναστηρίου.[1]

---

1 Ἡ Μονὴ αὕτη, 15η ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ, κεῖται ἐπὶ γραφικοῦ βράχου τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας, κτισθεῖσα ἤδη ἀπὸ τοῦ Ι αἰῶνος, ὅτε ἀρχίζει ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Κατα δὲ τοὺς Βυζαντινολόγους κατ' ἀρχὰς ἐδῶ ὑπῆρχε κελλίον τῆς Θεοτόκου, ἱδρυθὲν πιθανῶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν Σταύρου καὶ Νικήτα. Μέχρι δὲ τοῦ 1533 τὸ κελλίον τοῦτο ἦτο κτῆμα τῆς μονῆς Φιλοθέου, ὅτε ὁ Πατριαρχης Ἱερεμίας Α΄. τὸ 1545 ἀνακαινίσας καὶ εὐρύνας αὐτο, ἀνήγαγεν εἰς Μονήν. Αὕτη παθοῦσα πολλάκις ὑπὸ πυρκαϊῶν, τέλος τὸ 1879 ἀνακαινισθεῖσα διεσώθη ὡς φαίνεται μέχρι σήμερον. Εἶνε μικρὸν τὸ Μοναστήριον αὐτό, ἀλλὰ πολὺ εὔμορφον· τὸ δὲ Καθολικὸν του ὡραιότατον, ἐπὶ 4 κιόνων μαρμαρίνων στηριζόμενον, καὶ εἶνε στολισμένον μὲ πολὺ λαμπρὰν ζωγραφίαν. Ἡ δὲ Τράπεζά του κατέναντι τοῦ Ναοῦ κομψότατα διεσκευσμένη ὡς καὶ ἡ Φιάλη τοῦ Ἁγιασμοῦ, ὡς συνήθως. Περιέχει ἀξιόλογα κειμήλια· τὸ δὲ σεπτότερον ἐξ αὐτῶν εἶνε μία εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀνεκαίνισε τὸ Κελλίον ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε ἐκ ψηφίου πολυτιμοτάτου ὁλόκληρος, ἀναγομένη εἰς τοὺς χρόνους τῆς εἰκονομαχίας ὅτε, ὡς φαίνεται, ὑπό τινος εὐλαβοῦς ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν εἰκονοκλαστῶν καταστραφῇ, ὁπόθεν μετὰ χρόνους ἐξαχθεῖσα ἀνετέθη εἰς τὴν Μονὴν αὐτήν. Εἶνε κατεφθαρμένη πολὺ ἡ χρυσολαμπὴς μουσειογραφία της καὶ μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ Ἁγίου σώζεται, εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ὁποίου ἐφύτρωσεν ὄστρεον, καθ' ὃν χρόνον εὑρίσκετο ἐν τῷ πυθμένι. Την εἰκόνα ταύτην πολὺ εὐλαβοῦνται οἱ Χριστιανοὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Μονήν, ἥτις εἶνε κτισμένη, ὡς εἴπομεν, εἰς θέσιν θελκτικωτάτην, παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ μέσα εἰς περιβόλια ὡραιότατα μὲ λεμονέας καὶ νεραντζέας. Εἶνε δὲ τὸ μέρος πολὺ κατάλληλον διά τὴν μοναστικὴν ἡσυχίαν. Πολὺ μᾶς ηὔφρανε τὸ μοναστήριον τοῦτο διὰ τὸν ἐν γνησίᾳ βυζαντινῇ τέχνῃ καλλωπισμόν του, μαρτύριον τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ ἀοιδίμου αὐτοῦ κτίτορος πρὸς τὴν προγονικὴν ἡμῶν τέχνην καὶ τὰς ἐθνικὰς ἐν γένει παραδόσεις, ὅπερ σῴζεται ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βράχου, μικρὸν, ἀλλ' εὔμορφον, εἰς κατάκρισιν ἀτασθάλων τινῶν νεωτεριστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν τῇ πωρώσει των θαρροῦν ὅτι μὲ τὰς ἀηδεῖς *κενοτομίας* των θὰ δώσουν ζωὴν εἰς ἕνα ἱερατεῖον ἀπὸ τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ πλεῖστον, λείπει ἡ ψυχή, ἡ πίστις... Τοὺς τοιούτους δὲν συγκινοῦν διόλου τοιαῦτα ὡραῖα ἔργα προγονικά, ἀφωσιωμένους εἰς ἓν καὶ μόνον, πῶς νὰ ἐξαφανίσουν ὁλότελα τὸ ράσσον, ... καὶ ἂς λέγουν τάχα ὅτι θέλουν νὰ τὸ ἐξευγενίσουν. Αὐτοὶ ἐπινοήσαντες καὶ μίαν νέαν λέξιν,

Ἀνὰ τὸν δρυμόν. — Πῶς τὸν περιγράφει ἕνας βυζαντινὸς συγγραφεύς. —Τελευταῖον πανόραμα τῶν Καρυῶν.— Τὸ Κελλίον τῶν Σκουρταίων.—Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης.—Ἡ ἁγία Κάρα του. — Ἡ συνεχὴς Μετάληψις.—Τὸ κελλίον του —Πῶς συνέγραφε. —Πῶς ἔζη.—Πῶς τὸν θεωροῦν οἱ Ἁγιορεῖται. —Ἀναχώρησις.—Ἐν μέσῳ προσκυνητῶν.

Ἡ πρωϊνὴ πορεία μας ἐν μέσῳ τοῦ εὐωδιάζοντος δρυμοῦ ἐδρόσιζε γλυκύτατα τὴν ψυχήν μας. Περὶ τῆς Χλωρίδος τοῦ Ἄθωνος, τῆς πλουσίας εἰς παντὸς εἴδους φυτὰ καὶ εἰς ὀργασμόν, ἐλάβομεν ἀφορμὴν πολλάκις ἕως τώρα νὰ γάψωμεν. Ἀλλ' ἂς ἀκούσωμεν ὀλίγα ἀπὸ ὅσα ὡραῖα περὶ τούτου γράφει ὁ βυζαντινὸς ἱστοριογράφος Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς:

Πολλῇ τινι καὶ παντοδαπεῖ τῇ χλόῃ κομᾶται (ὁ Ἄθως) καὶ πολλὴν εὐθὺς προβάλλεται τὴν τῆς τέρψεως ἡδονήν· καὶ ῥεῖ πανταχόθεν ὥσπερ ἐκ θησαυρῶν, τὸ εὔπνουν τῆς ὀσμῆς καὶ τὸ τοῦ ἄνθους εὔχρουν, καὶ καθαραῖς τὸ πλεῖστον ὁμιλεῖ ταῖς ἡλίου ἀκτῖσιν. Δένδρεσί τε πολυσχιδέσι κομᾷ, καὶ ἄλση καὶ λειμῶνας ποικίλους ἔργα χειρῶν ἀνθρωπίνων πλουτεῖ, καὶ γένει παντοίων ὀρνίθων περιηχεῖται καὶ σμήνη μελισσῶν ἐκεῖ περιτρέχει τὰ ἄνθη καὶ ἠρέμα τὸν ἀέρα περιβομβεῖ. Καὶ τέρψεώς τις πέπλος ἐντεῦθεν ὑφαίνεται ξένος ἐκεῖ συμμιγής. Ὄχι μόνον ἐν καιρῷ τῆς ἀνοίξεως ἀλλὰ καθ' ὅλας τοῦ ἔτους τὰς ὥρας. Καὶ μάλιστα ὁπόταν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα ἄλση καὶ τὰ εὔμορφα φυτὰ πρωΐ-πρωΐ, τὴν αὐγήν, ἀρχίζουν αἱ ἀηδόνες νὰ κελαδῶσι γλυκύτατα συγχρόνως μὲ τοὺς ἐκεῖ μέσα μονάζοντας, καὶ ἀνυμνοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὸν Κύριον. Διότι ἔχουν καὶ αἱ ἀηδόνες μίαν ἔνθεον κιθάραν μέσα εἰς τὰ στηθάκια των καὶ ἕνα ἔμφυτον ψαλτήριον ἐναρμόνιον, ὁποῦ σαλπίζει τὸ πρωϊνόν των ᾆσμα. Ἀλλὰ ὁ χῶρος αὐτὸς συγχρόνως ποτίζεται ἀπὸ αὐτοφυεῖς πηγάς, ῥυάκια δὲ ἀναβλύζουσιν ἀναρίθμητα, ὁποῦ κρυφὰ—κρυφὰ εἰσρέουσιν ὑπὸ τὴν χλόην ἐπιτρέποντα εἰς τοὺς ἐκεῖ μονάζοντας ἀθορύβως νὰ ζοῦν καὶ ἥσυχα τὰ πτερὰ τῆς προσευχῆς των νὰ ἀναπέμπωσι πρὸς τὸν Θεόν. Ἐν γένει δὲ ὁ χῶρος οὗτος εἶνε παρὰ πολὺ κατάλληλος δι' ὅσους θέλουν κάτω εἰς τὴν γῆν νὰ ἀκολουθήσουν οὐράνιον ζωήν.. Καὶ ἁπλῶς πανταχόθεν ἐκεῖ τὰ τῆς

τὸν *μοναχισμόν*, ὡσὰν μὲ ἕνα σάβανον, σαβανόνουν ὅλα [τὰ ἔργα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤσκουν οἱ Ἅγιοι εἰς κατανίκησιν τῶν παθῶν, ἵνα ἐλευθέρως καθηδυπαθῶσιν αὐτοὶ εἰς γεύματα καὶ τραπέζας πολυδαπάνους...

ἀρετῆς συγκροτεῖται γνωρίσματα πρός τε τῆς φύσεως, πρός τε τῆς τῶν οἰκούντων ἀσκήσεως. Οὐ γυναίων ὅλως ἐκεῖ καὶ ἀκόλαστον ὄμμα, καὶ χλιδῶσα κομμωτική, καὶ ὅσα τὴν ἀρχαίαν τοῦ ὄφεως ὁμιλίαν ἐκείνην εἰς ἐγκαινίων τινὰ συνάγει πανήγυριν· ἀλλὰ μετριότης φρονήματος καὶ ἤθους σεμνότης κα ὅσα τὴν ἔνθεον ἐν γῇ δημιουργεῖ πολιτείαν, καὶ τὴν ὄντως ἐν ψυχῇ φιλοσοφίαν ἐργάζεται» ...

— — —

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Κουτλουμούσιον περὶ τὴν 8 πρωϊνὴν ὥραν. Εὐφρόσυνον δὲ ἦτο τὸ θέαμα ὅταν ἀνέβημεν εἰς τὸ βουνόν. Κάτω ἡπλοῦτο τὸ ὀροπέδιον τῶν Καρυῶν, ὡς μία μεγάλη ἔπαυλις, ἐν μέσῳ ἄλσους καστανεῶν καὶ λεπτοκαρυῶν, ἐκ τοῦ βάθους τῶν ὁποίων ὑψοῦντο κυπάρισσοι καὶ παντοῖα κάρπιμα δένδρα, ὡσὰν ποικίλματα τοῦ καταπρασίνου τάπητος περὶ τὰ πλακόστεγα καὶ στακτερὰ Κονάκια. Ἀπεχαιρέτισα πλέον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἄθωνος. Ἀναπαυθεὶς δέ ἐπ᾽ ἀρκετὸν εἰς τὴν ἀγαπητήν μου κωμόπολιν, ἵνα ἀποχαιτετίσω μερικοὺς φίλους, ἐθεώρησα καλὸν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Κελλίον τῶν Σκουρταίων, ἔνθα συνήθως διέμενεν ὁ τελευταῖος ἁγιορείτης συγγραφεὺς τοῦ αἰῶνός μας, Νικόδημος, ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν **ἁγιορείτης** ἐπικληθείς. Ὁδηγηθεὶς εἰς τὸν ναΐσκον τοῦ Κελλίου τιμώμενον ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἶδον καὶ ἐπροσκύνησα τὴν Κάραν τοῦ Νικοδήμου, φυλασσομένην ἐν συρταρίῳ τοῦ Προσκυνηταρίου ὡς ἅγιον λείψανον. Ἄνοιξεν ὁ ὁδηγός μου τὸ ἑρμάριον, ἐξήγαγεν ἓν ἁπλοῦν ξύλινον κιβωτίδιον φέρον τὴν ἐπιγραφήν: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν» · καὶ μοῦ ἐπέδειξε λευκότατον καὶ ὅλως διαφανέστατον κρανίον, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἐπροσκύνησα εὐλαβῶς, τὸ ἔβλεπον λάμπον εἰς τοῦ φωτὸς τὸ φεγγοβόλημα μετά τινος ἀπορίας καὶ περιεργείας. Ὅτε ὁ ὁδηγός μου μοῦ προσθέτει :

—Ἔτσι λάμπουν τὰ κρανία ἐκείνων, ὁποῦ ἠκολούθησαν τὴν Συνεχῆ Μετάληψιν. [1]

1. Γνωστὸν ὅτι ὁ Νικόδημος καὶ βιβλίον συνέγραψε *περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως* ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ, ἀρχιεπι-

Κατόπιν ἐπεσκέφθην τὸ κελλίον τοῦ Νικοδήμου, σωζόμενον ἐκεῖ εἰς ἣν κατάστασιν εὑρίσκετο ὅτε ἔζη ὁ ἀοίδιμος συγγραφεύς. Ἕνα μικρὸν καὶ στενὸν ὀρθογώνιον τὸ σχῆμα, μὲ τὴν λιτὴν ὅλως διόλου ἐπίπλωσίν του καὶ αὐστηρότατα ἀσκητικήν. [1]

—Περιήρχετο τὰς βιβλιοθήκας τῶν Μονῶν, μοῦ λέγει ὁ ὁδηγός μου, καὶ μετὰ ἡμέρας ἐπανήρχετο ἐδῶ εἰς τὸ κελλίον του, φέρων ἕνα τρουβαδάκι γεμᾶτον ἀπὸ διαφόρους σημειώσεις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἤρχιζε τὴν συγγραφικήν του ἐργασίαν. Ὁσάκις δὲ ἤθελε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ἐρώτησιν περὶ τῆς σημασίας Γραφικοῦ τινὸς χωρίου, ἐξήρχετο τὴν νύκτα εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἐγονυπέτει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ παρεκάλει τὴν Κυρίαν Θεοτόκον νὰ τὸν φωτίσῃ εἰς ἐπίλυσιν τῆς ἀπορίας. [2]

—Γράμματα πολλὰ ἐν γένει καὶ ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν, μοῦ λέγει ὁ ὁδηγός μου, δὲν εἶχεν. Ἀλλ' ἡ μελέτη του ἡ πολλή, καὶ τὸ ἀπέραντον μνημονικόν του, καὶ ἡ φιλεργία του καὶ ὁ πόθος νὰ

σκόπου Κορίνθου. Πρῶτοι δὲ αὐτοὶ μετ' ἄλλων τινῶν εἰσήγαγον εἰς Ἅγιον Ὄρος τὴν συνεχῆ Μετάληψιν, ἄγνωστον ἕως τότε καὶ πολεμουμένην.

1. Περὶ τῆς αὐστηρᾶς ἀσκητικῆς ζωῆς του διηγοῦνται ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διάφορα ἀνέκδοτα. Ὅτε ἡσύχαζεν εἰς τὴν Καψάλαν, προσῆλθόν ποτε σοφοί τινες ξένοι, ἵνα γνωρίσωσι τον Διδάσκαλον - οὕτως ἀπεκαλεῖτο ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Εὗρον δὲ αὐτὸν εἰς μίαν πενιχροτάτην καλύβην καθήμενον ἐπὶ στιβάδος χορτων καὶ συγγράφοντα. Κάθισμα οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ· διὸ ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ ξένοι σοφοὶ νὰ καθήσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπάνω εἰς τὴν δέσμην τῶν χόρτων. Περὶ τῆς παροιμιώδους μνήμης του ἐγράψαμεν εἰς σελ. 44. Προσθέτομεν δὲ ἤδη καὶ τό ἑξῆς: Ἡσυχάζων ποτὲ εἰς τὴν Σκυροπούλαν, ἐρημόνησον παρὰ τὴν νῆσον Σκῦρον, συνέγραψεν ὁλόκληρον ὡραῖον σύγγραμμα, τὸ *Ἐγχειρίδιόν του* περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων, χωρὶς νὰ ἔχῃ μαζί του βοηθητικά. Το θαυμαστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ του αὐτῷ ἀναφέρε σελίδας καὶ περικοπὰς λόγων ἐκ βιβλίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν ἐκεῖ.

2. Ὁ ἀοίδιμος Νικόδημος εἶχεν ἀπεριόριστον ἀγάπην πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον περὶ τῆς ὁποίας ὁσάκις γράφει, διακρίνει κανεὶς ἀριδηλότατα τὴν πίστιν του, τὸν ἐνθουσιασμόν του, καὶ τὴν πεποίθησίν του εἰς τὴν κραταιὰν προστασίαν της. (Παράβαλ. ἑρμην. 9 ᾠδῆς ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Νέα Κλίμακι*).

ὠφελήσῃ τοὺς χριστιανούς, κατέστησαν αὐτὸν μέγαν Διδάσκαλον τοῦ αἰῶνος, ὥστε νὰ ἀποκαλῆται ἐν Ἁγίῳ Ὄρει *Νέος Χρυσόστομος* [1].

—

Τὴν νύκτα εὑρισκόμην πλέον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς *Ζακύνθου*, ἀτμοπλοίου τῆς ἑταιρείας Γκουρτζῆ, μεταβαίνων εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ ἐπιβίβασις ἔγεινε νότου σφοδροῦ πνέοντος ἐν σάλῳ τῆς θαλάσσης δεινῷ, ἐν μέσῳ κραυγῶν καὶ ταραχῆς καὶ κρότων ἀπαραιτήτων εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἦτο μεσάνυκτα ὅτε ἐπελθούσης σχετικῆς τακτοποιήσεως τῶν ἐπιβατῶν, ἡ *Ζάκυνθος* ἀπάρασα ἔπλεεν ὁλοταχῶς παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθωνος κυλιομένη δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς κοιλοπονοῦσα. Ἡ σελήνη εἶχε δύσει πρὸ πολλοῦ, καὶ μόλις διεκρίνομεν τὸν Ἄθωνα, ἕνα κατάμαυρον ὄγκον δασῶν, φωτιζόμενον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν ἀσκητῶν, οἵτινες ἐξεγερθέντες διὰ τὴν ἑωθινὴν των προσευχὴν ἔκαμναν νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἡ ἱερὰ Χερσόνησος ὡς ἕνας μαῦρος οὐρανὸς καταυγαζόμενος ὑπὸ χρυσολαμπῶν ἀστέρων.

Μὴ δυνάμενος ν' ἀποχωρισθῶ ἀπὸ τὸ ἱερὸν θέαμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπὶ δίμηνον ἐνετρύφησα καταβαπτισθεὶς εἰς τόσους ἐνθουσιασμοὺς καὶ πόθους, δὲν κατῆλθον εἰς τοὺς κοιτῶνας, ἀλλὰ ἀνακαλύψας εἰς τὸ πρυμναῖον παρὰ τὸ *σπιράγιο* κύκλον ἐπιβατῶν, Καρπενησιωτῶν καὶ Πελοποννησίων, μὲ τοὺς ὁποίους πολλάκις εἶχον συναντηθῆ εἰς τὰς διαφόρους Μονάς, ἐκάθησα πλησίον.

Ὅλοι ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸ προσκύνημά των ἀπαριθμοῦσαν μετὰ πολλῆς χαρμονῆς, τὰ ὅσα εἶδον Ἱερὰ κειμήλια, τὰ ὅσα ἐπροσκύ-

1. Τῷ ὄντι μὲ τὰ Συγγράμματά του ἐγκλουχήθη καὶ ἀνετράφη ὅλη ἡ χριστιανικὴ νεολαία· καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἶνε περιζήτητα μεταξὺ τῶν φιλοθρήσκων οἰκογενειῶν. Εἶνε δὲ παρὰ πολλά, 37 ἐν ὅλῳ, ἄλλα μὲν πρωτότυπα, ἄλλα δὲ μεταφράσεις. Ἄλλα βιβλιάρια καὶ ἄλλα ὀγκώδη καὶ πολύτομα Εἶχε δὲ τὸ ὡραῖον σύστημα νὰ πλουτίζῃ αὐτὰ διὰ πλείστων σημειώσεων, ἐν αἷς ὁλόκληρος θησαυρὸς γνώσεων ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἁγίων Πατέρων διεσώθη. Ἐγεννήθη ἐν Νάξῳ τὸ 1749, ἀπεβίωσε δὲ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τὸ 1809.

νησαν ἅγια Λείψανα. Ἕνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ὑπὸ τὸ φῶς κηρίου πα-ρα πέρα ἀνεγίνωσκε τὸ «Προσκυνητάριον τοῦ Ἁγίου Ὄρους συγγρα- παρὰ τοῦ ἐξοχωτάτου ἰατροῦ κ. Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ». Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνεγίνωσκε τὴν ἐν αὐτῷ περιεχομένην ***Περίοδον*** τοῦ Ἄθωνος, ἤτοι ὁδηγόν, «συντεθέντα διὰ πολιτικῶν στίχων παρὰ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας κ. Πορφυρίου». Ἐνέτεινα τὴν προσοχήν μου, καὶ ἤκουσα τοὺς τελευταίους στίχους.

... Περιπατεῖς καὶ ἔρχεσαι εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν
καὶ ἀναπαύεσαι ἐκεῖ ὅσον καιρὸν θελήσῃς,
ἕως νὰ εὕρῃς συντροφιὰν καὶ πλοῖον νὰ κινήσῃς.
Νὰ λάβῃς δὲ συγχώρησιν ἀπ' ὅλους τοὺς Πατέρας,
διὰ νὰ σ' εὔχωνται κι' αὐτοί, νἄχῃς καλοὺς ἀέρας.
Καὶ νἄχῃς πάντα κατὰ νοῦν, ὅπου καὶ ἂν καθήσῃς,
τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὰ καλά, νὰ μὴ τὰ σιωπήσῃς...
Ἂν ἔχετε εὐλάβειαν καὶ πόθον νὰ σωθῆτε,
ἐκεῖ καλοὶ Πνευματικοὶ νὰ ἐξαγορευθῆτε...

Ἤδη ὁ σάλος εἶχε καταπέσει. Ἐκάμψαμεν τὸν Ἀκράθω πρὸ πολλοῦ καὶ ἐπλέομεν ὁλοταχῶς πρὸς τὰ Δαρδανέλλια... Καὶ ἐχάσαμεν πλέον τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ὁποῖον κρατεῖ τὰ σκῆπτρα τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς καθ' ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καθοδηγοῦν τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν διὰ τῶν καλῶν πνευματικῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ διαστήματα ἐξέρχονται εἰς περιοδείαν..

ΤΕΛΟΣ

Ἐπανορθώσεις. Ἐν σελ. 38 ἀνάγν. «Οἰκοδόμημα τοῦ Συνοδικοῦ τοῦ συνεχομένου μετὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου.» Ἐν σελ. 39 ἀνάγν. «Πέντε τὰ πρῶτα φερουσῶν Μονῶν Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων, Χιλιανδαρίου καὶ Διονυσίου». Ἐν σελ. 42 ἀνάγν. «στρωμωγμένος» ἀντὶ «στηριζόμενος». Ἐν σελ. 43 ἀνάγν. «ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πινσοῦ τοῦ Ναοῦ». Ἐν σελ. 45 ἀνάγν. «Ὄπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης». Ἐν σελ. 56 συμπλήρωσον τὰς ἐκπεσούσας λέξεις «το εὐρυ ἱεραρχικὸν ἐπανωκαλύμαυχον». Ἐν σελ. 135 ἀνάγν. «Μηνιάτης».

ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΕΡΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ

Διηγήματα τόμ. Α΄. (Τὰ Βακούφια.— Μὲ τὰ πανιά.— Ἀρφανούλα.— Ὁ Πτωχὸς καὶ ἡ Μοίρα του).

Διηγήματα τόμ. Β΄. (Κουκίτσα.— Ὁ Ἀναποδιασμένος.— Τῶν Θαλασσῶν ὁ Ἅγιος.—Ὁ Μπάρμπα Δήμαρχος.—Ἀλτάνος.—Ἡ Πορταΐτισσα.—Ἡ Θεία Μυγδαλίτσα.—Ἄρατε Πύλας).

Διηγήματα τόμ. Γ΄. (Ἡ Χρυσῆ Καδένα.— Ὁ Δεκατιστής.— Φαντάσματα).

Διηγήματα τόμ. Δ΄. (Ὁ Κὺρ Μανωλάκης.— Βαρυχειμωνιά.— Χριστὸς Βοσκρές.—Σὲ μιὰ Παράκλησι.—Ψυχοσάββατον.— Χριστούγεννα.– Συντροφιὰ μὲ τὴν Θάλασσαν).

Διηγήματα τόμ. Ε΄. (Τὸ Τάξιμον).

Μὲ τοῦ Βορηᾶ τὰ κύματα. Ταξείδια.—Περιγραφαί.— Ἐντυπώσεις. (Σμύρνη.—Διὰ τοῦ Αἰγαίου.—Σῦρος. Νικομήδεια.— Αἰδηψός.–Ἑλλην. Ἀκτοπλοΐα). (Σειρὰ ά).

Μὲ τοῦ Βορηᾶ τὰ κύματα. Ταξείδια.—Περιγραφαί.—Ἐντυπώσεις. (Κωνσταντινούπολις). (Σειρὰ β΄).

Μὲ τοῦ Βορηᾶ τὰ κύματα. Ταξείδια.—Περιγραφαί.—Ἐντυπώσεις. (Ἅγιον Ὄρος). (Σειρὰ γ΄).

Παρθενίας Ἐγκώμιον. Δύο μακρὰ ποιήματα ἐκ τῶν ἐπῶν μεταφρασθέντα ἐμμέτρως εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Διάλεκτον μετὰ προλεγομένων καὶ διαφωτιστικῶν σημειώσεων.